АНЕКС ШКОЛСКОМ ПРОГРАМУ

ОСНОВНЕ ШКОЛЕ "ЉУБИВОЈЕ БАЈИЋ" МЕДВЕЂА

за период од 2026. до 2030. године

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
V И VI РАЗРЕД

ЈУН, 2026.ГОДИНА

ОДЛУКА

САДРЖАЈ

1.5. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА V РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
1.6. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА VI РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1.7. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА VII РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
1.8. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА VIII РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1.5. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА V РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	180
	Недељни фонд:	5
Циљ предмета:	**Циљеви учења** Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Књижевност, језик, језичка култура и правопис	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
КЊИЖЕВНОСТ	**УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:** - **разликује** књижевни и некњижевни текст;	**Лирика** Народна митолошка песма: ***Вила зида град*** Народне лирске песме **о**	- Настава ће се реализовати кроз поштовање међупредметних компетенција и	Ученици говоре и пишу користећи оба писма, дајући	Историја, географија, веронаука, информатика

	упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - **чита** са разумевањем и	Народне лирске **породичне песме** (избор); Бранко Радичевић: ***Певам дању, певам ноћу***	целоживотно учење; - Реализација одређених наставних садржаја кроз одржавање огледних и угледних часова у сарадњи	предност ћирилици, у различитим комуникативним ситуацијама и	, ликовна и музичка култура

- одабране примере осталих типова текстова - **одреди** род књижевног дела и књижевну врсту - **разликује** карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности **разликује** реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији **анализира** елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле: поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) *	опише свој доживљај различитих врста књижевних дела **чита** са разумевањем **разликује** појам песника појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца * **разликује** облике казивања	Милица Стојадиновић Српкиња: ***Певам песму*** Душан Васиљев: ***Домовина*** / Алекса Шантић: ***Моја отаџбина*** Војислав Илић: ***Зимско јутро*** Милован Данојлић***: Шљива*** / Десанка Максимовић: ***Сребрне плесачице*** Пеђа Трајковић*: **Кад књиге буду у моди*** **Књижевни термини и појмови:** - **Песник** и **лирски субјекат**. - **Мотиви** и **песничке слике** као елементи композиције лирске песме. - **Врста строфе** према броју стихова у лирској песми: катрен; - **Врста стиха** по броју слогова (десетерац и осмерац). - **Одлике лирске поезије:** сликовитост, ритмичност, емоционалност.	са наставницима других предмета; - Примењивање ИКТ-а у настави кроз различите начине коришћења интернета, апликација и софтвера за наставу; видео-бим презентација... - Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања, у односу на који ће се одмеравати даљи напредак и формирати оцена. - Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. - Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, при чему се најчешће примењују следеће технике: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности	дигиталном окружењу, примењујући књижевно-језичку и правописну норму. Негују културу дијалога и поштују основне норме комуникације. Имају развијен речник и способни су да користе језик да би исказали своје стваралачке могућности. Примењују основна знања у тумачењу књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине градећи постепено свој естетски укус. Читањем и доживљавањем	

- **процени** основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.) - **развија** имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - **одреди** тему и главне и споредне мотиве износи ставове - **илуструје** веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - **уважава** националне вредности и негује српску културноисторијску баштину	- **увиђа** звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике - **одреди** стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту - **наведе** примере личне добити од читања - **напредује** у стицању читалачких компетенција	- **Стилске фигуре:** епитет, ономатопеја. **Врсте ауторске и народне лирске песме:** описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне. **Епика** Народна епска песма: ***Свети Саво*** Народна епска песма: ***Женидба Душанова*** (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) Шаљива народна прича: ***Ерo с онога свијета*** Народна новела: ***Дјевојка цара надмудрила*** Милован Глишић: ***Прва бразда*** Стеван Сремац: ***Чича Јордан*** (одломак) Бранко Ћопић*:* ***Поход на Мјесец*** Иво Андрић: ***Мостови*** Данило Киш: ***Дечак и пас*** Горан Петровић: ***Месец над тепсијом*** (први одломак приче *Бели хлеб*	током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд. - Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом.	књижевних дела развијају маштовитост, способност истраживачког посматрања, разумевања себе и других, критичко мишљење; негује се морално просуђивање, емпатија и асоцијативно повезивање. Ученици читају и усмерено приступају тумачењу различитих неуметничких текстова (укључујући дигиталне изворе и медијске садржаје) како би развијали способност одабира, вредновања и	

	- **упореди** књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст	*од претеривања* и крај приче који чине одељци *Можеш сматрати да си задобио венац славе* и *Мрави су вукли велике трошице тишине*) Антон Павлович Чехов: ***Шала*** **Књижевни термини и појмови:** - **Писац** и **приповедач**. **Облици казивања**: приповедање у првом и трећем лицу. **Фабула**: низање догађаја, епизоде, поглавља. **Карактеризација ликова** – начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. **Врсте епских дела у стиху и прози:** епска народна песма, бајка (народна и ауторска), - новела (народна и ауторска), шаљива народна прича. **Врста стиха** према броју слогова: **десетерац**.	

коришћења информација, одговорно се односећи према интелектуалној својини. Безбедно користе информационо-комуникационе технологије у

сврхе учења. Стечена знања из језика и књижевности користе ради даљег учења и усавршавања, као и сналажења у друштвеном животу (решавање

проблемских ситуација, сарадња, предузимање иницијативе, развијање одговорног односа према себи и околини и сл.).

и - драми, драмска радња. ***и*** дела *Живот и обичаји*		**Драма** Бранислав Нушић: ***Кирија*** Душан Радовић: ***Капетан Џон Пиплфокс*** Љубиша Ћокић: ***Биберче*** **Књижевни термини и појмови** - Позоришна представа драма. Чин, појава, лица у - Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте: једночинка, радио-драма. **Научнопопуларни и информативни текстови** (бирати до 2 дела): Вук Ст. Караџић: ***Моба прело*** (одломак из *народа српскога*) Доситеј Обрадовић: ***О љубави према науци*** Михаило Петровић Алас: ***У царству гусара*** (одломци) Милутин Миланковић: ***Успомене, доживљаји,***		У складу са узрастом, разумеју место, улогу и значај језика и књижевности у очувању националног идентитета и традиције, како би неговали културу свог народа и поштовали и уважавали различитости других култура. Применом знања из српског језика лакше усвајају стране језике. Примењују разноврсне стратегије учења и функционално повезују садржаје различитих наставних предмета.	

и		***сазнања*** (одломак) Избор из енциклопедија часописа за децу **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** Епске народне песме о Немањићима и Мрњавчевићима - **преткосовски тематски круг** **Народне бајке**, **новеле**, **шаљиве народне приче** (избор); **Кратке фолклорне форме** (питалице, брзалице, пословице, загонетке); Бранислав Нушић: ***Хајдуци*** Данијел Дефо: ***Робинсон Крусо*** (одломак о изградњи склоништа) Марк Твен: ***Доживљаји Хаклберија Фина / Краљевић и прросјак / Доживљаји Тома Сојера*** **Избор ауторских бајки:** Гроздана Олујић; Ивана Нешић: *Зеленбабини дарови* (одломци) Игор Коларов: ***Аги и Ема*** **Избор из савремене поезије за децу:** Александар Вучо,			

		Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић... **ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ** (бирати до 3 дела) Јован Јовановић Змај: ***Песмо моја*** (из Ђулића) Стеван Раичковић*:* ***Велико двориште*** (избор) / ***Мале бајке*** (избор) Иван Цанкар: ***Десетица*** Љубивоје Ршумовић*:* ***Ујдурме и зврчке из античке Грчке*** (избор) / Густав Шваб: ***Приче из старине*** Џон Р. Р. Толкин: ***Хобит*** (одломци) Никол Лезије: ***Тајна жутог балона*** Корнелија Функе: ***Господар лопова*** (одломак) Вида Огњеновић: ***Путовање у путопис*** (одломак) Владислава Војновић: ***Приче из главе*** (избор, осим приче *Позориште*) Дејан Алексић: ***Музика тражи уши*** (избор) / ***Кога се тиче како живе приче*** (избор)			

		Јован Стерија Поповић: ***Лажа и паралажа*** (одломак о *Месечевој краљици*) и Едмон Ростан: ***Сирано де Бержерак*** (одломак о путу на Месец) **Дело завичајног аутора по избору**			
ЈЕЗИК/ ГРАМАТИКА	**- разликује** променљиве речи од непроменљивих - **разликује** категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију - **разликује** основне функције и значења падежа - **употребљава** падежне облике у складу са нормом - **употребљава** глаголске облике у складу са нормом - **разликује** основне реченичне чланове (у типичним случајевима)	**Врсте речи:** Промењиве: **именице**, **заменице**, **придеви**, **бројеви** (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), **глаголи**; Непроменљиве речи: **прилози** (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и **предлози**. **Именице - значење** и **врсте** (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). Промена именица (**деклинација**): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. **Основне функције и**			

и		**значења падежа** (с предлозима и без предлога): **номинатив** (субјекат); **генитив** (припадање и део нечега); **датив** (намена и усмереност); **акузатив** (објекат); **вокатив** (дозивање, обраћање); **инструментал** (средство и друштво); **локатив** (место). **Придеви - значење и врсте придева** (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. **Слагање придева са именицом** у роду, броју падежу. **Заменице - личне заменице**: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица себе, се. **Бројеви - врсте и употреба**: главни (основни, збирни			

		бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви. **Глаголи** – глаголски **вид** (несвршени и свршени); глаголски **род** (прелазни, непрелазни и повратни); глаголски **облици** (грађење и основно значење): **инфинитив** (и инфинитивна основа), **презент** (презентска основа, наглашени и ненаглашени **облици презента помоћних глагола**), **перфекат**, **футур први**. **Предикатска реченица – предикат** (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; **Прави и неправи објекат; прилошке одредб**е (за место, за време, за начин; за узрок и за меру и количину); **апозиција**.			
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА/ ПРАВОПИС	- доследно **примењује** правописну норму у употреби великог слова; састављеног и	**Правопис** **Велико слово** у вишечланим географским називима; у			

	растављеног писања речи; интерпункцијских знакова - **користи** правопис (школско издање) - **правилно изговара** речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - **говори јасно** поштујући књижевнојезичку норму - **течно и разговетно чита** наглас књижевне и неуметничке текстове - **користи различите облике казивања:** дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - **издваја делове текста** (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - **саставља** говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме	називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. **Заменица Ви из поштовања**. **Одрична речца *не*** уз именице, придеве и глаголе; **Речца *нај* у суперлативу**; Вишечлани основни и редни **бројеви**. Интерпункцијски знаци: **запета** (у набрајању, уз вокатив и апозицију); **наводници** (наслови дела и називи школа); **црта** (уместо наводника у управном говору). **ОРТОЕПИЈА** **Место акцента** у вишесложним речима (типични случајеви). **Интонација** и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. **Артикулација**: гласно			

- и информације у одабране књижевне	из свакодневног живота и света маште **проналази** експлицитно имлицитно садржане једноставнијем књижевном и некњижевном тексту **напамет говори** текстове или одломке	читање брзалица, најпре споро, а потом брже. **Језичка култура** **Препричавање, причање, описивање** - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) **Богаћење речника:** синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. **Техника израде писменог састава** (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. **Осам домаћих**			

		писмених задатака. Четири школска писмена задатка.			

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима

- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:

Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
ЈЕЗИК/ ГРАМАТИКА	– СРП.ОО.О.1.3. Разликују промењљиве и непромењљиве речи, именују врсте речи и разврставају их према основним граматичким категоријама. – СРП.ОО.О.2.1. Повезују теоријска знања из граматике са класификацијом језичких појава у једноставној језичкој ситуацији.	– СРП.ОО.С.1.3. Уочавају евентуалне разлике између свог и књижевног акцентовања речи; умеју да одреде место акцента у речи. – СРП.ОО.С.1.5. Разликује подврсте промењљивих речи и њихове граматичке категорије и глаголске облике (који се обрађују у 5. разреду) – СРП.ОО.С.2.1. Примењују теоријска знања у уочавању, илустровању и	– СРП.ОО.Н.1.4. Проналазе и именују делове речи у вези са облицима речи (граматичку основу и наставак за облик); знају основна значења падежа, именују личне и неличне, просте и сложене глаголске облике и правилно их употребљавају у писању и говору.

		анализи граматичких појава у сложенијој језичкој ситуацији.	
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА И ПРАВОПИС	– СРП.ОО.О.1.6. Разумеју значења речи, устаљених израза и фразеологизама са којима се срећу у школским текстовима и свакодневној комуникацији. – СРП.ОО.О.1.7. Уочавају основне лексичке појаве (једнозначност и вишезначност речи) и лексичке односе (синонимију, хомонимију и антонимију). – СРП.ОО.О.1.8. Знају правописна правила и примењују их у једноставнијим примерима. – СРП.ОО.О. 1.9. Разликују формално од неформалног изражавања и повезују начин изражавања са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.О.2.2. Служи се „Правописом српскога језика” и речницима за решавање језичких и правописних правила. – СРП.ОО.О.2.3. Читају књижевне и неуметничке текстове (линеарне и нелинеарне) и с пажњом и разумевањем слушају једноставније излагање (нпр. предавање уживо или аудио, аудио-визуелно или дигитално излагање) изграђујући навике читања и пажљивог слушања. – СРП.ОО.О.2.4. Исказују свој доживљај о говореном или писаном тексту (нпр. колико им се текст допада, да ли им је занимљив/необичан; које је основно	– СРП.ОО.С.1.10. Доследно примењују правописна правила и уочавају грешке у свом и туђем тексту. – СРП.ОО.С.2.2. Уочавају и исправљају грешке у свом и туђем тексту у складу са правописном нормом. – СРП.ОО.С.3.1. Изражавају своје мишљење у школском, приватном, јавном и медијском контексту служећи се књижевним језиком, уз свест о социјалним конвенцијама и културолошким различитостима. – СРП.ОО.С.3.2. Користе изграђене вештине сарадње и културу комуникације, културу сопственог вербалног и невербалног изражавања, као и вештине слушања и поштовања туђег мишљења у различитим аспектима, медијима и комуникацијским ситуацијама. – СРП.ОО.С.3.3. Негују културу свог народа и поштују и уважавају различитости других култура. – СРП.ОО.С.3.4. Користе читалачку писменост (размишљају о тексту и вреднују његов садржај; пореде чињенице и ставове изнете у тексту с властитим представама, траже доказе у тексту и супротстављају их доказима из других извора информација, користећи општа и специфична знања, али и способност	– СРП.ОО.Н.2.4. Усклађују сврху, садржај и начин излагања са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.Н.3.1. Разумеју и користе могућности језика, истражују и изражавају ставове о себи, као и о друштвеним, културним, моралним, духовним и естетским димензијама људских искустава. – СРП.ОО.Н.3.2. Имају интерактиван однос према медијима; препознају различите врсте медијских манипулација и њихов утицај на обликовање стварности. – СРП.ОО.Н.3.3. Развијају лични стил у вербалном и невербалном изражавању. – СРП.ОО.Н.3.4. Негују позитивне интеракције и сарадњу у тимском раду уз истрајност и проактивност у остваривању циљева; спремни су да учествују у активностима заједнице и друштва. – СРП.ОО.Н.3.6. Уочавају и прате развој и утицај уметности, науке и технологије на писменост и језик;

		осећање и тон текста и сл.). – СРП.ОО.О.2.7. Одабирају и прилагођавају комуникативној ситуацији одговарајућа изражајна (вербална и невербална) средства, лексику и облике казивања у писаном	
и		говореном тексту. – СРП.ОО.О.2.8. Уочавају информације у тексту које не разумеју	
и		налазе начине за сазнавање (постављају питања); проналазе информације из текста према задатом критеријуму. – СРП.ОО.О.3.1. Користе знања из језика како би се правилно, јасно и примерено комуникативној ситуацији изражавали писаним и усменим путем. – СРП.ОО.О.3.5. Изражавају аргументовано своје мишљење у складу са контекстом, уважавајући туђе ставове. – СРП.ОО.О.3.6. Препознају говор мржње и дискриминаторне ставове у свакодневним ситуацијама и у медијима као негативну појаву; поштују личне и културолошке различитости. – СРП.ОО.О.3.7. Користе читалачку писменост (проналазе информације, разумеју опште значење текста, интерпретирају значење текста) као средство за учење других предмета. – СРП.ОО.О.3.8. Примењују различите стратегије читања и прилагођавају их природи текста и сврси читања	апстрактног размишљања) у различитим сферама, (уметничкој, дигиталној, информатичкој, финансијској, здравственој, медијској, научној, математичкој...). – СРП.ОО.С.3.5. Проширују интересовање за читање – од различитих неуметничких текстова до књижевности за младе, националне и светске белетристике; умеју да препоруче књигу и да вреднују препоруке других. – СРП.ОО.С.3.7. Користе знања из језика и књижевности за креирање и/или вредновање различитих културних садржаја; спремни су да учествују у самосталним и тимским пројектима; способни су да развију идеју и да је представе препознајући и остварујући личну, друштвену и комерцијалну вредност. – СРП.ОО.С.3.8. Састављају говорене или писане текстове на основу наученог, основне и секундарне литературе; умеју да цитирају и/или парафразирају туђе текстове. – СРП.ОО.С.3.9. Уважавају културну разноликост Србије, цене културну баштину свог завичаја; имају развијене културне потребе, знају како да их искажу и задовоље.

брину о очувању културно-историјских споменика, о безбедности и одрживости животне средине.

– СРП.ОО.Н.3.7. Користе читалачку писменост да би објективно и критички разматрали садржај и форму текста, његову структуру, жанр, начин и стил писања; разликују чињенице од интерпретације, као и ауторове евентуалне пристрасности и предрасуде.

– СРП.ОО.Н.3.8. Читајући и пишући, проширују своје видике и развијају свој мисаони и емоционални свет, уз спремност да преузму одговорност за изборе и одлуке који утичу на лични живот и живот заједнице.

– СРП.ОО.Н.3.9. Негују хумани и критички однос према културним различитостима и начину на који се књижевношћу и другим уметностима може доживети и обликовати свет.

– СРП.ОО.Н.3.10. Вреднују језик као медиј националне културе, националну културну баштину и културну разноликост Европе и света.

у (приредбе, представе, књижевне	(информисање, учење, естетски доживљај, забава); читају, разумеју и интерпретирају нелинеарне текстове. – СРП.ОО.О.3.9. Имају развијене читалачке навике и схватају значај читања за развој сопствене опште културе и знања. – СРП.ОО.О.3.10. Разумеју значај књижевности и културе у свом животу; развијају креативност и сопствене стваралачке способности на свим пољима; вреднују књижевност као суштински део националне, европске и светске културе и као средство за промоцију различитих култура. – СРП.ОО.О.3.11. Користе знања из језика и књижевности за учествовање различитим културним садржајима вечери, изложбе, перформансе…), реализују унапред осмишљене идеје, учествују у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице. – СРП.ОО.О.3.12. Састављају једноставнији говорени или писани текст према задатом критеријуму, одговорно се односећи према питањима везаним за интелектуалну својину. – СРП.ОО.О.3.13. Увиђају значај језика у неговању културног и националног идентитета; поштују језике националних мањина у Србији и познају елементе њихове културне баштине и историјског наслеђа.		

КЊИЖЕВНОСТ	– СРП.ОО.О.1.10. Повезују прочитана књижевна дела са њиховим ауторима; самостално саопштавају основну садржину дела, основну тему, главни мотив дела и његове главне ликове, време и место радње; разликују основне форме казивања. – СРП.ОО.О.1.11. Класификују текстове према различитим критеријумима: књижевни/некњижевни текст, народна/ауторска књижевност; дело у прози/дело у стиху; књижевни род (епски, лирски, драмски). – СРП.ОО.О.2.5. Повезују садржај књижевног дела са сопственим или туђим искуством. – СРП.ОО.О.2.6. Сажимају и препричавају прозни текст разликујући главно од споредног; интерпретирају текст (описују ликове, поступке, изводе закључке…).	– СРП.ОО.С.1.11. Повезују књижевна дела са историјским и друштвеним контекстом. – СРП.ОО.С.1.12. Уочавају у делу лирске, епске и драмске елементе; именују основне књижевне (песма, приповетка, роман...) и књижевно-научне врсте (биографију, аутобиографију, дневник, путопис, мемоаре и научно-популарне текстове). – СРП.ОО.С.1.13. Разликују аутора књижевног дела од наратора, драмског лица или лирског субјекта; књижевни текст од неуметничког текста који обрађују исте/сличне теме, ликове и догађаје. – СРП.ОО.С.1.14. Именују различите облике казивања (приповедање у 1. и 3. лицу, хронолошко и ретроспективно; описивање, врсте описа; монолог, унутрашњи монолог и дијалог), језичко стилска изражајна средства, као и врсте стиха, строфе и риме приликом интерпретације и анализе књижевних дела. – СРП.ОО.С.1.15. Праве разлику између парафразе (препричавања) и анализе дела. – СРП.ОО.С.2.4. Редовно читају књижевна дела из школског програма и дела по свом слободном избору, стичући читалачке навике и развијајући књижевни/естетски укус. – СРП.ОО.С.2.5. Доживљавају књижевно дело исказујући личне	– СРП.ОО.Н.1.8. Тумаче одлике лирског, епског и драмског у различитим књижевним делима и у књижевним врстама на међи (нпр. драмски спев, лирско-епске врсте). – СРП.ОО.Н.1.9. Уочавају и описују језичке, структурне и/или естетске особине књижевног и неуметничког дела и користе их у вредновању књижевног дела и развијању властитог стила изражавања. – СРП.ОО.Н.2.1. Анализирају кључне чиниоце структуре књижевног текста (тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине) користећи књижевнотеоријску терминологију. – СРП.ОО.Н.2.2. Процењују функцију употребљених стилских средстава (стилске фигуре, облици казивања, слојевитост у значењу) у одређеном контексту. – СРП.ОО.Н.2.3. Анализирају проблем, идеју или поруку у књижевном и неуметничком тексту сагледавајући их из различитих перспектива; проналазе аргументе, рангирају и преиспитују њихову вредност и евентуално коригују своје ставове.

		утиске; интерпретирају књижевни и неуметнички текст истичући битне детаље; повезују, упоређују и образлажу своје закључке чињеницама из текста и личног искуства. – СРП.ОО.С.2.6. Тумаче узрочно-последичне односе у вези са догађајима у тексту, поступцима и карактеристикама ликова, историјским и друштвеним контекстом, тј. мотивима, стилско језичким средствима у поезији; откривају идејни слој текста. – СРП.ОО.С.2.7. Процењују поступке и особине ликова и тако формирају и преиспитују моралне ставове. – СРП.ОО.С.2.8. Разликују субјективност од објективности у изражавању, чињенице од интерпретација, препознају метафоричност; хумор, иронију, сатиру; препознају сврху и циљ изражавања (пропаганда, манипулација, реклама, информисање…). – СРП.ОО.С.2.9. Организују говорени или писани текст (осмишљавају и преобликују план, структурирају и преуређују садржај, повезују делове у складну говорену или писану целину). – СРП.ОО.С.2.10. Самостално проналазе, повезују информације из текстова из различитих области и користе их у учењу и свакодневним животним ситуацијама.	

		– СРП.ОО.С.3.6. Разумеју међусобне везе књижевности и културе; обликују своје естетске и етичке ставове уз помоћ литературе.	

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Бројчано оцењивање обухвата: усмене одговоре, контолне, писмене и домаће задатке, рецитовање/читање текстова ОДЛИЧАН (5)

ученик редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан за рад, показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања, критички размишља, заступа и образлаже изнете ставове

Књижевност

- Ученик **чита са разумевањем** различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **потпуно самостално** уме да опише свој доживљај и да **процени** основни тон певања, приповедања или драмске радње. Барата кеижевнотеоријским појмовима, самосатлно их уочава, разуме њихову функцију у тексту.

Језик

- Ученик **у потпуности** са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да **уме потпуно самостално да примени** стечена знања из фонетике, морфологије, синтаксе, историје језика, дијалектологије и акцентологије.

Језичка култура

- Говорну поруку изговара **потпуном и правилном реченицом** и **врло успешно** самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и **показује логичну и емоционалну изражајност** у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени**, занимљиви, креативни и маштовити**.
- Самостално проналази тражене информације у тексту.
-

ВРЛО ДОБАР (4)

ученик се труди да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаћи, активан је на часу, показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања

Књижевност

- Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **готово (у потпуности) самостално** уме да опише свој доживљај и да **одреди** основни тон певања, приповедања или драмске радње.

Језик

- Ученик **готово у потпуности** са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да готово увек **уме самостално да примени** стечена знања из фонетике, морофологије, синтаксе, историје језика, дијалектологије и акцентологије.

Језичка култура

- Говорну поруку изговара **потпуном и правилном реченицом** и **врло успешно** самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и **показује логичну и емоционалну изражајност** у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени**, занимљиви, креативни и маштовити**.
- Самостално проналази тражене информације у тексту.

ДОБАР (3)

ученик прати наставу, скоро увек доноси прибор и домаћи, активан је на часу, али не у континуитету

Књижевност

- Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **делимично** уме да опише свој доживљај и да **уз помоћ наставника** одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње.
- **Самостално уме** да одреди књижевни род и **тражи помоћ** при одређивању врсте. Уз **подстицај одређује** неке елементе композиције.
- Зна карактеристике народне и ауторске књижевности. **Зна дефиниције** стилских фигура, **уз помоћ наставника или вршњака препознаје** их у тексту.
- **Делимично** усваја књижевне термине и појмове и **понекад учествује** у интерпретацији.
- **У већини случајева** чита домаћу лектиру и **понекад** учествује у интерпретацији.
- На часовима је **каткад** активан и **не користи** додатне изворе знања.

Језик

- Ученик **уме да дефинише** наставне садржаје из граматике, **памти их и репродукује** али **не учи редовно** па **греши** у примени стечена знања.
- **Зна** правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови – запета, наводници, црта) и **делимично** их примењује у писаним радовима.
- Делимично успешно пише по диктату **(до 6 грешака)** и уме да одговори на питања али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа).
- Правилно изговара гласове и **понекад греши** у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

- Говорну поруку, одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, препричава и описује **уз помоћ** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су **делимично** садржајно разрађени, **делимично** тачно написани, композицијски утемељени.
- **Уз помоћ** проналази тражене информације у тексту и наводи синониме и антониме.

ДОВОЉАН (2)

ученик повремено прати наставу, повремено доноси прибор и домаћи, ретко је активан на часу, потребна му је помоћ/подсећање и

подстицај

Књижевност

- Ученик **лоше чита** различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **понекад делимично** уме да опише свој доживљај и да **уз помоћ наставника понекад** одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње.
- **Понекад уз помоћ уме** да одреди књижевни род и **стално тражи помоћ** при одређивању врсте.
- Уз **подстицај ретко одређује** неке елементе композиције.
- **Разликује** народну од ауторске књижевности.
- **Препознаје** неке књижевнотеоријске појмове **уз подстицај и помоћ**.
- **У већини случајева не чита** домаћу лектиру и **ретко учествује** у интерпретацији.
- На часовима је **ретко активан**.

Језик

- Ученик **ретко уме дефинише** наставне садржаје из граматике, **делимично** их **памти и репродукује** али **ретко учи па не уме** примени стечена знања (разликује категорије рода, броја и уз помоћ ретко одређује падеже речи које имају деклинацију; понекад препознаје основне реченичне чланове; уз помоћ разликује глаголска времена).
- **Прави** веће правописне и граматичке **грешке**. Потребна је стална помоћ наставника. Углавном правилно изговара гласове и **углавном греши** у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

- **Ретко успева** да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и **поред помоћи** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су **логички неповезани и садржајно сиромашни али у вези са темом**, **имају доста већих павописних, граматичких и стилских грешака**, али поштује форму.
- **Понекад уме** да наведе синоним и антоним уз помоћ наставника.

НЕДОВОЉАН (1)

ученик не записује, нема прибор, не ради домаће задатке и уопште није активан на часу

Књижевност

- Ученик **нема развијено интересовање** за читање и ни уз добру мотивацију и помоћ **не учествује** у интерпретацији.
- Нема основна књижевнотеоријска знања а због лошег читања не разуме текст.
- **Не чита** домаћу лектиру и **не учествује** у интерпретацији.
- На часовима је **неактиван**.

Језик

- Ученик **није усвојио** наставне садржаје из граматике, **не препознаје граматичке категорије.**
- **Нема предзнања** па **тешко прати** наставу**, пасиван и незаинтересован.**
- **Не прихвата помоћ** ни савете наставника.

Језичка култура

- **Не успева** да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и **поред помоћи** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су **логички неповезани и садржајно сиромашни и нису у вези са темом**, **не поштује павописну и граматичку норму.**
- **Тешко се изражава** а техника читања **не задовољава.**

Елементи формативног оцењивања:

- усмени одговори,
- писмене провере до петнаест минута,
- ангажовање (степен развијености ученичке компетенције, активност на часу, успешност у групном раду, израда плаката/паноа, семинарски радови, пп презентација...),
- домаћи задаци,
- однос према раду.

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ учења ЕНГЛЕСКОГ језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	
Кључни појмови садржаја предмета:	*Colours, Articles, Numbers, Greetings, Introductions, Imperative, Countries, Nationalities, Sports, Hobbies, CAN, Subject personal pronouns/Possessive adjectives, TO BE, Family, Question words, HAVE GOT, Rooms and houses, Prepositions of place, Ordinal numbers, Adjectives, Plurals, This/that/these/those, There is/are, Places in a town, Describing home, Possessive case, Daily routine, Present Simple, The time, Prepositions of time, Adverbs of frequency, MUST/ MUSTN'T, Likes and dislike, A/an/some/any, Quantifiers, Food and drinks, Comparison, Seasons, Months, Clothes, (Dis)agreeing, Personal pronouns, Possessive adjectives/ pronouns, Present Continuous, Future tenses, Transportation, Geographical features, Means of transport, Past Simple, Celebrations, Congratulating*	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација
Starter	- разумеју једноставнији опис предмета и опишу њихове карактериситке користећи једноставна језичка средства; - разумеју и именују бића и предмете који се односе на тему; - разумеју познате исказе који се односе на поздрављање и представљање; - поздрављају, отпоздрављају, размењују информације личне природе (питају и кажу како се зову); - поштују правила учтиве комуникације. - разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих.	Речи и изрази који се односе на теме – поздрављање, представљање, упознавање, бројеве, боје ***(Colours)*** *– My favourite colour is...* ***(Numbers)*** *1–20* *What's your telephone number?* ***(A, an, the)****What's this? - It's a notebook.* *a/an or the* ***(Greetings – Introducing yourself/others)*** *– I'm Mrs. White. What's your name? – This is...* ***(Imperative)*** *– Close your books.*	Остваривање програма се очекује кроз низ активности које ће довести до жељених исхода и омогућити ученику сврсисходно комуницирање на страном језику. - учествовање у групном и раду у пару - играње улога - активно доприношење часу кроз критичку размену мишљења и стечених знања - израда пројеката индивидуалних и групних пре - презентација - истраживање за домаћи и школски рад - употреба пројектора приликом часа - употреба школске кухиње - прогрм ће по потреби бити прилагођен индивидуалним потребама ученика у виду умањења захтева или додатног броја	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву	– српски језик и књижевност - други страни језик – географија - историја - музичка и ликовна култура - грађанско васпитање
Hello!	- разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања и хобија, допадање и недопадање; - опишу своја и туђа интересовања и хобије, допадање и недопадање једноставним језичким средствима; - разумеју и формулишу једноставније изразе који	Речи и изрази који се односе на теме – државе, националности, породицу, становање, способности, поседовање, физичке карактеристике, кратке текстове за читање и слушање са наведеним садржајима ***(Countries and Nationalities)*** *A: Where's Lino from?- B: He's from Brazil. He's Brazilian.* ***(CAN, Sports and Hobbies) -*** *Vicky can play basketball but she can't do martial*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву,	-математика - српски језик и књижевност - физичко и здравствено васпитање, - грађанско васпитање - ликовна култура - географија

	се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има / нема и чије је нешто; - разумеју једноставнији опис предмета и опишу њихове карактериситке користећи једноставна језичка средства; - разумеју сличности и разлике у интересовањима и школском животу деце у земљама циљне културе и код нас.	*arts.* ***(Subject pronouns, Possessive adjectives, to BE)*** *I am Milica.* ***(Family) -*** *This is my family. My grandma is Ana and my granddad is Marko.* *How old, Where, Who* ***(HAVE GOT) -*** *I've got a sister.* ***(Possessive 's) -*** *Whose book is this? (It`s Marija`s).* ***(Describing people) -*** *A: Who's Teodora?* *B: She's my mum.* *A: What is she like?* *B: She's kind.*	захтева - ученици ће сваког часа имати прилику да активно провере своје знање кроз усмене и писмене активности у модулима - након сваког модула ученици ће имати писмену проверу о усвојености обрађеног градива, док ће се током часова редовно процењивати усменим путем и кратким писаним проверама - програм предвиђа два писмена задатка у току школске године	естетичка - ЧОС компетенција.	
Home & Places	- разумеју једноставне описе места; - опишу места користећи једноставна језичка средства; - упореде и опишу карактеристике места; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; питају и кажу колико нечега има/нема користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставнија питања која се односе на просторне односе и оријентацију у простору и одговоре на њих; опишу просторне односе једноставним, везаним	Речи и изрази који се односе на теме – просторије, намештај, показивање, просторне односе, врсте кућа, као и тексове који се читју или слушају истих садржаја ***(Home, prepositions) -*** *A: Where are the curtains?- B: They are in the parents' bedroom.* ***(Ordinal numbers) -*** *27th twenty-seventh,* *30th thirtieth* ***(Plural/ Singular, this, that, these, those) -*** *These are my keys.* *This is my watch.* ***(there is / there are) -*** ***(Places in a town) -*** *A: Is there a cinema in your neighbourhood?* *B: No, there isn't.* ***(Describing your home) -*** *A: Your house is great!*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини.	- српски језик и књижевност – ЧОС - географија - физичко и здравствено васпитање - информ. и рачунарство - техника и технологија, - ликовна култура

	исказима; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације.	*B: Thanks. What's your house like?* ***(Prepositions of place)*** *There are terraced houses and blocks of flats in big cities in the UK.*			
Every day	- разумеју једноставне текстове којима се описују сталне, уобичајене радње у садашњости; - размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; - опишу сталне и уобичајене активности у неколико везаних исказа; - разумеју једноставне исказе који се односе на интересовања, планове и предлоге и реагују на њих; - размене једноставне исказе у вези са туђим интересовањима, плановима и предлозима; - разумеју и описују сличности и разлике у начину живота у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изрази који се односе на теме – рутине, свакодневне активности, хобије, учесталост радњи, давање предлога, обавезе, као и текстове који се читају и слушају, а истог су садржаја ***(Daily routines, Present Simple)*** *I get up at 7 o'clock in the morning, take a shower and have breakfast. Then, I brush my teeth. After that, I walk to school.* ***(The time)*** *What's the time?* *- o'clock, a quarter past, half past, a quarter to* ***(Free-time activities)*** *In my free time, I like listening to music..* ***(Making invitations)*** *How about + -ing form* *Why don't we ...* *Would you like to ...* ***(Adverbs of frequency) -*** *He always eats lunch in a restaurant.* ***(Obligation – MUST)*** *In Jane's school, students must be on time for registration. Students mustn't hand homework in late.*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	- српски језик и књижевност - информ. и рачунарство - ЧОС - географија - техника и технологија
All about food	- разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; питају и кажу колико нечега има/ нема, користећи једноставија језичка	Речи и изрази који се односе на теме – храна, пиће, здрава исхрана, припрема хране, бројиво/ небројиво, поређење, као и текстове који се односе на исте садржаје, а читају се		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама,	- српски језик и књижевност - информ. и рачунарство - ликовна

	средства; на једноставан начин наручи јело у ресторану и пита/каже/ израчуна колико нешто кошта; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања/ недопадања; размењују и формулишу једноставне исказе који се односе на изражавање допадања /недопадања; -упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства. - уочавају сличности и разлике у начини исхране у земљама циљне културе и код нас.	или слушају: ***(Food, likes and dislikes)*** *I love eating cheese. I really like eating pasta and rice. I quite like eating fish and eggs. I don't like drinking milk very much. I hate drinking tea.* ***(a, an, some, any)*** *I have an apple. I have some bread.* ***(Quantifiers) -*** *How many? How much?* ***(Food preparation)*** *You need a knife to chop, peel or slice onions.* ***(Giving instructions)*** *-This cake is delicious! -Thanks! It's my grandma's receipe.* *-How long do you bake it for? -For forty minutes at 220 degrees Celsius.* ***(Comparison) -*** *Ann's is more expensive than Sam's.* *Ann's is older than Sam's.* *This is the most difficult recipe in the book.* *She has less money than me.*		компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	култура - верска настава
It's fun!	- разумеју једноставне текстове којима се описују сталне/уобичајене и тренутне радње; - размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; - опишу сталне/уобичајене и тренутне активности у неколико везаних исказа; - разумеју планове и намере и реагују на њих; - размене једноставне	Речи и изрази који се односе на теме – годишња доба, време, слагање и неслагање, одећу и обућу, тренутне радње, планиране радње и радње које су неизбежне у будућности, географске карактеристике, одмор и распуст, као и текстове који се слушају или читају, а истог су садржаја: ***(Seasons, Months, Activities, Agreeing/ Disagreeing) -*** *In my country, Serbia, we have four seasons. Spring is March*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка	- српски језик и књижевност – географија - биологија - ЧОС - информ. и рачунарство - ликовна култура

	исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; - саопште шта они или неко други планира или намерава; - упоређују и уочавају сличности и разлике начину пробођења слободног времена циљне културе и код нас.	*to May. I like having a picnic. - Me to/Really? I don't.* ***(The weather)*** *What's the weather like? In the summer, it's hot.* ***(Present Continuous) -*** *Are Mark and Bill taking a bike ride? No, they aren't. They're eating sandwiches.* ***(Clothes)*** *Today, I'm wearing a jumper, jeans and boots.* ***(Personal pronouns, possessive adjectives, and pronouns, Making suggestions) –*** *Why don't you put on your gloves, or take mine.* ***(Future tenses, plans and predictions)*** *I'm going to visit my cousin in Scotland next summer.* ***(Geographical features)*** *Silver Lake is a popular summer holiday resort in eastern Serbia.*		компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	
London was great!	- разумеју једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; - размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; - разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опишу радње из прошлости у неколико везаних исказа; - опишу неки историјски	Речи и изрази који се односе на теме – историјске личности, превозна средства, предлоге са превозним средствима, радње у прошлости, животиње, опис животиња, излете и екскурзије, као и текстове који се слушају или читају, а истог су садржаја: ***(Famous people, Past Simple – to be) –*** *A: Was Charlie Chaplin American?* *B: No, he wasn't.* ***(Means of transport)*** *by:bike/bicycle/bus/car/helicopter/motorcycle/plane/ship/taxi/train/tram* *on: a bike/ bicycle/bus/motorcycle/plane/ship/*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка	- српски језик и књижевност - историја - биологија - ЧОС

	догађај.	*train/tram (Also: on foot)* *in: a car/helicopter/taxi* *to...from (direction)* ***(Past Simple – regular and irregular) -*** *I talked to my friend on the phone. I walked the dog. I didn't meet my friends. They sent emails.* *Did you watch TV yesterday? No, you didn't.* ***(Animals)** A: It's got long wings, small eyes and a sharp beak.* *B: It's a parrot. etc.* ***(Describing your last holiday)*** *A: Hi, John. Nice to see you. How was your holiday?* *B: It was great, thanks. We went to Paris.*		предузетништву, одговоран однос према здрављу.	
Festivities	- разумеју једноставне честитке и одговоре на њих; упуте пригодне честитке; - разумеју и примењујући једноставнија језичка средства опишу начин прославе рођендана и празника; - уоче сличности и разлике у начину прослављања празника и рођендана код нас и у Великој Британији.	Речи и изрази који се односе на теме – празнике, обичаје, честитање разних пригода, прославе, као и текстове који се слушају или читају, а истог су садржаја: *Merry Christmas!* *In Serbia, Christmas is on 7th January but in the UK it's on 25th December.* *In Serbia and the UK, there are Christmas trees.* *The most popular Valentine's gifts in Serbia are flowers and chocolates.* *Serbian birthday parties are very like Canadian birthday parties. They just haven't got a coin inside the cake.*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка.	- српски језик и књижевност – ЧОС - грађанско васпитање -математика - физичко и здравствено васпитање - информ. и рачунарство - верска настава - ликовна култура

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма – ученици којима је потребна додатна подршка седе са ученицима који самостално постижу предвиђено градиво. Задаци су прилагођени ученицима у смислу захтева и времена за израду.

Градиво је прилагођено кроз избор неопходног вокабулара и граматичких правила, процењује се кроз рад на часу редовно. Приликом тестова ученицима је прилагођен начин израде уз могућност израде тестова са употребом уџбеника.

- Ученицима са изузетним способностима се дају додатни задаци и захтеви.
- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи.
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја, ученицима се додељују тутори, односно, задужују се ученици који ће помоћи ученицима којима је потребна додатна подршка.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Starter	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
Hello	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1.

	CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
Home & Places	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
Every day	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7.

	CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
All about food	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
It's fun	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6.

	CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
London was great	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
Festivities	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12.

	CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Критеријуми оцењивања сачињени су у складу са исходима, циљевима и задацима прописаних Планом и програмом наставе и учења предмета, Општим стандардима постигнућа за енглески језик и уз поштовање Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

Оцењивањем ученика петог разреда обухваћени су следећи елементи:

- Разумевање (писаног/слушаног садржаја)
- Усмено изражавање и употреба језика
- Писмено изражавање
- Граматичке структуре

- **Разумевање**

Одличан 5 – ученик у потпуности разуме саговорника, писани или одслушани текст, као и дате инструкције. На основу разумевања даје тачне повратне информације на постављене задатке.

Врло добар 4 – ученик у великој мери разуме саговорника у нормалном говорном темпу, али је потребно понекад нешто поновити и у великој мери разуме писани односно одслушани текст и дате инструкције. На основу разумевања даје у великој мери тачне повратне информације на постављене задатке.

Добар 3 – ученик делимично разуме излагања и питања постављена споријим темпом, понекад је нужно поновити и поједноставити неке делове реченице, потребно је дати додатне смернице ради бољег разумевања саговрника, писаног или одслушаног текста као и датих инструкција. На основу разумевања даје делимично тачне повратне информације на постављене задатке.

Довољан 2 – ученик у малој мери разуме саговорника, писани или одслушани текст, потребна је знатна помоћ наставника у разумевању датих инструкција. На основу разумевања даје у малој мери и уз помоћ тачне повратне информације на постављене задатке.

Недовољан 1 – ученик ни уз помоћ наставника не разуме усмена излагања, одслушан ни писан садржај. Ни уз помоћ не даје тачне повратне информације на постављене задатке.

- **Усмено изражавање и употреба језика:**

Одличан 5 - ученик у потпуности смостално барата обрађеним вокабуларом и изражава своје мисли, активан је у разговору, течно и

разговетно изговара реченице, те нема већих граматичких грешака у изражавању. У потпуности самостално и течно чита обрађене текстове. У потпуности самостално презентује задату тему.

Врло добар 4 - ученик у великој мери говори правилно, али уз мање граматичке грешке које не утичу на разумевање смисла реченице; у великој мери исправно користи обрађени вокабулар са мањим грешкама у изговору. У великој мери самостално и течно чита обрађене текстове. У великој мери самостално презентује задату тему, без веће помоћи.

Добар 3 - ученик делимично може самостално да комуницира и има скроман речник, смисао је понекад нарушен због више граматичких грешака и нетачног реда речи, изговора или интонације али је разумљи. Делимично самостално али и уз помоћ чита обрађене текстове. Делимично самостално уз помоћ, додатна питања и смернице презентује задату тему.

Довољан 2 - ученик у веома малој мери може комуницирати самостално, неопходна је знатна помоћ у разговору и изговору избору праве речи и фразе. Уз константну помоћ чита једноставније конструкције у обрађеним текстовима. У веома малој мери може презентовати, уз помоћ, додатна питања и смернице, задату тему.

Недовољан 1 - ученик ни уз помоћ наставника не може ни најпростијим конструкцијама учествовати у разговору, не поседује ни најосновнији обрађени вокабулар, има потешкоћа у читању, изговору и интонацији. Ученик ни уз помоћ не може прочитати ни упрошћене делове обрађеног текста. Ни уз помоћ не може презентовати дату тему.

- **Писмено изражавање:**

Одличан 5 - ученик може у писаној форми да изрази своје мисли у потпуности самостално и без већих граматичких и правописних проблема.

Врло добар 4 - ученик у писаној форми изражава своје мисли у великој мери самостално уз понеке граматичке и правописне грешке.

Добар 3 - ученик делимично самостално и уз помоћ изражава своје мисли писаним путем уз честе и веће правописне и граматичке грешке.

Довољан 2 - ученик се у малој мери самостално, а уз већу помоћ, писмено изражава, уз учестале и озбиљне правописне и граматичке грешке.

Недовољан 1- не уме ни уз помоћ да се разумљиво изрази писаним путем.

- **Граматика:**

Одличан 5 - ученик у потпуности самостално влада граматичким правилима, потпуно их разуме и правилно примењује у датом контексту.

Врло добар 4 - ученик у великој мери самостално влада обрађеним граматичким правилима, уз местимичне грешке приликом употребе у

контексту.

Добар 3 - ученик делимично самостално влада обрађеним граматичким правилима и примењује уз помоћ научена граматичка правила, прави грешке приликом употребе у контексту.

Довољан 2 - ученик препознаје граматичка правила и минимално уз помоћ их примењује у једноставнијим контекстима уз додатно објашњење, пример.

Недовољан 1 – ученик ни не препознаје граматичка правила нити их примењује, ни уз помоћ, додатно објашњење, пример.

Оцењивање ученика од петог до осмог разреда је бројчано и врши се:

1) Писмено

2) Усмено

3) Праћењем активности на часу и кроз израду домаћих задатака/пројектних активности

Оцена представља објективну и поуздану меру напредовања и развоја ученика, као и ангажовања ученика и његове самосталности у раду.

Писмено оцењивање:

Ученици 5. разреда имају 1 писмени задатак по полугодишту и најмање још 1 писану проверу уз претходну најаву садржаја програма наставе и учења који ће се писмено проверавати. Распоред писаних провера дужих од 15 минута уписује се у дневник и објављује се за свако одељење на огласној табли школе и на званичној интернет страни школе. Распоред може да се мења на предлог наставника, уз сагласност одељењског већа и директора школе. Писане провере постигнућа у трајању до 15 минута могу се обављати без претходне најаве и евидентирају се у педагошкој документацији наставника ради праћења постигнућа ученика.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ПИСАНИХ ЗАДАТАКА
одлична оцена - 100% - 88%
врло добра оцена–87% - 74%
добра оцена - 73% - 56%
довољна оцена - 55% - 30%
недовољна оцена - 29% - 0%

Усмено оцењивање:

Оцена добијена усменим путем се формира на основу ученикове одговора или излагања према следећој бројчаној скали:

Одличан (5) – Ученик у потпуности разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе и у потпуности их самостално примењује у усменом изражавању. Успешно и потпуно самостално користи све граматичке елементе и конструкције и уочава најчешће изузетке од правила. Самостално исказује усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или текста. Правилно и самостално изражајно чита. Ученик у потпуности самостално остварује комуникацију и размењује са саговорницима информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. У потпуности показује способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама.

Врло добар (4) – Ученик у великој мери разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе и у великој мери их самостално примењује у усменом изражавању. Ученик у великој мери разуме фреквентне речи и изразе, а приликом изражавања користи у великој мери самостално језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. У великој мери самостално а уз мању помоћ наставника успешно исказује усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. У великој мери правилно и самостално изражајно чита. Ученик у великој мери самостално остварује комуникацију и размењује са саговорницима информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. У великој мери показује способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама.

Добар (3) – Ученик делимично разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе уз делимичан степен самосталности приликом њихове примене у усменом изражавању. Ученик разуме углавном једноставније, фреквентније речи изразе, а приликом изражавања користи једноставније језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. Делимично и уз помоћ правилно чита. Делимично, уз помоћ, је у стању да искаже једноставнију усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. Ученик у довољној мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Показује делимичну способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама и логичког повезивања појмова.

Довољан (2) –Ученик препознаје и разуме планом и програмом предвиђене основне, најфреквентније појмове, речи и изразе уз мали степен самосталности приликом њихове примене у усменом изражавању. Ученик разуме углавном најједноставније речи, кратке и једноставне поруке и упутства и користи најједноставнија језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. Чита у мањој мери правилно и уз помоћ наставника. Ученик само уз помоћ наставника може да искаже једноставну усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста и то на нивоу репродукције. Ученик у малој мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Језичке вештине и знања су на нивоу репродукције, уз повремену минималну примену.

Недовољан (1) – Ученик не препознаје нити разуме планом и програмом предвиђене основне појмове, речи и изразе, не уме да их репродукује нити примени у усменом изражавању. Ученик ни уз помоћ наставника не може да искаже једноставнију усмену поруку, исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. Ученик у недовољној мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Језичке вештине и знања нису

ни на нивоу препознавања, без способности репродукције и минималне примене.

Оцењивање активности на часу и кроз израду домаћих задатака/пројектних активности

Активност ученика прати се континуирано и вреднује током целе школске године. У активност улази и редовност/благовременост/тачност израде и доношења домаћих задатака, као и редовно доношење материјала потребног за рад на часу. Степен самосталности у раду, степен ангажовања, иницијативе, начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима такође се вреднују кроз активност.

Уколико ученик не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање, као ни жељу за напредовањем, оцењује се оценом недовољан (1).

Оцењивање/вредновање пројектних активности вреднује се у складу са показаним степеном самосталности, активности и ангажовања као и оцењивањем сарадње са осталим члановима групе, извођења закључака на основу прикупљених података и презентовања продукта пројекта.

Оцењивањеученика по ИОП-у

Ученик коме је потребна додатна подршка у образовању оцењује се у односу на остваривање циљева и стандарда постигнућа у току савладавања индивидуалног образовног плана или у односу на прилагођене стандарде постигнућа при чему се вреднује и однос ученика према раду и постављеним задацима/захтевима предмета у складу са његовим способностима.

Оцењивање ученика по ИОП-у 1 се врши на основу ангажовања и степена остварености постојећих стандарда и очекиваних исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања уколико је то индивидуалним планом предвиђено.

Оцењивање ученика по ИОП-у 2 се врши на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Вредновање је усмерено на подстицање ученика на активно учествовање у настави и ваннаставним активностима, развијању његовог самопоуздања и осећаја напредовања.

При евалуацији ученика који раде по ИОП-у, примењује се индивидуални приступ у сарадњи са педагошком службом школе.

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа. Основни циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу с хуманистичким опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета. -Општи образовни циљеви наставе ликовне културе: -Стицање теоретских знања о светској и националној традицији и уметничком наслеђу (дела, аутори,епохе и стилови), теорије ликовне уметности, различитим областима ликовне уметности и технологији ликовних материјала. -Унапређивање ликовног језикаученика (ликовни елементи и њихови односи) кроз самосталан практични рад. -Оспособљавање ученика за самостално ликовно изражавање и стварање класичним и савременим ликовним материјалима и техникама. -Формирање естетских критеријума ученика и оспособљавање за самосталну анализу и естетско процењивање у природи, уметничким делима, сопственим ликовним радовима и радовима других. -Подстицање ученика да повезују стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима, чиме се омогућава трансфер учениковог знања из једне области у другу, -Подстицање ученика за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу и будућим занимањима. -Општи васпитни циљеви наставе ликовне културе: -Развијање и унапређивање креативности као компоненте личности. -Развијање и унапређивање еманципације и социјализацијеученика, емпатије, толеранције и хуманих ставова. -Оспособљавање ученика за комуникацију ликовним медијима. -Развијање и унапређивање воље, пажње, доследности у раду, корисних навика и критичности. -Формирање свести о сопственом бићу, потребама и могућностима тадовољавања тих пореба кроз креативан рад. -Развијање поштовања према свим запосленима у школи и свим ученицима. -Ратвијање и унапређивање посматрања, опажања, визуелног мишљења, дивергентног мишљења, интелигенције, емоцијемаште, моторике, координације ока и руке	

	-Мотивисање ученика да доприносе естетском и културном начину живљења у свом природном и дружтвеном окружењу.
Кључни појмови садржаја предмета:	Ритам, линија, облик, визуелно споразумевање-комуникација, дизајн, културно наслеђе, уметничка дела, установе културе, музеји, галерије, кустос, галериста, колекционар, ликовне технике и материјали, ликовни уметници.

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
РИТАМ	**Ученик:** – опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; – гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; – користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; – разматра, у групи, како је учио/-ла о визуелном ритму и где та знања може применити;	-Појам ритма, ритам у структури природних и вештачких материјала, -Врсте ритма, правилан и неправилан ритам, спонтани и слободни ритам, -Ритам као принцип компоновања, -Слободно ритмичко компоновање. -Манастир Хиландар на Светој гори у Грчкој - пример српског уметничког наслеђа.	-Активности наставника Пише наслов на табли и објашњава нову тему -Наводи примере и црта на табли. -Подстиче и усмерава ученике на размишљање и развијање маште -Разговара са ученицима -Подстиче ученике на креативност -Охрабрује ученике у раду - Обилази ученике док раде -Усмерава ученике, развија ,партнерски однос кроз групни рад. -Подстиче ученике у коришћењу различитих техника Активности ученика Постављају питања,учествују у разговору. -Исказују своје мишљење. -Цртају, обликују,сецкају, боје и сређују радни простор. -Активно учествују у раду Планиране методе рада су монолошка, дијалошка и демонстративна метода. Облик рада је фронтални,	Компетенције за целоживотно учење Естетичке компетенције Комуникација Решавање проблема Сарадња.	Сви наставни предмети. Српски језик, историја, географија, биологија, музичка култура и физичко васпитање, веронаука, енглески језик, хемија, физика и други наставни предмети.

	– направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; – искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност;		индивидуални и групни.		
ЛИНИЈА	**Ученик:** – опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; – гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; – користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; – црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог;	-Линије у природи и свету око нас, тачка, -Својства и врсте линија, карактер линија, -Композиција 8, Василиј Кандински, пример, -Контурне, текстурне и структурне линије, -Мадона и дете, Анри матис, пример, -Положај и кретање линија, Крик, Едвард Мунк, пример, -Линија као главни елеменат цртежа, -Врсте цртежа (студија, кроки, скица), -Уметнички цртеж - дечији цртеж, -Стари човек чита, Винсент Ван Гог, -Цртање различитим материјалима(графитна оловка,угљен,	МЕТОДЕ рада монолог, дијалог и демонстрација Облик рада фронтални, индивидуални и групни 1. Вербално-текстуалне методе као начин комуникације користе реч и деле се у у три групе-монолошка метода,дијалошка метода и метода рада са текстом. 2. Показивачке методе подразумевају методу илустрације и демонстрације одређених предмета, појава и процеса и ослањају се на чулно, а посебно на визуелно опажање. 3. Метода сазнавања кроз праксу подразумева реализацију практичних задатака ради формирања и усавршавања вештина, и навика како би се ученици оспособили за самостални рад. 4. Откривачка и проблемска метода имају утицаја на много шире димензије		Наставник ликовне активности организује тако да се оне преплићу и повезују са осталим садржајима (посебно уметничким). Креативност, као битно обележје понашања, учења и изражавања, заступљена је у свим областима, а њеном развоју нарочито погодују стваралачке активности. Зато је потребно повезати све

	– разматра, у групи, како је учио/-ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; – искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности;	сепија-сангвин,фломастер,оловка у боји, савремена средства за цртање,дигитална табла и оловка за цртање,цртање светлом, суви и востани пастел, зграфито,туш и мастило, лавирани туш), -Колаж. -Уметничко наслеђе праисторија, Лепенски вир и Старчево, Винчанска култура, Кличевачки идол, Алтамира и Ласко.	ученикове личности-Изграђивање когнитивног стила, посебно оспособљавање за самообразовање, подстицање интелектуалне аутономије, дивергентно мишљење,оригиналност,индивидуалност, иницијативу, склоност ка трагању за новинама и експериментисању- што представља основу за стваралачке активности у процесу ликовног васпитања и образовања		активности ученика у процесу учења и поучавања.
ОБЛИК	**Ученик:** – пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; – гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; – наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/-ла жељени тон;	-Облици у природи, -Карактеристике и врсте облика, -Правилни и неправилни облици, -Боја, текстура и структура облика, -Величина и однос облика у простору, -Статични и динамични облици, -Светлост као услов за опажање облика, -Обликовање и преобликовање, -Рециклажа, -Орнамент - појам и врсте орнамента,	ОБЛИЦИ РАДА Облици рада представљају организацију и начин активности актера у настави - ученика и наставника. Они подразумевају међусобни однос наставника и ученика у одређеним васпитно-образовним ситуацијама. Основни облици рада који се примењују у ликовном васпитању и образовању јесу - 1. идивидуални рад, 2. фронтални (колективни) рад, 3. рад у пару, 4. групни рад, 5. тимски рад, 6. домаћи рад,		Сви наставни предмети. -Географија, -Биологија, -Српски језик, -Математика, -Музичка култура, -Физичко васпитање, Информатика …

	– обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; – преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; – комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; – објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; – разматра, у групи, како је учио/-ла о облицима и где та знања примењује; – искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно;	-Одлике орнамента - симетричност, ритмичност и прецизност. -Пиротски ћилим. -Дводимензионални и тродимензионални облици. -Хенри мур, пример. -Говор маске, -Груписање облика у равни или простору, илузија простора, недоглед,линија хоризонта, -Планови слике, -Перспектива, -Додиривање, прожимање, преклапање и усецање облика, -Однос величина облика, канони, контраст величина, карикатура, -Пропорције, -Симерија, равнотежа, асиметрија. -Микросвет и макросвет. -Ликовне технике и материјали - сликање (водена боја и акварел, темпера и гваш, акрилна боја, уљана боја, ал-фреско, ал-секо, мозаик, витраж),	7. екскурзије, 8. и ваннаставне активности. Методе. У ликовном васпитању и образовању постоје: вербално-текстуална метода, показивачка метода, метода сазнавања кроз праксу, откривачка и проблемска метода. Евалуација остварених резултата самовредновање наставника. Бележећи запажања о току часа, наставник прати развој ученика, анализира и процењује њихове резултате и активности у процесу ликовног изражавања - за шта су се посебно интересовали, којим је ученицима потребно више индивидуалног подстицаја и слично.Евалуација остварених планираних циљева/исхода полази од следећих питања: 1.Шта смо овом активношћу желели да постигнемо? 2.Који су били очекивани исходи у односу на циљеве и њихову оствареност? 3.Који су били предуслови за учење, како смо их повезали и активирали претходна знања? 4.Да ли смо ратвијали и друге компетенције- знања из других предмета, интеркултуралну компетенцију? 5.Којим смо активностима омогућили учење овог садржаја? 6.Да ли је било могуће применити		

		-Мурал. -Ликовне технике и материјали - вајање,	учење у задацима - проблемски приступ? 7.Који су то мотивациони фактори покренули код ученика стваралачки процес (искуство+доживљај)? 8.Да ли смо одредили методе и облике рада који одговарају датом садржају и типу часа и које смо наставне материјале укључили? 9.Како проверавамо напредак ученика кроз материју и успешно решавање задатака? 10. Како смо индетификовали креативност и вредновали креативност? 11.Портфолио или мапа радова подразумева материјале који омогућавају праћење и формативно о цењивање ученичких постигнућа. То су најчешће продукти ликовних активности, али и писмени радови, електронски материјали, пројектни задаци и слично.		
ВИЗУЕЛНА КОМУНИКАЦИЈА	**Ученик:** – пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; – обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; – изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и	-Појам вербалне и невербалне комуникације, -Облици визуелне комуникације, -Симбол, знак, пиктограм, -Стилизација, -Дизајнер, -Реклама, -Илустрација, -Илустратор, -Емотикон, -Ида Ћирић, наша	Методе. У ликовном васпитању и образовању постоје: вербално-текстуална метода, показивачка метода, метода сазнавања кроз праксу, откривачка и проблемска метода. Индивидуални рад подразумева рад наставника с једним учеником, при чему ученици могу радити истовремено исте задатке, или задатке прилагођене индивидуалним могућностима и интересовањима. Добре стране су оснаживање индивидуалних		Сви наставни предмети. -Географија, -Биологија, -Српски језик, -Математика, -Музичка култура, -Физичко васпитање, Информатика …

	визуелном комуникацијом; – тумачи једноставне визуелне информације; – објасни зашто је наслеђе културе важно. Исходи представљају операционализацију компетенција ученика кроз различите активности у настави које су мерљиве и видљиве. У настави, специфични исходи се одређују за сваку наставну тему/јединицу, а у складу с компетенцијама ученика, циљевима, програмским садржајима и активностима.	позната илустраторка.	потенцијала ученика, подршка даровитим или ученицима с посебним потребама. Због природе наставе ликовне културе индивидуални облик рада је доминанатан и веома заступљен у ликовном васпитању и образовању		

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Велика индивидуализација наставе на сваком часу према условима у сваком одељењу;Сваког ученика треба третирати као јединствену личност која се развија, која се испољава у својој сложености кроз продукте стваралаштва, због чека критеријуми њиховог процењивања не могу бити само естетски.
- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Вршњачка подршка и помоћиу савладавању програмских садржаја када раде на хамеру и слично.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

*Индивидуализација и одмереност према узрасту. Наставник у васпитно-образовном раду поштује индивидуалност ученика и ученица. Такође шири и обочаћује ликовни сензибилитет свих ученика уз обавезно уважавање индивидуалних специфичности. Не може се тражити од ученика више него што он може да постигне, већ се захтеви постављају тако да стимулишу његов напор у решавању проблема како би напредовао у развоју. Наставник уводи ученика у „ зону наредног развоја„. Битно је уважити чињеницу да је ликовни развој код свих ученика исти, али да је темпо и ниво њиховог личног развоја различит.
*Слобода ликовног изражавања, Наставник подстиче слободни и креативни израз ученика без наметања готових шема и шаблона, али уз благо усмеравање и уважавање како природе ликовне уметности тако и индивидуалних специфичности сваког ученика.
*Ваннаставне активности подразумевају додатни рад с посебно заинтересованим ученицима који је обогаћен васпитно-образовним садржајима. Ликовне групе или секције формирају се у оквиру школе. Приступ оваквим групама треба да се омогући сваком ученику који показује иницијативу и заинтересованост, а не само талентованим појединцима према избору наставника.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
РИТАМ	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. – ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности. – ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце. – ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. – ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни	– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. – ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. – ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.

		идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице. – ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са локалитетом и експонат са врстом музеја.	
ЛИНИЈА	– ЛИК.ОО.О.2.1 Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја. – ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже. – ЛИК.ОО.О.2.3. Идентификују уметничка занимања и продукте/дела визуелних уметности које уочавају у различитим ситуацијама.	– ЛИК.ОО.С.2.1. Примењују плански основна знања о ликовним елементима, принципима компоновања, пропорцијама, плановима и перспективи приликом обликовања ликовних композиција. – ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге. – ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-визуелне садржаје као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова. – ЛИК.ОО.С.2.4. Самостални или у сарадњу са другима истражују културне ресурсе у локалној и широј заједници.	– ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима. – ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику. – ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.
ОБЛИК	- ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја. – ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању	– ЛИК.ОО.С.3.1.Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим ситуацијама. – ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане	– ЛИК.ОО.Н.3.1. Активно траже места и изворе где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати одабране вештине. – ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице.

	животне средине у различитим животним и радним ситуацијама. – ЛИК.ОО.О.3.3. Разматрају избор средње школе и/или будућег занимања у односу на своја интересовања и способности изражавања техникама визуелних уметности.	средине користећи примерене и јасне реченице и изразе. – ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију. – ЛИК.ОО.С.3.4. Активно и аргументовано предлажу посете установама културе или уметничким манифестацијама. – ЛИК.ОО.С.3.5. Самостално или у сарадњи са другима реализују једноставне ликовне пројекте који промовишу културу и уметност локалне или шире заједнице.	– ЛИК.ОО.Н.3.3. Обликују презентације водећи рачуна о ауторским правима и безбедности током рада на интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.
ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.1.2. Описују функцију основних алатки у одабраним дигиталним уређајима и апликацијама за цртање, обраду фотографија и анимацију. – ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. – ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности. – ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце. – ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. – ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој	– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. – ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. – ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.

		локалне и шире заједнице. – ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са локалитетом и експонат са врстом музеја.	

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивања

– однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);

– однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);

– однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);

– разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);

– повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);

– оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);

– организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);

– вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);

– употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму).

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Бројчано оцењивање успеха ученика из предмета обавља се на основу следећих критеријума:

1) ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета у потпуности самостално испуњавање захтева који су

утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредним нивоима посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз веома висок степен ангажовања, добија оцену одличан (5);

2) ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета у потпуности, самостално, испуњавање захтева који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредним нивоима посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања, добија оцену врло добар (4);

3) ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета у потпуности, самостално испуњавање захтева који су утврђени на основном и већем делу на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз ангажовање ученика, добија оцену добар (3);

4) ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавање уз помоћ наставничких захтева који су утврђени у већ делу основног нивоа постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовања ученика, добија оцену довољан (2);

5) ученик који не остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и ни уз помоћ наставника не испуњава захтеве који су утврђени на основном нивоу постигнућа, добија оцену недовољан (1).

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	**Циљ** је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и	
Кључни појмови садржаја предмета:	култури свога и других народа.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ЧОВЕК И МУЗИКА	– наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; – објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; – искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; – реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз	Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву. Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања). Магијска моћ музике. Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес. Покрет: порекло плеса. Слушање/доживљај	- усвајање фолклорних игара из Србије ученици усвајају нова знања и вештине, а кроз заједничку активност уче се међусобном поштовању, равноправности и сарадњи. Непосредно окружење – фискултурна сала. Гугл учионица – видео материјал https://youtu.be/p8kP5xU-Nok	Сарадња и учење	Физичка култура Ликовна култура

у цивилизацијама: Индија,	музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма ; – идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.); Сумер/Вавилон, Кина,	ритма телом. Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. Човек Антике Божанска природа музике: – митолошка свест античког човека; – музички атрибути богова; – музика и држава. Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама. Улога и место музике античким Египат, Грчка, Рим. Појава првих нотација, пентатоника.			
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	– класификује инструменте по начину настанка звука;	Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани.	Рад у пару и самосталан рад, истраживање допадања и недопадања, Непосредно окружење – музички	Естетичка, Дигитална и компетенција за сарадњу и	Ликовна култура

	– опише основне карактеристике удараљки; – препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи;	Удараљке – настанак, првобитни облик и развој. Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената. Мелодијске удараљке.	кабинет. Израда ритмичких инструмената	комуникацију.	
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– изражава се покретима за време слушања музике; – вербализује свој доживљај музике; – идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; – анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; – илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна	Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа. Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича.	Ученик усменим путем износи своје мишљење, осећања и ставове о лику и делу Светог Саве. Непосредно окружење – хол школе изложба слика и светосавска приредба. Гугл учионица – додатни материјал https://youtu.be/DdsDBmUnLtE	Комуникација и Естетичка компентенција	Српски језик и Веронаука

	музика, музика за забаву...); – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона;				
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – користи могућности ИКТ-а за слушање музике и извођење; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина;	Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем. Певање песама у комбинацији са покретом. Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.	Ученик усменим путем изражава мишљење и ставове о тексту песме „Сад зиме више нема“. Непосредно окружење – музички кабинет. Гугл учионица – истраживачки задатак на одабрану тему	Естетичка и компетенција за учење	Геофрафија

		Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста. Извођење дечијих, народних и уметничких игара. Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом.			
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	– комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката.	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива.	Ученици креирају и стварају мелодију на задати текст помоћу виртуелне клавијатуре. Непосредно окружење – кабинет за информатику. Гугл учионица – ученици шаљу аудио запис.	Дигитална компетенција –	Информатика

		Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима. Израда једноставних музичких инструмената. Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.			

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
ЧОВЕК И МУЗИКА	МУЗ.ОО.О.1.2. МУЗ.ОО.О.3.2. МУЗ.ОО.О.3.5.	МУЗ.ОО.С.1.2. МУЗ.ОО.С.2.1. МУЗ.ОО.С.3.2. МУЗ.ОО.С.3.4.	МУЗ.ОО.Н.1.3 МУЗ.ОО.Н.1.4. МУЗ.ОО.Н.2.1.
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	МУЗ.ОО.О.1.3. МУЗ.ОО.С.1.4. МУЗ.ОО.С.2.3. МУЗ.ОО.О.3.4.		
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	МУЗ.ОО.О.2.3. МУЗ.ОО.О.3.1. МУЗ.ОО.О.3.3.	МУЗ.ОО.С.1.4. МУЗ.ОО.С.1.5. МУЗ.ОО.С.2.3. МУЗ.ОО.С.2.5. МУЗ.ОО.С.3.1. МУЗ.ОО.С.3.3. МУЗ.ОО.С.3.4.	МУЗ.ОО.Н.1.2. МУЗ.ОО.Н.1.3. МУЗ.ОО.Н.1.4
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	МУЗ.ОО.О.3.1. МУЗ.ОО.О.3.4. МУЗ.ОО.О.2.2.	МУЗ.ОО.С.3.2. МУЗ.ОО.С.2.7.	МУЗ.ОО.Н.1.1. МУЗ.ОО.Н.1.3 МУЗ.ОО.Н.3.1. МУЗ.ОО.Н.3.2.

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		МУЗ.ОО.С.2.6.	МУЗ.ОО.Н.3.1. МУЗ.ОО.Н.3.2.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Оцењивање из предмета музичка култура обавља се полазећи од ученичких способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствено претходно постигнуће, могућности и ангажовање ученика у наставном процесу.
Ученик са изузетним способностима, који стиче образовање и васпитање на прилагођени и обогаћени начин применом индивидуалног образовног плана, оцењује се на основу остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа, као и на основу ангажовања.

Ангажовање ученика обухвата: одговоран однос према раду, постављеним задацима, активно учествовање у настави, сарадња са другима и исказано интересовање и мотивација за учење и напредовање.

Оцена одличан 5

Ученик веома успешно савладава теоријско знање, показује висок степен ангажовања на часу, самостално излаже своје ставове кроз дискусије, примењује и повезује знање стечено на часу кроз савремене и актуелне теме у савременој музици и уметности.

Оцена врло добар 4

Ученик је у великој мери успео да савлада градиво, показује висок степен ангажовања на часу, сам доноси закључке и повезује знање са животним темама, уз минималну помоћ наставника.

Оцена добар 3

Ученик у довољној мери савладава теоријско знање, показује средњи степен ангажовања на часу, уз помоћ наставника повезује стечено знање са животним темама.

Оцена довољан 2

Ученик остварује минималан напредак у савладавању теоријског знања, показује низак степен ангажовања на часу, уз помоћ наставника доноси закључке и повезује градиво.

Оцена недовољан 1

Ученик не показује ангажовање на часу, нити жељу да уз помоћ наставника напредује.

Музицирање

Оцењује се у складу са могућностима ученика и ангажовањем. У оцену улази више музичких елемената – осећај за ритам, свирање на неком од инструмената Орфовог инструментаријума, тактирање, извођење песама самостално/у групи, муз. писменост.

Оцена одличан 5

Ученик самостално изводи песму (певањем или свирањем), са свим елементима музичке изражајности, способан је да анализира песму (текст, мелодију) и образлаже своја запажања, слушно уме да препозна одређене примере муз. литературе, показује висок степен ангажовања и има жељу да напредује.

Оцена врло добар 4

Ученик самостално изводи песму, са одређеним елементима муз. изражајности, уз минималну помоћ наставника анализира песму, слушно препознаје већину муз. примера, има жељу да напредује.

Оцена добар 3

Ученик је у стању да изведе одређене делове песама, уз помоћ наставника анализира песму и препознаје ритам, слушно препознаје поједине композиције, познаје елементе муз. писмености, али их не повезује правилно, нема жељу да напредује.

Оцена довољан 2

Ученик искључиво уз помоћ наставника изводи и анализира одређене делове песме, има минимално знање везано за основне елементе муз. изражајности и писмености, слушно уз помоћ наставника препознаје одређени инструмент у композицији, не труди се и нема жељу да напредује.

Оцена недовољан 1

Ученик није у стању ни уз помоћ наставника да изведе одређене делове песме, не познаје основне елементе муз. изражајности и писмености, не труди се и нема жељу да напредује.

Активност на часу

Активност ученика се прати током целе школске године: труд, залагање, интересовање, ангажовање на часу, учествовање у дискусијама, напредак, постигнуће. У оцену улази рад из свеске, тимски рад на пројектима/презентацијама, музичко изражавање ученика, начин излагања на задату тему.

Предмет: ИСТОРИЈА

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Ученици учењем историје: стичу знања о прошлости и садашњости и развијају вештине и ставове; оспособљавају се да ефикасно и одговорно комуницирају о историјским и другим темама у различитим ситуацијама школског и ваншколског окружења; развијају основне аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава историје омогућава ученицима: овладавање основним научним принципима у истраживању и њиховој даљој примени у различитим ситуацијама, као и да, посредством специфичних историјских знања и вештина, комуникације на матерњем, али и употребом страних језика, пре свега у претраживању извора и информација на интернету, развијају лични и групне идентитете (национални, државни, европски). Настава и учење историје припрема ученике за одговорно учешће у демократском друштву брзих политичко-социјалних, технолошких и економских промена, оспособљава их да самостално, као и кроз удруживање и сарадњу, развијају способност комуникације и да на креативан и предузимљив начин доприносе да се, у складу са узрастом, одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Учење историје: омогућава упознавање са историјским и савременим променама и изградњу историјске свести утемељене у резултатима историјске науке; подстиче изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, исказивање иницијативе и проактивног приступа у унапређивању интеркултуралног дијалога и сарадње, одговорног односа према разноврсној културно- историјској баштини, као и толерантности према другачијим ставовима и погледима на свет.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Историјски извори, хронологија, историја, век, деценија, миленијум, ера, архив, музеј, ватра, точак, друштво-род, праисторија, винча, лепенски вир, камено, метално доба, лфабет, роб, стари исток, стари завет, хамурабијев законик, пирамида, месопотамија, египат стари век, држава, друштво, монотеизам, политеизам, писмо, јудазам, демокреатија, ои, мит, илијада, грчко-персијски ратови, позориште, филозофија, држава, атина, хеленистичка култура, александар македонски, република, ханибал, хришћанство, исус христос, библија, рим, римско наслеђе на тлу србије, константин велики, римско наслеђе уопште, робовласништво, рим-константинопољ	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
Основи проучавања	- Ученици класификују историјске изворе и	Појам прошлости и историја као наука	Комбиновање различитих врста	Рад са подацима и информацијама	-Веронаука: моћи да

прошлости	описују њихову улогу у реконструкцији прошлости; -Именују раздобља прошлости, историјске периоде и уређују их према хронолошком редоследу; - Ученици разумеју различита значења појма историја и објашњавају повезаност историје са другим наукама (археологија, географија, хронологија) и резултатима њиховог изучавања; -Користе основне појмове из историје цивилизације: век, деценија, миленијум, ера, праисторија, историја, историјски периоди -Објашњавају значај историје, као наставног предмета и као науке	о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају. Проширени садржаји Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе – тековине.	дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету... Увођење ученика у главне појмове историје као науке: ера, датум, век, деценија, миленијум, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Вежбање рачунања времена и препознавања врсте ист. извора на датим примерима Коришћење е-уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др.	- Компетенција за учење -Комуникација	објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру -Географија: Сналажење на карти и поређење модерних и некадашњих граница и осталих географских локација
Праисторија	- Читају податке са карте (Винча, Лепенски вир, реке, мора) и табела (подела праисторије и њене карактеристике);	Основни садржаји Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци).	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика са праисторијских локалитет	Рад са подацима и информацијама Комуникација Естетичка компетенција; Компетенција за	− музичко: – Представљају кључне карактеристике одређеног музичког

- информација (нпр. пећинско сликарство, уџбеник одабрани текстови, слика ватре, точка, карикатура), табела (подела и карактеристике праисторијских периода), податке који су кључни за тему на којој раде; -	Издвајају, у изворима Издвајају репрезентативне примере културно-историјског наслеђа сопственог (Винча, Лепенски вир, Рудна глава) народа -Користе основне појмове из историје цивилизације у излагању историјске нарације у образовном и свакодневном контексту (подела прошлости, подела праисторије, Винча, Лепенски вир, ватра, точак, писмо) -Процењују значај историјских појава (ватра, точак, писмо, земљорадња, сточарство, занатство) и повезују их са одговарајућим	Подела праисторије (камено, метално доба). Проширени садржаји Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча, Рудна глава...)	а (Ласко,Алтамира, Винча, Лепенски вир),ППТ, видео материјали,пројектна настава. Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија-Дунав, Винча, Лепенски вир; ликовно скулптуре Лепенског вира и Винче, музичко васпитање бубњеви, верска настава постанак човека, грађанско васпитање-подела друштва по својини. Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања... Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву или видео материјал Коришћење е - уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова-квизова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ,	учење;	стила/ правца у контексту друштвено-историјских прилика. – ликовно: Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. -географија: Уочавају утицај средине и климе на живот људи у праисторији -биологија: уочавају повезаност људских заједница и појединаца са утицајима из природе

	хронолошким и просторним оквиром;		домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације		
Стари исток	- Користи основне историјске појмове: Египат, Месопотамија, Феникија алфабет, Вавилон-Хамураби Хамурабијев законик; Јудаизам-Библија, Мојсије, Јевреји, Јерусалим; - Планирају и спроводе истраживање на одређену тему: мит о постанку света, Вавилонској кули, Мојсију, Давиду и др. - Ученици издвајају специфичности појмова из историје цивилизације (монотеизам-политеизам, Јудаизам, Јевреји, Мојсије, Библија, алфабет, Јерусалим, Месопотамија, Египат, пирамиде) и повезују их са појмовима из других наставних предмета: веронаука; географија, математика и др. -Читају податке са карте, из	Основни садржаји Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија Мала Азија, Нил, Тигар, Еуфрат, ликовно (писма, пирамиде) и музичко васпитање, верска настава- политеизам, Јудаизам Јевреји, Мојсије; грађанско васпитање-однос владара и поданика... Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хамурабијев законик, Херодот-подизање пирамида, опис Вавилона, Библијске приче о Мојсију, Давиду и Соломону, Сумерски ђак о школи...) Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког	Рад са подацима и информацијама Комуникација Естетичка компетенција; Компетенција за учење;	− српски: . Примењују стратегије читања и разумевања прочитаног. − географија:. Очитавају податке са графикона, табела и тематских карата. −ликовно: Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. − веронаука: моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и култура Старог века − веронаука:

	графикона шема друштвене лествице; -Издвајају репрезентативне примере културно-историјског наслеђа других народа: алфабет, пирамиде, Библија, Хамурабијев законик, Јудаизам; - Доводе у везу и објашњавају међусобни утицај географских карактеристика, друштвених и културних појава: Источно Средоземље, велике реке: Тигар, Еуфрат, Нил и настанак држава.	(математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...). Проширени садржаји Специфичности египатске религије. Специфичности религија цивилизација Месопотамије. Основне одлике јудаизма. Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина)	материјала: карикатура, илустрација (пирамиде, хијероглифи, клинасто, алфабет, слике различитих друштвених група), шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео-записа Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е - уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова-квизова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације		моћи да разликује Стари и Нови завет и моћи да преприча библијски опис давања десет Божијих заповести Мојсију – музичко:– Представљају кључне карактеристике одређеног музичког стила/ правца у контексту друштвено-историјских прилика.
Античка Грчка	- Користи основне историјске појмове: Античка Грчка, демократија, Александар Македонски, хеленизам, позориште, Зевс, Атина, Спарта, Маратон,	Основни садржаји Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Минојска	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима:	Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Естетичка компетенција; Компетенција за	-ликовно: Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним

- истраживање на одређену тему; - специфичности појмова из историје цивилизације (демократија, грађански рат, Маратон, стубови, епови) и повезују их са појмовима из других наставних предмета: грађанско, физичко, архитектура, веронаука, српски и др. -Читају податке са карте, из мапе ума; Грчка култура и др. -Издвајају репрезентативне примере културно-историјског наслеђа других народа: алфабет, светска чуда античког света, позориште, Олимпијске игре, Маратон, демократија, Епови-Илијада и Одисеја, лавиринт, филозофија и др. -Разликују митове, легенде и уметничке представе од историјских чињеница; -	грађански рат, Александрија библиотека Планирају и спроводе Ученици издвајају	цивилизација). Грчки митови (појам, примери, Ахил, Зевс, Херакле) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, Олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, Олимпијске игре). Проширени садржаји Пелопонески рат (ток	географија (Атина, Спарта, Персија, Александрија) ликовно (архитектура, стилови) и музичко васпитање, верска настава политеизам, грађанско васпитање- демократија, српски (позориште, трагедија, комедија)... Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хомер Илијада, Херодот-Грчко персијски ратови, битка на Термопилском кланцу, опис битака Александра Македонског, Аријан) Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација (Бацач диска, стубови, митски прикази на вазама), шеме друштвене лествиц и мапа ума Грчка култур; ленте времена, питања, ППТ, видео-записи... Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета,	учење;	уметностима -географија: Очитавају по датке са графикона, табела и тематских ка рата. -српски: Формирају ет ичке и естетско-емоционалне вредности, развијају емпатију. -грађанско: проналази примере моралних пос тупака у делима које чита -веронаука: моћи да именије неке политеистичк е религије; моћи да наведе неке од карактеристик а политеисти чких религија и културе Стар ог века

	Разликују узроке од последица кључних догађаја: Грчко-персијски, Пелопонески ратови, Тројански рат, ратовање А. Македонског.	рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Дракон, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед... Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда античког доба	енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова-квизова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације		
Антички Рим	- Користи основне историјске појмове: Античка Грчка, демократија, Александар Македонски, хеленизам, позориште, Зевс, Атина, Спарта, Маратон, грађански рат, Александрија-библиотека - Планирају и спроводе истраживање на одређену тему; - Ученици издвајају специфичности појмова из историје цивилизације (абецеда, латиница, право) и повезују их са појмовима из других наставних предмета:	Основни садржаји Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења и предзнањима ученика, коришћење уџбеника. Користити разноврсне технике/методе и облике рада Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија (Рим, Средоземно море, Балканско полуострво-римске провинције, градови: Ниш, Београд, Сремска Митровица, Гамзиград), ликовно (тријумфална капија, палате, амфитеатар), верска настава развој	Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Естетичка компетенција; Компетенција за учење	-ликовно: Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима -српски: Читају и критички промишљају, издвајају и повезују релевантне изворе и информације, уочавају различите перспективе и

и - Објашњавају утицај кључних појава, догађаја, процеса и	грађанско, физичко, архитектура, веронаука, српски и др. -Читају податке са карте, из мапе ума; Грчка култура и др. -Издвајају репрезентативне примере културно-историјског наслеђа других народа: алфабет, светска чуда античког света, позориште, Олимпијске игре, Маратон, демократија, Епови-Илијада и Одисеја, лавиринт, филозофија и др. -Разликују митове, легенде и уметничке представе од историјских чињеница; -Разликују узроке од последица кључних догађаја: ширење Античког Рима, пропадање Античког Рима, настанак ширење хришћанства личности на развој друштва, државе, привреде и културе у прошлости и садашњости:	и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије). Проширени садржаји Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...). Римски пантеон. Гладијаторске борбе.	хришћанства, грађанско васпитање (права робова, државно уређење)... Коришћење историјских текстова (Постанак Рима, Пунски ратови, Галски ратови...) и њихова анализа Стално коришћење историјске карте и историјског атласа Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме мапе ума из уџбеника, табеле, ППТ, видео записи и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија... Коришће ње е-уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова-квизова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Израђује помоћна наставна средства: паное, карте, шеме, лозе... Истражује и излаже биографије познатих личности-		гледишта аутора, као и сврху текста. Формирају етичке и естетско емоционалне вредности, развијају емпатију. – грађанско: проналази примере моралних пос тупака у делима које чита анализира сукобе из различитих углова * веронаука: моћи да именује неке политеистичк е религије; моћи да наведе неке од карактеристик а политеистичк их религија и културе Старог века – ГЕО.ОО.О.2.3 . Очитавају

	настанак хришћанства, Константин, Константинопољ		Константин, Исус Христ, Цезар, Ханибал		податке са графикона, табела и тематских карата.

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:

Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
Основи проучавања прошлости	– ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. – ИСТ.ОО.О.1.4. Смештају годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру и рачунају временску удаљеност између догађаја. – ИСТ.ОО.О.2.1. Именују историјске изворе према основној подели и наводе њихову улогу у реконструкцији прошлости. – ИСТ.ОО.О.3.1. Разликују историју као науку, наставни предмет и раздобље прошлости и објашњавају повезаност историје са другим наставним предметима	ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају (музеј, архив, библиотека, место постанка)	
Праисторија	– ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и	– ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности	– ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на

	карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), табеле. – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава из националне (Лепенски вир и Винча) и опште историје (Африка, Средоземље, Дунав). – ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно-технолошке изуме (ватра, точак, писмо) и објашњавају њихов значај за развој цивилизације.	основних појмова историјске науке (палеолит, неолит, метално доба, Лепенски вир, Винча) и појмова из историје цивилизације (точак, ватра, писмо)	примерима (ватра, точак, писмо, занатство, земљорадња, сточарство, род), узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, привреде, културе и народи.
Стари исток	– ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из опште историје: монотеизам, политеизам, Стари Исток, Египат, Месопотамија, Рамзес II, Хамураби, роб-робовласник, пирамида – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из опште историје: Стари Исток, Египат, Вавилон Месопотамија, Јерусалим – ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица из догађаја из опште историје (проналазак алфабета, ширење држава, писма, Јудаизам, Библија) – ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно-технолошке изуме (писмо, Јудаизам-монотеизам, Хамурабијев законик) и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. – ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне	– ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације: Стари исток, Месопотамија, монотеизам, политеизам, Јудаизам. – ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета: пирамида, Јерусалим, Египат, Вавилон, алфабет, Јудаизам и др.	– ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода: Старог истока ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из опште историје (политеизам, монотеизам, фараон, пирамида, хамурабијев законик, Библија, алфабет, друштвени положаји и др.)

	историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), шеме друштвене лествице		
Античка Грчка	– ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из опште историје: Атина демократија, Тројански рат- епови Хомер: Илијада и одисеја; ОИ; грађански рат, Грчко-персијски рат (Маратон, Термопили- Леонида); веровања-Зевс – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из опште историје: Маратон, Термопили, Спарта, Атина, држава Александра Македонског – ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица из догађаја из опште историје – ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно-технолошке изуме (позориште, еп, историја, ОИ, стубови)) и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. – ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), мапу ума Грчка култура, ленту времена – ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно-историјско наслеђе сопственог и других народа	– ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације: Атина, демократија, маратон, Тројански рат, Хомерови епови, А. Македонски – -- ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета: епови, ОИ, Грчко-персијски ратови, Пелопонески ратови, А. Македонски, Аристотел	ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из опште историје. – ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире.
Антички Рим	– ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе	– ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности	ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности

	и личности из опште историје: Цезар, Ханибал, Октавијан, Константин – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из опште историје: ширење Античког Рима, Пунски ратови, Римско наслеђе у Србији: Сирмијум, Сингидунум, Наисус, Гамзиград, Виминацијум – ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица из догађаја из опште историје – ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно-технолошке изуме (путеви, Колосеум, терме, Римско право) и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. – ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), мапу ума Римска култура, ленту времена – ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно историјско наслеђе сопственог и других народа	основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације: Рим, република, право, римска освајања – ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета: календар, називи планета, абецеда, латиница, називи места	основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из опште историје: Пунски ратови, Цезар, Октавијан, Константин, Исус Христос – ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

ШТА ПРАТИМО

Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета и ангажовање ученика у настави. Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине и извођење радних задатака и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у задацима, одговоран однос према раду, постављеним настави, сарадњу са другима.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА

Оцену одличан (5) добија ученик који:
− у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама;
− лако логички повезује чињенице и појмове; − самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
− решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
− показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања

Оцену врло добар (4) добија ученик који:
− у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове;
− самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
− решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;
− показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања

Оцену добар (3) добија ученик који:
− у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама;
− у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;
− већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;
− у довољној мери критички расуђује;
− показује делимични степен активности и ангажовања

Оцену довољан (2) добија ученик који:
− знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;
− у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;
− понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;
− показује мањи степен активности и ангажовања

Недовољан (1) добија ученик који:
− знања која је остварио нису ни на нивоу
препознавања и не показује способност репродукције и примене;
− не изводи закључке који се заснивају на подацима; − критички не расуђује;
не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање

ПОСТУПАК И ИСТРУМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА

- Формативно оцењивање:

Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника
- Усмено одговарање
- Редовност доношења домаћих задатака
- Олајн квизови и остли дигитални задаци
- Прегледање свески
- Писане провере
- Ученици дају самопроцену оцене
- Израда разних пројектних задатака: презентација, ленти времена, паноа, есеја, излагања и др.
- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)
- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)
-Сналажење на карти
- Вођење евиденције од стране наставника о:
-Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима)
-Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти)
-Учешћу на такмичењима
-Посета културно-историјским институцијама и догађајима
-Несебичном пружању помоћи другим ученицима
-Израда паноа, ППТ, различитих врста излагања

Предмет: ГЕОГРАФИЈА

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ учења географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Географија, васиона, Земља	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
1.Човек и географија	Повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом;- на примерима покаже значај учења. географије за свакодневни живот човека; - разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи	Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, Увођење ученика у главне појмове географије као науке,.прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика тестови, видео записи са питањима.	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитал. -Одговоран однос према околини -Решавање проблема.	Историја, биологија
2. Васиона	- разликује појмове васиона, галаксија, Млечни	Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде,	Комбиновање различитих врста дидактичког	Компетенција за учење	Историја, биологија

	пут, Сунчев систем, Земља; - објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;	сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.	материјала: илустрација, шема, графикона, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, Увођење ученика у главне појмове географије као науке,.прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика тестови, видео записи са питањима.	-Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Решавање проблема	
3. Планета Земља 1.Облик Земље и структура њене површине	- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; - примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, Увођење ученика у главне појмове географије као науке,.прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика тестови, видео записи са питањима.	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална	Историја, биологија
2.Земљина кретања	- разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; - повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; - повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље;	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције:	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, Увођење ученика у главне појмове географије као науке,.прво теоријски, а	Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетика	Историја, биологија

	- повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.	потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика тестови, видео записи са питањима.		
3. Унутрашња грађа и рељеф земље	- разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); - разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; - наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; - помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); - разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; - наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; - опише процес вулканске ерупције и њене последице; - помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; - помоћу карте, цртежа и	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, Увођење ученика у главне појмове географије као науке,.прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика тестови, видео записи са питањима.	Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Одговоран однос према околини -Решавање проблема	Историја, биологија

	мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови)	негативни утицаји).			
4. Ваздушни омотач Земље-Атмосфера	- наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма клима; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; - користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; - наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; - наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне	Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, Увођење ученика у главне појмове географије као науке,.прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика тестови, видео записи са питањима.	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Одговоран однос према околини -Решавање проблема -Одговоран однос према здрављу	Историја, биологија

	температуре и падавине, град, гром, олуја);				
5. Воде на Земљи	- уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; - наведе и опише својства морске воде; - помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); - разликује типове језерских басена према начину постанка; - наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; - наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;	-Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје). Воде на копну: поцемне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода - поплаве и бујице, заштита вода од загађења	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, Увођење ученика у главне појмове географије као науке,.прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика тестови, видео записи са питањима.	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална -Естетичка -Одговоран однос према околини -Решавање проблема -Одговоран однос према здрављу	Историја, биологија
6. Биљни и животињски свет на Земљи	- помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет	Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, Увођење ученика у главне	-Компетенција за учење -Сарадња -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална	Историја, биологија

	у њима; - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; - наведе примере за заштиту живог света на Земљи.		појмове географије као науке,.прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика тестови, видео записи са питањима	-Естетичка -Одговоран однос према околини -Решавање проблема -Одговоран однос према здрављу	

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:
-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
-што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима -размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
-коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских
садржаја -и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
1. ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	– ГЕО.ОО.О.1.1. Објашњавају својим речима предмет проучавања географије – ГЕО.ОО.О.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу главних физичко-географских одлика.	– ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена.	
2. ВАСИОНА	– ГЕО.ОО.О.1.2. Упоређују небеска тела на основу положаја, физичких и хемијских особина. – ГЕО.ОО.О.2.1. Илуструју цртежом, скицом или моделом положај небеских тела у Сунчевом систему.	ГЕО.ОО.С.2.1. Утврђују односе величина и положаје планета на основу израђеног сопственог модела Сунчевог система.	– ГЕО.ОО.Н.1.1. Изводе закључке о утицајима појава у Сунчевом систему на географски омотач Земље.
3. Планета Земља 1.Облик Земље и	– ГЕО.ОО.О.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу	– ГЕО.ОО.С.1.2. Објашњавају облик, димензије и кретања	– ГЕО.ОО.Н.1.1. Изводе закључке о утицајима појава у Сунчевом

структура њене површине	главних физичко-географских одлика.	Земље и њихове последице.	систему на географски омотач Земље.
2.Земљина кретања	– ГЕО.ОО.О.1.2. Упоређују небеска тела на основу положаја, физичких и хемијских особина	– ГЕО.ОО.С.1.2. Објашњавају облик, димензије и кретања Земље и њихове последице. – ГЕО.ОО.С.2.2. Демонстрирају Земљина кретања и њихове најважније последице помоћу глобуса и других модела.	– ГЕО.ОО.Н.1.1. Изводе закључке о утицајима појава у Сунчевом систему на географски омотач Земље.
3. Унутрашња грађа и рељеф земље	– ГЕО.ОО.О.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу главних физичко-географских одлика. ГЕО.ОО.О.2.6. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима одређују свој апсолутни и релативни положај	– ГЕО.ОО.С.1.4. Доводе у везу географске објекте са географским појавама у Земљиним сферама	– ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвено-географских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.
4. Ваздушни омотач Земље- Атмосфера	– ГЕО.ОО.О.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу главних физичко-географских одлика. – ГЕО.ОО.О.1.5. Дефинишу појам природних непогода. – ГЕО.ОО.О.2.2. Очитавају вредности температуре ваздуха, ваздушног притиска и количине падавина помоћу аналогних и дигиталних мерних инструмената.	– ГЕО.ОО.С.1.4. Доводе у везу географске објекте са географским појавама у Земљиним сферама ГЕО.ОО.С.2.4. Изводе закључке о метеоролошким појавама на основу резултата мерења климатских елемената у географској средини.	– ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвено-географских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.

5. Воде на Земљи	– ГЕО.ОО.О.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу главних физичко-географских одлика.	– ГЕО.ОО.С.1.4. Доводе у везу географске објекте са географским појавама у Земљиним сферама	– ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвено-географских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.
6. Биљни и животињски свет на Земљи	– ГЕО.ОО.О.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу главних физичко-географских одлика.	– ГЕО.ОО.С.1.4. Доводе у везу географске објекте са географским појавама у Земљиним сферама	– ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним везама између физичко-географских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвено-географских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Критеријуми оцењивања ученика за предмет

Географија

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем. Ученик се из предмета Географија оцењује најмање два пута у полугодишту у петом разреду, а четири пута у полугодишту у шестом, седмом и осмом разреду.

Утоку полугодишта ученици се оцењују на три начина: 1) усмено 2) писмено 3) на основу активности на часу. Ученик може бити оцењен током сваког дела часа и на свим типовима часа. Оцена је јавна са образложењем и препоруком за даљи рад. Оцена се бележи у педагошку свеску и уноси у дневник.

Оцене на писменим задацима, изражена у процентима:

86-100% одличан (5)
70– 85%врло добар (4)
50– 69%добар (3)

30– 49%довољан (2)
0– 29%недовољан (1)

Иницијало процењивање- обавља се на почетку школске године, у првој или другој недељи. Наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области или теме, која су од значаја за предмет. Резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

Писмена провера постигнућа ученика- обавља се у току оба полугодишта. Ученик ће имати најмање једну оцену (у полугодишту) на контролном задатку дужем од 15 минута. Оцене су јавне, ученик има увид у свој рад. Тестови дужи од 15 минута су најављени, оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере. Реализује се на крају наставне области, а према плану предметног наставника.

Провера картографске писмености се остварује усменим и писменим путем–представљање географских објеката на немој карти.

Усмена провера постигнућа ученика- обавља се у току оба полугодишта. Најмање једна оцена треба да буде на основу усмене провере постигнућа ученика.

Активност на часу- активност ученика прати се и вреднује континуирано током наставног процеса.
Елементи формативног оцењивања чине : усмени одговори, ангажовање, степен развијености ученичке компетенције, активност на часу, домаћи задаци, садржај школске свеске, коришћење атласа на часу, успешност у групном раду, практичан рад, излагања и представљања изложби радова, презентација, резултата истраживања, паноа, цртежа, у складу са програмом географије, домаћи задаци, однос према раду, писање есеја, учешћа у дебати и дискусији, сарадња у тиму, комуникација у тиму, показивање иницијативе, заинтересованост, као и учешће на општинском, окружном или републичком такмичењу и учешће на националним и међународним такмичењима.

Критеријуми оцењивања у настави географије

Ученик се оцењује бројчано на основу остварености исхода, самосталности и ангажовања ученика:

Оцену одличан (5) добија :
Ученик који у потпуности усвојио основна, проширена и продубљена знања, умења и вештине, уочава битно, логички повезује чињенице и појмове, самостално закључује, критички расуђује, самостално проналази појмове на географској карти.

Оцену врло добар (4) добија:
Ученик који у потпуности усвојио основна знања, умења и вештине и више од половине проширених и продубљених знања, уочава битно, логички повезује чињенице и појмове, уз малу помоћ наставника долази до закључка, критички расуђује, самостално проналази појмове на географској карти.

Оцену добар (3) добија:

Ученик који је у целини усвојио основна знања, умења и вештине, и половину проширених знања, умења и вештина, а према програму предмета, да уз помоћ наставника схвати значење научених садржаја, објашњења и да их повезује, уз помоћ наставника уочава битно, уз помоћ наставника проналази битне појмове на географској карти.

Оцену довољан (2) добија:
Ученик који је усвојио основна знања,умења и вештине, према програму предмета, ученик испољава потешкоће у анализи чињеница, података, њиховом уопштавању и закључивању, има тешкоћа у усменом и писменом изражавању , не сналази се у новим ситуацијама, уз велику помоћ наставника проналази основне појмове на карти.

Оцену недовољан (1) добија:
Ученик који ни уз помоћ наставника није савладао основно знање, умење и вештине.

Критеријуми за бројчане оцене ученика.

Пети разред

Одличан (5)- ученик објашњава појаве и процесе у Сунчевом систему и њихов утицај на планету Земљу; зна димензије Земље, анализира и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања; објашњава физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање, у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, самостално се сналази на географској карти, лако логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује, показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Врло добар (4)- ученик разуме појаве и процесе у Сунчевом систему и њихов утицај на планету Земљу; зна димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања, разуме физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и познаје мере за његову заштиту, обнову и унапређивање, у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, у великој мери сарађује са осталим члановима групе и у знатној мери критички расуђује.

Добар (3)- ученик класификује небеска тела и описује појаве,процесе и њихове односе у Сунчевом систему разликује и објашњава географске чињенице- објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери), у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, показује делимични степен активности и ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе.

Довољан (2)- ученик именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред, описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања, именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике; знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)- ученик не препознаје основне географске објекте, појаве, процесе и односе. Не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

Предмет: МАТЕМАТИКА

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	**144**
	Недељни фонд:	**4**
Циљ предмета:	Циљ предмета је да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву. Да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање ида допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Операције са природним бројевима, скуповне операције, НЗС и НЗД, прост и сложен број, симетрија, транслација, вектор, врсте углова и операције са угловима, операције са разломцима, проценат, размера, аритметичка средина, симетрија, симетрала дужи,симетрала угла	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
1. Природни бројеви и дељивост	- израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева) – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или	Први део Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу N_0. Дељење са остатком у скупу N_0 (једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и	У циљу остваривања жељених исхода,низом активности развијаће се компетенције ученика. У примени ће бити: - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом - илустративно-	Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Сарадња - Дигитална компетенција	Унутарпредметна са садржајима претходних разреда Српски језик

	неједначину (у скупу природних бројева) – примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама – разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце – одреди и примени НЗС и НЗД – изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – правилно користи речи *и*, *или*, *не*, *сваки* у математичко-логичком смислу	декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Други део Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.	демонстрациона метода - метода писмених и графичких радова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. Тема природни бројеви и дељивост обрађиваће се у два дела смењивањем са темама из геометрије како би се одржала динамика избегла монотоност при раду код ученика.У првом делу уз ослањање на стечена знања о скупу природних бројева увести појам дељење са остатком. Правила дељивости уводити тако да на изабраним примерима ученици сами дођу до законитости .У раду користити збирку задатака. Појам скупа дефинисати на		

			примерима из свакодневног живота и подстицати ученике да уочавају скупове у својој околини. На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако...онда) Постепено изграђивати математички језик и уносити прецизност у изражавању. Други део теме чине области прости и сложени бројеви, НЗД и НЗС при чему ученике треба оспособити за примену појмова у проблемским задацима. Користити задатке из збирке али и примере из реалног живота у што већој мери. Ради кратких провера усвојености појмова може се користити ИКТ-квизови- које ученици		
			87		

			радо прихватају а опремљеност школе омогућава примену. Начини провере остварености исхода -активност на часу -усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду -кратки одговори у оквиру решавања задатка пред таблом		
2. Основни појмови геометрије	-анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом − опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг − нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор − упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски	Тачке и праве; односи припадања и распореда. Однос правих у равни; паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија. Вектор и транслација.	У примени ће бити: - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом - илустративно-демонстрациона метода - метода писмених и графичких радова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. У раду користити школски геометријски	Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција -Естетска компетенција	Унутарпредметна са садржајима претходних разреда Техника и технологија Ликовна култура

	− преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом − правилно користи геометријски прибор		прибор помоћу кога демонстрацијом водити ученике до првилне и прецизне употребе прибора при конструкцијама. Пожељно је да ученици користе за ову област свеске без квадратића. Подстицати ученике да развијају способност уочавања односа правих дужи и круга у равни и да сами доносе закључке. У раду користити уџбеник и збирку задатака. Представити ученицима могућности програма ГеоГебра при чему се може користити дигитални кабинет. Начини провере остварености исхода -активност на часу -усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду		

			-продукти ученикових активности- прецизност у коришћењу геометријског прибора		
3. Угао	-идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе – нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор – измери дати угао и нацрта угао задате мере – упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно – реши једноставан задатак применом основних својстава паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова)	Угао, централни угао; једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). Упоредни углови; врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. Углови на трансверзали. Транслација и углови.	У примени ће бити: - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом - илустративно-демонстрациона метода - метода писмених и графичких радова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. У раду користити школски геометријки прибор помоћу кога демонстрацијом водити ученике до првилне и прецизне употребе прибора при конструкцијама. Пожељно је да	Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција -Сарадња	Унутарпредметна

			ученици користе за ову област свеске без квадратића.Осим примера и задатака из уџбеника и збирке користити примере из окружења на којима би ученици уочили углове и проценили којој врсти припадају. Што више користити методу илустрације у раду. Упознати ученике са словима грчког алфабета којима се означавају углови. Развити код ученика вештину мерења и цртања угла помоћу угломера. Повезати једнакост углова са једнакошћу њихових мера. Увести делове степена (минуте и секунде) и поступке сабирања и одузимања мера углова. Начини провере остварености исхода -активност на часу		

			-усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду -продукти ученикових активности-прецизност у коришћењу геометријског прибора		
4. Разломци	прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други − одреди месну вредност цифре у запису децималног броја − заокругли број и процени грешку заокругљивања; − израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину − реши једноставан проблем из	Први део Појам разломка облика a/b (a, b ∈ N). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис разломка и превођење у запис облика a/b (b ≠ 0). Упоређивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева. Други део Основне рачунске операције с	У примени ће бити: - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом - илустративно-демонстрациона метода - метода писмених и графичких радова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. Појам разломка повезати са постојећим знањем из четвртог разреда и проширити га, повезати графички са	Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција -Сарадња	Унутарпредметна Географија Техника и технологија Информатика и рачунарство

	свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину − одреди проценат дате величине − примени размеру у једноставнимреалним ситуацијама − примени аритметичку средину датих бројева − сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер	разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$.	бројевном правом при чему имениоци не би требало да буду већи од 10, бројевну праву користити и при упоређивању разломака. Користити претходно научена правила да се количник не мења када се дељеник и делилац множе или деле истим бројем и то применити код скраћивања и проширивања разломака. Након што ученици савладају основна правила рачунских операција тежиште треба поставити на решавање текстуалних проблемских задатака који омогућавају развој логичког закључивања и при томе користити што више примера из свакодневног живота чиме се развија		

			финансијска писменост. Примена разломака у областима аритметичка средина, проценти, размера треба да буде заснована на темама блиским ученицима (рачунање средње оцене из предмета математика и других...), размера се може радити и повезано са картама у географији или плановима у техничком (користити план –тлоцрт школске зграде) Ученици треба да умеју да очитају резултате са графика као и да представе резултате графички што могу радити и на рачунару користећи дигитални кабинет Начини провере остварености исхода: -праћење ангажовања ученика -писмена провера		

			-усмено испитивање -домаћи задаци -однос према раду		
5. Осна симетрија	– идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије – симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор – конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства – конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој	Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.	Појам осне симетрије увести преко ликовне културе при чему ученици пресавијају лист на пола и на једној половини темперама цртају део фигуре а затим пресавијањем папира добијају потпуну фигуру. Подстицати да уочавају осносиметричне фигуре у својој околини. У настави се користи школски геометријски прибор помоћу кога се ученицима демонстрирају поступци конструкција симетрале дужи, симетрале угла, нормале из тачке на праву Начини провере остварености исхода	-Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Сарадња	Унутарпредметна Ликовна култура

- у коришћењу геометријског прибора			-активност на часу -усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду -продукти ученикових активности прецизност		
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- Што већа индивидуализација наставе;
- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:

Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Природни бројеви дељивост	MAT.A.OO.O.1.1. MAT.A.OO.O.1.2. MAT.A.OO.O.1.3.	MAT.A.OO.C.1.2. MAT.A.OO.C.1.4.	MAT.A.OO.H.1.1 MAT.A.OO.H.1.2.

Основни појмови геометрије	МАТ.Г.ОО.О.1.6. МАТ.Г.ОО.О.1.9. МАТ.Г.ОО.О.1.8. МАТ.Г.ОО.О.1.10.	МАТ.Г.ОО.С.1.5. МАТ.Г.ОО.С.1.7.	МАТ.Г.ОО.Н.1.4. МАТ.Г.ОО.Н.1.5.
Угао	МАТ.Г.ОО.О.1.6. МАТ.Г.ОО.О.1.8. МАТ.Г.ОО.О.1.9.	МАТ.ОО.О.2.7. МАТ.ОО.О.2.8. МАТ.ОО.О.2.9. МАТ.ОО.О.2.10.	МАТ.Г.ОО.Н.1.4. МАТ.Г.ОО.Н.1.5
Разломци	МАТ.А.ОО.О.1.1. МАТ.А.ОО.О.1.2. МАТ.А.ОО.О.1.3. МАТ.А.ОО.О.1.5.	МАТ.А.ОО.С.1.2. МАТ.А.ОО.С.1.3.	МАТ.А.ОО.Н.1.2. МАТ.А.ОО.Н.1.3.
Осна симетрија	МАТ.Г.ОО.О.1.10	МАТ.Г.ОО.С.1.9.	

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Иницијално тестирање

На почетку школске године наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области, резултат иницијалног процењивања се не оцењује и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

Сумативно оцењивање

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:

1. писмених провера знања (контролних задатака, писмених задатака)
2. усменог испитивања;
3. активности на часу.

Оцењивање је јавно и оцена одмах мора да буде образложена ученику.

Писане провере постигнућа ученика у трајању од 45 минута се најављују и планирају на нивоу одељењских већа на почетку сваког полугодишта. Оцена је бројчана и уписује се у дневник у року од осам дана од дана провере. За писане провере од 45 минута важи да у току школске године ученик има четири писмена задатка (по два у сваком полугодишту) и 4 контролна задатака.

.

Закључна оцена се формира као аритметичка средина свих оцена добијених током целе школске године.

Када су питању писмене провере знања скала која изражава однос између процента тачних одговора и одговарајуће оцене је следећа:

- 85%-до 100% одличан (5)
- 70%-до 84% врло добар (4)
- 50%-69% добар (3)
- 30%-49% добар (2)
- од 0%-29% довољан (1)

У зависности од тежине теста дозвољена су одступања од ± 5%.
Усмена провера постигнућа ученика се обавља путем непосредног одговарања на часу без најаве.

Формативно оцењивање

Подразумева: праћење рада, напредовања, ангажовања и мотивисаности ученика, потом активност на часовима, пројектима редовно доношење прибора, израда домаћих задатака - однос према раду.

Одличан успех – ученик редовно извршава своје школске обавезе, доноси прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан, у континуитету показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања

Врло добар успех – ученик се труди да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаће задатке, активан је и мотивисан за рад.

Добар успех – ученик прати наставу, труди се, углавном доноси прибор и домаће задатке, активан је на часу, али не у континуитету

Довољан успех – ученик повремено прати наставу и повремено доноси прибор и домаћи и ретко кад је активан на часу, углавном пише све што од њега наставник очекује.

Недовољан успех - ученик не извршава своје обавезе, нема одговоран однос према раду, не доноси прибор, домаће задатке, неактиван и незаинтересован на часу.

На крају наставне целине се из тих формативних изводи сумативна оцена. Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања. Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Активност ученика

У активности ученика спадају кратки усмени одговори на часу приликом обнављања или обраде нове лекције, израда домаћих задатака, петнаестоминутне провере, израда цртежа и презентација. Наставник сваки час прати активности ученика и благовремено бележи у своју педагошку свеску. На тај начин наставник формативно оцењује ученика. Целокупна активност ученика може бити изражњна сумативном оценом у дневнику

Петнаестоминутне провере

Писане провере постигнућа у трајању од 15 минута обављају се без најаве, а спроводе се ради утврђивања остварености циља једног или више часова и савладаности дела реализованих програмских садржаја, односно остварености операционализованих исхода. Оцена из писане провере постигнућа у трајању од 15 минута се не уписује у дневник. Евидентира се у педагошкој документацији наставника ради праћења постигнућа на крају програмске целине или на крају полугодишта. Служи као повратна информација ученику и наставнику о постигнућу ученика, утиче на оцену из активности и може се узети у обзир приликом утврђивања закључне оцене.

Критеријуми за оцењивање усвојености садржаја ученика 5.разреда

недовољан (1) -Не испуњава захтеве за довољну оцену;
- Не препознаје градиво ни уз помоћ наставника;
- Не показује заинтересованост за учење, не сарађује

довољан (2)
Ученик уме да:
- сабере, одузме, подели и помножи два броја у истом запису
- претвара из једног у други запис једноставније бројеве као што су ½, ¼, 0,2 ...
- напамет одреди 50% и 10%природног броја
- рачунски одреди 20%, 25% у једноставнијим примерима
- упореди разломке чији су имениоци једнаки и било која два децимална броја
- прошири и скрати разломак датим бројем
- представи број на бројевној полуправој
- правилно чита податке из табеле и са кружног дијаграма
- препозна осносиметричне фигуре и одреди им осу симетрије
- конструише симетралу дужи и симетралу угла
- угломером измери и нацрта дати угао
- сабере и одузме углове дате у основној јединици мере
- нацрта и издвоји туп, оштар и прав угао и зна у ком су опсегу њихове мере

добар (3)
Ученик уме да :
-претвори децималан број у разломак и обрнуто
-претвори мешовити број у неправи разломак и
обрнуто -упореди два броја у различитим записима
-сабере, одузме, подели и помножи два броја у различитим записима у једноставнијим случајевима
-напамет одреди 50% и 10% дате природне величине -рачунски одреди произвољан проценат
-скрати разломак до нескративог облика

-састави једноставнији бројевни израз и израчуна његову вредност
-реши једначину једноставнијег облика -одреди аритметичку
средину датих бројева -подели величину на два дела у датој
размери -правилно заокругли број -представи бројеве на бројевној
полуправој

-прикупљене податке прикаже табелом и правилно прочита кружни дијаграм

-издвоји осносиметричне фигуре и одреди им осе симетрије
-конструише половину, четвртину и осмину угла и дужи користистећи симетралу
-преслика тачку и дуж осном симетријом у односу на дату осу
-угломером црта и мери углове
-упореди, сабере и одузме два угла рачунски и конструктивно
-израчуна комплементан и суплементан угао датом углу
-уочи и нацрта суседне, упоредне и унакрсне углове као и углове са паралелним крацима и на трансверзали, као и да опише њихове основне особине

врло добар (4)

Ученик уме да :
-претвори децималан број у разломак и обрнуто
-претвори мешовити број у неправи разломак и обрнуто
-упореди два броја у различитим записима
-сабере, одузме, подели и помножи више бројева у различитим записима
-напамет одреди 50%, 10%,5%, 20%, 25% од датог (једноставнијег) броја
-рачунски одреди произвољан проценат дате величине и примени у једноставнијим ситуацијама
-скрати разломак до нескративог облика у својству сређивања резултата
-састави бројевни израз и израчуна његову вредност
-рачуна вредност израза за дату вредност променљиве
-реши једначину основног облика и обликаах+b=сиах-b=c
-реши дату неједначину
-реши једноставноставније примере из праксе помоћу израза и једначина
-одреди аритметичку средину датих бројева
-подели величину у датој размери и примени размеру у једноставним ситуацијама
-правилно заокругли број и процени грешку
-представи бројеве на бројевној полуправој
-прикупљене податке прикаже табелом и кружним дијаграмом
-издвоји осносиметричне фигуре и одреди им осе симетрије
-конструише половину, четвртину и осмину угла и дужи користистећи симетралу и користи их даље у конструкцији
-преслика фигуру осном симетријом у односу на дату осу у једноставнијим примерима
-конструише нормалу на дату праву
-угломером црта и мери углове
-упореди, сабере и одузме два угла рачунски и конструктивно
-израчуна комплементан и суплементан угао датом углу
-користи особине суседних, упоредних и унакрсних углова као и углове са паралелним крацима и на трансверзали у задацима

одличан (5)

Ученик уме да :

-претвори децималан број у разломак и обрнуто
-претвори мешовити број у неправи разломак и обрнуто
-упореди бројеве у различитим записима
-сабере, одузме, подели и помножи више бројева у различитим
записима -напамет одреди 50%, 10%, 5%, 20%, 25% од датог броја
-рачунски одреди произвољан проценат дате величине и примени у сложенијим ситуацијама
-скрати разломак до нескративог облика у својству сређивања резултата
-састави сложенији бројевни израз и израчуна његову вредност
-рачуна вредност сложенијег израза за дату вредност променљиве
-реши дату једначину
-реши дату неједначину
-реши примере из свакодневног живота помоћу израза и једначина
-примени аритметичку средину у пракси
-подели величину у датој размери и примени размеру у реалним ситуацијама
-правилно заокругли број и процени грешку
-представи бројеве на бројевној полуправој
-прикупљене податке прикаже табелом и кружним дијаграмом
-издвоји осносиметричне фигуре и одреди им осе симетрије
-конструише половину, четвртину и осмину угла и дужи користистећи симетралу и користи их даље у конструкцији
- конструише нормалу на дату праву
-преслика фигуру осном симетријом у односу на дату осу у сложенијим примерима
-угломером црта и мери углове
-упореди, сабере и одузме више углова рачунски и конструктивно
-израчуна комплементан и суплементан угао датом углу
-користи особине суседних, упоредних и унакрсних углова као и углове са паралелним крацима и на трансверзали у сложенијим задацима

Предмет: БИОЛОГИЈА

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ наставе биологије у 5. разреду је да ученици стекну основна знања о живој природи, упознају структуру и функције живих организама, као и основне животне процесе. Настава треба да подстакне развој радозналости и истраживачког духа кроз посматрање, описивање и анализу биолошких појава. Такође, ученици ће развијати свест о значају очувања природе и здравља, као и одговорног односа према животној средини.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Жива и нежива природа; основне потребе живих бића; ћелија као основна јединица живота (животињске и биљне ћелије); органи и органски системи; животне функције (дисање, варење, крвоток, излучивање, раст, размножавање); основне групе биљака и грађење биљних органа; фотосинтеза; основне групе животиња и њихова прилагођеност; значај очувања природе и животне средине.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
Порекло и разноврсност живота	-истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; – групише жива бића према њиховим заједничким особинама; – одабира макроморфолошки видљиве особине важне за	Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију.	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини -одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	географија, историја, ликовна култура

	класификацију живих бића	Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост– кретање. Размножавање: бесполно и полно. Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.	инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључака.		
Јединство грађе и функције као основа живота	– идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; – једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље	Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота. Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота.	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција	ликовна култура, математика

			чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључка.		
Наслеђивање и еволуција	– прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; – разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; – поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; – користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполног размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: Наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.	Учествовање у разговору, прикупљање информација из различитих извора, свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, рад у групи, рад у пару, пројекти, ПП презентације, есејско излагање	естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини -одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	историја, математика, језик и књижевност

	прикупљању резултата				
Живот у екосистему	– доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; – направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; – предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, – илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње)	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела,вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање удискусију, повезивање сапретходно стеченим знањем, извођење закључка.	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини -одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	географија, техничко и информатичк образовање
Човек и здравље	- идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напици. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета,	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини -одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	физичко и здравствено васпитање; грађанско васпитање

			демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључка.		

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

1. **Просторно, садржајно и методичко прилагођавање**

- Прилагођавање простора у учионици (нпр. посебно место за седење ученика који имају проблеме са концентрацијом или другим сметњама).
- Избор и прилагођавање наставног градива у складу са способностима ученика – олакшани или проширени задаци, различите сложености и облици рада.
- Примена различитих метода рада: рад у паровима, групни рад, индивидуални задаци.
- Флексибилност у начину и врстама оцењивања (нпр. усмени испити, пројекти, портфолио, самовредновање).
- Прилагођавање домаћих задатака по потреби – мањи обим или другачији облици задатака.

2. **Већа индивидуализација наставе**

- Израда индивидуалних образовних планова (ИОП) који садрже циљеве, активности и начин праћења напретка прилагођене потребама ученика.
- Пружање додатне подршке и консултација током и ван наставе.
- Увођење додатних образовних активности, радионица и пројеката који стимулишу развој специфичних способности.

3. **Сарадња и размена искустава**

- Активно укључивање стручних сарадника (психолог, педагог, дефектолог) у планирање и праћење рада са ученицима.

- Организовање редовних састанака Већа за размену искустава, препорука и примена најбољих пракси.
- Сарадња са родитељима ради подршке и осигуравања континуитета у образовању и ван школе.

4. **Коришћење вршњачке подршке**

- Организовање вршњачког менторства где напреднији ученици помажу својим друговима у савладавању градива.
- Подстицање сарадничког и тимског учења као начина развијања социјалних и комуникацијских вештина.
- Креирање окружења у којем ученици размењују знања и искуства, што позитивно утиче и на ученике са изузетним способностима и на оне којима је потребна додатна подршка.

Индивидуални планови рада

За ученике са сметњама у развоју и учењу, као и за оне са тешкоћама, планови садрже прилагођене циљеве и активности које одговарају њиховим могућностима и потребама, са јасним начинима праћења напретка.

За надарене ученике, планови укључују проширено и продубљено градиво, изазовне задатке, као и могућности за истраживачки рад и самостално учење.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Порекло и разноврсност живота	– БИО.ОО.О.1.1. Примењују критеријуме за разликовање живих бића од неживе природе. – БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. – БИО.ОО.О.2.1. Поштују безбедносна правила приликом практичног и теренског рада. – БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других.	– БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о биолошким појавама и процесима. – БИО.ОО.С.2.3. Користе једноставне методе, технике и процедуре за сакупљање и систематизацију података истраживања. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.10. Микроскопирањем	– БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за проучавање биолошких појава и процеса.

	– БИО.ОО.О.2.1. Поштују безбедносна правила приликом практичног и теренског рада.	уочавају кључне структуре организама.	
Јединство грађе и функције као основа живота	– БИО.ОО.О.2.3. Проналазе на интернету и у литератури податке о адаптацијама карактеристичних врста на услове који владају у екосистемима типичним за Србију. – БИО.ОО.О.2.5. Уз помоћ наставника изводе једноставне експерименте у којима се истражује утицај спољашње и унутрашње средине на процесе код живих бића. – БИО.ОО.О.3.6. Учествују у дискусијама и дебатама о значају дивљих и гајених врста за човека.	– БИО.ОО.С.1.3. Повезују изглед, грађу и функционисање живих бића са условима животне средине на очигледним примерима. – БИО.ОО.С.2.7. Истражују живи свет на терену: прикупљају узорке, фотографишу, прате појаве и процесе, врше мерења. – БИО.ОО.С.2.9. Приказују односе, појаве и процесе у различитим екосистемима на различите креативне начине.	– БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за проучавање биолошких појава и процеса.
Наслеђивање и еволуција	– БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. – БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама.	– БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.1.8. Изводе закључак о значају и доприносу Дарвинове теорије савременој теорији еволуције и различитим областима људског деловања.	– БИО.ОО.Н.1.2. Објашњавају функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, РНК, ген) и пренос наследне информације кроз генерације.
Живот у екосистему	– БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину.	– БИО.ОО.С.3.2. Процењују сопствене животне навике у односу на елементе здравог начина живота и принципе одрживог развоја. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички	– БИО.ОО.Н.1.6. Критички вреднују антропогени утицај на животну средину и биодиверзитет. – БИО.ОО.Н.3.1. Иницирају, осмишљавају и учествују у

	– БИО.ОО.О.3.5. Представљају на креативан начин право на здраву животну средину и обавезу да је штите од нарушавања. – БИО.ОО.О.3.6. Учествују у дискусијама и дебатама о значају дивљих и гајених врста за човека. – БИО.ОО.О.3.7. Конструктивно сарађују у активностима које имају за циљ очување здравља, животне средине и биодиверзитета непосредне околине.	став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста	реализацији активности са циљем подизања свести о очувању здравља, квалитета животне средине и значају одрживог развоја.
Човек и здравље	– БИО.ОО.О.3.1. Избегавају ризична понашања и прихватају да су пубертетске промене (физичке, психичке, емоционалне и социјалне) део одрастања. – БИО.ОО.О.3.3. Усвајају навике и знања који доприносе заштити и очувању сопственог здравља и здравља других људи.	– БИО.ОО.С.3.1. Решавају проблеме одрастања повезујући их са физиолошким процесима који их узрокују. – БИО.ОО.С.2.8. Изводе једноставна истраживања о утицају животних навика на здравље (утицај буке на слух, физичка неактивност, неправилна исхрана). – БИО.ОО.С.1.12. Критички вреднују важност здравих стилова живота у превенцији болести.	– БИО.ОО.Н.3.3. Примерима илуструју значај биотехнолошких производа и процеса у превенцији и лечењу многих болести, производњи хране и заштити животне средине.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:
Ученик се из предмета биологија оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере постигнућа и практичног рада, а у складу са програмом предмета. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада, а нарочито: излагања и представљања (изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, постери, и др.), учешћа у дебати и дискусији, домаћих задатака, учешћа у различитим облицима групног рада, рада на пројектима а у складу са програмом предмета.

Постигнуће ученика из практичног рада, огледа, лабораторијске и друге вежбе, се на основу примене ученикoвог знања, самосталности, показаних вештина у коришћењу материјала, алата, инструмената и других

Иницијални тест- обавља се у првој недељи школске године. Иницијалним тестом се процењује ученичко постигнуће из претходног разреда. Резултат иницијалног тестирања се не оцењује, а наставнику служи за планирање рада и даље праћење напредовања ученика.

Усмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта. Најмање једна оцена треба добија се на основу усмене провере постигнућа ученика.

Одличан (5) добија ученик који:

- је у потпуности савладао градиво,
- је сигуран и самосталан, брзо и логично закључује,
- успешно повезује садржаје, уочава корелације с другим предметима,
- зна применити знање у решавању проблемских задатака,
- брзо, тачно, опширно, логички и аргументовано одговара на постављена питања,
- самостално или у групи ради и презентира пројектне задатке,
- је одговоран према раду, наставницима, ученицима, и животном окружењу.

Врло добар (4) добија ученик који:

- има висок ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја,
- спорије, али тачно, логично и углавном аргументирано одговара на постављена питања, уз евентуално постављање подпитања,
- поседује и успешно примењује стечена знања из биологије (уз мању помоћ наставника и висок степен ангажовања ученика),
- доноси закључке на већ наученим примерима,

- се повремено укључује тимски рад при изради пројектних задатака,
- је одговоран према раду, наставницима, ученицима, и животном окружењу.

Добар (3) добија ученик који:

- има просечан ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја,
- полагано и углавном тачно одговара на постављена питања, уз помоћ наставника,
- углавном разуме наставне садржаје и деломично примењује стечена знања,
- изводи закључке уз помоћ наставника,
- је понекад и неспреман може изказати знање, способности и вештине из биологије,
- је одговоран према наставницима, ученицима, и животном окружењу**.**

Довољан (2) добија ученик који:

- има задовољавајући ниво и обим знања (не разуме у потпуности наставне садржаје и отежано примењује стечена знања),
- деломично и површно одговара на постављена питања уз помоћ наставника,
- уз знатну помоћ наставника на једноставан начин набраја и описује природне и биолошке процесе,
- код доношења закључака наилази на веће проблеме и несамостално доноси закључке.

Недовољан (1) добија ученик који:

- није достигао задовољавајући ниво и обим знања и разумевања програмских садржаја,
- не одговара на постављена питања и није усвојио кључне појмове,
- не разуме наставне садржаје и не примењује знање из биологије и у свакодневном животу,

- уз велику помоћ наставника непотпуно и несувисло описује биолошке појаве и процесе,
- не показује вољу за стицање биолошког знања,
- погрешно уочава биолошке процесе те доноси нелогичне закључке без разумевања.

• **Писмена провера постигнућа ученика** - обавља се барем једном у току оба полугодишта. Углавном као систематизација неке од наставних тема.

Начини оцењивања: Објективни тестови са допуњавањем, различити типови задатака.

о **Тестовска провера знања дужег од 15 минута** – оцена са теста се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере, у противном писмена провера се поништава. Резултати теста објављује се за свако одељење на огласној табли, најкасније до краја треће наставне недеље након теста.

о **Контролна вежба у трајању до 15 минута** обавља се без најаве, а спроводи се ради утврђивања остварености циља часа и савладаности дела реализованих програмских садржаја. Оцена из петнаесто-минутне провере се не уписује у дневник али је могуће извести просек оцене са три оваква тестирања и ту оцену уписати у дневник.

Контролне вежбе изводиће се према унапред утврђеном плану који ће бити истакнут на сајту школе. Оцена се оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере

Тестови се вреднују кроз проценте:

Оцена	**Опис оцене – проценат (бодови)**
Одличан (5)	85-100 %
Врло добар (4)	71-84 %
Добар (3)	51-70 %
Довољан (2)	31-50 %
Недовољан (1)	0-30 %

Домаћи задатак - наставник вреднује сваки домаћи задатак својим потписом, прикладним печатом или стикером. Пет сакупљених потписа током одређеног квалификационог периода вреднују се оценом **одличан (5)**.

Три неурађена домаћа задатка током одређеног квалификационог периода вреднују се оценом **недовољан (1)**.

Рад на часу - је слободна наставникова процена о ученичком раду током једног полугодишта/школске године. Рад на часу подразумева, ученикову пажњу, праћење (слушање наставника или другог ученика), активно учествовање у наставном процесу.

Пројекат - ученик ради пројекат на одређену тему коју му задаје наставник (индивидуално, у пару или групи). Након завршетка пројекта ученик је у обавези је да пред осталим ученицима и наставником, пројекат одбрани. Временски оквир за израду пројекта зависи од његовог обима. За рад на пројекту и одбрану ученик добија одговарајућу оцену.

Критеријуми вредновања групног рада:

НИВО/ОЦЕНА	**РАД У ГРУПИ**	**ПОЗНАВАЊЕ ТЕМАТИКЕ**	**РЕШАВАЊЕ ЗАДАТКА**
ВИСОК **одговара оценама** **4 или 5**	Ученик сарађује са свим члановима групе, уважава њихове потребе, пажљиво слуша друге, поштује договоре групе, не касни, своје обавезе извршава на време и тачно.	Ученик поседује знања, показује спремност да прикупља нове информације, активно подстиче размену идеја и знања са члановима групе и уважава њихове идеје, често поставља питања која се односе на тему.	Ученик је у потпуности посвећен решавању задатка групе. Даје предлоге како решавати задатак.
СРЕДЊИ **одговара оценама 3 или 4**	Ученик сарађује са члановима групе уз мање тешкоће, повремено има проблема у комуникацији али их самостално решава,	Ученик поседује извесна знања и повремено суделује у размени идеја, повремено поставља питања која се односе на	Ученик уз помоћ наставника и/или осталих чланова групе учествује у решавању задатка. Ретко има предлоге како решавати задатак али

	своје обавезе извршава уз подсећање и опомињање.	тему.	кад га добије ради по њему. Повремено има активности које не доприносе решавању задатка.	
НИЗАК **одговара оценама 2 или 3**	Ученик повремено има сукобе у којима напада особе а не проблем, своје обавезе извршава ретко и делимично.	Ученик поседује мало знања и показује малу спремност да прикупља нове информације, ретко суделује у размени идеја, ретко поставља питања која се односе на тему.	Ученик минимално доприноси решавању задатака. Нема предлоге како решавати задатке и када добије предлоге слабо их реализује.	
НЕЗАДОВОЉАВАЈУЋИ **одговара оцени 1**	Ученик омета рад групе, доприноси неконструктивним сукобима и не извршава своје обавезе.	Ученик ништа не зна о теми и нема интересовање да сазна. Не учествује у размени идеја. Никад не поставља питања која се односе на тему.	Ученик омета решавање задатка.	

Практични рад (оглед, лабораторијска вежба, практични задатак) - ученик/ученица се оцењује за извођење огледа/лабораторијске вежбе/задатка, давање једноставног објашњења рада (поступка) и начина одбране (излагања).

Начин оцењивања: Самосталност у раду, однос према раду и безбедности током извођења лабораторијских вежби и огледа. Ученик/ца пише извештаје урађене вежбе у својој свесци. Пет сакупљених потписа, стикера или печата за довољно добру урађену вежбу доноси оцену **одличан (5).** Ниједна или само једна урађена вежба на крају полугодишта доноси оцену **недовољан (1).**

Школска свеска из биологије - на крају полугодишта/школске године наставник може да оцени школску свеску ученика. Наставник оцењује: садржај свеске, уредност, цртеже, додатне текстове, итд.

Активност ученика – различите активности којима се показује примена знања ученика и самосталност. На пример: излагање и представљање (PP презентације, изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, графикони, табеле, постери, дизајнерска решења и сл.), писање есеја, учешће у дебати и дискусији, учешће на општинском/градском или републичком такмичењу, учешће у различитим облицима групног рада, збирка одабраних ученикових продуката рада – портфолија у складу са програмом биологије, наступ на јавном скупу и сл.

Ван-наставне активности - подразумевају ангажовање ученика у ван-школским активностима као што су акције секције, излети, посете институцијама и учешће на скуповима или манифестацијама које имају везе са биологијом и екологијом. Током године ученик сакупља потписе. Три потписа се вреднују оценом **одличан (5)**.

Дарвинова лупа - добија онај ученик/ученица који у току часа предавања или утврђивања, пронађе решење за постављени проблем, повеже, закључи или изнесе своје размишљање о некој теми. Вредност Дарвинове лупе је **одличан (5).**

Остало - у коначну, закључну оцену за крај полугодишта/школске године могу да уђу и остале ученичке активности и интересовања, његова залагања, прикази занимљивих текстова из научно-популарне литературе, редован долазак на часове додататне и допунске наставе, припремне наставе, итд...

Закључна оцена утврђује се на крају првог и другог полугодишта, на основу свих појединачних оцена (најмање четири оцене током полугодишта) које су унете у дневник од почетка школске године.

Закључна оцена не може да буде већа од највеће појединачне оцене уписане у дневник, добијене било којом техником провере знања. Као почетно полазиште код закључивања оцене узима се у обзир аритметичка средина оцена из елемената оцењивања. Осим аритметичке средине, у закључну оцену улазе све белешке праћења рада ученика. То подразумева описно праћење ученика у наставничкој свесци (ученички портфолио) као што су: различите способности ученика, марљивост и залагање, однос према раду, однос према наставнику и осталим ученицима, школској имовини, животној средини у окружењу школе, напредовање или назадовање у раду, уредност, интерес за предмет и слично. Закључна оцена не мора произлазити из аритметичке средине уписаних оцена, а нарочито ако је ученик показао напредак у другом полугодишту.

Закључна оцена на полугодишту не узима се у обзир приликом утврђивања аритметичке средине на крају другог полугодишта

Предмет: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

<table>
<tr><td rowspan="2">Фонд часова:</td><td>Годишњи фонд:</td><td>72</td></tr>
<tr><td>Недељни фонд:</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Циљ предмета:</td><td colspan="2">Циљ учења технике и технологије јесте да ученици развију техничкотехнолошку писменост и стваралачко и логичко мишљење кроз стицање теоретског и практичног знања израдом практичних радова и пројеката реализованих самостално или тимски, уважавајући личне способности и вештине сваког ученика. Реализацијом практичних вежби ученици развијају фине моторичке вештине, стичу знања о различитим техничким материјалима и принципима рада основних алата и уређаја. Израдом предмета/модела коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата, ученици развијају креативност, иновативност, као и способност за тимски рад, сарадњу, толеранцију, способност слушања мишљења других и конструктивно решавање конфликата. Кроз развој техничког стваралаштва стичу реалне искуствене техничке основе за будуће школовање и живот. Одговорно и флексибилно се односе према одрживом коришћењу постојећих ресурса и разматрају начине за проналажење нових – чистих извора енергије. Воде рачуна о смањењу отпада и емисије штетних гасова, о неопходној рециклажи материјала, заштити и очувању животне средине и о екологији. Ученици, као учесници у саобраћају, стичу вештине препознавања, процене и избегавања ризичног понашања и опасности. Развијају интересовања за технолошке процесе у грађевинарству, пољопривреди, машинству, електротехници, електроници, роботици, мехатроници. Имају јасан став о потреби поштовања саобраћајних прописа. Ученици проширују стечена информатичка знања и схватају потребу њихове примене у различитим свакодневним животним ситуацијама. Развијају истраживачки дух и способност претраживања, критичког анализирања и систематизације информација у електронском облику уз употребу одговарајућих средстава ИКТ-а. Кроз реализацију различитих пројеката и задатака стичу увид у сопствена професионална интересовања, стичу искуства и самопоштовање и поступају предузимљиво, иницијативно и одговорно.</td></tr>
<tr><td>Кључни појмови садржаја предмета:</td><td colspan="2">Техника и технологија занимање –организација ,заштита ,безбедност професије.
Саобраћај –саобраћајна средства,значај саобраћаја,копнени,водни,ваздушни.
Техничко цртање-прибор,скица, формати, линије, котирање, ИКТ, форматирање.
Скица,технички цртеж,техничко цртање, прибор за техничко цртање.
Природни ресурси, материја, енергија, материјали.</td></tr>
</table>

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
1.Животно и радно окружење	–описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање –разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју – наводи занимања у области технике и технологије –процењује сопствена интересовања у области технике и технологије –организује радно окружење у кабинету –примењују мере заштите на раду –правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје	6 часова (4 обрада+2 остали) 1-2. Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. -Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологи је. 3-4. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. 5- 6. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја	Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби Техничко-технолошки времеплов развоја. Припремити сликовне представе различитих занимања. Анкетирати колико препознају занимања Представити шта доноси непознавање, а шта познавање техничко-технолошких достигнућа. Припремљена правила понашања у каб инету ТТ - Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству.	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Дигитална Компетенција Компетенција за учење Комуникација	Историја (хронологија Природа и друштво (привреда) Географија (одговоран однос човека према планети) Информатка и рачунарство (дигитална писменост – употреба ИКТ уређаја) Биологија (човек и здравље)
2.Саобраћај	-процени како би изгледао живот људи без саобраћаја – класификује врсте	14 часова (8 обрада+6 остали) 7.-8. Улога, значај и	Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби Техничко-	Компетенци ја за учење Решавање проблема	Природа и друштво (Развијање одговорног

	саобраћаја и саобраћајних средстава према намени –наводи професије у подручју рада саобраћај –направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија –разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила –правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају –користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима –аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник –повеже место	историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. 9-10. Професије у подручју рада саобраћаја. Употреба информационих техологија у савременом саобраћају 11-12. Саобраћајна сигнализација – изглед и правилапоступања. 13-14. Рачунарска симулација и саобраћајни полигон. *полигон вожње. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. 15-16. Правила и прописи кретања пешака, возача саобраћај - саобраћајна средства, значај саобраћаја, копнени, водени, 17-18. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају	технолошки времеплов развоја. Припремити сликовне представе различитих занимања. Анкетирати колико препознају занимања Представити шта доноси непознавање, а шта познавање техничко-технолошких достигнућа. Припремљена правила понашања у кабинету ТТ - Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству.		односа према себи и окружењу), Грађанско васпитање (односи у демократском друштву Информатика и рачунарство (ИКТ) Биологија (човек и здравље) Биологија (човек и здравље) ТТ (регулација саобраћаја

	седења у аутомобилу са узрастом ученика –одговорно се понаша као путник у возилу – показује поштовање према другим учесницима у саобраћају -анализира симулирану саобраћајну ситуацију на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла	19-20. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.			
3.Техничка и дигитална писменост	-самостално црта скицом итехничким цртежом једноставан предмет –правилно чита технички цртеж –Наводи стандарде у техничком цртежу –Знају како да из формата А4 може да изведе остале формате. –Дефинишу размеру –Трансформишу цртеж из природне размере у размеру увећања и умањења –преноси податке	16 часова (6 обрада+10 остали) 21.-22. Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугао, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. 23.-24. Типови и дебљине линија (пуна дебела лин ија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тач ка-	Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби Инсистирати на правилном коришћењу прибора за техничко цртање увежбавањем приликом геометријског цртања (паралелне линије, нормалне линије, кружн ице). Потребно је да сваки ученик самостално нацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања. Правилно и безбедно	Компетенци ја за учење Решавање Проблема Дигитална писменост	Математика (основни појмови геометрије) Информатка и рачунарство (дигитална писменост – употреба ИКТ уређаја) Ликовна култура (Ритам), Српски језик (Књижевност) Информатика

	између ИКТ уређаја – примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару –користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима –користи Интернет сервисе за претрагу и прад – представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо -комуникациону технологију и софтвер– развију вештину коришћења прибора за техничко цртање	црта танка линија). 25.-26. Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугла). 27.-28. Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност). Техничко писмо. smartphone, диги тални фотоапарат). 33.-34. Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/ резолуције слике, издвајање дела слике. 35.-36. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и	коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера), а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција којеодносе на документовање и дизајн. Ово је једна од основних вештина које су неопходне у стицању општих предузетничких компетенција. Препоручује се у пару вежбају пренос података између рачунара и екстерних уређаја . Где год је то могуће, треба користити Интернет претрагу и приступ online ресурсима. се		(рад са текстом) Српски језик („Зимско јутро“ и „Дечак и пас“) ИР (претрага интернета, одабир резултата и преузимање садржаја), Српски (правопис), ликовно (ритам)

		приступ online ресурсима.			
4.Ресурси и производња	–разуме појам ресурса – разуме појам енерије, изворе, облике – разуме закон о одржању енергије – схвата опраавданост рециклаже – препознаје знакове рециклаже –повезује својства природних материјала са применом –објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже –сече, спаја и врши заштиту папира, текс тила, коже и дрвета – правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, модел арска тестера, брусни папир, стега) – направи план израде једноставног производ а и план управљања отпадом	20 часова (10 обрада+10 остали) 37.-38. Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). 39.-40. Врсте, својства и примена природних материјала. 41.-42. Технологија пре раде и обраде дрвета. 43.-44. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. 45.-46. Технологија производње папира. 47.-48. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета -сечење/ резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). 49.-56. Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених	Поступно увођење ученика у рад са алатом при извођењу разних операција мења суштински карактер наставе технике и технологије –обрада материјала тако постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије. Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби. Приликом вежбања са алатима и при обради материјала потребно је да ученици своје идеје исказују самостално. Препорука је да ученици, на крају ове области, направе план израде и самостално израде најмање три једноставна модела.	Компетенци ја за учење Дигитална компетенци Ја Решавање Проблема Дигитална Писменост Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу	Географија (Угроженост и заштита живог света) Природа и друштво (Материјали и њихова употреба) Природа и друштво (Материјали и њихова употреба) Ликовна култура (облик) ИР (претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја) Ликовна култура (облик) ИР (израда презентација)

		материјала –маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.			
5. Конструкторско моделовање	– самостално проналази информације –самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе – одабира материјале и алате за израду предмета/модела мери и обележава предмет/модел – ручно израђује једно ставан предмет/ модел користећи папир и/ил и дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате –користи програм за обраду текста за креира ње документа реализованог решења –самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/ производ –показује иницијативу и	16 часова (0 обрада+16 остали) 57.-72. Израда пред мета/модела ручном Израда предмета/ модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.	Препорука је да се пројекти реализују у паровима или малим групама. Наставник упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности. Ученици се сам и опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју која је у складу са њиховим интересовањима и способ ностима при чему се постиже потпу на диференцијација и индивидуализација наставе. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. ентификација и	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Сарадња Решавање проблема	

	јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха – планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова – активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима –пружи помоћ у раду другим ученицима		избор материјала и алата за реализацију пројекта врше се уз подршку наставника.		

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Животноирадно окружење	**ТЕХ.ОО.О.2.5Употребом** савремених техничкихи технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу. **ТЕХ.ОО.О.3.1.**Примењују	**ТЕХ.ОО.С.1.5.**Анализирају дали је коришћење **о**дређене технике и технологије у складу сапринципима очувања животне средине.	

	мерезаштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада. **ТЕХ.ОО.О.3.5**.Препознају своје способностии афинитете према различитим занимањимау области технике.		
Саобраћај	**ТЕХ.ОО.О.3.3**Примењују правила безбедности као активни учесници у саобраћају.	**ТЕХ.ОО.С.1.6.**Повезују примере применеИКТ-а у управљању саобраћајним системима са безбедношћуу саобраћају. **ТЕХ.ОО.С.2.1**.На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације, увиђају потенцијалне сигурносне ризике за учеснике у саобраћају.	
Техничка и дигитална писменост	**ТЕХ.ОО.О.2.**Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. **ТЕХ.ОО.О.2.4.**Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета.	**ТЕХ.ОО.С.3.4.**Повезују стечена знања из технике технологије са сродним садржајима из других наставних предмета	
Ресурси и производња	**ТЕХОО.О.1.1**.Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. **ТЕХОО.О.1.4**.Наводе главне загађиваче ваздуха,водеи земљишта и описују њихов утицај на животну средину **ТЕХ.ОО.О.3.1**.Примењују Мере заштите на раду раду сопствене и сигурност осталих учесника у процесу рада.	**ТЕХ.ОО.С.3.4.** Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	
Конструкторско моделовање	**ТЕХОО.О.1.1.** Повезују врсте, својства и начин обраде са	**ТЕХ.ОО.С.2.2.**Самостално или тимски израђују техничку	

	употребом материјала. **ТЕХ.ОО.О.3.1.**Примењују Мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада. **ТЕХ.ОО.О.3.2.**Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика.	документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање **ТЕХ.ОО.С.3.3.**Креирају рекламни материјал ради промоције самостално или тимски израђеног пројекта.	

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године из предмета техника и технологија обавља се формативним и сумативним оцењивањем. Оцењивањем се ученик оспособљава да може објективно да процени своја и постигнућа других ученика, као и да уме да постави себи личне циљеве током процеса учења, а у правцу свог напредовања и развоја.
Формативно и сумативно оцењивање евидентира се у педагошкој документацији од стране предметних наставника (педагошка свеска и електронски дневник). Наставник бележи активности и ангажовање на часу, као и учеников однос према раду.
Сваку оцену (област) ученици могу да поправе и закључна оцена се изводи на основу аритметичке средине свих оцена у току полугодишта.

Формативно оцењивање врши се континуирано , на сваком часу и односи се на праћење и евидентирање напретка постигнућа ученика, праћење како учи, на степен самосталности у раду, на оствареност сарадње са другим ученицима, на развијање разних вештина кроз практичне и друге радове итд.

Ученици се сумативно - бројчано оцењују на крају програмских целина (најмање 4 пута у полугодишту) и на крају полугодишта .
Ученик у току школске године може бити оцењен на основу:

- усменог излагања
- активности на часу
- петнаестоминутних писмених провера знања
- израде практичног рада
- практичног рада на рачунару
- израде техничких цртежа
- израде и презентовања презентација
- израде паноа и реферата
- учешћа на такмичењима и у активностима у школи

- повезивања теоријских знања са практичним радом и свакодневним животом
- рада у тиму

Петнаестоминутне писмене провере знања не морају бити унапред најављене, али се то углавном ради . Резултати ових тестова уносе се у педагошке свеске и бројчана оцена изводи на основу две такве провере или у комбинацији са усменим испитивањем . Питања на тесту су бодована према тежини, а бодовна скала ради се приближно према следећим процентима:

Оцена Опис оцене - проценат
Одличан (5) 85-100 % Врло
добар (4) 71-84 % Добар (3)
55-70 % Довољан (2) 31-55 %
Недовољан (1) 0-30 %

Практични радови ученика вреднују се на основу: сложености рада; самосталности израде; прецизности при преношењу мера , изради делова и завршне обраде; правилног коришћења различитих алата и прибора; примене мера заштите на раду;функционалности и/или естетске вредности рада; мотивисаности ученика током израде;

Ученик се оцењује јавно и оцена му се саопштава и образлаже одмах по добијању. Уз образложење ученику се дају и препоруке за активности у даљем раду, које ће у случају слабијих постигнућа бити смернице за напредовање.

Оцену одличан (5) добија ученик који:
- у потпуности показује способност примене знања из технике и технологије
- лако логички повезује чињенице и појмове;
- самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и повезује наставни садржај са практичним радовима;
- самостално решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
- показује изузетну самосталност и висок степен активности и ангажовања при обради нових наставних јединица, изради цртежа, практичних радова и осталог.
- самостално примењује правила котирања, при изради техничких цртежа;
- самостално израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;
- самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену врло добар (4) добија ученик који:
- у великој мери показује способност примене знања из технике и технологије и логички повезује чињенице и појмове;
- самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
- решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;
- показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања код израде техничких цртежа,

- у великој мери примењује правила котирања код израде техничких цртежа;
- самостално израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;
- самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену добар (3) добија ученик који:
- у довољној мери показује способност примене знања из технике и технологије у новим ситуацијама
- у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;
- у довољној мери изводи закључке који се заснивају на подацима;
- делимично самостално решава поједине проблеме;
- показује делимични степен активности и ангажовања;
- делимично показује самосталност код израде техничких цртежа;
- делимично примењује правила котирања код израде техничких цртежа;
- делимично показује самосталност када израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;
- самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену довољан (2) добија ученик који:
- знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;
- у мањој мери повезује чињенице и појмове - искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;
- понекад је самосталан у решавању проблема иу недовољној мери критички расуђује;
- показује мањи степен активности и ангажовања;
- искључиво уз помоћ наставника примењује правила котирања код израде техничких цртежа и практичних радова;
- уз помоћ наставника учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других;
- уз помоћ наставника одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену недовољан (1) добија ученик који:
- знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене;
- не изводи закључке који се заснивају на подацима;
- критички не расуђује;
- не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање;
- не показује интересовање за израду техничких цртежа и практичних радова

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	**Циљ** учења *Информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Хардвер, Софтвер, ИКТ, Радно окружење, Дигитална слика, Едитовање, Форматирање, Сервиси, Мултимедија,Одлагање отпада,Интернет сервиси, Ауторска права,Основне лиценце,Интернет зависност,Програмски језик, Рачунарски програм, Алгоритми, Логичке операције, Оператори, Пројектни рад,Тимски рад.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ИКТ	– Наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу – Правилно користи ИКТ уређаје – Именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја – Прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса – Прилагоди радно окружење кроз основна подешавања – Креира дигиталну слику и примени основне акције	ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера. - Подешавање радног окружења. - Организација података. - Рад са сликама. - Рад са текстом. - Рад са мултимедијом. - Рад са презентацијама.	Фронтални, индивидуални, групни (у пару) Различитим методама, подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о ИКТ проширити користећи различите изворе знања навођењем примера примене ИКТ-а. Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства познатим примерима. Увести појмове хардвер и софтвер. Скренути пажњу на правилно руковање ИКТ уређајима. Појам оперативни систем	– компетенција за учење – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према здрављу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција	-енглески језик -техника и технологија -ликовна култура -музичка култура -Математика

	едитовања и форматирања (самостално и сарадници) – Креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадници) – Примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа – Креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадници) – сачува и организује податке разликује основне типове датотека		увести кроз повезивање претходног искуства. Нагласити који оперативни систем користе рачунари на којима ће радити у школи. Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом. Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека у рачунару: чување и проналажење, премештање или брисање (поменути " Корпу за отпатке "). Креирање и уређивање дигиталне слике /цртеже коришћењем расположивих алата изабраног. Организује податке разликује основне типове датотека програма. При раду са текстом применити основне алатке за уређивање и обликовање текста. Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма и инсистирати на примени правописа. -Снимање звука и видео-записа, сходно могућностима, (камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд). -При изради мултимедијалних презентација применити основне алатке за уређивање и обликовање		

			садржаја. У програму за израду мултимедијалних презентација користити раније креиране звучне и видео записе.		
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; – доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине – разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на Интернету – реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем Интернета – приступа Интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај – информацијама на интернету приступи критички	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин - Правила безбедног рада на Интернету - Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја - Заштита приватности личних података - Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом	Фронтални,индивидуални и групни (у пару) При реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антиви русног програма и заштитног зида. - Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине. - Проверити са ученицима њихова досадашња искуства у коришћењу веб-прегледача (читача, браузера). Разговарати о сајтовима претраживачима и Начинима претраге, увести појмове аутор и ауторска права и навести основне лиценце. – Претрагу интернета и одабир Релевантних страница из приказаних резултата претраге.	компетенција за учење – естетичка компетенција – комуникација – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција	-енглески језик -техника и технологија -ликовна култура -Математика -српски језик

	– спроводи поступке За заштиту личних података и приватности на Интернету – објасни појам ауторских права и разликује основне лиценце за дељење садржаја – препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем -рационално управља временом које проводи уради са технологијом и на Интернету		(Како проналазимо, бирамо и Преузимамо информације? Како стварамо (онлајн апликације)? Како размењује о информације и сарађујемо на интернету?) – На унапред припремљеном скупу вебстрана кроз дискусију о процени информација пронађених на интернету подстицати развој критичког мишљења ученика. Упознати ученике са правилима понашања на интернету (енг. netikuette). За утврђивање и појашњавање ове теме, организовати квизове и радионице (на теме безбедно - небезбедно, пожељно – непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). - У Корелацији са другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посвети ти томе како уређај икоје свакодневно користе (рачунар, телефон, таблет ...) могу лоше да утичу на њихово здравље при чему их треба водити каситуацијама на које их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дуго		

			гледање у екран, ...).		
РАЧУНАРСТВО	изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке - схвати математичко-логички смисао речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", израза "ако...онда" - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби	Увод у логику и скупове: унија,пресек, разлика; речи „и“, „или“, „не“, „сваки“, „неки“, „ако...онда“. - Увод у алгоритме аритметике:писмено сабирање, множење, дељење с остатком,Еуклидов алгоритам. - Увод у тему програмирања. - Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање. - Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком, видеом. - Програмкатегорије, блокови, наредбе, инструкције. - Програмске структуре (линијска, циклична, разграната)	- Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања студената са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгоритма при решавању најједноставнијег проблема. -У међупредметној координацији са предметом математика, увести математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп (са одговарајућим знацима); - На подесним примерима илустровати математичкологичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако ... онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција	-Математика -Енглески језик -Ликовна култура

	- користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам пројекта - анализира и дискутује програм - проналази и отклања грешке у програму		закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника "и", "или", а нарочито "ако ... о - Визуелно програмирање (Scratch, Stencil, AppInventor, Alice ,… које треба да омогући алгоритамско решавање проблема и основе програмирања. У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата. - Демонстрирати поступке: избор објеката (нагласак на библиотеке), слагање блокова по принципу "превуци-и-пусти" и покретање програма. - Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: креирање пројекта. - Демонстрирати и указивати на разноврсне функционалности доступне у палетама блокова. - Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће постепено усвојити потребне појмове, знања и вештине. Анализирати са ученицима карактеристике појединих структура и		

			оправданост примене у појединим ситуацијама. Поступак корак по корак до решења проблема, треба да послужи за систематизацију поступка израде пројекта		
ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ	– сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака – одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта – наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен - поставља резултат свог рада на Интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника	- Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења - Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима - Представљање резултата пројектног задатка	- Фронтални, индивидуални, групни - Ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализовати са ученицима најмање два пројектна задатка, један из области ИКТ и Дигитална писменост и други из области Рачунарство (договорити се са ученицима и наставницима других предмета, који покривају област изабране теме). - При реализацији првог пројектног задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка - од израде плана до представљања решења. - Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложеношћу теме, расположивим ресурсима - Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. - Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања достигнућа. - Пројектни задаци	– одговорно учешће у демократском друштву – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција	-Грађанско васпитање

			подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета - Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. Идеја за пројектни задатак може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понављање, утврђивање, систематизацију градива из целог предмета. - Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују поступак решавања пројектног задатка. – Део задатка је и чување материјала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани продукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл. - Напреднији ученици могу израдити алгоритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка		
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					
- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих)					
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима					

- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

Стандарди образовних постигнућа			
ИКТ	**ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	**РАЧУНАРСТВО**	**ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ**
ИНФ.ОО.О.1.1. Разликују хардвер од софтвера и именују основне компоненте дигиталних уређаја. ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке. ИНФ.ОО.С.1.2. Организују податке у дигиталном окружењу на различитим медијумима.	ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. ИНФ.ОО.О.3.3. Препознајући штетност електронског отпада, одлажу га на еколошки исправан начин ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на	ИНФ.ОО.О.1.3. Представљају решење једноставног проблема помоћу алгоритма који садржи излистане улазне податке, дефинисан начин њихове обраде и приказан очекивани резултат (излаз). ИНФ.ОО.О.2.4. Препознају који од понуђених програма (визуелних и текстуалних) је креиран на основу датог алгоритма. ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне	ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду. ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима. ИНФ.ОО.Н.2.3. Штите дигиталне продукте свог или тимског рада одговарајућом Си- си лиценцом. ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених

	интернету. ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијам а које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку.	елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног програмског језика. ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарски програм, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту. ИНФ.ОО.Н.1.2. Користе библиотеке, функције и сложеније типове података за креирање сложенијих рачунарских програма.	реалних проблема (еколошких, културолошких , здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	108+18 (72 часа ФЗВ, 54 часа Обавезне физичке активности)
	Недељни фонд:	3 (1 час недељно је ОФА, као део Физичког и здравственог васпитања) Кумулативно - Физичко и здрвствено васпитање - ОФА - 18 часова (реализује се ван редовног распореда)
Циљ предмета:	Да ученик разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима,унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, и да допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком) , развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним савременим условима живота и рада.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Вежбање, здрави стилови живота, кретање, спортске игре, правила, гимнастика, плес, моторичке способности – развој	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
АТЛЕТИКА	− комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу -доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	Техника истрајног трчања Скок увис Техника спринтерског трчања Скок у даљ Техника штафетног трчања Техника високог и ниског старта Бацање лоптице (до 200 г)	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - реализовање основних и додатних садржаја кроз практичну наставу -на основу праћења напретка ученика проширење садржаја у складу са моторичким способностима	* дигитална компетенција *Одговоран однос према здрављу * естетичка компетенција	Математика, физика, музичко
СПОРТСКА ИГРА РУКОМЕТ	− користи елементе технике у игри −	Вођење лопте, Хватања и додавања лопте,	- кроз практичне вежбе полазећи од способности	дигитална компетенција	Математика, историја

	примењује основна правила рукомета у игри учествује на унутародељенским такмичењима	Шутирања на гол, Финтирање, Принципи индувидуалне одбране Основна правила рукомета/минирукомета	ученика и материјално техничких услова - савладавање основних обавезних садржаја кроз практичан рад - избор и прилагођавање вежби нивоу ученика и испуњењу исхода водећи рачуна о оптерећењу и динамици часа	*комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	
ГИМНАСТИКА	− одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела − користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри - процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици	Вежбе на тлу Прескоци и скокови Ниска греда Гимнастички полигон	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - након савладавања обавезнох садржаја , проширивање задатака кроз практичан рад - избор вежби у складу са способностима ученика, материјално техничким условима	Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, биологија, физика
РИТМИКА И ПЛЕС	− изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу − игра народно коло − изведе кретања у различитом ритму − изведе основне кораке плеса из народне традиције других клтура	Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја „Ужичко“ Основни кораци друшвених плесова-валцер	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - прилагођавање садржаја моторичком нивоу ученика	* дигитална компетенција *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Музичко , историја
ТЕСТИРАЊЕ И	-упореди резултате	Батерија тестова	* кроз мерење праћење	* дигитална	

МЕРЕЊА	тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак		индивидуалног напретка ученика	компетенција *Одговоран однос према здрављу	
МАЛИ ФУДБАЛ	− изводи елементе фудбалске техмике − користи елементе технике у игри − примењује основна правила фудбала у игри − учествује на унутародељенским такмичењима	Вођење и контрола лопте Примање лопте и додавање лопте различитим деловима стопала Шутирање на гол Вежбе са два и три играча Основе игре у нападу и одбрани	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - савладавање основних обавезних садржаја кроз	дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу	Математика, историја
МИНИ РУКОМЕТ	-користи елементе технике и примењује основна правила у игри	Вођење лопте, Хватања и додавања лопте, Шутирања на гол, Финтирање, Принципи индувидуалне одбране Основна правила рукомета/минирукомета	- демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - суђење	дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, историја, физика
Активности по избору ученика			- избор активности од стране ученика, од неколико понуђених у договору са наставником	*комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	
Физичка и здравствена култура	− наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље − разликује здраве и нездраве начине исхране	− наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље − разликује здраве и нездраве начине исхране – направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ		комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција *компетенција за целоживотно	

	− направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. − примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања − препозна врсту повреде − правилно реагује у случају повреде чува животну средину током вежбања	наставника. − примењује здравствено хигијенске мере пре, у току и након вежбања − препозна врсту повреде − правилно реагује у случају повреде – чува животну средину током вежбања		учење	
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
АТЛЕТИКА	ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања. ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.3.7. Користе и комбинују разноврсне основне	ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.2.1. Идентификују добре и слабе стране сопственог извођења моторичке вештине ради побољшања извођења.	ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествују у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље.

	моторичке вештине у различитим ситуацијама (игра, спорт, рекреација, свакодневне животне ситуације)		
СПОРТСКА ИГРА РУКОМЕТ	ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.1.8. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.3.7. Користе и комбинују разноврсне основне моторичке вештине у различитим ситуацијама (игра, спорт, рекреација, свакодневне животне ситуације).	ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.1.11. Познају стручну терминологију везану за физичку активност, вежбање и спорт. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења. ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују спе цијализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности). ФЗВ.ОО.С.3.6. Примењују принципе толеранције и фер-плеја у физичкој активности и спорту	ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествују у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље ФЗВ.ОО.Н.3.1. Са самопоуздањем се редовно баве физичком активношћу у складу са сопственим потребама и интересовањима. ФЗВ.ОО.Н.3.7. Идентификују понуду спортских и рекреативних активности и ресурса у локалној средини.
ГИМНАСТИКА	ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања. ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.1.11. Придржавају се правила понашања доприносећи	ФЗВ.ОО.С.1.3. Демонстрирају технике помагања, чувања себе и других приликом вежбања. ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о	ФЗВ.ОО.Н.3.5. Праве одговорне изборе у вези са физичком активношћу, исхраном и здрављем.

	безбедној и позитивној атмосфери за вежбање. ФЗВ.ОО.О.3.5. Примењују адекватне вежбе за унапређивање моторичких способности.	извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења.	
РИТМИКА И ПЛЕС	ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.О.1.8. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.2.5. Користе одговарајућа вербална и невербална средства (плес, покрет) да искажу осећања и комуницирају са вршњацима. ФЗВ.ОО.О.3.6. Одржавају личну и колективну хигијену током вежбања. ФЗВ.ОО.О.3.8. Поштују друге учеснике у физичкој активности и сарађују са њима без обзира на разлике (пол, способности и др.)	ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.С.1.7. Демонстрирају моторичке вештине у различитим условима у складу са постављеним задацима. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују специјализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности). ФЗВ.ОО.С.3.8. Учествују у догађајима који промовишу физичку активност и здравље у школи, при чему се одговорно односе према животној средини. ФЗВ.ОО.С.1.16. Идентификују елементе националног наслеђа у физичкој активности, спорту и плесу	ФЗВ.ОО.Н.3.3. Учествују у догађајима који промовишу физичку активност, здравље и заштиту животне средине у локалној заједници

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

КРИТЕРИЈУМ ОЦЕЊИВАЊА БАЗИРАН ПРЕМА ИСХОДИМА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ИЗ ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА

На састанку наставника физичког и здравственог васпитања усаглашени су критеријуми оцењивања на часовима физичког и здравственог васпитања, обавезних физичких активности и усклађени су са принципима оцењивања дефинисаним у Правилнику о оцењивању у основној школи..

Принципи оцењивања, у смислу овог правилника, јесу:

1. објективност у оцењивању према утврђеним критеријумима;
2. релевантност оцењивања;
3. коришћење разноврсних техника и метода оцењивања;
4. правичност у оцењивању;
5. редовност и благовременост у оцењивању;
6. оцењивање без дискриминације и издвајања по било ком основу;
7. уважавање индивидуалних разлика, потреба, узраста, претходних постигнућа ученика и тренутних услова у којима се оцењивање одвија.

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Формативно оцењивање јесте редовно праћење и процена напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру физичког и здравственог васпитања,обавезних физичких активности,физичког васпитања и изабраног спорта, активности (пројектне наставе и слободних наставних активности), као и праћење владања ученика.

Формативне оцене се евидентирају у педагошкој документацији наставника.

Сумативно оцењивање јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта из обавезног и изборних програма и активности.

Оцене добијене сумативним оцењивањем су бројчане и евидентирају се у дневнику, а могу бити унете и у педагошку документацију.

Почетна основа оцењивања је континуирано праћење сваког ученика и вредновање знања, вештина и ставова помоћу усменог

испитивања и практичне провере на крају предметних области.

- На нивоу стручних већа установљено је који су подаци о ученику битни за праћење (активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању, приказ комлекса вежби обликовања и достигнут ниво моторичких знања, умења и навика)
- На почетку школске године потребно је спровести иницијалну проверу моторичких способности као инструмент провере потенцијала ученика.
- На крају школске године, треба спровести истоветне тестове за проверу нивоа постигнућа ученика.

Чланови актива воде своје **педагошке свеске или то раде у ЕС дневнику** у којима бележе:

Активности и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:

- вежбање у адекватној спортској опреми;
- редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима, физичког васпитања и изабраног спорта.
- учествовање у ваннаставним и ваншколским активностима и др.
- приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),
- достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика у атлетици, гимнастици, спортским играма и др.

Све колеге су прошле обуку и примењују исту батерију тестова моторичких способности (семинар К1 969)

За ученике који раде по ИОП-у, ради се евалуација након сваког класификационог периода и кориговање планова по потреби.

Начин праћења напредовања и оцењивања ученика од стране наставника:

Орјентисано је на исходе. Самооцењивање (самопроцена), оцењивање од стране наставника, самоконтрола и провера ученика помоћу табела датих за проверу способности, праћење и евидентирање ученика за све садржаје у вези са ваннаставним активностима, секцијама и такмичењима (што школских, што клупских, остварених кроз јавне наступе...).

Оцењивање се врши бројчано, на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних захтева. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине:

- **стање моторичких способности**
- **усвојене здравствено хигихенске навике**
- **достигнути ниво савладаности моторних знања**
- **однос према раду**

Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем пубертета и физичких активности.

Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене

Степен савладаности моторичких знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, узевши у обзир степен напредовања.

Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, доношењу адекватне опреме, учешћа на такмичењима и ваншколским активностима.

При оцењивању физичких способности узима се у обзир ниво личних физичких способности сваког појединца, остварен у току школске године, према његовим индивидуалним могућностима.

За контролу физичких способности примењује се батерија тестова која обухвата следеће:

- телесна висина и маса,
- трчање 4x10м,
- претклон у седу,
- скок у даљ из места,
- трбушњаци,
- издржај у згибу,
- шатл ран

Провера се врши на почетку и крају школске године помоћу критеријума за процену физичког развоја и физичких способности.

Узевши претходно наведено у обзир, орјентационо и условно може се уједначавање критеријума свести по областима на следећи начин:

АТЛЕТИКА:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, показује велико интересовање и зна да усвојене елементе комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Разуме потребу познавања ове области у целости и сагледава корист од исте.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје , наводи и демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе треба да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје , наводи и демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У мањој мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје , наводи и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у најмањој могућој мери, не показује неопходно интересовање и у мањој мери схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање . Не схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

СПОРТСКЕ ИГРЕ (кошарка, рукомет, одбојка, фудбал, стони тенис):

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у целости, показује велико интересовање. Разуме потребу познавања ових области у целости и сагледава корист од исте. Примењује виши ниво технике, познаје већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје, наводи и успешно демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у већој мери, показује одређено интересовање. Разуме потребу познавања ових области у одређеној мери и сагледава корист од исте. Примењује осредњи ниво технике, познаје већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз одређен степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје, наводи и демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у мањој мери, показује одређено интересовање. Разуме потребу познавања ових области у мањој мери и углавном сагледава корист од исте. Примењује осредњи ниво технике, познаје одређени број правила, најједноставније тактичке комбинације и уз одређен степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје, наводи и демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у најмањој могућој мери, не показује одређено интересовање. Не сагледава јасно потребу познавања ових области и користи од исте. Ретко примењује нижи ниво технике, познаје мали број правила, најједноставније тактичке комбинације и уз минималан степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ових области и не показује одређено интересовање. Не сагледава јасно потребу познавања ових области и користи од исте. Ретко примењује нижи ниво технике, познаје врло мали број правила, не разуме тактичке комбинације и уз минималан степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других у мањој мери.

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, сагледава корист од исте, показује велико интересовање и зна да усвојене елементе комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје , наводи и демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе треба да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје , наводи и демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У мањој мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје , наводи и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове

области у најмањојмањој могућој мери, не показује неопходно интересовање и у мањој мери схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање . Не схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И ПЛЕС:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, показује велико интересовање. Одлично изводи кретње у различитим ритмовима. Разуме потребу познавања ове области у целости и сагледава корист од исте.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје , наводи и демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање. Углавном успешно изводи кретње у различитим ритмовима. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје , наводи и демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање. Понекад изводи кретње у различитим ритмовима. У мањој мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје , наводи и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у најмањојмањој могућој мери, не показује неопходно интересовање. Ретко успева да изводи кретње у различитим ритмовима. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање . Не уме да изводи кретње у различитим ритмовима. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Уме да примени једноставне,двостав не општеприпремне	Уме правилно да изводи вежбе,разноврс на	Правилно одржава равнотежу у различитим кретањима.	Ученик користи висок ниво техничко-тактичких

	вежбе.	природна и изведена кретања.		знања, демонстрира сложеније комплексе вежби и кретања.
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ *Атлетика *Спортска гимнастика *Основе тимских, спортских и елементарних игара *Плес и ритмика *Полигони	Ученик показује мањи степен активности и ангажовања,уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе,односно захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовање ученика добија оцену довољан (2)	Ученик показује делимични степен активности и ангажовања,уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе, односно захтеве који су утврђени и на основном и већим делом на средњем нивоу стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа,уз ангажовање ученик добија оцену добар (3)	Ученик показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања,уз мању помоћ наставника у потпуности,самостал но испуњава захтеве који су утврђени и на основном и на средњем нивоу,као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа,одређени м индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања добија оцену врло добар (4)	Ученик показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања, где ученик у потпуности самостално,без помоћи наставника испуњава захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу,као и у већини захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа,одређен им индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа,уз веома висок степен ангажовања,добија оцену одличан (5)

Бодовна скала:	Ученик:	Пожељни елементи ученичких радова
*85%-100% – одличан (5)	• Наводи тачне информације у задатку, и при обликовању питања и при решавању. • Препознаје све примере у задатку те их већином исправно описује. • Користи одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. • У предвиђеном времену извршава све задатке.	• Објашњења • Примери • Задаци • Слике • Видео • Квиз • Њихов ауторски рад (слике, видео, квиз) • Интерактивни садржај и слике • Додатни садржаји других аутора
*75 % - 84.99 % – врлодобар (4)	• Наводи већину тачних информација у задатку, и при обликовању питања и при решавању. • Препознаје већину примера у задатку те их већином исправно описује. • Користи углавном одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. • У предвиђеном времену извршава већину задатака.	
*65 %- 74.99% – добар (3)	• Наводи делимично тачне информације при обликовању задатка. • Препознаје мањи број примера у задатку и половично их описује. * Користи мањи број одговарајућих примера и илустрације у обликовању задатка. • У предвиђеном времену извршава половину задатака.	
*50 % - 64.99 % – довољан (2)	• Наводи мањи број тачних информација у задатку, и при обликовању и при решавању. • Препознаје врло мали број примера у задатку. • Користи мањи број одговарајућих фотографија у обликовању задатка, без примера или с неодговарајућим примерима. • У предвиђеном времену извршава мање од половине задатака.	
*0% - 49.99% – недовољан (1)	* У предвиђеном времену не извршава задатак.	

Ученик/ца у сваком полугодишту добија једну оцену за доношење опреме, труд, залагање, спорско понашање, фер-плеј, спорско навијање. Ученик из свих наведених елемената добија само једну оцену.
Ученик/ца добија минус за неадекватну опрему на часу и тада присуствује часу али га не ради.
Ученик може добити минус за неспортско понашање, уколико се не труди, не залаже, омета друге у раду, угрожава безбедност других, неспорски навија ...

Ученик може добити минус и током спортскик турнира, такмичења у организацији школе или на спортским турнирима, такмичењима где представља школу.

- Уколико ученик/ца има три часа недељно и из горе наваденог добије 3 минуса, после сваког трећег минуса биће му уписана оцена 1 (један).

Ученик/ца добија минус за неадекватну опрему на часу и тада седи на клупи. Једино уколико нема белу мајицу већ друге боје ученик добија минус али може радити час (детаљније у правилнику о опреми и помашању на часу физичког и здр.васпитања, ОФА).
Ученици који покажу изузетно залагање, труд, резултат на општинским, окружним, међуокружним и републичким такмичењима, биће награђени оценом одличан (5).
Ученици/це који раде по ИОП-у оцењују се у складу са планом и програмом, очекиваним исходима, циљевима, напретку, труду, залагању, спорском понашању, спорском навијању.

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе проширивањем практичних знања о демократији, њеним принципима и вредностима на нивоу функционисања школе. Подстицање спремности за активно учешће у свакодневном животу, пре свега у школи, увођење у разумевање поступака и принципа који се користе у демократским процесима.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Права, правила, потребе, гласање, консензус, одговорност, обавезе, идентитет, сличности, разлике, стереотипи, предрасуде, дискриминација, толеранција, сукоби, насиље, грађански активизам	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ЉУДСКА ПРАВА Права детета	Ученик ће бити у стању да: - разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава. - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права -учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - аргументује	Потребе и жеље Потребе и права Права и правила у учионици Правила рада у учионици, доношење групних правила Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права Конвенција о правима детета Врсте права Показатељи остварености и кршења дечјих	У циљу остваривања жељених исхода користиће се: групни облик рада, а посебно рад у мањим групама, рад у пару, радионичарски рад, брејсторминг (групна креативна активност која служи да се пронађу решења за одређени проблем скупљајући идеје и предлоге које учесници активности спонтано дају), студија случаја – решавање проблема, консултације, дискусија, углови, дебата, акваријум, ледоломци (забавне, кратке активности које стварају	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини	Оствариће се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

	потребу посебне заштите права детета; - на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; - наводи примере и показатеље остварености и кршења дечији права; - наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; - поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; - препозна ситуације кршења својих права и права других; - идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја;	права Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу	поверење, развијају идентитет и самосвест групе, уносе динамику и темпо, “загревају” ученике за активности које следе), Предавање и/ или презентација (мини-предавање) ,играње улога, демонстрација, међусобно подучавање ученика, симулација. За реализацију планираног користиће се школски ресурси : рачунари, пројектор… -ресурси локалне средине: подаци из јавних установа Користиће се интернет за истраживање и проналажење информација и едукативних материјала.		
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	- на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе;	Права и функционисање заједнице Моје заједнице Школа као заједница.		Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална	Остваривање се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура,

-	-поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; - искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; - понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; - наводи начине демократског одлучивања препозна одговорност у заштити права деце; -препозна и наводи сво и обавезе осталих члан заједнице -препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу;	Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања Одговорности и обавезе у заједници Одговорност деце Одговорности одраслих (родитеља, наставника). Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља		компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини	музичка култура историја, информатика и рачунарство
ПРОЦЕСИ У	- наводи примере из	Наши идентитети		Компетенција за	Остваривање се

САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље	свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; препозна и објасни врсте насиља; - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; - заштити од дигиталног насиља; - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба;	Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет) Стереотипи и предрасуде Дискриминација Толеранција Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба Предности конструктивног решавања сукоба Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално Реаговање на насиље Начини заштите од насиља		целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини	корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство
ГРАЂАНСКИ	-препознаје примере	Планирање и		Компетенција за	Остваривање се

АКТИВИЗАМ	грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе, идентификује проблеме у својој школи; - прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; - осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; - активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, Износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); - учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила; - учествује у извођењу акције; -процењује ефекте	извођењеакција у школи у корист права детета Учешће ученика у школи Избор проблема Тражење решења проблема Израда плана акције Анализа могућих ефеката акције Планирање и извођење акције Завршна анализа акције и вредновање ефеката Приказ и анализа групних радова		целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини	корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

- образлаже и аргументује изабрану акцију и Добијене резултате за унапређивање живота у школи.	спроведене акције и идентификује пропусте и грешке; презентује,				

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Што већа индивидуализација наставе;
- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Праћење и вредновање ученика из предмета Грађанско васпитање се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Постигнуће ученика се изражава описном оценом (истиче се, добар и задовољава), а закључна оцена не утиче на општи успех ученика.
У праћењу и вредновању прате се следећи показатељи:
вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором и технологијама и извођење радних задатака; одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима.

Критеријуми оцењивања (описна оцена)	Поступак
Оцену **истиче се** добија ученик који: − у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; − лако логички повезује чињенице и појмове; − самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; − решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у	- Формативно оцењивање: недељно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника и дневнику; - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика); -Прегледање свески и личне евиденције;

потпуности критички расуђује; − показује изузетну и велику самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања	- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика); - Вршњачко предавање (посматрање наставника, припрема, презентација, успешност реализације и утисци ученика); -Вођење евиденције од стране наставника о: јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти) учешћу у вршњачком предавању, посета културноисторијским институцијама и догађајима, несебичном пружању помоћи другим ученицима, израда паноа, презентација, различитих врста излагања, квиза.
Оцену **добар** добија ученик који: − у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; − у довољној мери логички повезује чињенице и појмове; − већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; − у довољној мери критички расуђује; − показује делимични и мањи степен активности и	
ангажовања Оцену **задовољава** добија ученик који: − знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; − у минималној мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; − ретко је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; − не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање	

Назив предмета: ВЕРСКА НАСТАВА

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Основно познавање истина хришћанске Цркве, Бога. Познавање основних начела Старог Завета	
Кључни појмови садржаја предмета:	Бог, Стари завет, Мојсије..	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
I – УВОД 1. Упознавање садржаја програма и начина рада	▪ моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе; ▪ моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања. ▪ бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.	▪ Упознавање са садржајем програма и начином рада ▪ Прелиминарна систематизација	Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма	Компетенција за учење •Има позитиван и одговоран однос према учењу. Комуникација •Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његовуличност. Сарадња •доприноси решавању разлика умишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.	1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Биологија 5. Ликовна култура 6. Музичка култура 7. Грађанско васпитање

			рада, као и са начином вредновања њиховог рада.		
II - РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА 2. Религија и култура старог света 3. Човек тражи Бога	моћи да именује неке политеистичке религије. - моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века	- Религија и култура старог света - Човекова жеђ за Богом и вечним животом - Митови и легенде	Врсте наставе Настава се реализује кроз: - теоријска настава (35 часова) - практична настава (1 час) Место реализације: - Теоријска настава се реализује у учионици; - Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању; Дидактичко методичка упутства за реализацију: - Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. - Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки	Компетенција за учење •Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.Естетичка компетенција •Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.Комуникација •Изражава своје ставове, мишљења	1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Биологија 5. Ликовна култура 6. Музичка култура 7. Грађанско васпитање

			и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.		
III - ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ 4. Божије Откровење 5. Свето Писмо (настанак, подела)	моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава; моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру; моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка моћи да разликује Стари и Нови Завет бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи;	Божије Откровење Свето Писмо (настанак, подела)	Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава. Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких	Компетенција за учење •Способан је да самостално и у сарадњи са другимаистражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења;негује и развија лична интересовања. Одговорно учешће удемократском друштву •Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.	1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Биологија 5. Ликовна култура 6. Музичка култура 7. Грађанско васпитање

			активности у наставном процесу. Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.		
IV - СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА 6. Стварање света 7. Стварање човека 8. Прародитељски грех 9. Човек изван рајског врта	моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи; моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу; моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама; моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом	Шестоднев Стварање човека „по икони и подобију“ Прародитељски грех Човек изван рајског врта (Каин и Авељ, Ноје, Вавилонска кула)		Одговорно учешће у демократском друштву •Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.Естетичка компетенција Комуникација •Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.Одговоран однос према околини •Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу,	1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Биологија 5. Ликовна култура 6. Музичка култура 7. Грађанско васпитање
V – СТАРОЗАВЕТНА	моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних	Аврам и Божији позив		Одговорно учешће удемократском	1. Српски језик и

ИСТОРИЈА СПАСЕЊА 10. Аврам и Божији позив 11. Исак и његови синови 12. Праведни Јосиф 13. Мојсије 14. Пасха	личности и догађаја ❙❙ моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом ❙❙ моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта ❙ моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести ❙ моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној иконографији.	❙❙ Исак и његови синови ❙❙ Праведни Јосиф ❙❙ Мојсије ❙ Пасха		друштву • Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима.Одговоран однос према здрављуРад с подацима и информацијама	књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Биологија 5. Ликовна култура 6. Музичка култура 7. Грађанско васпитање
VI - ЗАКОН БОЖИЈИ 15. На гори Синају 16. Десет Божјих заповести 17.Закон Божији као педагог за Христа	❙ моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију; ❙ моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести; ❙ моћи да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу;	❙ Добијање Божијих заповести на гори Синају ❙ Садржај Десет Божјих заповести ❙ Смисао Декалога као припреме за Христа			1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Биологија 5. Ликовна култура 6. Музичка култура 7. Грађанско васпитање
VII - МЕСИЈАНСКА НАДА 18. „Земља меда и млека“ 19. Цар Давид 20. Соломон и јерусалимски храм 21. Псалми Давидови	❙ моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана ❙ моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи ❙ моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства	Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) ❙ Цар Давид ❙❙ Соломон и јерусалимски храм ❙ Псалми Давидови			1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Биологија 5. Ликовна култура 6. Музичка

22. Старозаветни пророци 23. Месијанска нада	▪ знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију ▪▪ моћи да наведе неке од старозаветних пророка ▪▪ моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије ▪▪ увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига ▪ моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у 5. разреду.	▪ Старозаветни пророци ▪ Месијанска нада			култура 7. Грађанско васпитање

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих задатака) Већа индивидуализација наставе; Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи; Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја; и све друго што ће се применити у складу са конкретним ситуацијама

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:

▪▪ усмено испитивање;

▪▪ писмено испитивање;

▪▪ посматрање понашања ученика;

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Слободна наставна активност: ВРЕДНОСТИ И ВРЛИНЕ КАО ЖИВОТНИ КОМПАС I

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ програма је оснаживање личног развоја ученика и подстицање развоја вредности и врлина као главних ослонаца и водича у животу за добробит појединца и друштва, као и развој социјалних вештина значајних за просперитет, физичко и ментално здравље и живот у атмосфери узајамног уважавања и бриге једних за друге.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Живот.Породица.Здравље. Љубав.Образовање.Мир.Другарство.Заједништво.Опште добро. Социјална правда или једнакост .Праведност. Истинољубивост. Одговорност. Захвалност. Поштење. Толеранција. Емпатија. Поверење. Солидарност. Самоприхватање .Одмереност. Просоцијално понашање. Сарадња. Асертивна комуникација. Самоконтрола Волонтирање. Критичко мишљење.Филантропија.Доброчинитељи. Црвени крст	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
ЖИВОТНЕ ВРЕДНОСТИ	-наведе неколико универзалних животних вредности и људских врлина и доведе их у везу са понашањем особе; − у дискусији покаже вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, напада проблем а не особу; − сарађује и буде члан тима.	Живот као вредност Породица и породичне вредности Љубав, заједништво Мир Другарство Опште добро Образовање Социјална правда или једнакост	Садржаји програма Вредности и врлине као животни компас I, поред основног теоријског приступа поседују и активни приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката.У реализацији ће се користити ресурси школе- рачунар, пројектор, библиотека..Тема се обрађује кроз разговор и дискусију где наставник навођењем неког појма подстиче ученике да дају своје виђење. Кроз разговор	-Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална	Српски језик Историја ЧОС Веронаука

			се долази до суштине, наставник је само водич кроз тему. Могу се користити: **драматизација**–ученици драматизују изабрани текст који у себи има неки вредносни проблем –на тај начин се стимулише разумевање како изгледају ствари из туђег угла, како се проблемможе решавати и сл. **Разговори** о људима који су пуно учинили за заједницу– ове активности имају за циљ да ученици увиде да се иза сваког великог достигнућа крије стрпљење, издржљивост и вежбање, а иза подршке заједници и поседовање одређених вредности и спремност дасе особа посвети њиховом остваривању. **Разговор са гостима који су учинили добро дело** –организовање посете особа које су урадиле нешто што се уклапа у концепт програма. То може бити нпр. ватрогасац који је спасао особу из пожара али и неки ученик који је видео да	компетенција.
ЉУДСКЕ ВРЛИНЕ	− идентификује код себе врлине које поседује и које жели да развије; − препозна и именује врлине код блиских особа и ликова у књижевности, филму; − покаже саосећање са другим људима, препозна примере бриге за друге и покаже спремност да помогне другоме у складу са својим могућностима; − препозна и именује сопствена и туђа осећања;;	Шта су људске врлине и мане Препознавање врлина ликова у филму (Мала Акила) Препознавање својих врлина и мана Толеранција и емпатија- кратки филм Једнаки Солидарност, Захвалност. Истинољубивост, поштење Људске врлине –пут ка стварању бољег живота у заједници (гледање филма- Дечак који је упеглао ветар)		

	-Рад с подацима и информацијама**.**	
	Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама**.**	Српски језик Историја ЧОС Веронаука

СОЦИЈАЛНЕ ВЕШТИНЕ	-покаже саосећање са другим људима, препозна примере бриге за друге и покаже спремност да помогне другоме у складу са својим могућностима; − препозна и именује сопствена и туђа осећања; − разликује асертивну комуникацију од агресивне и пасивне; − образложи значај дружења и наведе како се другарство негује; -препозна примере негативног понашања где је лична добробит испред општег добра; − наведе неколико техника самоконтроле осећања; − прихвати одговорност за сопствено понашање; − образложи карактеристике конструктивног решавања конфликта; -у дискусији	**П**росоцијално понашање. Брига за себе и друге. Сарадња међу људима, њен значај и моћ Асертивна комуникација. Препознавање сопствених и туђих осећања. Самоконтрола. Конструктивно решавање конфликата. Одређивање приоритета. Критичко мишљење	гори кућа и јавио ватрогасцима **Моделирање кроз лични пример или пример појединаца из школе**–када ученици виде да се наставник труди да помаже другима или се у школи високо вреднује такво понашање то представља моћан начин подучавања вредностима. **Подстицање самоиницијативе**– охрабрити ученике да сами проналазе начине како могу самостално помоћи другима у свакодневном животу с тим да то не треба да буде ништа велико нпр. помоћ старијим особама у комшилуку, брига о млађој браћи и сестрама или једноставно пружање подршке пријатељима у школи. **Награђивање позитивног понашања**-истицање и похваљивање ученика који помажу другима и испољавају другарско понашање. Награђивање позитивног понашања подстиче ученике да буду пажљив и корисни у заједници. **Разговор о филмовима**– разговор о	Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама**.**	Српски језик Историја ЧОС Веронаука

	покаже вештину активнog слушања, износи свој став заснован на аргументима, напада проблем а не особу		животним вредностима и врлинама ликова који се појављују у изабраном филму даје ученицима јаснију слику о понашању људи. Примери филмова који имају капацитет да подстакну на размишљање и размену осећања.		
ДОБРОЧИНСТВО	- наведе неколико глобалних и локалних организација које се баве хуманитарним радом; -искаже поштовање и захвалност према људима који чине добра дела за опште добро; --сарађује и буде члан тима.	Филантропија - појам и значај. Доброчинитељи некад и сад Црвени крст Институт за трансфузију крви-историја и значај Хуманитарне невладине организације Добротворне фондације		Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама.	Српски језик Историја ЧОС Веронаука

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:
- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - Што већа индивидуализација наставе; - Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја. …

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

Упутство за оцењивање ученика: ученици се оцењују описно		
Основни – задовољава	**Средњи – добар**	**Напредни – истиче се**
У довољној мери показује способност примене знања, искључиво уз подршку наставника - знања која је остварио су на нивоу репродукције - понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује - показује мањи степен активности и ангажовања	у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове - решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује - учествује у раду (самостално, у пару или у групама) - делимично изражава усвојено знање - ради уз минималну помоћ наставника уз висок степен активности, самосталности и ангажовања	- у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама - лако логички повезује чињенице и појмове - решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује - активно учествује у раду (самостално, у пару или у групама) - јасно изражава усвојено знање - показује изузетну самосталност, без помоћи наставника, уз изузетно висок степен активности и ангажовања

Слободна наставна активност: МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ ове слободне наставне активности је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Медији, комуникација, медијска писменост	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ПОЈАМ ФУНКЦИЈЕ И МЕДИЈА	- идентификује/процени комуникацијски процес односу медији - публика (корисници); - разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; - упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија;	Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (*Мој медијски дан*).	Сврха програма је да се постигне интересовање ученика за аналитички приступ медијским садржајима и да развија одговорно понашање ученика приликом креирања и објављивања медијских порука путем друштвених мрежа и телефонских апликација. У процесу остваривања наставе посебно се подстичу: 1) интерактивност 2) рад у групама 3) креативност 4) пројектна	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Кад са подацима Дигитална компетенција	Техника и технологија, информатика, српски језик и књижевност, математика, ликовна и музичка култура
ДЕКОНСТРУКЦИЈА	- идентификује/про	Медијски садржаји		Решавање	

И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ	цени комуникацијски процес односу медији - публика (корисници); - разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; - упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; - разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности; - деконструише једноставније примере медијских порука; - одговорно креира једноставније медијске садржаје;	као контрукти стварности. Деконтрукција и конструкција медијских порука.	настава. Уводнне активности могу бити засноване на разговору о личним искуствима са медијима - праћењем, креирањем, објављивањем и дељењем својих медијских садржаја и садржаја који су креирали други. Питања за вођени разговор требало би да буду подстицајни за брзо и активно укључивање свих ученика у тему. Наставник на приступачан начин представља ученицима теме којима ће се у оквиру програма бавити и активности које планира, најављујући ученицима могућност да и сами учествују у предлагању начина обраде, активности, задатака, као и дидактичјих средстава. У оквиру наставне теме Појам функције и медија ученици стичу основна знања о медијима које ће бити полазиште за даље	проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран одном према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и орјентација ка предузетништву	

ОГЛАШАВАЊЕ	- критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ; - наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача;	Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања. Утицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике - куповину и потрошњу.	активности из медијске писмености. У оквиру наставне теме Деконструкција и конструкција медијске поруке ради се на кључним питањима медијске писмености. У оквиру наставне области Оглашавање утврђује се колико су ученици изложени рекламним порукама. У оквиру наставне области Мдијски садржаји на мобилним дигиталним платформама и претраживање на интернету ученици ће говорити о важности и битности размене информација са вршњацима. Разговараће се о времену проведеном на интернету, о људима са којима ступају у контакт, о ризицима које интернет носи.		
МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ	- опише и анализира своје медијске навике; - разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; - идентификује недостатке и предности мобилног телефона као	Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја.			

-	уређаја за комуницирање, информисање и забаву; препознаје сврху и начинПерсонализована функционисања претраживача ,,на мрежи” и агрегатора садржаја; - вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане; - препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама.	Вредновање и селекција доступних информација. претрага на Гуглу. Анализа апликација на мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.			

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

За ученике којима је потребна додатна образовна подршка:

- Прилагођавање садржаја и задатака: Коришћење једноставнијих, јасно структурираних медијских примера (слике, кратки видео-клипови, плакати) који су блиски свакодневном искуству ученика.
- Подршка у разумевању појмова: Визуелна средства, појмовне мапе, објашњење кључних појмова кроз разговор и практичне примере.
- Диференцирана очекивања: Учење у мањим корацима, задаци са мање комплексности, могућност усменог изражавања уместо писменог где је потребно.
- Подстицање учешћа: Укључивање у групни рад са јасно дефинисаним, прилагођеним улогама и могућност додатног времена за израду задатака.

- Континуирана повратна информација и охрабрење.

За ученике са изузетним способностима:

- Унапређивање садржаја и продубљивање теме: Рад на сложенијим медијским темама као што су манипулација информацијама, анализа медијских техника, дигитална етика, утицај медија на друштво и појединца.
- Истраживачки и пројектни задаци: Самостални или тимски рад на креирању медијског садржаја (нпр. кратак документарни филм, видео-блог, инфографик).
- Критичко мишљење и дискусије: Подстицање дубљих анализа и аргументованог изражавања ставова у дебатама и медијским симулацијама.
- Интердисциплинарни приступ: Повезивање медијске писмености са другим предметима (грађанско васпитање, књижевност, историја, информатика).
- Подршка у усмеравању интересовања: Упутити ученике на релевантне изворе, подкасте, платформе или такмичења из области медија и комуникације.

Упутство за формативно оцењивање:

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд. Постигнућа ученика се, дакле, прате и вреднују **формативно**: током целог процеса.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.* Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

„истиче се“

Ученик/ученица се **истиче у области медијске писмености**. Показује висок ниво разумевања медијских садржаја, активно учествује у анализи различитих медијских порука и критички их сагледава. Креативно приступа задацима, изражава оригиналне идеје и примењује научено у практичним ситуацијама (нпр. израда постера, видеа, презентација или медијских анализа). Способан/способна је да препозна

манипулацију у медијима и објасни њене ефекте. Сарађује са вршњацима, поштује туђе мишљење и подстиче дискусију. Његово/њено ангажовање доприноси квалитету наставе и развоју медијске културе у одељењу.

„добар“

Ученик/ученица добро разуме основне појмове медијске писмености и показује стабилан ниво ангажовања у настави. Успешно анализира једноставније медијске садржаје и уме да уочи основне поруке и намере медија. Прати упутства, учествује у дискусији и примењује научено у задацима уз повремену подршку наставника. Показује интересовање за тему и може да препозна неке облике медијске манипулације. Постоји простор за веће укључивање, продубљивање анализе и развој критичког мишљења, али се уочава добар напредак и одговоран приступ раду.

„задовољава“

Ученик/ученица показује основни ниво разумевања садржаја из медијске писмености. У стању је да препозна једноставне медијске поруке и следи основна упутства у наставним активностима. Потребна је додатна подршка приликом анализе медијских садржаја и изражавања личног става. Учествује у настави повремено и са мање самосталности. Покazuje заинтересованост, али је потребно више ангажовања, развој критичког мишљења и боља примена знања у практичним задацима. Остварује напредак у складу са својим могућностима и постављеним очекивањима.

Слободна наставна активност: ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ учења слободне наставне активности **Животне вештине** је даученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.	
Кључни појмови садржаја предмета:		

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА УЧЕЊЕ, РАД И ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ	- на одговоран начин брине о себи и околини и помаже другима у невољи; - проналази релевантне и поуздане изворе информација од значајаза сналажење у свакодневним и ванредним животним ситуацијама; - критички промишља и доноси одлуке уважавајући контекст ситуације, процену последица и најбољи интерес за себе, друге иоколину; - јасно изрази сопствене	Вештине критичког мишљења, решавања проблема, доношења одлука. Организационе вештине и вештинеуправљања временом. Социо-емоционалне вештине: сарадња, комуникација, асертивност,решавање сукоба, препознавање сопствених и туђих	У оквиру ове теме садржаји су подељени у три целине. Прва се односи на групу вештина које би се могленазвати когнитивне, другу групу чине организационе, а трећу социјално-емоционалне. -Критичко мишљење: важно да ученици разликују чињенице од претпоставки и неистина, односно да се питају да ли је нешто тачно или не, ко доноси те информације и како их аргументује, да ли постоје и другачије перспективе и да буду осетљиви на нелогичности, недостатак доказа и манипулацију.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Кад са подацима Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском	

	мисли и осећања, са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин; - сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притискугрупе на асертиван начин; - организује своје свакодневне активности на продуктиван начин; – препозна опасности и адекватно реагује; - разликује ризично од превентивног и безбедног поступања пре,током и након елементарне непогоде; - тумачи знакове опасности, посебно ЕОР и поступа у складу саупутствима надлежних служби; - процени сопствене могућности и ограничења у решавању проблема и потражи одговарајућу помоћ кад процени да ситуацијапревазилази његове могућности; – повезује информације од релевантних институција са потенцијалним ризицима и правилним реаговањем	емоција, превазилажење стреса. Култура безбедности и надлежности засмањење ризика од катастрофа.	Постављати ученицима питања, неговати атмосферу у којој се одговори могу слободно дати, без квалификације и захтевати од њих да нешто бране или нападају (техника за и против). - Доношење одлука: Са ученицима треба организовати активности које ће им помоћи да разумеју тај процес, на који начин се одлуке доносе, кроз које фазе се пролази, које су препреке доношењу одлука и како не требадоносити одлуке. -Организационе вештине: систематично прикупља, класификује и чува потребне информације; одређује приоритете у раду; ефикасно управља временом; поштује рокове; планира (краткорочно и дугорочно) својрад; поштује процедуре; има иницијативу у решавању проблема; уредно води евиденцију о свом раду. - Социо-емоционалне вештине у: комуникацији, решавању конфликата,	друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран одном према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и орјентација ка предузетништву	
			затим управљању емоцијама ипревазилажењу стреса. Вештини комуницирања: ученици треба да се		

	у кризним ситуацијама; - образложи значај солидарности са људима у невољи; - аргументује значај културе безбедности и пружања прве помоћи;		упознају, на основном нивоу, шта је асертивност и како сеодупрети притиску, посебно вршњака.		
ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА ИЗГРАДЊУ КУЛТУРЕ БЕЗБЕДНОСТИ	- искаже афирмативни став о људима који су активисти Црвеногкрста; - наведе ко је надлежан за одређене ванредне ситуације и симулира позив хитним службама; - доведе у везу заштиту животне средине са климатским променамаи културом безбедности; - разликује безбедно, небезбедно и ризично понашање у саобраћају и примењује мере заштите приликом вожње различитим превозним средствима; - наброји правила којих се треба придржавати у комуникацији током несреће, наведе садржај торбе за случај несреће, поступапрема плану евакуације и комуникације; - наброји и објасни мере за ублажавање и смањења ризика од земљотреса, пожара, поплава и		За увођење ученика у тему треба користити материјале који на реалистичан начин приказују колико су некеситуације опасне. - Активности треба да буду усмерене на усвајање знања и развој вештина о безбедносним поступањима, као и да емотивно јачају ученике да буду присебни у таквим ситуацијама и спремни да примене стечена знања ивештине. - Припремити неке материјале који ће допринети подизању културе безбедности школе, као што су нпр. прављење информативног кутка за смањење ризика од катастрофа где би били постери или презентације оправилима понашања током различитих елементарних непогода, списак телефона хитних служби и сл. - Култура безбедности: циљ је да ученици разумеју зашто је битно да сваки грађанин		

- небезбедних купалишта, објасни улогу спасиоца, поступа у складу са правилима понашања на купалиштима и демонстрира поступак самопомоћи у случају грчамишића у води; - демонстрира пружање прве помоћи на изабраном примеру.	екстремних метеоролошких услова; - разликује безбедна од		поседује вештине за деловање пре, током и након што се несрећа догоди и да науче које институције и организације служе грађанима у заштити безбедности (ватрогасци, спасиоци, полиција, војска, Црвени крст, цивилна заштита и друга удружења и организације од интереса за заштиту и спасавање). У циљу препознавања снага система засмањење ризика од катастрофа у Републици Србији, како је званичан израз за њих, наставник може упутитиученике да на свом локалу истраже (рад у паровима или малој групи) где се налазе те службе, које послове обављају, односно за шта су надлежне, колико људи запошљавају, какву опрему користе и сл. Осим тога, може се организовати гостовање особе која брине о безбедности грађана или реализовати радионица „Нацртај/направи свој грб” која се налази у Националном каталогу ресурса за сигурније школе и вртиће којије припремљен од стране Црвеног крста Србије. Када ученици буду овладали основним знањима о култури		

-			безбедности и снагама система за смањење ризика од катастрофа може се спровести још једна активност. Ученици могу направити неколико питања из те области помоћу којих би утврдили колико њихови родитељи о томе знају. Заштита животне средине: у раду са ученицима може се користити анимирани филм MAN или неки други филм о климатским променама и њеним последицама на човечанство. После гледања таквих филмова обавезно је са ученицима разговарати како они виде проблем и, што је још важније, како виде решење. У току разговора упознати ученике са прогнозама научника у вези са климатским променама, пружити им конкретне податке и њихов извор. Позвати се на оно што ученици већ знају о овом проблему, што су учили удругим предметима, што су сазнали из медија. - Општа безбедност: обухвата правилно поступање у свакодневним активностима, при учествовању у саобраћају,		

			при позивању хитних служби, кад се уоче основни знаци опасности који обавештавају или упозоравају на одређену опасност (хемијска опасност, биолошка опасност, опасност од пожара, запаљива материја, експлозивни остаци рата – ЕОР). У оквиру овог садржаја ученици треба да овладају комуникацијом са хитним службама јер није довољно само знати кога треба позвати, већ тој служби требадати што више релевантних информација како би могле ефикасно да делују. - План комуникације и евакуације: да би ученици схватили како се такве ситуације предупређују, заједно санаставником могу да припреме нацрт плана евакуације и комуникације из учионице до безбедног места, увежбају евакуацију ученика из школе, наведу садржај торбе у случају несреће. - Елементарне непогоде: ученици треба да овладају правилима понашања и проналажењем безбедног места (у случају		

- услови: навођење неких података на глобалном, регионалном и локалном нивоу.			земљотреса); наставник може користити различите материјале (слике, филмове, новинске чланке,статистичке податке о пожарима у свету и нашој земљи...), а може организовати гостовање ватрогасаца илипосету најближој ватрогасној станици; ученици треба да буду упознати са корацима којих се треба придржавати у случају најаве поплаве и у случају поплаве. Екстремни метеоролошки - У раду на овом садржају највише треба користити примере из локалне средине где ученици живе, са фокусом на разликовање безбедних и небезбедних купалишта, разумевање улоге спасиоца и упознавање саначинима пружања самопомоћи у ситуацијама грча мишића. - Прва помоћ: развој позитивног става према пружању помоћи људима у невољи, стицање знања о основнимпринципима прве помоћи, о основним средствима за пружање прве		

			помоћи као и овладавање неким основним вештинама примерено узрасту ученика и броју часова који се могу одвојити за вежбање.		
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					

Упутство за формативно оцењивање:
Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како предвиђају последице, како критички промишљају, чиме се руководе у процесу доношења одлука, како комуницирају. У складу са исходима, тамо где се очекује знање или нека вештина прикладно је да се то провери у форми квиза, улазних и излазних тестова, презентације, писања есеја и др. Вредновање ученичких постигнућа вршисе у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, а успех се изражава описно (истиче се, добар и задовољава). Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на којиначин пратити и вредновати.

Слободна наставна активност: МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ учења слободне наставне активности *Музиком кроз живот* је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.	
Кључни појмови садржаја предмета:		

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје динамику у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са композицијом; – изводи композиције самостално,у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних аутора; – искаже своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у	Проширивање знања о музичким елементима. Изражајна својства динамике. Врста, карактер и примена темпа. Тон: боја и текстура Ритам: дводелни, троделни, четвороделни и мешовити. Повезивање звука и ритма. Примена динамике, темпа и ритма у свакодневном животу Проширивање искуства ученика у коришћењу различитих музичких средстава за рад у процесу		Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	

	заједничком музицирању; – учествује у догађајима; – користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике	музичког изражавања и обликовања; Индивидуално и групно певање. Двоглас. Троглас. Индивидуално и групно свирање.		Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини	
ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМНТ	правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор тела – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите	Синхронизација различитих менталних и физичких капацитета. Координација различитих менталних и физичких капацитета Правилно дисање. Концентрација. Говор тела. Јачање одређених делова тела. Рефлекс. Пажња. Брзина реаговања на различите захтеве из окружења. Развој свесности о нашем телу, контроли покрета и јачању мишића, као и бољој координацији и балансу. Стимулација и активација организма на психомоторном и когнитивном нивоу. Истраживање унутрашњег ритма и звука свога тела. Body percussion.			
КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ	технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима;	Технике критичког мишљења. Дрво проблема. Дебата. Шест шешира. Мозгалица. Трибине.			

	– вербализује свој доживљај музике; – искаже свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења;	Вештине критичког мишљења: комуникација, сарадња, препознавање проблема, решавање проблема. Вештина постављања питања: меморијска, транслацијска, интерпретацијска, аналитичка, синтетичка, евалуацијска. Обликовање оригиналног мишљења. Музичка критика. Анализа композиције Развијање способности и интересовања за целоживотно образовање.			
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					

Упутство за формативно оцењивање:

1. Извођење музике

Критеријум	Задовољава	Добар	Истиче се
Извођење песама и композиција	Уз подршку изводи једноставне мелодије, прави грешке у ритму и интонацији	Самостално и тачно изводи песму, добро прати ритам и динамику	Изразито сигурно, тачно и изражајно изводи, показује разумевање музике
Сарадња у групи	Учествује када је подстакнут	Сарађује у групи, поштује договоре	Иницира сарадњу, помаже другима, подстиче тимски дух
Анализа музичких елемената	Препознаје основне елементе уз помоћ	Самостално препознаје ритам, темпо, динамику	Објашњава и тумачи сложеније елементе, пореди различите стилове

2. Тело као музички инструмент

Критеријум	Задовољава	Добар	Истиче се
Употреба телесних перкусија	Изводи једноставне обрасце уз понекад неусклађен ритам	Тачно изводи договорене ритмичке вежбе	Креира оригиналне ритмичке секвенце, комбинује више техника
Координација и концентрација	Покрети неуједначени, концентрација краткотрајна	Добра контрола и издржљивост	Потпуна координација, сигурна изведба и висока усредсређеност
Импровизација и креативност	Потребна подршка у осмишљавању	Самостално осмишљава једноставне ритмичке или покретне секвенце	Креативно импровизује, комбинује глас, покрет и тело

3. Критичко мишљење кроз музику

Критеријум	Задовољава	Добар	Истиче се
Анализа и тумачење музике	Износи утисак без дубље анализе, потребна помоћ	Аргументовано износи ставове и описује доживљај	Критички анализира садржај, повезује музику са друштвеним и култ. контекстом
Примена техника критичког мишљења	Делимично примењује једноставне технике (нпр. дрво проблема)	Примењује основне технике (дебата, питања, шест шешира)	Самостално и дубински користи више техника у аргументовању
Комуникација и емпатија	Реагује на различитости са резервом	Показује толеранцију и разумевање	Активно подстиче инклузију и изражава емпатију према различитостима

Упутство за формативно оцењивање

Циљ:

Формативно оцењивање има улогу да **прати напредовање ученика**, **пружа повратну информацију** и **подстиче учење кроз процес**, а не само крајњи резултат.

Како се спроводи:

- **Непрекидно током наставе**
- Усмерено на описне коментаре, повратне информације, подршку и охрабрење

Алатке и методе:

- **Посматрање ученика** током извођења музике, рада у групи, дискусија и критичких анализа
- **Питања за самопроцену** и паровску процену (нпр. „Шта сам добро урадио/ла?”, „Шта могу боље?”)

- **Дневник учења** (нпр. недељне белешке: шта сам научио/ла, шта ми је било изазовно)
- **Континуирана повратна информација** – усмена или писмена (нпр. коментар на снимак извођења песме)
- **Google учионица** – кратке рефлексије, мини-анализе, упитници и форуме за дискусију

Формативне активности могу бити:

- Вежбања песме у групи
- Импровизације са телесним перкусијама
- Анализа текста песме у пару
- Израда постера или дигиталне мапе
- Коментари на извођења других ученик

Упутство за сумативно оцењивање

Циљ:

Сумативно оцењивање служи за **сабирање знања, вештина и ставова ученика**, на крају целине или периода, ради добијања бројчане оцене (**задовољава**, **добар**, **истиче се**).

Када се спроводи:

- На крају значајне наставне целине
- Након представе, перформанса, пројектног задатка или писаног рада

Облици сумативног оцењивања:

1. **Извођачки задатак**: извођење песме, ритмички перформанс, телесна перкусија у групи или појединачно
2. **Писмени/усмени задатак**: анализа музичког дела, критика песме, поређење музичких жанрова
3. **Пројекат**: израда постера, видео-презентације, дигиталне карте жанрова
4. **Самовредновање**: ученици попуњавају табелу самопроцене по критеријумима

Како се оцењује:

- Примена **унете табеле критеријума**
- Комбиновање више елемената: активност + креативност + сарадња + анализа
- Оцена одражава **целовит ангажман**, а не само једну активност

1.6. ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА VI РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Назив предмета: Српски језик и књижевност

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	144
	Недељни фонд:	4
Циљ предмета:	**Циљеви** учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Језик, језичка култура, правопис, књижевност	

ТЕМА/ ОБЛАСТ			**Начин остваривања**	**Опште/**	**Корелација**

			програма:	**компетенције:**	**:**

КЊИЖЕВНОСТ - **повеже** књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; - **чита са разумевањем**; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; у **одреди** род књижевног дела и књижевну врсту; **прави разлику** између дела лирског, епског и драмског карактера; **разликује** ауторску приповетку од романа; **анализира** структуру лирске песме (строфа, стих, рима); **уочава** основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; - **разликује** заплет и расплет као етапе драмске радње; **разликује** појам песника и	**УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:**	**ЛИРИКА** **Обредне лирске народне песме** (избор) Ђура Јакшић: ***Вече*** Јован Дучић: ***Село*** Мирослав Антић: ***Плава звезда*** Вељко Петровић: ***Ратар*** / Алекса Шантић: ***О, класје моје*** Десанка Максимовић: ***Грачаници*** - / Војислав Илић: ***Свети Сава*** Стеван Раичковић: ***Хвала сунцу, земљи, трави*** Милован Данојлић: ***Овај дечак зове се Пепо*** ***Крста*** Сергеј Јесењин: ***Песма о керуши*** **КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ** - **Врста строфе** према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). **Одлике лирске**	- Настава ће се реализовати кроз поштовање међупредметних компетенција и компетенција за целоживотно учење; - Реализација одређених наставних садржаја кроз одржавање огледних и угледних часова у сарадњи са наставницима других предмета; - Примењивање ИКТ-а у настави кроз различите начине коришћења интернета, апликација и софтвера за наставу; видео-бим презентација... - Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања, у односу на који ће се одмеравати даљи напредак и формирати оцена. - Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и	**Општа предметна компетенција (ОПК)** Ученици говоре - пишу користећи оба писма, дајући предност ћирилици, у различитим комуникативним ситуацијама и дигиталном окружењу, примењујући књижевно-језичку и правописну норму. Негују културу дијалога 8. поштују основне норме комуникације. Имају развијен речник и способни су да користе језик да би исказали своје стваралачке	Историја, географија, веронаука, информатика, ликовна и музичка култура

	појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; • **разликује** облике казивања; **увиђа** звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; • **одреди** стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуме-тничком тексту; - **анализира** узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; • **анализира** поступке ликова у књижевноуме-тничком делу, служећи се аргументима из текста; **уочава** хумор у књижевном делу; **разликује** хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; **илуструје** веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; **уважава** националне вредности и негује културноисто-ријску баштину;	**поезије:** нагласак речи • ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. **Стилске фигуре:** контраст, хипербола. **Врсте ауторске и народне лирске песме:** социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). **Епика** Народна епска песма: ***Смрт Мајке Југовића*** Народна епска песма: ***Марко Краљевић укида свадбарину*** Петар Кочић: ***Јаблан*** Исидора Секулић: ***Буре*** (одломак) / Бранко Ћопић: ***Чудесна справа*** Иво Андрић: ***Аска и вук*** Антон Павлович Чехов: ***Ванька*** / Итало Калвино: ***Шума на ауто-путу*** (из збирке прича *Марковалдо или годишња доба у граду*) Светлана Велмар Јанковић: ***Сироте***	упућивање на даље активности. • Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, при чему се најчешће примењују следеће технике: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација између ученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд. • Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом.	могућности. Примењују основна знања у тумачењу књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине градећи постепено свој естетски укус. Читањем и доживљавањем књижевних дела развијају маштовитост, способност истраживачког посматрања, разумевања себе • других, критичко мишљење; негује се морално просуђивање, емпатија и асоцијативно повезивање. Ученици читају	

• **препоручи** књижевно дело уз кратко образложење; • **упореди** књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;		***ждребе*** (из *Књиге за Марка)* **КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ** Основна **тема** и кључни **мотиви**. **Облици казивања:** нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. **Фабула**/радња, редослед догађаја. **Врсте епских дела:** приповетка, роман. **Културно-историјско предање** (нпр. *Смрт Марка Краљевића*) **ДРАМА** Коста Трифковић: ***Избирачица*** (одломак) Миодраг Станисављевић: ***И ми трку за коња имамо*** (одломак) Бранислав Нушић: ***Аналфабета*** (одломк) **КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ** **Драмске врсте**:		\ усмерено приступају тумачењу различитих неуметничких текстова (укључујући дигиталне изворе и медијске садржаје) како би развијали способност одабира, вредновања и коришћења информација, одговорно се односећи према интелектуалној својини. Безбедно користе информационо-комуникационе технологије у сврхе учења. Стечена знања из језика и књижевности користе ради	

		комедија – основне одлике. **Монолог и дијалог** у драми. **Дидаскалије**, **реплика**. **Етапе драмске радње** (заплет и расплет). **НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ** (бирати 2 дела) Вук Караџић: ***Живот и обичаји народа српскога***: *Божић* (одломак); *Ђурђевдан* (одломак); *Додоле, прпоруше и чароице* (одломци) Владимир Хулпах: ***Легенде о европским градовима*** (избор) Никола Тесла: ***Моји изуми*** (поглавље по избору) Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: ***Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца*** (избор) Гроздана Олујић: ***Били су деца као и ти***		даљег учења и усавршавања, као и сналажења у друштвеном животу (решавање проблемских ситуација, сарадња, предузимање иницијативе, развијање одговорног односа према себи и околини и сл.). \ складу са узрастом, разумеју место, улогу и значај језика и књижевности у очувању националног идентитета и традиције, како би неговали културу свог народа и поштовали и уважавали	

• *Сеченско светло*)		(избор) **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** Епске народне песме **о Косовском бој**у (избор) Епске народне песме **о Марку Краљевићу** (избор) Бранислав Нушић: ***Аутобиографија*** Анђела Нанети: ***Мој дека је био трешња*** Весна Алексић: ***Каљави коњ*** (*Прича о богињи Лади – Звездана вода*; *Прича о богу Сварогу – Небески ковач* и *Прича богу Стрибору –* Бранко Ћопић: ***Орлови рано лете*** Ференц Молнар: ***Дечаци Павлове улице*** **ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ** (бирати 3 дела) Добрица Ерић: ***Месечеви миљеници*** (песме о свицима) (избор) Бранислав Петровић: **избор из антологија**		различитости других култура. Применом знања из српског језика лакше усвајају стране језике. Примењују разноврсне стратегије учења • функционално повезују садржаје различитих наставних предмета.	

		песама за децу (*Морава*, *Влашићи*, *Дунав*, *Говор дрвећа*, *Грађење куће*, *Па шта, па шта* и друге) Владимир Стојиљковић: ***Писмописац*** (Писмо Бранку Ћопићу) Владимир Андрић: ***Пустолов*** Тиодор Росић: ***Приче старог чаробњака*** (једна прича по избору) Борислав Пекић: ***Сентиментална повест Британског царства*** („Велика повеља слободе у земљи без устава” –одломци) Вилијем Саројан: ***Зовем се Арам*** Хенрик Сјенкијевич: ***Кроз пустињу и прашуму*** Џејмс Крис: ***Тим Талир*** или ***Продати смех*** Џек Лондон: ***Зов дивљине*** / ***Бели очњак*** Реј Бредбери: ***Маслачково вино*** (избор) Ивана Б. Мажуранић: ***Приче из давнина*** (избор)		

		Владислава Војновић: ***Приче из главе*** - прича Позориште (одломци) Јасминка Петровић: ***Ово је најстрашнији дан у мом животу*** Александар Поповић: ***Снежана и седам патуљака***, драмска бајка			
ЈЕЗИК/ГРАМАТИКА	- **повеже** граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; - **препозна** делове речи у вези са њиховим грађењем; - **разликује** гласове српског језика по звучности и месту изговора; - **разликује** врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; - **одреди** врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; - **препознаје** глаголска времена и **употребљава** их у складу са нормом; - **разликује** реченице по	**Подела речи по настанку:** просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. **Настанак гласова и говорни органи;** подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); подела сугласника по			

	комуникативној функцији;	звучности и по месту изговора. подела речи на слогове; слоготворно *р*. **Гласовне промене** – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано *а*; промена *л* у *о*; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника. **Заменице:** **неличне именичке** заменице: односно-упитне, неодређене, опште, одричне; **придевске заменице:** присвојне (с нагласком на употребу заменице *свој*, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). **граматичке категорије заменица:** род, број, падеж и лице.			

		Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола *бити*)*;* плусквамперфекат. **Независне предикатске реченице** – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.			
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА и ПРАВОПИС	- доследно **примењује** правописну норму; - **користи** правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи; - **употребљава** различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; - **разликује** и **гради** аугментативе и деминутиве; - **саставља** обавештење, вест и	**ПРАВОПИС** **Писање** имена **васионских тела**. **Растављање речи** на крају реда (основна правила). **Правописна решења** у вези **са гласовним променама**. **Писање** именичких и придевских одричних **заменица** са предлозима. Писање заменице *Ваш* великим почетним словом.			

	кратак извештај; • **разуме** основна значења књижевног и неуметничког текста; **проналази**, **повезује** и **тумачи** експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; • **драматизује** одломак одабраног књижевноуметничког текста; **говори** јасно, поштујући стандарднојезичку норму; - **изражајно** чита обрађене књижевне текстове.	**Правописна решења** у вези са писањем обрађених глаголских облика. **ОРТОЕПИЈА** Правилан изговор гласова *ч, ћ, џ, ч, р.* Дуги и кратки акценти. **ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). **Говорне вежбе** на унапред одређену тему. Учтиве **форме обраћања**. **Лексикологија:** аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористицима).			

		Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту. **Лексичко-семантичке вежбе** (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); **Стилске вежбе:** (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предложак за тражење погодног израза). **Писмене вежбе и домаћи задаци** и њихова анализа на часу. **Четири школска писмена задатка** – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене			

		верзије састава).			

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
ЈЕЗИК/ГРАМАТИКА	– СРП.ОО.О.1.2. Разликују самогласнике од сугласника, правилан од неправилног изговора гласа. – СРП.ОО.О.1.3. Разликују променљиве и непроменљиве речи, именују врсте речи и разврставају их према основним граматичким категоријама. – СРП.ОО.О.1.4. Разликују просте речи од твореница.	– СРП.ОО.С.1.3. Уочавају евентуалне разлике између свог и књижевног акцентовања речи; умеју да одреде место акцента у речи. – СРП.ОО.С.1.4. Примењују знања о подели гласова и гласовним алтернацијама у свом говору и писању. – СРП.ОО.С.1.5. Разликује подврсте променљивих речи и њихове граматичке категорије, као и све глаголске облике	– СРП.ОО.Н.1.3. Одређују гласовне алтернације и примењују књижевнојезичку норму у вези са њима. – СРП.ОО.Н.1.4. Проналазе и именују делове речи у вези са облицима речи (граматичку основу и наставак за облик); знају основна значења падежа, именују личне и неличне, просте и сложене глаголске облике и правилно их

	– СРП.ОО.О.1.5. Препознају основне реченичне чланове; разликују независне од зависних предикатских реченица; именују врсте независних реченица према њиховој комуникативној функцији. – СРП.ОО.О.2.1. Повезују теоријска знања из граматике са класификацијом језичких појава у једноставној језичкој ситуацији.	(осим имперфекта). – СРП.ОО.С.1.6. Препознају делове твореница (корен, творбену основу, префикс, суфикс) у једноставнијим примерима, развијајући језичко осећање и богатећи свој речник.	употребљавају у писању и говору. – СРП.ОО.Н.1.5. Именују основне творбене моделе (префиксација, извођење, слагање) и користе их ради богаћења свог речника.
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА и ПРАВОПИС	– СРП.ОО.О.1.8. Знају правописна правила и примењују их у једноставнијим примерима. – СРП.ОО.О. 1.9. Разликују формално од неформалног изражавања и повезују начин изражавања са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.О.2.2. Служи се „Правописом српскога језика” и речницима за решавање језичких и правописних правила. – СРП.ОО.О.2.4. Исказују свој доживљај о говореном или писаном тексту (нпр. колико им се текст допада, да ли им је занимљив/необичан; које је основно осећање и тон текста и сл.). – СРП.ОО.О.2.7. Одабирају и прилагођавају комуникативној ситуацији одговарајућа изражајна (вербална и невербална) средства, лексику и облике казивања у писаном	– СРП.ОО.С.1.10. Доследно примењују правописна правила и уочавају грешке у свом и туђем тексту. – СРП.ОО.С.2.2. Уочавају и исправљају грешке у свом и туђем тексту у складу са правописном нормом. – СРП.ОО.С.3.1. Изражавају своје мишљење у школском, приватном, јавном и медијском контексту служећи се књижевним језиком, уз свест о социјалним конвенцијама и културолошким различитостима. – СРП.ОО.С.3.2. Користе изграђене вештине сарадње и културу комуникације, културу сопственог вербалног и невербалног изражавања, као и вештине слушања и поштовања туђег мишљења у различитим аспектима, медијима и комуникацијским ситуацијама. – СРП.ОО.С.3.3. Негују културу свог	– СРП.ОО.Н.2.4. Усклађују сврху, садржај и начин излагања са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.Н.3.1. Разумеју и користе могућности језика, истражују и изражавају ставове о себи, као и о друштвеним, културним, моралним, духовним и естетским димензијама људских искустава. – СРП.ОО.Н.3.2. Имају интерактиван однос према медијима; препознају различите врсте медијских манипулација и њихов утицај на обликовање стварности. – СРП.ОО.Н.3.3. Развијају лични стил у вербалном и невербалном изражавању. – СРП.ОО.Н.3.4. Негују позитивне интеракције и сарадњу у тимском

•	говореном тексту. – СРП.ОО.О.2.8. Уочавају информације у тексту које не разумеју налазе начине за сазнавање (постављају питања); проналазе информације из текста према задатом критеријуму. – СРП.ОО.О.3.1. Користе знања из језика како би се правилно, јасно и примерено комуникативној ситуацији изражавали писаним и усменим путем. – СРП.ОО.О.3.4. Усклађују одговарајући језички израз са контекстом (укључујући и конструктивну комуникацију у сарадњи са другима, у групи, на друштвеним мрежама и интернету). – СРП.ОО.О.3.5. Изражавају аргументовано своје мишљење у складу са контекстом, уважавајући туђе ставове. – СРП.ОО.О.3.6. Препознају говор мржње и дискриминаторне ставове у свакодневним ситуацијама и у медијима као негативну појаву; поштују личне и културолошке различитости. – СРП.ОО.О.3.7. Користе читалачку писменост (проналазе информације, разумеју опште значење текста, интерпретирају значење текста) као	народа и поштују и уважавају различитости других култура. – СРП.ОО.С.3.4. Користе читалачку писменост (размишљају о тексту и вреднују његов садржај; пореде чињенице и ставове изнете у тексту с властитим представама, траже доказе у тексту и супротстављају их доказима из других извора информација, користећи општа и специфична знања, али и способност апстрактног размишљања) у различитим сферама, (уметничкој, дигиталној, информатичкој, финансијској, здравственој, медијској, научној, математичкој...). – СРП.ОО.С.3.5. Проширују интересовање за читање – од различитих неуметничких текстова до књижевности за младе, националне и светске белетристике; умеју да препоруче књигу да вреднују препоруке других. – СРП.ОО.С.3.7. Користе знања из језика књижевности за креирање и/или вредновање различитих културних садржаја; спремни су да учествују у самосталним и тимским пројектима; способни су да развију идеју и да је представе препознајући и остварујући личну, друштвену и комерцијалну вредност. – СРП.ОО.С.3.8. Састављају говорене или писане текстове на основу наученог, основне и секундарне литературе; умеју	раду уз истрајност и проактивност у остваривању циљева; спремни су да учествују у активностима заједнице друштва. – СРП.ОО.Н.3.6. Уочавају и прате развој и утицај уметности, науке и технологије на писменост и језик; брину о очувању културно-историјских споменика, о безбедности и одрживости животне средине. – СРП.ОО.Н.3.9. Негују хумани и критички однос према културним различитостима и начину на који се књижевношћу и другим уметностима може доживети и обликовати свет. – СРП.ОО.Н.3.10. Вреднују језик као медиј националне културе, националну културну баштину и културну разноликост Европе и света.

	средство за учење других предмета. – СРП.ОО.О.3.8. Примењују различите стратегије читања и прилагођавају их природи текста и сврси читања (информисање, учење, естетски доживљај, забава); читају, разумеју и интерпретирају нелинеарне текстове. – СРП.ОО.О.3.9. Имају развијене читалачке навике и схватају значај читања за развој сопствене опште културе и знања. – СРП.ОО.О.3.10. Разумеју значај књижевности и културе у свом животу; развијају креативност и сопствене стваралачке способности на свим пољима; вреднују књижевност као суштински део националне, европске и светске културе и као средство за промоцију различитих култура. – СРП.ОО.О.3.11. Користе знања из језика и књижевности за учествовање различитим културним садржајима	да цитирају и/или парафразирају туђе текстове. – СРП.ОО.С.3.9. Уважавају културну разноликост Србије, цене културну баштину свог завичаја; имају развијене културне потребе, знају како да их искажу и задовоље.	
– (приредбе, представе, књижевне	вечери, изложбе, перформансе…), реализују унапред осмишљене идеје, учествују у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице. – СРП.ОО.О.3.12. Састављају једноставнији говорени или писани текст према задатом критеријуму, одговорно се односећи према		

	питањима везаним за интелектуалну својину. – СРП.ОО.О.3.13. Увиђају значај језика у неговању културног и националног идентитета; поштују језике националних мањина у Србији и познају елементе њихове културне баштине и историјског наслеђа.		
КЊИЖЕВНОСТ	– СРП.ОО.О.1.10. Повезују прочитана књижевна дела са њиховим ауторима; самостално саопштавају основну садржину дела, основну тему, главни мотив дела и његове главне ликове, време и место радње; разликују основне форме казивања. – СРП.ОО.О.1.11. Класификују текстове према различитим критеријумима: књижевни/некњижевни текст, народна/ауторска књижевност; дело у прози/дело у стиху; књижевни род (епски, лирски, драмски). – СРП.ОО.О.2.5. Повезују садржај књижевног дела са сопственим или туђим искуством. – СРП.ОО.О.2.6. Сажимају и препричавају прозни текст разликујући главно од споредног; интерпретирају текст (описују ликове, поступке, изводе закључке…).	– СРП.ОО.С.1.11. Повезују књижевна дела са историјским и друштвеним контекстом. – СРП.ОО.С.1.12. Уочавају у делу лирске, епске и драмске елементе; именују основне књижевне (песма, приповетка, роман...) и књижевно-научне врсте (биографију, аутобиографију, дневник, путопис, мемоаре и научно-популарне текстове). – СРП.ОО.С.1.13. Разликују аутора књижевног дела од наратора, драмског лица или лирског субјекта; књижевни текст од неуметничког текста који обрађују исте/сличне теме, ликове и догађаје. – СРП.ОО.С.1.14. Именују различите облике казивања (приповедање у 1. и 3. лицу, хронолошко и ретроспективно; описивање, врсте описа; монолог, унутрашњи монолог и дијалог), језичко стилска изражајна средства, као и врсте стиха, строфе и риме приликом интерпретације и анализе књижевних	– СРП.ОО.Н.1.8. Тумаче одлике лирског, епског и драмског у различитим књижевним делима и у књижевним врстама на међи (нпр. драмски спев, лирско-епске врсте). – СРП.ОО.Н.1.9. Уочавају и описују језичке, структурне и/или естетске особине књижевног и неуметничког дела и користе их у вредновању књижевног дела и развијању властитог стила изражавања. – СРП.ОО.Н.2.1. Анализирају кључне чиниоце структуре књижевног текста (тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине) користећи књижевнотеоријску терминологију. – СРП.ОО.Н.2.2. Процењују функцију употребљених стилских средстава (стилске фигуре, облици казивања, слојевитост у значењу) у одређеном контексту. – СРП.ОО.Н.2.3. Анализирају проблем, идеју или поруку у

		дела. – СРП.ОО.С.1.15. Праве разлику између парафразе (препричавања) и анализе дела. – СРП.ОО.С.2.3. Користе различите стратегије читања и учења у складу са постављеним циљем. – СРП.ОО.С.2.4. Редовно читају књижевна дела из школског програма и дела по свом слободном избору, стичући читалачке навике и развијајући књижевни/естетски укус. – СРП.ОО.С.2.5. Доживљавају књижевно дело исказујући личне утиске; интерпретирају књижевни и неуметнички текст истичући битне детаље; повезују, упоређују и образлажу своје закључке чињеницама из текста и личног искуства. – СРП.ОО.С.2.6. Тумаче узрочно-последичне односе у вези са догађајима у тексту, поступцима и карактеристикама ликова, историјским и друштвеним контекстом, тј. мотивима, стилско језичким средствима у поезији; откривају идејни слој текста. – СРП.ОО.С.2.7. Процењују поступке и особине ликова и тако формирају и преиспитују моралне ставове. – СРП.ОО.С.2.8. Разликују субјективност од објективности у изражавању, чињенице од интерпретација, препознају метафоричност; хумор, иронију, сатиру;	књижевном и неуметничком тексту сагледавајући их из различитих перспектива; проналазе аргументе, рангирају и преиспитују њихову вредност и евентуално коригују своје ставове.

		препознају сврху и циљ изражавања (пропаганда, манипулација, реклама, информисање…). – СРП.ОО.С.2.9. Организују говорени или писани текст (осмишљавају и преобликују план, структурирају и преуређују садржај, повезују делове у складну говорену или писану целину). – СРП.ОО.С.2.10. Самостално проналазе, повезују информације из текстова из различитих области и користе их у учењу и свакодневним животним ситуацијама. – СРП.ОО.С.3.6. Разумеју међусобне везе књижевности и културе; обликују своје естетске и етичке ставове уз помоћ литературе.	

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:
Бројчано оцењивање обухвата: усмене одговоре, контолне, писмене и домаће задатке, рецитовање/читање текстова **ОДЛИЧАН (5)** ученик редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан за рад, показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања, критички размишља, заступа и образлаже изнете ставове **Књижевност** Ученик **чита са разумевањем** различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **потпуно самостално** уме да опише свој доживљај и да **процени** основни тон певања, приповедања или драмске радње. Барата кеижевнотеоријским појмовима, самосатлно их уочава, разуме њихову функцију у тексту.

Језик

Ученик **у потпуности** са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да **уме потпуно самостално да примени** стечена знања из фонетике, морфологије, синтаксе, историје језика, дијалектологије и акцентологије.

Језичка култура

Говорну поруку изговара **потпуном и правилном реченицом** и **врло успешно** самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и **показује логичну и емоционалну изражајност** у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).

Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени**, занимљиви, креативни и маштовити**.

Самостално проналази тражене информације у тексту.

ВРЛО ДОБАР (4)

ученик се труди да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаћи, активан је на часу, показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања

Књижевност

Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **готово (у потпуности) самостално** уме да опише свој доживљај и да **одреди** основни тон певања, приповедања или драмске радње.

Језик

Ученик **готово у потпуности** са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да готово увек **уме самостално да примени** стечена знања из фонетике, морофологије, синтаксе, историје језика, дијалектологије и акцентологије.

Језичка култура

Говорну поруку изговара **потпуном и правилном реченицом** и **врло успешно** самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и **показује логичну и емоционалну изражајност** у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).

Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени**, занимљиви, креативни и маштовити**.

Самостално проналази тражене информације у тексту.

ДОБАР (3)

ученик прати наставу, скоро увек доноси прибор и домаћи, активан је на часу, али не у континуитету

Књижевност

Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **делимично** уме да опише свој доживљај и да **уз помоћ наставника** одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње.

Самостално уме да одреди књижевни род и **тражи помоћ** при одређивању врсте. Уз **подстицај одређује** неке елементе композиције.

Зна карактеристике народне и ауторске књижевности. **Зна дефиниције** стилских фигура, **уз помоћ наставника или вршњака препознаје** их у тексту.

Делимично усваја књижевне термине и појмове и **понекад учествује** у интерпретацији.
\ **већини случајева** чита домаћу лектиру и **понекад** учествује у интерпретацији. На часовима је **каткад** активан и **не користи** додатне изворе знања.

Језик

Ученик **уме да дефинише** наставне садржаје из граматике, **памти их и репродукује** али **не учи редовно** па **греши** у примени стечена знања.
Зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови – запета, наводници, црта) и **делимично** их примењује у писаним радовима.
Делимично успешно пише по диктату **(до 6 грешака)** и уме да одговори на питања али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа).
Правилно изговара гласове и **понекад греши** у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

Говорну поруку, одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, препричава и описује **уз помоћ** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
Писмени радови су **делимично** садржајно разрађени, **делимично** тачно написани, композицијски утемељени.
Уз помоћ проналази тражене информације у тексту и наводи синониме и антониме.

ДОВОЉАН (2)

ученик повремено прати наставу, повремено доноси прибор и домаћи, ретко је активан на часу, потребна му је помоћ/подсећање и подстицај

Књижевност

Ученик **лоше чита** различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **понекад делимично** уме да опише свој доживљај и да **уз помоћ наставника понекад** одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње.
Понекад уз помоћ уме да одреди књижевни род и **стално тражи помоћ** при одређивању врсте.
Уз **подстицај ретко одређује** неке елементе композиције.
Разликује народну од ауторске књижевности.
Препознаје неке књижевнотеоријске појмове **уз подстицај и помоћ**.
у већини случајева не чита домаћу лектиру и **ретко учествује** у интерпретацији.
На часовима је **ретко активан**.

Језик

Ученик **ретко уме дефинише** наставне садржаје из граматике, **делимично** их **памти и репродукује** али **ретко учи па не уме** примени стечена знања (разликује категорије рода, броја и уз помоћ ретко одређује падеже речи које имају деклинацију; понекад препознаје основне реченичне чланове; уз помоћ разликује глаголска времена).
Прави веће правописне и граматичке **грешке**. Потребна је стална помоћ наставника. Углавном правилно изговара гласове и **углавном греши** и наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

Ретко успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује
- **поред помоћи** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
Писмени радови су **логички неповезани и садржајно сиромашни али у вези са темом**, **имају доста већих павописних, граматичких и стилских грешака**, али поштује форму.
Понекад уме да наведе синоним и антоним уз помоћ наставника.

НЕДОВОЉАН (1)

ученик не записује, нема прибор, не ради домаће задатке и уопште није активан на часу

Књижевност

Ученик **нема развијено интересовање** за читање и ни уз добру мотивацију и помоћ **не учествује** у интерпретацији.
Нема основна књижевнотеоријска знања а због лошег читања не разуме текст.
Не чита домаћу лектиру и **не учествује** у интерпретацији.
На часовима је **неактиван**.

Језик

Ученик **није усвојио** наставне садржаје из граматике, **не препознаје граматичке категорије.**
Нема предзнања па **тешко прати** наставу**, пасиван и незаинтересован.**
Не прихвата помоћ ни савете наставника.

Језичка култура

Не успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и **поред помоћи** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
Писмени радови су **логички неповезани и садржајно сиромашни и нису у вези са темом**, **не поштује павописну и граматичку норму.**
Тешко се изражава а техника читања **не задовољава.**

Елементи формативног оцењивања:

усмени одговори,
писмене провере до петнаест минута,
ангажовање (степен развијености ученичке компетенције, активност на часу, успешност у групном раду, израда плаката/паноа, семинарски радови, пп презентација...), домаћи задаци, однос према раду.

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ учења ЕНГЛЕСКОГ језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.
Кључни појмови садржаја предмета:	*Vocabulary and grammar, Countries and nationalities, introducing onself, Age stages, Possessives, Ability, HAVE GOT, Family, this/these – that/those, Is there - Are there, Prepositions of place, School subjects, Appearance, clothes, Free-time activities, Present tenses, Behaviour and feelings, Describing a person, Past tenses, Prepositions, Sports, suggestions, DO, GO, PLAY, Likes/ Dislikes, Present Perfect/ Past Simple, Food, countable/ uncountable, Ordering food, Health, Plans, free time, Predictions, Expressing opinion, -ING or -ED adjectives, choosing TV programme, Zero Conditional, First Conditional,DO, GO, HAVE, invitations, Devices, Modals, Computers, Giving instructions, Infinitive/ - ING, Environment, Suggestions, Singular/ Plural, Articles, wild animals, Shopping, Relative pronouns, Indefinite pronouns, chores, Shops and services, Prepositions, Giving directions, Comparison, geographical features, Transport, Buying a ticket, Adverbs, Order of adjectives,Congratulating, Asking for help, Historical events, Expressing gratitude, Apologising, Asking questions*	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација
Starter	- разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - размене једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - опишу радње,	Речи и изрази који се односе на теме – националност и државе, представљање себе и других, поседовање, чланове породице, предмете у школи, узраст, показне заменице, предлоге за место: ***(Countries and nationalities, introducing onself)*** *Laura is 12, and she's from London, the UK.* ***(Age stages)*** *Helen, Kristy and George are children.* ***(Possessives)*** *Is this your jacket? – Yes, it's mine. This is Kate's jacket.* ***(Ability)*** *George can play tennis very well.* ***(HAVE GOT, Family)*** *- Christy has got three*	Остваривање програма се очекује кроз низ активности које ће довести до жељених исхода и омогућити ученику сврсисходно комуницирање на страном језику. - учествовање у групном и раду у пару - играње улога - активно доприношење часу кроз критичку размену мишљења и стечених знања - израда пројеката индивидуалних и групних презентација - истраживање за домаћи и школски рад - употреба пројектора приликом часа	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.	– српски језик и књижевност - други страни језик – географија - историја - музичка и ликовна култура - грађанско васпитање

	способности и умећа користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има/нема и чије је нешто	*cousins.* ***(this/these – that/those)*** *- This is a dress, those are shoes.* ***(Is there - Are there, Prepositions of place)*** *– There are three chairs in the kitchen.* ***(School subjects)*** *- My favourite school subjects are English and ICT.*	- употреба школске кухиње - прогрм ће по потреби бити прилагођен индивидуалним потребама ученика у виду умањења захтева или додатног броја захтева - ученици ће сваког часа имати прилику да активно провере своје знање кроз усмене и писмене активности у модулима - након сваког модула ученици ће имати писмену проверу о усвојености обрађеног градива, док ће се током часова редовно процењивати усменим путем и кратким писаним проверама - програм предвиђа два писмена задатка у току		

My World •	- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; • размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; • опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;	Речи и изрази који се односе на теме – изглед, одећу, слободне активности, понашање и осећања, карактер, супротности, изражавање допадања, као и текстове који се читају или слушају истог садржаја: ***(Appearance, clothes)*** *– Chris is young, short and thin. He is wearing jeans.* ***(Free-time activities)*** *– In my class 86% like playing video games.* ***(Present tenses)*** *– They walk to school every day, but today they are taking the bus.* ***(Behaviour and feelings)*** *– What's your best friend like? – He is cheerful. He smiles a lot.* ***(Describing a person)*** *– What does he look like?*	школске године	Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.	- математика - српски језик и књижевност - физичко и здравствено васпитање, - грађанско васпитање - ликовна култура - географија - ЧОС

• опишу неки историјски догађај, историјску личност • разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; • опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства		*What is he like?* ***(Past tenses)*** *– They used to live in London. They lived in London 2 years ago. They were travelling to work every day.* ***(Prepositions)*** *– James brought us into the room.*			

Fit for life	- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; • опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; • опишу неки историјски догађај, историјску личност • разумеју једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагују на њих; • размене једноставније информације које се односе на забране и	Речи и изрази који се односе на теме – спорт и опрему, категорије хране, здравствене проблеме и лечење, делове тела, давање предлога, поручивање хране као и текстове који се односе на исте садржаје а слушају се или читају: ***(Sports, suggestions, DO, GO, PLAY)*** *– Why don't we do yoga? – That's a great idea. Take your mat and let's go.* ***(Likes/ Dislikes)*** *– I like water polo. It's exciting.* ***(Present Perfect/ Past Simple)*** *– I have met Bob, I met him yyesterday.* ***(Food, countable/ uncountable)*** *– Sally has a glass of milk for breakfast and some cereal.* ***(Ordering food)*** *– Anything*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће • демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини.	5. српски језик и књижевност – ЧОС 6. географија - физичко и здравствено васпитање 7. информ. и рачунарство - техника и технологија, - ликовна култура

	правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе; • саопште правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; • разумеју једноставније изразе који се односе на количину и цену; • питају и саопште колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; - питају/кажу/израчунају колико нешто кошта: - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа,	*to drink? – A can of lemonade, please.* ***(Health)*** *– What's wrong? – I have got a headache.*			

	биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагују на њих; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.				

Fun Time!	- разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопште шта они или неко други планира, намерава, предвиђа; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете,	Речи и изрази који се односе на теме – забаву, планове, предвиђање, изражавање мишљења, позивање као и текстове за читање и/ или слушање истих садржаја: ***(Plans, free time)*** *– We are going to go horse riding.* ***(Predictions)*** *– Will the newspapers exist in the future?* ***(Expressing opinion, -ING or -ED adjectives, choosing TV programme)*** *– I find documentaries boring. Do you want to watch a game show?* ***(Zero Conditional, First Conditional)*** *– If I watch a horro, I don't sleep well. – If you watch a comedy, you will sleep fine.* ***(DO, GO, HAVE, invitations)*** *– Do you want to have a sleepover? – Sure,*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	- српски језик и књижевност - информ. и рачунарство - ЧОС - географија - техника и технологија

	места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; - изражавају мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење; -разумеју уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагују на њих; -изразе жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима.	*why not?/ Thanks, but I can't.*			

All things high tech	- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење; - упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи	Речи и изрази који се односе на теме – уређаји, занимања, компјутери, предвиђање, давање инструкција као и текстове за читање или слушање исте тематике: ***(Devices)*** *– I have got a games console. I play games on it.* ***(Jobs)*** *– Doctors treat sick people.* ***(Modals)*** *– You should drink more water.* ***(Computers)*** *– You need a router to connect to the Internet.* ***(Giving instructions)*** *– What do I do then? – Then click on submit.* ***(Infinitive/ - ING)*** *– I'd love to see monkeys. How about going to the ZOO?*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	- српски језик и књижевност - информ. и рачунарство - ликовна култура - верска настава

	ситуационо прикладне комуникационе моделе.				

Be Green	- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - затраже и пруже	Речи и изрази који се односе на теме – животну средину, дивље животиње, кућне послове, давање предлога, куповину, текстове за слушање и читање исте тематике: ***(Environment)*** *– If we walk or ride a bike, we can reduce air pollution.* ***(Suggestions)*** *– How about starting a recycling club?* ***(Singular/ Plural)*** *– Milk is my favourite drink.* ***(Articles, wild animals)*** *– Pandas are an endangered species.* ***(Shopping)*** *– How can I help you? – How much are those soft toys?* ***(Relative pronouns)*** *– Isn't that the factory which installed the filters?*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	- српски језик и књижевност – географија - биологија - ЧОС - информ. и рачунарство - ликовна култура

у саветима -	додатне информације у вези са предлозима, и позивима на заједничке активности; разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе.	***(Indefinite pronouns, chores)*** *– Let's set the table somewhere there.*			

Round we go! - пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговоре на њих; - затраже и разумеју обавештења о оријентацији/положај у предмета и бића у простору и правцу кретања; - опишу правац кретања и просторне	- разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;	Речи и изрази који се односе на теме – продавница у граду, географске одлике, превозна средства, сналажење у простору, куповина карте као и текстове који се слушају или читају а исте су тематике: ***(Shops and services, Prepositions, Giving directions)*** *– Excuse me, where is the library? – It's next to the supermarket. Go along Maple Road and take the first left.* ***(Comparison, geographical features)*** *– The Atacama Desert is the driest place on Earth.* ***(Transport)*** *– We can find fire engines at the fire station.* ***(Buying a ticket)*** *– How long is the trip? – It's 90 minutes on a fast train.*		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, одговоран однос према здрављу.	- српски језик и књижевност - историја - биологија - ЧОС

	односе једноставним, везаним исказима; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства.	***(Adverbs)*** *– They were plazing happily in the garden.* ***(Order of adjectives)*** *– It's a romantic, little, Italian restaurant.*			
Festivities	- честитају, захвале се и извине се користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;	Речи и изрази који се односе на теме – честитање, тражење помоћи, историјске догађаје који су постали празници, изражавање захвалности, постављање питања, извињење, као и кратки текстови који се слушају или читају. ***(Congratulating and***		Комуникација, сарадња, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка.	- српски језик и књижевност – ЧОС - грађанско васпитање -математика - физичко и здравствено васпитање - информ. и рачунарство - верска настава

	- размене појединачне информације и/или неколико информација о догађајима; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност - разумеју једноставније текстове који се односе на прославе;	***responding)*** *– Well done. – Thanks.* ***(Asking for help)*** *– Can you give me a hand. – No problem.* ***(Expressing gratitude)*** *– Thanks for inviting us. – Don't mention it.* ***(Apologising)*** *– You didn't meet us for the parade. – Sorry, I wasn't feeling well.* ***(Question words)*** *– What shall we buy mum for Mother's Day?*			- ликовна култура
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма – ученици којима је потребна додатна подршка седе са ученицима који самостално постижу предвиђено градиво. Задаци су прилагођени ученицима у смислу захтева и времена за израду. Градиво је прилагођено кроз избор неопходног вокабулара и граматичких правила, процењује се кроз рад на часу редовно. Приликом тестова ученицима је прилагођен начин израде уз могућност израде тестова са употребом уџбеника.

- Ученицима са изузетним способностима се дају додатни задаци и захтеви.

- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи.

- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја, ученицима се додељују тутори, односно, задужују се ученици који ће помоћи ученицима којима је потребна додатна подршка.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Starter	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.

My world	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
Fit for life	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.

Fun Time!	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
All things high-tech	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.

Be green	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.
Round we go!	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.

Festivities	CJ1.OO.O.1.1. CJ1.OO.O.1.2. CJ1.OO.O.1.3. CJ1.OO.O.1.4. CJ1.OO.O.1.5. CJ1.OO.O.1.6. CJ1.OO.O.1.7. CJ1.OO.O.2.1. CJ1.OO.O.2.2. CJ1.OO.O.2.3. CJ1.OO.O.2.4. CJ1.OO.O.2.5. CJ1.OO.O.2.6. CJ1.OO.O.2.7. CJ1.OO.O.3.1. CJ1.OO.O.3.2. CJ1.OO.O.3.3. CJ1.OO.O.3.4. CJ1.OO.O.3.5. CJ1.OO.O.3.6. CJ1.OO.O.3.7. CJ1.OO.O.3.8. CJ1.OO.O.3.9. CJ1.OO.O.3.10. CJ1.OO.O.3.11. CJ1.OO.O.3.12. CJ1.OO.O.3.13. CJ1.OO.O.3.14. CJ1.OO.O.3.15.CJ1.OO.O.3.16. CJ1.OO.O.3.17. CJ1.OO.O.3.18. CJ1.OO.O.3.19.	CJ1.OO.C.1.1. CJ1.OO.C.1.2. CJ1.OO.C.1.3. CJ1.OO.C.1.4. CJ1.OO.C.1.5. CJ1.OO.C.1.6. CJ1.OO.C.1.7. CJ1.OO.C.2.1. CJ1.OO.C.2.2. CJ1.OO.C.2.3. CJ1.OO.C.2.4. CJ1.OO.C.2.5. CJ1.OO.C.2.6. CJ1.OO.C.2.7. CJ1.OO.C.3.1. CJ1.OO.C.3.2. CJ1.OO.C.3.3. CJ1.OO.C.3.4. CJ1.OO.C.3.5. CJ1.OO.C.3.6. CJ1.OO.C.3.7. CJ1.OO.C.3.8. CJ1.OO.C.3.9. CJ1.OO.C.3.10. CJ1.OO.C.3.11. CJ1.OO.C.3.12. CJ1.OO.C.3.13. CJ1.OO.C.3.14. CJ1.OO.C.3.15.CJ1.OO.C.3.16. CJ1.OO.C.3.17.CJ1.OO.C.3.18. CJ1.OO.C.3.19.	CJ1.OO.H.1.1. CJ1.OO.H.1.2. CJ1.OO.H.1.3. CJ1.OO.H.1.4. CJ1.OO.H.1.5. CJ1.OO.H.1.6. CJ1.OO.H.1.7. CJ1.OO.H.2.1. CJ1.OO.H.2.2. CJ1.OO.H.2.3. CJ1.OO.H.2.4. CJ1.OO.H.2.5. CJ1.OO.H.2.6. CJ1.OO.H.2.7. CJ1.OO.H.3.1. CJ1.OO.H.3.2. CJ1.OO.H.3.3. CJ1.OO.H.3.4. CJ1.OO.H.3.5.CJ1.OO.H.3.6. CJ1.OO.H.3.7. CJ1.OO.H.3.8. CJ1.OO.H.3.9. CJ1.OO.H.3.10. CJ1.OO.H.3.11. CJ1.OO.H.3.12. CJ1.OO.H.3.13. CJ1.OO.H.3.14. CJ1.OO.H.3.15.CJ1.OO.H.3.16. CJ1.OO.H.3.17. CJ1.OO.H.3.18. CJ1.OO.H.3.19.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Критеријуми оцењивања сачињени су у складу са исходима, циљевима и задацима прописаних Планом и програмом наставе и учења предмета, Општим стандардима постигнућа за енглески језик и уз поштовање Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

Оцењивањем ученика од петог до осмог разреда обухваћени су следећи елементи:

- Разумевање (писаног/слушаног садржаја)
- Усмено изражавање и употреба језика
- Писмено изражавање
- Граматичке структуре

- **<u>Разумевање</u>**

Одличан 5 – ученик у потпуности разуме саговорника, писани или одслушани текст, као и дате инструкције. На основу разумевања даје

тачне повратне информације на постављене задатке.

Врло добар 4 – ученик у великој мери разуме саговорника у нормалном говорном темпу, али је потребно понекад нешто поновити и у великој мери разуме писани односно одслушани текст и дате инструкције. На основу разумевања даје у великој мери тачне повратне информације на постављене задатке.

Добар 3 – ученик делимично разуме излагања и питања постављена споријим темпом, понекад је нужно поновити и поједноставити неке делове реченице, потребно је дати додатне смернице ради бољег разумевања саговрника, писаног или одслушаног текста као и датих инструкција. На основу разумевања даје делимично тачне повратне информације на постављене задатке.

Довољан 2 – ученик у малој мери разуме саговорника, писани или одслушани текст, потребна је знатна помоћ наставника у разумевању датих инструкција. На основу разумевања даје у малој мери и уз помоћ тачне повратне информације на постављене задатке.

Недовољан 1 – ученик ни уз помоћ наставника не разуме усмена излагања, одслушан ни писан садржај. Ни уз помоћ не даје тачне повратне информације на постављене задатке.

- **<u>Усмено изражавање и употреба језика:</u>**

Одличан 5 - ученик у потпуности смостално барата обрађеним вокабуларом и изражава своје мисли, активан је у разговору, течно и разговетно изговара реченице, те нема већих граматичких грешака у изражавању. У потпуности самостално и течно чита обрађене текстове. У потпуности самостално презентује задату тему.

Врло добар 4 - ученик у великој мери говори правилно, али уз мање граматичке грешке које не утичу на разумевање смисла реченице; у великој мери исправно користи обрађени вокабулар са мањим грешкама у изговору. У великој мери самостално и течно чита обрађене текстове. У великој мери самостално презентује задату тему, без веће помоћи.

Добар 3 - ученик делимично може самостално да комуницира и има скроман речник, смисао је понекад нарушен због више граматичких грешака и нетачног реда речи, изговора или интонације али је разумљи. Делимично самостално али и уз помоћ чита обрађене текстове. Делимично самостално уз помоћ, додатна питања и смернице презентује задату тему.

Довољан 2 - ученик у веома малој мери може комуницирати самостално, неопходна је знатна помоћ у разговору и изговору избору праве речи и фразе. Уз константну помоћ чита једноставније конструкције у обрађеним текстовима. У веома малој мери може презентовати, уз

помоћ, додатна питања и смернице, задату тему.

Недовољан 1 - ученик ни уз помоћ наставника не може ни најпростијим конструкцијама учествовати у разговору, не поседује ни најосновнији обрађени вокабулар, има потешкоћа у читању, изговору и интонацији. Ученик ни уз помоћ не може прочитати ни упрошћене делове обрађеног текста. Ни уз помоћ не може презентовати дату тему.

- **Писмено изражавање:**

Одличан 5 - ученик може у писаној форми да изрази своје мисли у потпуности самостално и без већих граматичких и правописних проблема.

Врло добар 4 - ученик у писаној форми изражава своје мисли у великој мери самостално уз понеке граматичке и правописне грешке.

Добар 3 - ученик делимично самостално и уз помоћ изражава своје мисли писаним путем уз честе и веће правописне и граматичке грешке.

Довољан 2 - ученик се у малој мери самостално, а уз већу помоћ, писмено изражава, уз учестале и озбиљне правописне и граматичке грешке.

Недовољан 1- не уме ни уз помоћ да се разумљиво изрази писаним путем.

- **Граматика:**

Одличан 5 - ученик у потпуности самостално влада граматичким правилима, потпуно их разуме и правилно примењује у датом контексту.

Врло добар 4 - ученик у великој мери самостално влада обрађеним граматичким правилима, уз местимичне грешке приликом употребе у контексту.

Добар 3 - ученик делимично самостално влада обрађеним граматичким правилима и примењује уз помоћ научена граматичка правила, прави грешке приликом употребе у контексту.

Довољан 2 - ученик препознаје граматичка правила и минимално уз помоћ их примењује у једноставнијим контекстима уз додатно објашњење, пример.

Недовољан 1 – ученик ни не препознаје граматичка правила нити их примењује, ни уз помоћ, додатно објашњење, пример.

Оцењивање ученика од петог до осмог разреда је бројчано и врши се:

1) Писмено

2) Усмено

3) Праћењем активности на часу и кроз израду домаћих задатака/пројектних активности

Оцена представља објективну и поуздану меру напредовања и развоја ученика, као и ангажовања ученика и његове самосталности у раду.

Писмено оцењивање:

Ученици 5-8. разреда имају 1 писмени задатак по полугодишту и најмање још 1 писану проверу уз претходну најаву садржаја програма наставе и учења који ће се писмено проверавати. Распоред писаних провера дужих од 15 минута уписује се у дневник и објављује се за свако одељење на огласној табли школе и на званичној интернет страни школе. Распоред може да се мења на предлог наставника, уз сагласност одељењског већа и директора школе. Писане провере постигнућа у трајању до 15 минута могу се обављати без претходне најаве и евидентирају се у педагошкој документацији наставника ради праћења постигнућа ученика.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ПИСАНИХ ЗАДАТАКА

одлична оцена - 100% - 88%

врло добра оцена–87% - 74%

добра оцена - 73% - 56%

довољна оцена - 55% - 30%

недовољна оцена - 29% - 0%

Усмено оцењивање:

Оцена добијена усменим путем се формира на основу ученикових одговора или излагања према следећој бројчаној скали:

Одличан (5) – Ученик у потпуности разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе и у потпуности их самостално

примењује у усменом изражавању. Успешно и потпуно самостално користи све граматичке елементе и конструкције и уочава најчешће изузетке од правила. Самостално исказује усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или текста. Правилно и самостално изражајно чита. Ученик у потпуности самостално остварује комуникацију и размењује са саговорницима информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. У потпуности показује способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама.

Врло добар (4) – Ученик у великој мери разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе и у великој мери их самостално примењује у усменом изражавању. Ученик у великој мери разуме фреквентне речи и изразе, а приликом изражавања користи у великој мери самостално језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. У великој мери самостално а уз мању помоћ наставника успешно исказује усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. У великој мери правилно и самостално изражајно чита. Ученик у великој мери самостално остварује комуникацију и размењује са саговорницима информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. У великој мери показује способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама.

Добар (3) – Ученик делимично разуме планом и програмом предвиђене појмове, речи и изразе уз делимичан степен самосталности приликом њихове примене у усменом изражавању. Ученик разуме углавном једноставније, фреквентније речи изразе, а приликом изражавања користи једноставније језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. Делимично и уз помоћ правилно чита. Делимично, уз помоћ, је у стању да искаже једноставнију усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. Ученик у довољној мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Показује делимичну способност примене језичких вештина и знања у новим ситуацијама и логичког повезивања појмова.

Довољан (2) –Ученик препознаје и разуме планом и програмом предвиђене основне, најфреквентније појмове, речи и изразе уз мали степен самосталности приликом њихове примене у усменом изражавању. Ученик разуме углавном најједноставније речи, кратке и једноставне поруке и упутства и користи најједноставнија језичка средства и конструкције у датим комуникативним ситуацијама. Чита у мањој мери правилно и уз помоћ наставника. Ученик само уз помоћ наставника може да искаже једноставну усмену поруку, лични доживљај, садржај разговора или наративног текста и то на нивоу репродукције. Ученик у малој мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Језичке вештине и знања су на нивоу репродукције, уз повремену минималну примену.

Недовољан (1) – Ученик не препознаје нити разуме планом и програмом предвиђене основне појмове, речи и изразе, не уме да их репродукује нити примени у усменом изражавању. Ученик ни уз помоћ наставника не може да искаже једноставнију усмену поруку,

исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста. Ученик у недовољној мери остварује комуникацију и размењује са саговорницима кратке информације у вези са познатим темама, садржајима и комуникативним функцијама. Језичке вештине и знања нису ни на нивоу препознавања, без способности репродукције и минималне примене.

Оцењивање активности на часу и кроз израду домаћих задатака/пројектних активности

Активност ученика прати се континуирано и вреднује током целе школске године. У активност улази и редовност/благовременост/тачност израде и доношења домаћих задатака, као и редовно доношење материјала потребног за рад на часу. Степен самосталности у раду, степен ангажовања, иницијативе, начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима такође се вреднују кроз активност.

Уколико ученик не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање, као ни жељу за напредовањем, оцењује се оценом недовољан (1).

Оцењивање/вредновање пројектних активности вреднује се у складу са показаним степеном самосталности, активности и ангажовања као и оцењивањем сарадње са осталим члановима групе, извођења закључака на основу прикупљених података и презентовања продукта пројекта.

Оцењивањеученика по ИОП-у

Ученик коме је потребна додатна подршка у образовању оцењује се у односу на остваривање циљева и стандарда постигнућа у току савладавања индивидуалног образовног плана или у односу на прилагођене стандарде постигнућа при чему се вреднује и однос ученика према раду и постављеним задацима/захтевима предмета у складу са његовим способностима.

Оцењивање ученика по ИОП-у 1 се врши на основу ангажовања и степена остварености постојећих стандарда и очекиваних исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања уколико је то индивидуалним планом предвиђено.

Оцењивање ученика по ИОП-у 2 се врши на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Вредновање је усмерено на подстицање ученика на активно учествовање у настави и ваннаставним активностима, развијању његовог самопоуздања и осећаја напредовања.

При евалуацији ученика који раде по ИОП-у, примењује се индивидуални приступ у сарадњи са педагошком службом школе.

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа. Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета. -Општи образовни циљеви наставе ликовне културе: -Стицање теоретских знања о светској и националној традицији и уметничком наслеђу (дела, аутори,епохе и стилови), теорије ликовне уметности, различитим областима ликовне уметности и технологији ликовних материјала. -Унапређивање ликовног језикаученика (ликовни елементи и њихови односи) кроз самосталан практични рад. -Оспособљавање ученика за самостално ликовно изражавање и стварање класичним и савременим ликовним материјалима и техникама. -Формирање естетских критеријума ученика и оспособљавање за самосталну анализу и естетско процењивање у природи, уметничким делима, сопственим ликовним радовима и радовима других. -Подстицање ученика да повезују стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима, чиме се омогућава трансфер учениковог знања из једне области у другу, -Подстицање ученика за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу и будућим занимањима. -Општи васпитни циљеви наставе ликовне културе: -Развијање и унапређивање креативности као компоненте личности. -Развијање и унапређивање еманципације и социјализацијеученика, емпатије, толеранције и хуманих ставова. -Оспособљавање ученика за комуникацију ликовним медијима. -Развијање и унапређивање воље, пажње, доследности у раду, корисних навика и критичности. -Формирање свести о сопственом бићу, потребама и могућностима тадовољавања тих пореба кроз креативан рад.	

	-Развијање поштовања према свим запосленима у школи и свим ученицима. -Ратвијање и унапређивање посматрања, опажања, визуелног мишљења, дивергентног мишљења, интелигенције, емоцијемаште, моторике, координације ока и руке -Мотивисање ученика да доприносе естетском и културном начину живљења у свом природном и друштвеном окружењу.
Кључни појмови садржаја предмета:	Боја,основне и зведене боје, хроматске и ахроматске боје, топле и хладне боје, односи међу бојама, хармонија боја, комплементарне боје, локална и експресивна боја, светлост и сенка, комуникација, уобразиља, текстура,фактура, простор.

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
БОЈА	По завршетку часа ученик ће бити у стању да препозна разлику у настави 5 и 6. разреда, разуме улогу боја у свакодневном животу и њихово деловање на човека. -да: користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; користи изражајна својства боја у ликовном раду. -разуме утицај светлости на изглед предмета; користи ликовна својства различитих тонова боја,сам меша боје и добија жељену нијансу	Светлост као услов за опажање боја, Боја и човек, Основне и изведене боје, Комплементарне боје, Топле и хладне боје, Хроматске и ахроматске боје, Мешање боја, Ликовне технике акварел и темпера,	-Активности наставника Пише наслов на табли и објашњава нову тему -Наводи примере и црта на табли. -Подстиче и усмерава ученике на размишљање и развијање маште -Разговара са ученицима -Подстиче ученике на креативност	1. Комуникација 2. Дигитална компетенција 3. Предузетништво и смисао за иницијативу 4. Компетенција за целоживотно учење; 5. Рад с	Сви наставни предмети. Српски језик, историја, географија, биологија,музичка култура и физичко васпитање, веронаука, енглески језик, хемија, физика и други наставни предмети.

	-повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј. -именује и описује појмове: боја, основне и изведене, хроматске и ахроматске, топле и хладне боје, комплементарност и хармонија -разуме садржај визуелних порука и улогу визуелне комуникације у свакодневном животу. -именује и описује основне појмове из области ранохришћанске и византијске уметности; -упоређује и анализира различите контрасте светлина у окружењу и уметности; опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела;разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити -уочава различите текстуре у делима природе и човека. Ученик ће бити у стању да: именује, описује уметнике и њихова дела , показује	Мозаик, Витраж, Боја у другим ликовним дисциплинама, Боја у скулптури, Уметничко наслеђе, Експонат. Светлост и сенка, Светло - тамни контрасти. Дејство светлости на карактер облика, Градација светлости у односу на извор, Илузија заобљености и пластичности волумена. Извор светлости - природни и вештачки.	-Охрабрује ученике у раду - обилази ученике док раде -Усмерава ученике, развија ,партнерски однос кроз групни рад. -Подстиче ученике у коришћењу различитих техника Активности ученика Постављају питања,учествују у разговору. -Исказују своје мишљење. -Цртају, обликују,сецкају, боје и сређују радни простор. -Активно учествују у раду Планиране методе рада су монолошка, дијалошка и демонстративна метода. Облик рада је фронтални, индивидуални и групни.	подацима и информацијама; 6. Решавање проблема; 7. Сарадња. 8. Естетичка	

	сензитивност за различите врсте материјала и фактура у вајарству -повезује стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и примењује их у ликовном раду;развија стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; -идентификује теме у одабраним уметничким делима и разуме значај маште и способности имагинације. По завршетку активности ученик ће бити у стању да: идентификује теме и унетнике у одабраним уметничким делима и разуме значај маште -повезује стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и примењује их у ликовном раду;развија стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; -постави изложбу радова,обликује простор у коме борави користећи стечена знања				
КОМУНИКАЦИЈ	На крају активности ученик ће	Комуникацијска	улогаОблици рада. Представљају	Компетенције за	Наставник

А	бити у стању да: -користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; -изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; -опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; -идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; -разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. -именује, описује и показује сензитивност за различите теме и и мотиве у ликовним делима; -наводи примере различитих тема и мотива у ликовним делима и тумачи их; -уочава, упоређује и анализира примере визуелног споразумевања и комуникацијску улогу ликовних дела; -примењује стечена знања о	уметности. Уметност у свакодневном животу. Уметност некад и сад, посета музеју. Визуелно споразумевање, Уметност лепог писања. Комуникацијску улога ликовних дела изведених у калиграфији и типографији; Основни појмови из области српске средњовековне уметности; Теме и мотиви у ликовној уметности, улога уметности у свакодневном животу, примењена уметност и дизајн;	организацију и начин активности актера у настави ученика и наставника. Основни облици рада су фронтални, индивидуални, групни и рад у паровима. Методе су вербално-текстуална метода, показивачка метода, метода сазнавања кроз праксу, откривачка и проблемска метода.	целоживотно учење, Естетичке компетенције, Комуникација. Решавање проблема. Сарадња.	ликовне активности организује тако да се оне преплићу и повезују са осталим садржајима (посебно уметничким). Креативност, као битно обележје понашања, учења и изражавања, заступљена је у свим областима, а њеном развоју нарочито погодују стваралачке активности. Зато је потребно повезати све активности ученика у процесу учења и поучавања.

	различитим темама и мотивима у ликовној уметности приликом решавања проблемских задатака; -повезује стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и примењује их у ликовном раду; -развија стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; -комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија; -самостално примењује и комбинује ликовну технику фото-колаж, експериментише и истражује његове изражајне могућности; -осмишљава и ствара креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; -показује инвентивност кроз изражавање нових ликовних односа, одступа од постојећег и тежи променама; -проналази необичне, смешне,				Сви наставни предмети. Српски језик, историја, географија, биологија,музичка култура и физичко васпитање, веронаука, енглески језик, хемија, физика и други наставни предмети.

	парадоксалне углове посматрања познатих појава. -именује, описује и показује сензитивност за различите примере примењене уметности и графичког дизајна; -наводи примере из области примењене уметности и графичког дизајна и тумачи их; -уочава, упоређује и анализира улогу уметности у свакодневном животу; -примењује стечена знања о примењеној уметности и графичком дизајну приликом решавања проблемских -именује, описује и показује сензитивност за уметност калиграфије и типографије; -посматра, опажа и уочава комуникацијску улогу ликовних дела изведених у калиграфији и типографији; -описује, упоређује и анализира могућности визуелног споразумевања путем калиграфског и типографског				

	писма; -примењује стечена знања о визуелном споразумевању приликом решавања проблемских задатака кроз бављење калиграфијом, типографијом и илустрацијом; -именује и описује основне појмове из области српске средњовековне уметности; -посматра, опажа и уочава комуникацијску улогу ликовних дела која припадају српској средњовековној уметности; -описује, упоређује и анализира различите мотиве и теме, и њихову комуникацијску улогу у делима која припадају српској средњовековној уметности; -примењује стечена знања о српској средњовековној уметности приликом решавања проблемских задатака посвећених визуелном споразумевању и комуникацији; -именује и описује појмове: теме и мотиви у ликовној уметности,				

	улога уметности у свакодневном животу, примењена уметност и дизајн; -наводи примере усвојених појмова у окружењу и уметности, тумачи их, упоређује и анализира њихова значења; -активно посматра, опажа, уочава, упоређује и анализира предмете, бића и појаве; -комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања; -показује радозналост и спремност да поставља питања, критикује, дискутује у односу на тему, односно ликовни проблем;				
УОБРАЗИЉА	**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** -користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; -изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; -опише свој рад, естетски	Машта и фантазија. Стваралачка уобразиља. Уобразиља и игра. Уобразиља и технологија. Основне појмови из области уметности ренесансе у земљама северне Европе;	МЕТОДЕ рада монолог, дијалог и демонстрација Облик рада фронтални, индивидуални и групни 1. Вербално-текстуалне методе као начин комуникације користе реч и деле се у у три групе-монолошка	Компетенције за целоживотно учење, Естетичке компетенције, Комуникација, Решавање проблема,	Наставник ликовне активности организује тако да се оне преплићу и повезују са осталим садржајима (посебно

	доживљај простора, дизајна и уметничких дела; -разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. -**именује, описује и показује сензитивност** за појмове машта, фантазија и уобразиља; **-наводи примере** употребе маште и фантазије у ликовним делима и **тумачи** их; **-именује и описује** основне појмове из области уметности ренесансе у земљама северне Европе; **-посматра**, **опажа** и **уочава** улогу маште и имагинације у делима која припадају уметности ренесансе; **-именује, описује и показује сензитивност** за технику фото-колаж / папир-маше; **-посматра, опажа** и **уочава** улогу маште, фантазије и уобразиље у делима изведеним у техници фото-колаж / папир-	Техника фото-колаж / папир-маше;	метода,дијалошка метода и метода рада са текстом. 2. Показивачке методе подразумевају методу илустрације и демонстрације одређених предмета, појава и процеса и ослањају се на чулно, а посебно на визуелно опажање. 3. Метода сазнавања кроз праксу подразумева реализацију практичних задатака ради формирања и усавршавања вештина, и навика како би се ученици оспособили за самостални рад. 4. Откривачка и проблемска метода имају утицаја на много шире димензије ученикове личности- Изграђивање когнитивног стила,	Сарадња.	уметничким). Креативност, као битно обележје понашања, учења и изражавања, заступљена је у свим областима, а њеном развоју нарочито погодују стваралачке активности. Зато је потребно повезати све активности ученика у процесу учења и поучавања. Сви наставни предмети. Српски језик, историја, географија, биологија,музич

	маше; **-описује**, **упоређује** и **анализира** различите мотиве из митологије и легенди, и њихову улогу у уметничким делима; **-примењује** стечена знања о уобразиљи у ликовној уметности приликом решавања проблемских задатака кроз прављење фото--колажа, папир-машеа; **-посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** улогу маште, фантазије и уобразиље у ликовним делима; **-примењује** стечена знања о машти, фантазији и уобразиљи у уметности приликом решавања проблемских задатака; **-повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду; **-развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; **-комуницира** и спонтано		посебно оспособљавање за самообразовање, подстицање интелектуалне аутономије, дивергентно мишљење,оригиналност,индивидуалност, иницијативу, склоност ка трагању за новинама и експериментисању-што представља основу за стваралачке активности у процесу ликовног васпитања и образовања		ка култура и физичко васпитање, веронаука, енглески језик, хемија, физика и други наставни предмети.

	изражава своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија; -самостално **примењује** и **комбинује** различите ликовне технике и материјале, **експериментише** и **истражује** њихове изражајне могућности; **-осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; -показује **инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа, **одступа** од постојећег и **тежи** променама; **-именује и описује** основне појмове из области уметности ренесансе у земљама северне Европе; **-посматра**, **опажа** и **уочава** улогу маште и имагинације у делима која припадају уметности ренесансе; **-описује**, **упоређује** и **анализира** различите мотиве из маште и имагинације, и њихову улогу у уметничким делима из				

	доба ренесансе; **-примењује** стечена знања о уметности ренесансе приликом решавања проблемских задатака посвећених машти и имагинацији; **-именује и описује** појмове: машта, фантазија, уобразиља и уобразиља у ликовној уметности; **-наводи примере** усвојених појмова у окружењу и уметности, **тумачи их, упоређује** и **анализира** њихова значења; - активно **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** предмете, бића и појаве; **-комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања; **-показује** радозналост и спремност да **поставља питања**, **критикује**, **дискутује** у односу на тему, односно ликовни проблем; **-примењује** знања, оригиналне идеје и различите методе у				

	дискусији и закључивању;				
ТЕКСТУРА	**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** -користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; -прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; -изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; -опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; -разматра са другима шта и како је учио/ла и где та знања може применити. **-именује, описује и показује сензитивност** за различите врсте текстура; **-наводи примере** различитих текстура у природи и уметничким делима и **тумачи** их; **-посматра**, **опажа**, **уочава**,	Текстура у природи. Текстура у ликовним уметностима. Текстура. Фактура. Лазурно сликање и пастуозно сликање. Слојевито сликање. Различите врсте фактура сликарских дела; Текстура у вајарству. Текстура у архитектури. Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре, паркови). Исламска уметност. Ликовне технике фротаж, гратаж и зграфито.	ОБЛИЦИ РАДА Облици рада представљају организацију и начин активности актера у настави - ученика и наставника. Они подразумевају међусобни однос наставника и ученика у одређеним васпитно-образовним ситуацијама. Основни облици рада који се примењују у ликовном васпитању и образовању јесу - 1. идивидуални рад, 2. фронтални (колективни) рад, 3. рад у пару, 4. групни рад, 5. тимски рад, 6. домаћи рад, 7. екскурзије, 8. и ваннаставне активности.	Компетенције за целоживотно учење, Естетичке компетенције, Комуникација, Решавање проблема, Сарадња.	Наставник ликовне активности организује тако да се оне преплићу и повезују са осталим садржајима (посебно уметничким). Креативност, као битно обележје понашања, учења и изражавања, заступљена је у свим областима, а њеном развоју нарочито погодују стваралачке активности. Зато је потребно повезати све активности ученика у

	упоређује и **анализира** различите врсте текстура у природи и уметности; **-примењује** стечена знања о текстури и врстама текстура приликом решавања проблемских задатака; **-повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду; **-развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; **-комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања, вербално и путем ликовних медија; -самостално **примењује** туш као цртачку технику и материјал, **-експериментише** и **истражује** његове изражајне могућности у сопственом раду; **-осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду;				процесу учења и поучавања. Сви наставни предмети. Српски језик, историја, географија, биологија,музичка култура и физичко васпитање, веронаука, енглески језик, хемија, физика и други наставни предмети.

	-показује **инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа, **одступа** од постојећег и утврђеног и **тежи** промени. **-именује, описује и показује сензитивност** за различите врсте материјала и фактура у сликарству; **-наводи примере** различитих материјала коришћених у креирању сликарских дела и **тумачи** их; **-посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите врсте фактура сликарских дела; **-примењује** стечена знања о материјалима и фактури приликом решавања проблемских задатака; **-именује, описује и показује сензитивност** за различите врсте материјала и фактура; **-наводи примере** различитих материјала коришћених у креирању уметничких дела и **тумачи** их;				

	-посматра, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите врсте фактура уметничких дела; **-именује, описује и показује сензитивност** за различите врсте материјала и фактура у вајарству; **-наводи примере** различитих материјала коришћених у креирању вајарских дела и **тумачи** их; **-посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** различите врсте фактура вајарских дела; **-именује, описује и показује сензитивност** за технике фротаж, гратаж и зграфито; **-посматра, опажа** и **уочава** улогу текстуре у делима изведеним у техникама фротаж, гратаж и зграфито; **-описује**, **упоређује** и **анализира** различите врсте текстура и њихова дејства на посматрача; **-примењује** стечена знања о				

	текстури приликом решавања проблемских задатака кроз прављење фротажа и гратажа; **-именује и описује** основне појмове из области исламске уметности; **-посматра**, **опажа** и **уочава** улогу текстуре у делима која припадају исламској уметности; **описује**, **упоређује** и **анализира** различите врсте текстура и њихова дејства на посматрача; **-примењује** стечена знања о исламској уметности приликом решавања проблемских задатака посвећених текстури; **-именује и описује** појмове: текстура, текстуре у природи и уметничким делима; слојевито, лазурно и пастуозно сликање; **-наводи примере** усвојених појмова из окружења, **тумачи их, упоређује** и **анализира** њихова значења; -активно **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и				

	анализира предмете, бића и појаве; **-комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања; **-показује** радозналост и спремност да **поставља питања**, **критикује**, -**дискутује** у односу на тему, односно ликовни проблем;				
ПРОСТОР	**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** -користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; -изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; -опише свој рад, естетски доживљајпростора, дизајна и уметничких дела; -идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; -разматра са другима шта и како	Витраж. Амбијент-дизајн ентеријера. Простор и боја. Текстура у простору. Уметничко наслеђе (обликовање школског простора). Уређивање ентеријера и креирање амбијента. Различити амбијенти и начини обликовања простора, и њихова улогу у уметничким делима из доба	Методе. У ликовном васпитању и образовању постоје: вербално-текстуална метода, показивачка метода, метода сазнавања кроз праксу, откривачка и проблемска метода. Индивидуални рад подразумева рад наставника с једним учеником, при чему ученици могу радити истовремено исте задатке, или задатке прилагођене индивидуалним могућностима и	Компетенције за целоживотно учење, Естетичке компетенције, Комуникација, Решавање проблема, Сарадња.	Наставник ликовне активности организује тако да се оне преплићу и повезују са осталим садржајима (посебно уметничким). Креативност, као битно обележје понашања, учења и изражавања,

	је учио/ла и где та знања може применити. **-именује, описује и показује сензитивност** за технику витраж; **-посматра, опажа** и **уочава** улогу витража у уређивању ентеријера и креирању амбијента; **-описује**, **упоређује** и **анализира** могућности уређења ентеријера и стварања амбијента путем ликовних дела изведених у техници витраж; **-примењује** стечена знања о ентеријеру, амбијенту и обликовању простора приликом решавања проблемских задатака кроз креирање витража; **повезује** стечена знања и вештине са осталим наставним садржајима и **примењује** их у ликовном раду; **развија** стратегије проналажења разних решења у сопственом раду; **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и	ренесансе;	интересовањима. Добре стране су оснаживање индивидуалних потенцијала ученика, подршка даровитим или ученицима с посебним потребама. Због природе наставе ликовне културе индивидуални облик рада је доминанатан и веома заступљен у ликовном васпитању и образовању. Евалуација остварених резултата самовредновање наставника. Бележећи запажања о току часа, наставник прати развој ученика, анализира и процењује њихове резултате и активности у процесу ликовног изражавања - за шта су се посебно интересовали, којим је ученицима потребно више индивидуалног подстицаја и слично. Евалуација остварених планираних циљева/исхода		заступљена је у свим областима, а њеном развоју нарочито погодују стваралачке активности. Зато је потребно повезати све активности ученика у процесу учења и поучавања. Сви наставни предмети. Српски језик, историја, географија, биологија,музичка култура и физичко васпитање, веронаука, енглески језик, хемија, физика и други наставни

	осећања, вербално и путем ликовних медија; самостално **примењује** технику витраж, **експериментише** и **истражује** њене изражајне могућности у сопственом раду; **осмишљава** и **ствара** креативна решења и оригиналне идеје у ликовном раду; **показује инвентивност** кроз изражавање нових ликовних односа. **именује и описује** основне појмове из области уметности ренесансе; **посматра**, **опажа** и **уочава** улогу амбијента у делима која припадају уметности ренесансе; **описује**, **упоређује** и **анализира** различите амбијенте и начине обликовања простора, и њихову улогу у уметничким делима из доба ренесансе; **примењује** стечена знања о уметности ренесансе приликом решавања проблемских задатака посвећених креирању амбијента		полази од следећих питања: 1.Шта смо овом активношћу желели да постигнемо? 2.Који су били очекивани исходи у односу на циљеве и њихову оствареност? 3.Који су били предуслови за учење, како смо их повезали и активирали претходна знања? 4.Да ли смо ратвијали и друге компетенције- знања из других предмета, интеркултуралну компетенцију? 5.Којим смо активностима омогућили учење овог садржаја? 6.Да ли је било могуће применити учење у задацима - проблемски приступ? 7.Који су то мотивациони фактори покренули код ученика стваралачки процес (искуство+доживљај)?		предмети.

	и обликовању простора; **именује, описује и показује сензитивност** за појмове амбијент, архитектура и дизајн ентеријера; **посматра, опажа** и **уочава** различите примере из области архитектуре и дизајна ентеријера; **описује**, **упоређује** и **анализира** различите могућности креирања амбијента и уређења ентеријера; **примењује** стечена знања о ентеријеру и обликовању простора приликом решавања проблемских задатака у оквиру школског пројекта; **именује и описује** појмове: амбијент, архитектура и дизајн ентеријера; **наводи примере** усвојених појмова у окружењу и уметности, **тумачи их, упоређује** и **анализира** њихова значења; активно **посматра**, **опажа**, **уочава**, **упоређује** и **анализира** продукте настале током		8.Да ли смо одредили методе и облике рада који одговарају датом садржају и типу часа и које смо наставне материјале укључили? 9.Како проверавамо напредак ученика кроз материју и успешно решавање задатака? 10. Како смо индетификовали креативност и вредновали креативност? 11.Портфолио или мапа радова подразумева материјале који омогућавају праћење и формативно о цењивање ученичких постигнућа. То су најчешће продукти ликовних активности, али и писмени радови, електронски материјали, пројектни задаци и слично.		

	реализације пројектног задатка; **комуницира** и спонтано **изражава** своје ставове, мисли и осећања; **показује** радозналост и спремност да **поставља питања**, **критикује**, **дискутује** у односу на тему, односно ликовни проблем; Исходи представљају операционализацију компетенција ученика кроз различите активности у настави које су мерљиве и видљиве. У настави, специфични исходи се одређују за сваку наставну тему/јединицу, а у складу с компетенцијама ученика, циљевима, програмским садржајима и активностима.		Наставник прави избор садржаја из националног наслеђа. Имајући у виду фонд часова, одабрани садржаји се могу користити као пример за ликовне проблеме који се истражују, као подстицај (мотивација) за стварање, као истраживачке теме (креирање презентација), могу се реализовати у корелацији са другим програмима, у интегрисаној тематској настави. Наставник објашњава и зашто су одабрани примери значајно наслеђе, зашто су важни за развој културног туризма и на који начин су повезани са животом ученика. Препорука је да школа у току године најмање једном реализује учење у сарадњи са установом културе, по могућности у самој установи културе. Садржаји који се односе на промоцију наслеђа и на установе за заштиту наслеђа предвиђени		

			су за осми разред.		

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- Што већа индивидуализација наставе. Сваког ученика треба третирати као јединствену личност која се развија, која се испољава у својој сложености кроз продукте стваралаштва, због чека критеријуми њиховог процењивања не могу бити само естетски.

- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја када раде на хамеру и слично.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

*Индивидуализација и одмереност према узрасту. Наставник у васпитно-образовном раду поштује индивидуалност ученика и ученица. Такође шири и обочаћује ликовни сензибилитет свих ученика уз обавезно уважавање индивидуалних специфичности. Не може се тражити од ученика више него што он може да постигне, већ се захтеви постављају тако да стимулишу његов напор у решавању проблема како би напредовао у развоју. Наставник уводи ученика у „ зону наредног развоја„. Битно је уважити чињеницу да је ликовни развој код свих ученика исти, али да је темпо и ниво њиховог личног развоја различит.

*Слобода ликовног изражавања, Наставник подстиче слободни и креативни израз ученика без наметања готових шема и шаблона, али уз благо усмеравање и уважавање како природе ликовне уметности тако и индивидуалних специфичности сваког ученика.

*Ваннаставне активности подразумевају додатни рад с посебно заинтересованим ученицима који је обогаћен васпитно -образовним

садржајима. Ликовне групе или секције формирају се у оквиру школе. Приступ оваквим групама треба да се омогући сваком ученику који показује иницијативу и заинтересованост, а не само талентованим појединцима према избору наставника.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
БОЈА	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. за цртање, обраду фотографија и анимацију. – ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. – ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности. – ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце. – ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. – ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице. – ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са	– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. – ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. – ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.

		локалитетом и експонат са врстом музеја.	
КОМУНИКАЦИЈА	– ЛИК.ОО.О.2.1 Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја. – ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже. – ЛИК.ОО.О.2.3. Идентификују уметничка занимања и продукте/дела визуелних уметности које уочавају у различитим ситуацијама.	– ЛИК.ОО.С.2.1. Примењују плански основна знања о ликовним елементима, принципима компоновања, пропорцијама, плановима и перспективи приликом обликовања ликовних композиција. – ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге. – ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудио-визуелне садржаје као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова. – ЛИК.ОО.С.2.4. Самостални или у сарадњу са другима истражују културне ресурсе у локалној и широј заједници.	– ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима. – ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику. – ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.
ТЕКСТУРА	– ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја. – ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим	– ЛИК.ОО.С.3.1.Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим ситуацијама. – ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне	– ЛИК.ОО.Н.3.1. Активно траже места и изворе где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати одабране вештине. – ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице. – ЛИК.ОО.Н.3.3. Обликују

	животним и радним ситуацијама. – ЛИК.ОО.О.3.3. Разматрају избор средње школе и/или будућег занимања у односу на своја интересовања и способности изражавања техникама визуелних уметности.	реченице и изразе. – ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију.	презентације водећи рачуна о ауторским правима и безбедности током рада на интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.
УОБРАЗИЉА	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.1.2. Описују функцију основних алатки у одабраним дигиталним уређајима и апликацијама за цртање, обраду фотографија и анимацију. – ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. – ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности. – ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце. – ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. – ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице. – ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са	– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. – ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. – ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.

		локалитетом и експонат са врстом музеја.	
ПРОСТОР	– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.1.2. Описују функцију основних алатки у одабраним дигиталним уређајима и апликацијама за цртање, обраду фотографија и анимацију. – ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. – ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности. – ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце. – ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. – ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице. – ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са локалитетом и експонат са врстом музеја.	– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. – ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. – ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивања

– однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);

– однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);

– однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);

– разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);

– повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);

– оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);

– организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);

– вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);

– употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму).

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Бројчано оцењивање успеха ученика из предмета обавља се на основу следећих критеријума:

1) ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета у потпуности самостално испуњавање захтева који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредним нивоима посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз веома висок степен ангажовања, добија оцену одличан (5);

2) ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета у потпуности, самостално, испуњавање захтева који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредним нивоима посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања, добија оцену врло добар (4);

3) ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета у потпуности, самостално испуњавање захтева који су утврђени на основном и већем делу на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз ангажовање ученика, добија оцену добар (3);

4) ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавање уз помоћ наставничких захтева који су утврђени у већ делу основног нивоа постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовања ученика, добија оцену довољан (2);

5) ученик који не остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и ни уз помоћ наставника не испуњава захтеве који су утврђени на основном нивоу постигнућа, добија оцену недовољан (1).

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	**36**
	Недељни фонд:	**1**
Циљ предмета:	**Циљ** учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.	
Кључни појмови садржаја предмета:		

Област /тема	Исходи	Садржаји	Време реализације	Начин остваривања програма /специфичности
ЧОВЕК И МУЗИКА	– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; (МУЗ.ОО.С.1.2.) – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; (МУЗ.ОО.С.1.3.) – уочи основне карактеристике музичког	Средњи век: Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја –мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери. Духовнаи световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за	Септембар-јун	1) Упознавањем са културом средњег века развија се Естетичка компетенција. Ученици ће повезивати и анализирати настанак музике са историјским околностима. (МУЗ.ОО.С.1.2.) 2) Корелација са предметом Историја 3) Непосредно окружење – музички кабинет. 4) Гугл учионица – ученици ће имати задатак да користе кључне речи Medieval dance и пронађу на интернету примере средњовековних игара.

	стваралаштва у средњем веку и ренесанси; (МУЗ.ОО.О.1.2) – опише улогу музике у средњовековној Србији; (МУЗ.ОО.С.2.1.) – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; (МУЗ.ОО.С.1.3.) – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; (МУЗ.ОО.О.1.1.) – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; (МУЗ.ОО.С.1.5.)	уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.		
-МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	– објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности	Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.	Септембар - јун	1) Радом у пару и кроз самосталан рад, истраживањем допадања и недопадања, развијају се Естетичка, Дигитална и компетенција за сарадњу и комуникацију. 2) Корелација са предметом Енглески језик. Ученици ће учити о музичким инструментима, групама инструмената

	инструмената; (МУЗ.ОО.С.1.5) – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; (МУЗ.ОО.С.2.3.) – опише разлику у начину добијања звука код иснтрумената са диркама; (МУЗ.ОО.О.1.3.) – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; (МУЗ.ОО.С.2.3.) – користи ИКТ (МУЗ.ОО.Н.1.4. МУЗ.ОО.Н.3.2.)			и музичким правцима из оба предмета (мај). 3) Непосредно окружење – музички кабинет. 4) Гугл учионица – додатни материјал: истражи инструменте New York Philharmonic Kidzone (nyphilkids.org)
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– разликује вокално инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; (МУЗ.ОО.О.1.2.) – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; (МУЗ.ОО.С.1.4. МУЗ.ОО.С.2.3. МУЗ.ОО.Н.1.2.) – идентификује репрезентативне музичке примеренајзначајнијих представника средњег века и ренесансе;	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних омпозитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела	Септембар - јун	1) Сарадња и учење – кроз усвајање народне игре из Србије ученици усвајају нова знања и вештине, а кроз заједничку активност уче се међусобном поштовању, равноправности и сарадњи. (МУЗ.ОО.Н.1.3.) 2) Корелација са предметом Физичка култура (коло - децембар) 3) Непосредно окружење – фискултурна сала. 4) Гугл учионица – видео материјал https://youtu.be/p8kP5xU-Nok (МУЗ.ОО.Н.1.4)

	(МУЗ.ОО.О.1.2.) – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; (МУЗ.ОО.Н.2.1. – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; (МУЗ.ОО.О.3.1.) – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; (МУЗ.ОО.С.3.3.)	инспирисаних фолклором.		
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; (МУЗ.ОО.О.2.1. МУЗ.ОО.С.3.2) – примењује правилну технику певања; (МУЗ.ОО.С.3.1.) – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; (МУЗ.ОО.С.3.1.) – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у	Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе. Певање песама у комбинацији са покретом. Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција	Септембар - јун	1) Анализирањем текста и описа природе у песми „Ал је леп овај свет“ развијамо компетенцију Одговоран однос према природи и Естетичку. (МУЗ.ОО.Н.1.1. МУЗ.ОО.Н.1.3) 2) Корелација са предметом Биологија (еко систем - мај) 3) Непосредно окружење – школско двориште . 4) Гугл учионица – ученици шаљу слику или цтреж у учионицу.

– ИКТ-а (МУЗ.ОО.Н.1.4. МУЗ.ОО.Н.3.2.)	заједничком музицирању; (МУЗ.ОО.С.3.2.) – учествује у школским приредбама и манифестацијама; (МУЗ.ОО.О.3.1. МУЗ.ОО.О.3.4. МУЗ.ОО.Н.3.1.) користи могућности	на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим нструментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом		
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО – – –	– користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; (МУЗ.ОО.С.2.7.) – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; (МУЗ.ОО.С.2.6.) учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; (МУЗ.ОО.Н.3.1.) користи могућности другим инструментима.ИКТ-азамузичко стваралаштво. (МУЗ.ОО.Н.3.2.)	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.	Септембар - јун	1)Дигитална компетенција – ученици креирају и стварају мелодију на задати текст помоћу виртуелне клавијатуре. (МУЗ.ОО.Н.3.2.) 2) Корелација са предметом Информатика 3) Непосредно окружење – кабинет за информатику. 4) Гугл учионица – ученици шаљу аудио запис.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Оцењивање из предмета музичка култура обавља се полазећи од ученичких способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствено претходно постигнуће, могућности и ангажовање ученика у наставном процесу. Ученик са изузетним способностима, који стиче образовање и васпитање на прилагођени и обогаћени начин применом индивидуалног образовног плана, оцењује се на основу остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа, као и на основу ангажовања.

Ангажовање ученика обухвата: одговоран однос према раду, постављеним задацима, активно учествовање у настави, сарадња са другима и исказано интересовање и мотивација за учење и напредовање.

Оцена одличан 5
Ученик веома успешно савладава теоријско знање, показује висок степен ангажовања на часу, самостално излаже своје ставове кроз дискусије, примењује и повезује знање стечено на часу кроз савремене и актуелне теме у савременој музици и уметности.
Оцена врло добар 4
Ученик је у великој мери успео да савлада градиво, показује висок степен ангажовања на часу, сам доноси закључке и повезује знање са животним темама, уз минималну помоћ наставника.
Оцена добар 3
Ученик у довољној мери савладава теоријско знање, показује средњи степен ангажовања на часу, уз помоћ наставника повезује стечено знање са животним темама.
Оцена довољан 2
Ученик остварује минималан напредак у савладавању теоријског знања, показује низак степен ангажовања на часу, уз помоћ наставника доноси закључке и повезује градиво.
Оцена недовољан 1
Ученик не показује ангажовање на часу, нити жељу да уз помоћ наставника напредује.

Музицирање
Оцењује се у складу са могућностима ученика и ангажовањем. У оцену улази више музичких елемената – осећај за ритам, свирање на неком од инструмената Орфовог инструментаријума, тактирање, извођење песама самостално/у групи, муз. писменост.
Оцена одличан 5
Ученик самостално изводи песму (певањем или свирањем), са свим елементима музичке изражајности, способан је да анализира песму (текст, мелодију) и образлаже своја запажања, слушно уме да препозна одређене примере муз. литературе, показује висок степен ангажовања и има жељу да напредује.
Оцена врло добар 4
Ученик самостално изводи песму, са одређеним елементима муз. изражајности, уз минималну помоћ наставника анализира песму, слушно препознаје већину муз. примера, има жељу да напредује.

Оцена добар 3
Ученик је у стању да изведе одређене делове песама, уз помоћ наставника анализира песму и препознаје ритам, слушно препознаје поједине композиције, познаје елементе муз. писмености, али их не повезује правилно, нема жељу да напредује.
Оцена довољан 2
Ученик искључиво уз помоћ наставника изводи и анализира одређене делове песме, има минимално знање везано за основне елементе муз. изражајности и писмености, слушно уз помоћ наставника препознаје одређени инструмент у композицији, не труди се и нема жељу да напредује.
Оцена недовољан 1
Ученик није у стању ни уз помоћ наставника да изведе одређене делове песме, не познаје основне елементе муз. изражајности и писмености, не труди се и нема жељу да напредује.
Активност на часу
Активност ученика се прати током целе школске године: труд, залагање, интересовање, ангажовање на часу, учествовање у дискусијама, напредак, постигнуће. У оцену улази рад из свеске, тимски рад на пројектима/презентацијама, музичко изражавање ученика, начин излагања на задату тему.

Назив предмета: ИСТОРИЈА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Ученици учењем историје: стичу знања о прошлости и садашњости и развијају вештине и ставове; оспособљавају се да ефикасно и одговорно комуницирају о историјским и другим темама у различитим ситуацијама школског и ваншколског окружења; развијају основне аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава историје омогућава ученицима: овладавање основним научним принципима у истраживању и њиховој даљој примени у различитим ситуацијама, као и да, посредством специфичних историјских знања и вештина, комуникације на матерњем, али и употребом страних језика, пре свега у претраживању извора и информација на интернету, развијају лични и групне идентитете (национални, државни, европски). Настава и учење историје припрема ученике за одговорно учешће у демократском друштву брзих политичко-социјалних, технолошких и економских промена, оспособљава их да самостално, као и кроз удруживање и сарадњу, развијају способност комуникације и да на креативан и предузимљив начин доприносе да се, у складу са узрастом, одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Учење историје: омогућава упознавање са историјским и савременим променама и изградњу историјске свести утемељене у резултатима историјске науке; подстиче изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, исказивање иницијативе и проактивног приступа у унапређивању интеркултуралног дијалога и сарадње, одговорног односа према разноврсној културно- историјској баштини, као и толерантности према другачијим ставовима и погледима на свет.	
Кључни појмови садржаја предмета:	архив, музеј, житије, минијатура, повеља, иконе, фреске, историјски извори, хронологија, историјски периоди, феудализам, велика сеоба народа, хришћанство, раскол, ислам, словени, срби у раном средњем веку, властимир, часлав, ћирило и методије, византија, мирослављево јеванђеље, црква светих петра и павла, 863, црква-реформација (м.лутер), хуманизам и ренесанса, географска открића, научна открића и технички проналасци, сеобе срба, прожимање цивилизација,војна крајина, пећка патријаршија, арсеније iii, хајдуци, ускоци, раја, султан	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	Исходи:	Садржаји:	Начин остваривања програма:	Опште/ међупредметне компетенције:	Корелација:
Основи проучавања прошлости	- Ученици класификују историјске изворе и описују њихову улогу у реконструкцији прошлости; -Именују раздобља прошлости, историјске периоде и уређују их према хронолошком редоследу; -Користе основне појмове из историје цивилизације: век, историја, историјски периоди, Стари век, Средњи век, Нови век, житије, повеља.	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нови век, прединдустријско доба, хронолошки и просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема-лента времена, уџбеника Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву,евентуалн о виртуелна посета музеју, локалитету... Самостално проналажење примера извора за средњи век од стране ученика Коришћење е-уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др	Рад са подацима и информацијама - Комуникација - Компетенција за учење	– српски: . Примењу у стратегије читања и разумевања прочитаног. Уочавају сличности и разлике у стиловима писања током историје
Европа, Средоземље и српске земље у раном	- Читају податке са карте (Велика сеоба народа, Византија, Срби у раном ср. веку) и табела и шема (црквена хијерархија, родослови, ленте	Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена,	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду:	Рад са подацима и информацијама Комуникација Естетичка	музичко: – Представљају кључне карактерис

средњем веку	времена); -Издвајају,уизворима информација (сликарство-иконе, фреске, минијатуре, уџбеник-одабрани текстови, слике К. Великог, крштење Хлодовехово, Јустинијан и Теодора, Мухамед, одломци писаних извора),табелаишема, податке који су кључни за тему на којој раде; - Издвајају репрезентативне примере културно-историјског наслеђа сопственог (Јустинијана прима, Петрова црква, Мирослављево јеванђеље) и других народа (Цариград, Мека) -Користе основне појмове из историје цивилизације у излагању историјске нарације у образовном и свакодневном контексту (видети кључне појмове) - Процењују значај историјских појава (Велика сеоба народа, Раскол хр. Цркве, појава ислама, христијанизација) и повезују их са одговарајућим хронолошким и просторним оквиром; - Препознају историјске корене у савременим друштвеним	Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Ћирило и Методије,	анализа слика, историјске карте, историјских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: географија (подела Словена, Средоземље), веронаука (православна, католичка црква, ислам), ликовно (минијатуре, заставице, иконе, арабеске), музичко, грађанско, српски језик кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву,евентуално виртуелна посета Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради	компетенција; Компетенција за учење;	тике одређеног музичког стила/ правца у контексту друштвено - историјских прилика. – ликовно: Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима - веронаука: објашњава раскол хришћанске цркве

	појавама:раскол цркве, ширење ислама - Разликују узроке од последица кључних догађаја: ВСН, раскол, појава ислама		израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Обележавање Дана словенске писмености (у мају)		
Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	Ученици могу да: – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима: Србија у доба Немањића и Лазаревића, долазак Турака на Балкан, крсташки ратови); – пореди историјске појаве (републику, монархију); – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (раскол хр. Цркве, односи са Византијом, Дубровником, Венецијом,	Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутоке фална црква, односи	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање, кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа	Дигитална Сарадња; Естетичка компетенција; компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама;	-Географија Разумевање географског простора и поређење модерних и некадашњих граница -Верска настава Разумевање утицаја различити

	долазак Турака)); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту (Свети Сава, Стефан Немања, Стефан Немањић, Стефан Душан, кнез Лазар, деспот Стефан и др.) – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена (ширење Србије у ср. веку и долазак Турака на Балкан); – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у позном средњем веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – идентификује основне одлике и промене	са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне култур е (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...). Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и	Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника и других платформи ради постављања: записа у свесци, тестова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје-Стари град, Бела црква Каранска Савиндан, Видовдан		х релегија на друштво -Грађанско васпитање Поређење схватања о улози државе и појединца кроз историју -Ликовна култура Упознавање са утицајем уметности и на друштво и обрнуто -Српски језик Препознавања значаја средњовековне писмености и и књижевности

	у начину производње у средњем веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини Никола Алтомановић-Стари град и Бела црква Каранска, Милешева и Свети Арханђели, Рача); – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује ратови, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењуодабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања: Савиндан., Видовдан	кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач. Османска освајања на Балкану, задужбинарство, Душанов законик, Косовски бој, 1217, 1219, 1346, 1371, 1389, 1402, 1459, 1463. пископија, Немањићи, Лазаревићи, Бранковићи, Крсташки			
Европа, свет	Ученик ће моћи да:	Прединдустријско	Припремање наставника за	Комуникација	-

и српске земље у раном новом веку (Преди ндустријско доба)	– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту (М.Лутер, Арсеније III, Арсеније IV, хајдуци, ускоци); – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена (ВГО, Сеоба Срба,, Војна крајина); – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева,	доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена. ..). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице). Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичајии веровања...).	часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада, Корелација са сродним предметима: географија (ВГО), ликовно (ХиР) и музичко васпитање (опера), верска настава (реформација), грађанско васпитање, кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шема развоја држ. и друштв. уређења кроз време, питања, ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење-уџбеника и других	Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција; Компетенција за учење; Естетичка компетенција;	Географија Разумевање географског простора и његовог утицаја на историјски развој -Верска настава Разумевање утицаја различитих религија на друштво - Грађанско васпитање Поређење схватања о улози државе и појединца кроз историју -Ликовна култура Упознавање са утицајем уметности и на

	у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно техничких открића у периоду раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини манастир Рујно; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина раног новог века у савременом друштву (асимилација, колонизација); – користећи ИКТ, самостално или у групи,презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и	Реформација и противреформација (у зроци, протестантизам, католич ка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска,	платформи ради постављања: записа у свесци, тестова (кахут и др.), видео записа са питањима, ППТ, домаћих задатака и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје		друштво и обрнуто -Српски језик Препознавање утицаја појаве штампарије

	литературе; – повезује визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип II Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић.			
Систематизација	Ученици: -Користе основне појмове из историје цивилизације у излагању историјске нарације у образовном контексту; - Показују историјски простор на историјској карти; - Представљају резултате истраживања усмено, писано у различитим симболичким модалитетима	Комплетно градиво, уџбеник, свеска, историјска карта, личности, догађаји...	Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле Проверавање знања историјско-географских појмова, кроз испитивање на карти Коришћење: ГУГЛ учионице и других платформи ради постављања, тестова (кахут и др.), домаћих задатака, појмова за карту и др.	Рад са подацима и информацијама	

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Основи проучавања прошлости	– ИСТ.ОО.О.1.3. Наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. – ИСТ.ОО.О.2.1.Именују историјске изворе према основној подели и наводе њихову улогу у реконструкцији прошлости.	ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају (музеј, архив, библиотека, место постанка)	
Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	– ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје (покрштавање), процесе и личности из националне (Ћирило и Методије, Властимир, Часлав, Владимир, Михајло Војислављевић) и опште историје (Раскол, ислам, Мухамед, Јустинијан,	– ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности основних појмова историјске науке (наведени у кључним појмовима) и појмова из историје цивилизације.	– ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на примерима (ВСН, Раскол хр. цркве, појава ислама, христијанизација, феудализам), узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, привреде, културе и народи. – ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на

	Карло Велики). – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава из националне (српске земље у раном ср. веку) и опште историје (ВСН, Раскол, појава Ислама, Византија, Франачка,). – ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описујуихна примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. – ИСТ.ОО.О.2.2. Прикупљају информације из различитих извора и издвајају кључне податке у вези са одређеном темом (есеј, ППТ, разне вежбе на часу) – ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда).		неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје из прошлости локалне средине/народа/државе: Дан словенске писмености-Ћирило и Методије
Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	– ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса	– ИСТ.ОО.С.1.3. Прецизно одређују којој деценији, веку, миленијуму и историјском периоду припада одређена личност, појава, догађај и процес. – ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и	– ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их упрецизне хронолошке и/или просторне оквире. – ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља.

	и догађаја из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. – ИСТ.ОО.С.3.4. Идентификују улогу митова и легенди у изградњи идентитета. – ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно-историјско наслеђе сопственог (манастири, житија, Душанов законик, фреске иконе, Свети Сава) – ИСТ.ОО.О.3.6. Препознају и описују утицај културно-историјске баштине на изградњу идентитета.	објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе – ИСТ.ОО.С.2.6. Разликују митове и легенде од историјских чињеница. – ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје.	–ИСТ.ОО.Н.2.3.Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. – ИСТ.ОО.Н.2.4. Постављају хипотезу о разлозима за појаву разлика у тумачењима исте историјске појаве, догађаја или личности у различитим изворима информација. – ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје из прошлости локалне средине/народа/државе:Савиндан, Видовдан
Европа, свет и српске земље у раном новом веку (Прединдустријско доба)	– ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне (Сеобе Срба, спаљене мошти Св.Саве, Војна крајина) и/или опште историје	којој деценији, веку, миленијуму и историјском периоду припада одређена личност, појава, догађај и процес. – ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе – ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. – ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на	–ИСТ.ОО.Н.1.1.Наводеи објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. – ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених

	(реформација, ВГО). – ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно технолошке изуме (каравела, компас, часовник) и уметничка дела и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. – ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама.	различите начине и уз коришћење дигиталних технологија	политичких карата са историјским картама других периода. – ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје из прошлости локалне средине/народа/државе: хајдуци и ускоци, Рујанско четворојеванђеље и др
Систематизација	– ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. –ИСТ.ОО.О.1.2. Користе основне појмове историјске наукеипојмовеиз историје цивилизације у излагању историјске нарације, у дискусији, дијалогу или дебати о историјским темама уз уважавање мишљења саговорника. – ИСТ.ОО.О.1.4. Смештају годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру, а појаву, догађај и личносту одговарајућиисторијски периодиливеки		– ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их упрецизне хронолошкеи/илипросторне оквире.

	рачунају временску удаљеност између догађаја. – ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје.		

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

ШТА ПРАТИМО

Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета и ангажовање ученика у настави. Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине и извођење радних задатака и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у задацима, одговоран однос према раду, постављеним настави, сарадњу са другима.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА

Оцену одличан (5) добија ученик који:
− у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама;
− лако логички повезује чињенице и појмове; − самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
− решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
− показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања

Оцену врло добар (4) добија ученик који:
− у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове;
− самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
− решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;
− показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања

Оцену добар (3) добија ученик који:
− у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама;
− у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;
− већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;
− у довољној мери критички расуђује;
− показује делимични степен активности и ангажовања

Оцену довољан (2) добија ученик који:
− знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;
− у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;
− понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;
− показује мањи степен активности и ангажовања

Недовољан (1) добија ученик који:
− знања која је остварио нису ни на нивоу
препознавања и не показује способност репродукције и примене;
− не изводи закључке који се заснивају на подацима; − критички не расуђује; не
показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање

ПОСТУПАК И ИСТРУМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА

- Формативно оцењивање:
Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника
- Усмено одговарање
- Редовност доношења домаћих задатака
- Олајн квизови и остли дигитални задаци
- Прегледање свески
- Писане провере
- Ученици дају самопроцену оцене
- Израда разних пројектних задатака: презентација, ленти времена, паноа, есеја, излагања и др.
- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)
- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)
-Сналажење на карти

- Вођење евиденције од стране наставника о:
-Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима)
-Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти)
-Учешћу на такмичењима
-Посета културно-историјским институцијама и догађајима
-Несебичном пружању помоћи другим ученицима
-Израда паноа, ППТ, различитих врста излагања

Предмет: ГЕОГРАФИЈА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ наставе географије је да ученик стуктурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским,политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Географска карта, становништво,насеља, привреда,држава, регија Европа	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	Успоставља везе између физичкогео-графских и друштвеногеографских објеката, појава и процеса;	Друштвена географија,предмет проучавања и подела	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика. Коришћење уџбеника: тестови, видео записи са	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација	Историја, биологија

			питањима.		
ГЕОГРАФСКА КАРТА и	-одређује математичко-географски положај на– Земљи; анализира, чита и тумачи општегеографске и– тематске карте; -оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;	Географска/картографска мрежа Географска ширина и географска дужина, часовне зоне. Појам карте и њен развој кроз историју. Елементи карте (математички, географски и допунски) Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти. Подела карата према садржају и величини размера. Орјентација у простору орјентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет Прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика. Коришћење уџбеника: тестови, видео записи са питањима.	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација	Историја, биологија
СТАНОВНИШТВО	доводи у везу размештај светског становништва– с природним карактеристикама простора; анализира компоненте популацоне динамике и– њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; анализира различита	Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву. Број и распоред становништва на Земљи. Природно кретање	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција; Комуникација	Историја, биологија

	обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група	становништва. Миграције становништва. Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске. Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету.	морталитет..првотеоријски,а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика. Коришћење уџбеника: тестови, видео записи са питањима.		
НАСЕЉА	Анализира географски положај насеља;– објашњава континуиране процесе у развоју– насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима	Појам и настанак првих насеља. Положај и географски размештај насеља. Величина и функције насеља. Типови насеља. Урбанизација. Град-унутрашња структура и односи са околним простором. Село и рурални процфеси	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталите, прво теоријски, а потом ипрактично,применомна примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика. Коришћење уџбеника: тестови, видео записи са питањима.	- Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација	Историја, биологија

ПРИВРЕДА	Уз помоћу географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; доводи у везу размештај привредних објеката и– квалитет животне средине; вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;	Привреда, привредне делатности и сектори привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај, туризам и географски простор. Ванпривредне делатности. Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету. Концепт одрживог развоја.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење љр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитетиморталитет..прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика. Коришћење уџбеника: тестови, видео записи са питањима.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција; Комуникација	Историја, биологија
ДРЖАВА И ИНТРГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	Објасни политичко-географску структуру државе Представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света Обласни како се издвајају географске регије	Појам и настанак првих држава. Географски положај државе. Величина и компактност територије државе. Појам и функција државних граница. Главни град. Облик владавине. Политичко-географска карта Европе после другог светског рата. Политичко-географска карта света после другог светског рата.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење љр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитетиморталитет..прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика. Коришћење уџбеника: тестови, видео записи са питањима.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција; Комуникација	Историја, биологија

		Територијални интегритет и спорови. Интеграциони процеси			
ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	Илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе	Географске регије и регионална географија. Положај и границе Европе. Привредне катактеристике Европе. Становништво Европе. Насеља Европе. Привреда Еврпе. Географске регије Европе.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама, коришћење љр кодова Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитетиморталитет..прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика. Коришћење уџбеника: тестови, видео записи са питањима.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција; Комуникација	Историја, биологија

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:
-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
-што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима -размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
-коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја-- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	ГЕО.ОО.О.1.1. Објашњавају својим речима предмет		

	проучавања географије.		
ГЕОГРАФСКА КАРТА	– ГЕО.ОО.О.1.3. Категоризују географске карте према размери, садржини, намени и просторном обухвату. ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикона, табела и тематских карата. – ГЕО.ОО.О.2.4. Одређују стране света помоћу компаса и природних и антропогених објеката у простору и на географској карти. – ГЕО.ОО.О.2.5. Препознају и читају математичке, географске и допунске елементе карте. – ГЕО.ОО.О.2.6. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима одређују свој апсолутни и релативни положај. – ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	–ГЕО.ОО.С.1.3.Упоређују, проналазе сличности и разлике у садржају, размери, намени и просторном обухвату географских карата ГЕО.ОО.С.2.3. Израђују графиконе, табеле, схеме и тематске карте (картограме) над основом коју представља нема карта.	ГЕО.ОО.Н.2.5. Самостално изводе закључке о појединим појавама у географској средини на основу једноставних мерења и на друге начине прикупљених података о њима. ГЕО.ОО.Н.2.6. Анализирају географске карте тумачењем размере, садржине, намене и просторног обухвата. – ГЕО.ОО.Н.2.7. Мере дужине и површине на географским картама крупног размера.
СТАНОВНИШТВО	– ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључкеодемографском	– ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора	– ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у областидемографскихпромена,

	(природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насељаи урбанизација)и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности).	на развој и размештај становништва, насеља и привреде. – ГЕО.ОО.С.2.5. Израчунавају вредности основних демографских показатеља (стопе наталитета, морталитета, природног прираштаја, имиграције, емиграције, миграционог салда, укупне промене броја становника и густине насељености) на основу готових статистичких података.	развоја привреде и процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света. ГЕО.ОО.Н.2.3. Доводе у везу демографске промене са трансформацијом насеља и привредним развојем на основу израчунавања вредности друштвено-географских показатеља.
НАСЕЉА	– ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насељаиурбанизација)и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности).	– ГЕО.ОО.С.2.7. Користе функције специјализованих званичних дигиталних алата за одређивање основних просторних карактеристика географских објеката (дужина, површина, растојање, обим, итд.).	– ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена, развоја привреде и процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света.

ПРИВРЕДА	– ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насељаиурбанизација)и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности).	ГЕО.ОО.С.2.8. Изводе закључке о географским појавама на основу посматрања елемената географске средине.	–ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена, развојаприврединеи процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света.
ДРЖАВА И ИНТРГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе).	– ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости.	
ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	– ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. – ГЕО.ОО.О.1.9. Упоређују географске одлике изабраних регија у Србији и свету.	ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима географских регија у Србији, Европи и свету. –ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије	– ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена,развоја привреде и процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света. ГЕО.ОО.Н.2.4. Спроводе истраживање појединих природних и/илидруштвенихпојава у конкретној географској регији.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:
Критеријуми оцењивања ученика за предмет Географија Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем. Ученик се из предмета Географија оцењује најмање два пута у полугодишту у петом разреду, а четири пута у полугодишту у шестом, седмом и осмом разреду. Утоку полугодишта ученици се оцењују на три начина: 1) усмено 2) писмено 3) на основу активности на часу. Ученик може бити оцењен током сваког дела часа и на свим типовима часа. Оцена је јавна са образложењем и препоруком за даљи рад. Оцена се бележи у педагошку свеску и уноси у дневник.

Оцене на писменим задацима, изражена у процентима:
86-100% одличан (5)
70– 85%врло добар (4)
50– 69%добар (3)
30– 49%довољан (2)
0– 29%недовољан (1)

Иницијало процењивање- обавља се на почетку школске године, у првој или другој недељи. Наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области или теме, која су од значаја за предмет. Резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

Писмена провера постигнућа ученика- обавља се у току оба полугодишта. Ученик ће имати најмање једну оцену (у полугодишту) на контролном задатку дужем од 15 минута. Оцене су јавне, ученик има увид у свој рад. Тестови дужи од 15 минута су најављени, оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере. Реализује се на крају наставне области, а према плану предметног наставника.

Провера картографске писмености се остварује усменим и писменим путем–представљање географских објеката на немој карти.

Усмена провера постигнућа ученика- обавља се у току оба полугодишта. Најмање једна оцена треба да буде на основу усмене провере постигнућа ученика.

Активност на часу- активност ученика прати се и вреднује континуирано током наставног процеса.

Елементи формативног оцењивања чине : усмени одговори, ангажовање, степен развијености ученичке компетенције, активност на часу, домаћи задаци, садржај школске свеске, коришћење атласа на часу, успешност у групном раду, практичан рад, излагања и представљања изложби радова, презентација, резултата истраживања, паноа, цртежа, у складу са програмом географије, домаћи задаци, однос према раду, писање есеја, учешћа у дебати и дискусији, сарадња у тиму, комуникација у тиму, показивање иницијативе, заинтересованост, као и учешће на општинском, окружном или републичком такмичењу и учешће на националним и међународним такмичењима.

Критеријуми оцењивања у настави географије

Ученик се оцењује бројчано на основу остварености исхода, самосталности и ангажовања ученика: Оцену одличан (5) добија :

Ученик који у потпуности усвојио основна, проширена и продубљена знања, умења и вештине, уочава битно, логички повезује чињенице и појмове, самостално закључује, критички расуђује, самостално проналази појмове на географској карти.

Оцену врло добар (4) добија:

Ученик који у потпуности усвојио основна знања, умења и вештине и више од половине проширених и продубљених знања, уочава битно, логички повезује чињенице и појмове, уз малу помоћ наставника долази до закључка, критички расуђује, самостално проналази појмове на географској карти.

Оцену добар (3) добија:

Ученик који је у целини усвојио основна знања, умења и вештине, и половину проширених знања, умења и вештина, а према програму предмета, да уз помоћ наставника схвати значење научених садржаја, објашњења и да их повезује, уз помоћ наставника уочава битно, уз помоћ наставника проналази битне појмове на географској карти.

Оцену довољан (2) добија:

Ученик који је усвојио основна знања,умења и вештине, према програму предмета, ученик испољава потешкоће у анализи чињеница, података, њиховом уопштавању и закључивању, има тешкоћа у усменом и писменом изражавању , не снализи се у новим ситуацијама, уз

велику помоћ наставника проналази основне појмове на карти.

Оцену недовољан (1) добија:

Ученик који ни уз помоћ наставника није савладао основно знање, умење и вештине.

Критеријуми за бројчане оцене ученика.

Пети разред

Одличан (5)- ученик објашњава појаве и процесе у Сунчевом систему и њихов утицај на планету Земљу; зна димензије Земље, анализира и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања; објашњава физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање, у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, самостално се сналази на географској карти, лако логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује, показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Врло добар (4)- ученик разуме појаве и процесе у Сунчевом систему и њихов утицај на планету Земљу; зна димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања, разуме физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и познаје мере за његову заштиту, обнову и унапређивање, у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, у великој мери сарађује са осталим члановима групе и у знатној мери критички расуђује.

Добар (3)- ученик класификује небеска тела и описује појаве,процесе и њихове односе у Сунчевом систему разликује и објашњава географске чињенице- објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери), у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, показује делимични степен активности и ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе.

Довољан (2)- ученик именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред, описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања, именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике; знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, у мањој мери логички повезује чињенице и појмо ве и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)- ученик не препознаје основне географске објекте, појаве, процесе и односе. Не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

Шести разред:

Одличан (5)- ученик у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, лако логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења иупотпуности критички расуђује, показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања. Доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница- објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте; објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај

становништва и насеља, објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности, вреднује алтернативе за одрживи развој усвојој локалној средини, Србији, Европи и свету, представља процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света; објашњава географске везе и законитости у Европи и уме да издвоји географске регије.

Врло добар (4)- ученик у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања,у великој мери сарађује са осталим члановима групе и у знатној мери критички расуђује. Разуме просторне (топографске) и каузалне везе географских чињеница- објеката, појава, процеса и углавном самостално доноси закључке о њиховом односу на основу анализе географске карте; описује утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва
и насеља, познаје утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности, разуме алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету, описује процесе који су довели до формирања савремене политичкогеографске карте света, углавном се самостално сналази на географској карти; познаје географске везе и законитости у Европи и уме да издвоји географске регије, илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве ипроцесе на простору Европе.

Добар (3)- ученик у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама, у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, показује делимични степен активности и ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе. Одређује стране света у простору и на географској карти, одређује положај места и тачака на географској карти, препознаје и објашњава географске чињенице- објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом
и схемом; приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболима), графиком, табелом и шемом; разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва, именује међународне организације у свету; описује природне и друштвене одлике Европе и наводи њене географске регије.

Довољан (2)– ученик разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања, наводи и описује начине представљања Земљине површине , препознаје и чита географске и допунске елементе карте; познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред, дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране; препознаје основне природне и друштвене одлике Европе; знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)- ученик не познаје основне појмове из картографије, области друштвене географије и регионалне географије Европе; нања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем и ангажовањем као ни интересовање за учешће у активностима.

Седми разред

Одличан (5)- ученик објашњава географске везе и законитости у Европи и на ваневропским континентима; издваја и објашњава географске регије, препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама, доводи у везу природне

ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава, самостално се сналази на географској карти, у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, лако логички повезује чињенице и појмове; самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Врло добар (4)- ученик разуме географске везе и законитости у Европи и на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије, углавном се самостално служи географском картом, у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и одабраним државама, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, у великој мери сарађује са осталим члановима групе и у знатној мери критички расуђује.

Добар (3)- ученик описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије; у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама, у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, делимично је самосталан у сналажењу на географској карти, показује делимични степен активности и ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе.

Довољан (2)- ученик који именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике; знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)- ученик не познаје основне појмове из регионалне географије Европе и ваневропских континената. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем и ангажовањем као ни интересовање за учешће у активностима.

Осми разред

Одличан (5)- ученик анализира и објашњава географске везе и законитости у нашој земљи и издваја и пореди географске регије, самостално се сналази на географској карти, у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама, објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља Србије, логички повезује чињенице и појмове; објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности у нашој земљи, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима, решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; показује висок степен сарадње са осталим члановима групе и изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Врло добар (4)- ученик објашњава природне и друштвене одлике наше државе и описује географске везе и законитости у нашој земљи и издваја географске регије, углавном се самостално сналази на географској карти, углавном самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења, показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања,у великој мери сарађује са осталим члановима групе и у знатној мери критички расуђује.

Добар (3) ученик описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи и описује њене географске регије у довољној мери показује

способност употребе информација у новим ситуацијама, у знатној мери логички повезује чињенице и појмове, делимично је самосталан у сналажењу на географској карти, већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме, у довољној мери критички расуђује, показује делимични степен активности и ангажовања и у довољној мери сарађује са осталим члановима групе.

Довољан (2)- ученик препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе, знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, није самосталан у сналажењу на карти, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима, понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује, показује мањи степен активности и ангажовања.

Недовољан (1)- ученик не познаје основне појмове из регионалне географије Србије, њена природна и друштвена обележја; знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање

Назив предмета: ФИЗИКА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне законе природе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Релативно кретање, сила,мерење,маса и густина тела,притисак.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
УВОД У ФИЗИКУ	-шта физика проучава -који су задаци физике -начин на који физика проучава свет и природу	Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота).	На почетку школске године, потребно је спровести иницијални тест. Овај тест је инструмент провере предзнања и потенцијала ученика. На крају школске године, такође, треба спровести часове систематизације градива и проверити ниво постигнућа ученика.	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 6. комуникација, 8. компетенција за учење, 9. одговоран однос околина, 10.	Математика хемија, географија, биологија

		Демонстрациони огледи: – Како савити млаз воде? – Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто? – Када настаје електрично пражњење? – Направи дугу. – Опишимо лик предмета у равном и сферном огледалу	– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације).	одговоран однос према здрављу, 11. естетичка компетенција	
КРЕТАЊЕ	-разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине. Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног	– Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 6. комуникација, 8. компетенција за учење, 9. одговоран однос околина, 10. одговоран однос	Математика хемија, географија, биологија

1.	(брзина,..).	праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. Демонстрациони огледи: – Кретање куглице по Галилејевом жљебу. – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течношћу. Лабораторијска вежбе Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзинеравномерног кретањапомоћу стакленецевиса мехуром (или куглицом).	квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација; 3.лабораторијским вежбама; 4. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); 5. систематским праћењем рада сваког ученика.	према здрављу, 11. естетичка компетенција	
СИЛА	– објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела,	– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање	Математика хемија, географија, биологија

	тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); – демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу; – демонстрира појаву деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке	деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже. Демонстрациони огледи. – Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно	формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). - излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација; - лабораторијским вежбама; -коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...);	проблема, 4. сарадња, 6. комуникација, 8. компетенција за учење, 9. одговоран однос околина,10. одговоран однос према здрављу, 11. естетичка компетенција	

		падање. – Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. – Привлачење и одбијање магнета.	- систематским праћењем рада сваког ученика.		
МЕРЕЊЕ	– изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); – процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); – мери тежину, дужину, време, запремин у и масу – одређује средњу вредност мерене величине и грешку	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима. Демонстрациони огледи. – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких	– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). - излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 6. комуникација, 8. компетенција за учење, 9. одговоран однос околина, 10. одговоран однос према здрављу, 11. естетичка компетенција	Математика хемија, географија, биологија

	мерења;	мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе 1. Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом 2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. 3. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге. 4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози.илиметарском поделом.	проблем-ситуација; - лабораторијским вежбама; -коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); - систематским праћењем рада сваког ученика.		
МАСА И ГУСТИНА	– разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела; – повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као	– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња,	Математика хемија, географија, биологија

	проблемске задатке (проблем ситуације); – демонстрира појаву инерције тела, – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (тежина, густина,)	различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. Демонстрациони огледи. – Илустровање инертности тела. – Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. – Мерење масе вагом.	садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). - излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација; - лабораторијским вежбама; -коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); - систематским праћењем рада сваког ученика.	6. комуникација, 8. компетенција за учење, 9. одговоран однос околина,10. одговоран однос према здрављу, 11. естетичка компетенција	

ПРИТИСАК	– демонстрира појаву притисак чврстих тела и течности; – разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); – познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); -на основу мерених вредности одређује притисак; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (притисак чврстих тела и течности...).	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена. Демонстрациони огледи. – Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од т– Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. – Преношење притиска кроз течност (стаклена цевсмембраном, доприно	– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). - излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација; - лабораторијским вежбама; -коришћењем других начина рада који себољем	1. дигитална, 2. рад са подацима, 3. решавање проблема, 4. сарадња, 6. комуникација, 8. компетенција за учење, 9. одговоран однос околина, 10. одговоран однос према здрављу, 11. естетичка компетенција	Математика хемија, географија, биологија

		Херонова боца, спојени судови). – Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). – Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом). – Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. Лабораторијска вежба 1. Одређивање зависности хидростатичкогпритиска од дубине воде тежине тела.	разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); - систематским праћењем рада сваког ученика.		

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

По изради и формирању профила и процене способности ученика урадиће се прилагођени план и програм учења ученика.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Увод у физику	ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине и времена		
Кретање	ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину	ФИ.2.2.1. уме да препозна убрзано кретање ФИ.2.2.2. зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3.умедакористии интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења	ФИ.3.2.1.уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање ФИ.3.4.1. Ученик/ученица уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

Сила	ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силукоја делује на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу и особине инерције ФИ.2.1.2.знаосновнеособине гравитационе и еластичне силе ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења	ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
Мерење	ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине,	ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или	ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан

	масе, запремине и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину и време ФИ.1.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораториј	тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству	закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
Маса и густина	ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силукоја делује на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу и особине инерције ФИ.2.1.2.знаосновнеособине гравитационе и еластичне силе ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и	ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

		законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3.умедакористии интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења	
Притисак	ФИ.1.1.3. разуме принцип спојених судова ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину и време	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу и особине инерције ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине ФИ.2.1.6. зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност	ФИ.3.1.3. зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи ФИ.3.1.4. разуме и примењује концепт притиска у флуидима

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Елементи оцењивања из физике су:
- усвојеност образовних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:
1. писмених провера знања (контролних задатака,писаних провера знања до 15 минута)
2. усменог испитивања;
3. активности на часу.

При вредновању квалитета знања, оценом се исказује трајност, коректност, свесност и употребљивост знања на разним нивоима (ниво препознавања, ниво репродукције, ниво разумевања, ниво примене и ниво креативног, стваралачког решавања проблема).

Писмена оцењивања се врше након пређене области, уз ранију најаву а по распореду писаних провера знања. Писане провере, које трају 15 минута, не најављују се а наставник може након 2-3 такве провере да унесе оцену у дневник.
У току једног полугодишта ученик добија оцене из највише 2 писане провере, усменог одговарања и активности на часу (најмање 4 оцене). Закључна оцена се формира као аритметичка средина свих оцена добијених током целе школске године.

ОЦЕНА	**ПРОВЕРА ЗНАЊА**		**АКТИВНОСТ**	
	Усмена провера (усвојеност образовних садржаја)	Писана провера (примена знања)	Домаћи рад	Однос према раду
довољан (2)	**Основни физички појмови и дефиниције** -препознаје их -уме да их искаже **Тврђења, правила,**	**Решавање задатака** -самостално решава једноставне задатке -једноставне проблемске ситуације	**Писање** -редовно **Написано** -непотпуно	**Интерес за предмет** -показује на подстицај **Рад на часу** -труди се самостално

		формуле -препознаје их **Поступци** **-**поступке које примењује образлаже уз помоћ наставника	решава уз помоћ наставника **Примена тврђења, правила, формула** -примењује само у познатим и једноставним ситуацијама	-делимично тачно -делимично уредно **Провера** -углавном зна образложити написано	решавати задатке -повремено учествује у расправи **Сарадња** -тражи помоћ када му нешто није јесно **Извршавање обавеза** -труди се писати у свеску -на час доноси потребан прибор	
	добар (3)	**Основни физички појмови и дефиниције** -познаје их и разуме -зна их изрећи и објаснити **Тврђења, правила, формуле** -познаје их -зна их изрећи **Поступци** **-**поступке које примењује образлаже самостално -објашњења су	**Решавање задатака** -самостално, брзо и тачно решава једноставне задатке -сложеније задатке решава спорије -решава једноставне проблемске ситуације **Примена тврђења, правила, формула** -самостално их примењује у познатим ситуацијама	**Писање** - редовно **Написано** -углавном потпуно и тачно -углавном уредно **Провера** -углавном зна образложити написано	**Интерес за предмет** -показује **Рад на часу** -вредно ради на часу и самостално решава задатке -радо учествује у расправи **Сарадња** -прихвата рад у пару и групи -ако не разуме тражи помоћ **Извршавње обавеза**	

	углавном јасна, тачна и потпуна			-свеска је уредна и потпуна -на час доноси потребан прибор	
врло добар (4)	**Основни физички појмови и дефиниције** -самостално излаже и објашњава -разуме их у потпуности -успоставља односе међу њима **Тврђења, правила, формуле** -зна их изрећи -зна их објаснити и правилно их тумачи -наводи сопствене примере који потврђују	**Решавање задатака** -решава задатке брзо и тачно -самостално решава сложеније задатке -бира углавном најбоље стратегије за решавање проблема -решава сложеније проблемске ситуације **Примена тврђења, правила, формула** -примењује их самостално и тачно	**Писање** - редовно **Написано** -потпуно -тачно -детаљно -уредно **Провера** - зна образложити написано -образлаже јасно, тачно и	**Интерес за предмет** -показује стално **Рад на часу** -концентрисано и вредно ради на часу -редовно и самостално извршава све постављене задатке - учествује у расправи и предлаже сопствене активности и идеје **Сарадња** -радоучествује у заједничком раду (у	

		исказано **Поступци** -образлаже тачно, јасно,прецизно и потпуно -прихвата и разуме нове идеје и концепте		потпуно	пару или групи) -према потреби помаже другима **Извршавње обавеза** -свеска је уредна и потпуна -на час долази припремљен	
	одличан (5)	**Основни физички појмови и дефиниције** -самостално излаже и објашњава -разуме их и према потреби обликује својим речима -успоставља односе међу њима **Тврђења, правила, формуле** -зна их изрећи -зна их објаснити и правилно их тумачи -наводи сопствене примере који потврђују исказано **Поступци**	**Решавање задатака** -решава задатке брзо и тачно и са лакоћом -самостално и успешно решава сложене задатке -при решавању сложених проблемских ситуациаја комбинује познате стратегије или креира сопствене -одабира математичке поступке који највише одговарају задатку и примењује их без грешке и примереном брзином **Примена тврђења,**	**Писање** - редовно **Написано** -потпуно -тачно -детаљно -уредно -нове идеје при решавању **Провера** - зна образложити написано -образлаже јасно, тачно и потпуно	**Интерес за предмет** -изражен -служи се додатним изворима знања **Рад на часу** -концентрисано и вредно ради на часу -редовно и самостално извршава све постављене задатке - учествује у расправи и предлаже сопствене активности и идеје **Сарадња** -радо учествује и подстиче заједнички рад (у пару или групи)	

	-своје идеје и поступке које примењује образлаже јасно, тачно и потпуно -користи се властитим идејама и концептима	**правила, формула** -знање примењује на нове, сложеније примере и реалне проблеме		- помаже другима **Извршавње обавеза** -свеска је уредна и потпуна -на час долази припремљен

Структура задатака на писаним проверама :

- 40% су задаци основних нивоа
- 40% су задаци средњег и
- 20% напредног нивоа

Када су питању писмене провере знања скала која изражава однос између процента тачних одговора и одговарајуће оцене је следећа:

- 86%-до 100% одличан (5)
- 70%-до 85% врло добар (4)
- 50%-69% добар (3)
- 30%-49% добар (2)
- од 0%-29% довољан (1)

У зависности од тежине теста дозвољена су одступања од ± 5%.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

6. разред

Критеријуми за оцењивање усвојености садржаја ученика 6. разреда	
- **недовољан (1)**	Не испуњава захтеве за довољну оцену; - Не препознаје градиво ни уз помоћ наставника; - Не показује заинтересованост за учење, не сарађује;

	довољан (2)	Ученик/ученица зна појмове: мировање, кретање, правац и смер кретања, путања, пут, време, брзина. Ученик/ученица пореди и процењује вредности основних физичких величина и примењује процедуру мерења у физици. Ученик/ученица уме да подеси (припреми за мерење) и користи мерила и мерне инструменте (метарска трака, мензура, термометар, хронометар) и да одреди вредност најмањег подеока скале.. Ученик/ученица зна основне мерне јединице SI и изведене мерне јединице за брзину, силу,притисак.	
	добар (3)	Ученик/ученица уме да подеси (припреми за мерење) и користи мерила и мерне инструменте: вага, динамометар; уме да одреди вредност најмањег подеока скале и процени тачност. Ученик/ученица зна да израчуна средњу вредност мерених величина и да попуни табелу; зна да се за резултат мерења узима средња вредност мерења. Ученик/ученица зна дозвољене јединице мере изван SI система: литар, тона, светлосна година; користи префиксе микро и мега; Ученик/ученица зна основне мерне јединице SI и изведене мерне јединице за брзину, силу,притисак и користи префиксе мили и кило; уме да табеларно прикаже мерене величине са одговарајућим мерним јединицама. ; Треба да разликује појмове масе, тежине и силе Земљине теже.	
	врло добар (4)	Ученик/ученица уме да подеси (припреми за мерење) и користи мерила и мерне инструменте: вага, динамометар и унимер; уме да одреди вредност најмањег подеока скале и процени тачност. Ученик/ученица зна да израчуна средњу вредност мерених величина и да попуни табелу; зна да се за резултат мерења узима средња вредност мерења. Ученик/ученица зна дозвољене јединице мере изван SI система: литар, тона, светлосна година; користи префиксе микро и мега; претвара мерне јединице изведених физичких величина km/h, kWh, mbar; разликује Келвинову и Целзијусову скалу и уме да претвара јединице из једне у другу.Ученик/ученица зна везе изведених мерних јединица и основних мерних јединица.	

одличан (5)	Ученик/ученица зна везе изведених мерних јединица и основних мерних јединица Ученик/ученица уме да подеси (припреми за мерење) и користи мерила и мерне инструменте: амперметар и волтметар; уме да изабере опсег и процени тачност мерила, изврши мерења и анализира. Ученик/ученица на основу описа поступка мерења утврђује његову исправност и предлаже евентуалне корекције. Ученик/ученица зна да табеларно и графички прикаже резултате мерења и да са графика одреди вредност мерене величине; уме да израчуна апсолутну и релативну грешку директно мерених физичких величина и да правилно запише резултат мерења; анализира и дискутује добијене резултате. Ученик/ученица уме да решава проблеме и задатке (квалитативне, рачунске, графичке, експерименталне), анализира и презентује њихове резултате.

Предмет: МАТЕМАТИКА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	144
	Недељни фонд:	4
Циљ предмета:	Циљ учења у настави математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Појам негативних бројева. Скуп целих бројева. Супротан број. Апсолутна вредност.Углови. Подударност. Висина троугла. Једнакокраки троугао.Једнакострани чни троугао. Центар описане кружнице. Центар уписане кружнице. Рационални бројеви. Једначине и неједначине.Координатни систем. Пропорције, пропорционалност. Чевороугао Дијагонале Паралелограм Ромб Квадрат Правоугаоник Трапез Средња линија , делтоид Површина четвороуглова	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:** **Ученик ће бити у** **стању да:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација :**
Цели бројеви	-прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе бројеве; -одредисупротанброј и апсолутну вредност целог броја;	Скуп целих бројева (Z). - Супротан број. Апсолутна вредност	У примени ће бити: - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом -илустративно-	Компетенција за учење - Рад са подацима и	Унутарпредметна са садржајима претходних разреда, физика

	-израчуна вредности једноставнијих бројевних израза; -реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз.	целог броја. - Приказ целих бројева на бројевној правој. - Упоређивање целих бројева. - Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. - Изрази са целим бројевима.	демонстрациона метода - метода писмених и графичкихрадова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. Приликом увођења теме користити што више примера из свакодневног живота из којих би ученици самостално закључили шта су то негативни бројеви. Кроз предавање проширити скуп N_0 ,природних бројева са нулом на скуп целих бројева Z. Користити визуелне технике и примере-применом ПХЕТ симулација на рачунару или телефонима. - Проширивање скупа операција. - Демонстрирати представљање на бројевној правој бројева из скупа Z.	информацијама -Комуникација -Сарадња - Дигитална компетенција -Решавање проблема	

- супротних бројева. - вредност n . - конкретне примере, закони сабирања. -			Објаснити: n и -n, пар Увести појам : |n| апсолутна Објаснити сабирање кроз Преглед основних својстава (која истичу структуру уређеног прстена), користећи a,b,c као ознаке за променљиве (а не оне којима се истиче знак целог броја). - Пратити рад ученика, обилазити их и давати додатна објашњења. Користити задатке из збирке али и примере из реалног живота у што већој мери. Ради кратких провера усвојености појмова може се користити ИКТ- квизови- које ученици радо прихватају а опремљеност школе омогућава примену. Начини		

			провере остварености исхода -активност на часу -усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду -кратки одговори у оквиру решавања задатка пред таблом		
Троугао	класификује троуглове на основу њихових својстава; конструише углове од 90 ° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; конструише троугао на основу задатих елемената	1. ДЕО: - Појам троугла. Обим троугла. - Једнакокраки и једнакостранични троуглови. - Висина троугла. - Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. - Однос између	Тема је подељена у два дела због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје. У примени ће бити: - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом -илустративно-демонстрациона метода - метода писмених и графичкихрадова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. У раду користити школски геометријки прибор помоћу кога демонстрацијом водити	Компетенцијаза целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња	Унутарпредметна са садржајима претходних разреда, техника и технологија

	(странице и углови); примени својства троуглова у једноставнијим задацима; одреди центар описане и уписане кружнице троугла; примењује особине осне симетрије, централне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; правилно користи геометријски прибор	страница и углова троугла. Неједнакост троугла. - Конструкције неких углова (60°, - 120°, 30°, 45°, 75°, 135°). 2. ДЕО - Основне конструкције троуглова. - Појам подударности и ставови подударности. - Централна симетрија и подударност. - Осна симетрија и подударност.	ученике до првилне и прецизне употребе прибора при конструкцијама. Пожељно је да ученици користе за ову област свеске без квадратића.У настави се користе уџбеник и збирка задатака,.Дати дефиницију троугла - Осмислити класификацију троуглова према страницама и угловима. - Демонстрирати одговарајуће конструкције, најпре конструкције углова од 90° и 60°, а затим увежбати конструкцију симетрале угла лењиром и шестаром и подсетити ученике на конструктивно сабирање и одузимање углова. На овај начин конструисати углове од 30°, 15°, 7°30’, 75°, 22°30’, 52°30’ и друге углове. QR кодове у уѕбенику ученици могу користити да на часу и приликом рада домаћих задатака прате поступке		

- уписане кружнице -		Центар описане и троугла.	конструкције. Извести једноставна тврђења о збиру унутрашњих углова троугла и спољашњем угловима троугла Обраду појма подударности међу троугловима поделити на три фазе. У првој фази увести појам подударности ослањајући се на визуелну перцепцију и геометријску интуицију ученика.Друга фаза је упознавање са ставовима подударности.У другој фази ограничити се само на једноставне задатке примене ставова подударности:– у којима су дата (нацртана или описана) два троугла за које се непосредно (са слике или из текста) могу уочити једнакости из услова неког става; – у којима се захтева од ученика да уочи који став се може применити и да одреди једнакост осталих парова одговарајућихстраница,		

			односно углова. У трећој фази обраде подударности, применом ставова треба извести особине централне и осне симетрије које су ученицима познате из петог разреда. Начини провере остварености исхода - активност на часу -усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду -продукти ученикових активности- прецизност у коришћењу геометријског прибора		
Рационални бројеви	-прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој рационалне бројеве у облику разломка и у децималном запису;	1.ДЕО Скуп рационалних бројева. Супротан број.	Тема је подељена у два дела због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје. У примени ће бити: - метода усменог излагања	Компетенцијаза целоживотно учење Комуникација Рад с подацима	Унутарпредметна са садржајима претходних разреда, физика, географија,

	-одреди супротан број апсолутну вредност рационалног броја; -израчуна вредности једноставнијих бројевних израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; -реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; -примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; -прикаже податке у зависности између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и	Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоређивање рационалних бројева Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази с рационалним бројевима. Једначине неједначине: 2.ДЕО: Координатни систем. Приказ података у координатном систему.	- метода разговора - метода рада са текстом - илустративно-демонстрациона метода - метода писмених и графичкихрадова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. На почетку обраде дефинисати скуп Q надовезујући се на претходно обрађен скуп Z. Решавање линеарних једначина и неједначина обрађивати после проширења бројевних система до скупа Q рационалних бројева.У раду се могу ради вежбања користити ПХЕТ симулације - на рачунарима или телефонима. У другом делу приликом обраде појма координатни систем важно је поновити појмове из претходне године, одређивање осно и централно симетричнихтачакаи	и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња	информатик а и рачунарство

	линијски дијаграм); -тумачи податке приказане табелом и графички	Приказ зависности међу величинама. Размере,пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.	објеката у координатном систему у односу на координатне осе и координатни почетак, као и транслације тачака или познатих геометријских објеката за задати вектор. Важно је да се ученици оспособе да „читају” графиконе и уочавају зависности међу величинама и у случајевима када оне нису приказане директно на графикону или табели Обраду градива размере и пропорционалност подредити практичном циљу, уз повезивање са већ познатим садржајима Математике (проценти) и других предмета (Физика, Географија, Биологија, Информатика) у циљу израчунавања непознатог члана пропорције. График линеарне функције повезати са практичним примерима из свакодневног живота и других предмета.		

			Начини провере остварености исхода - активност на часу -усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду -кратки одговори у оквиру решавања задатка пред таблом		
Четвороугао	-класификује четвороуглове на основу њихових својстава; -конструише паралелограм и трапез на основу задатих елемената(странице, углови и дијагонале четвороугла); -примени својства четвороуглова у једноставнијим задацима; сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама;	Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и	У примени ће бити: - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом - илустративно-демонстрациона метода - метода писмених и графичкихрадова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. Дефиниција појмова: квадрат, правоугаоник , ромб , трапез, делтоид.. - Истицати логичку класификацију класа	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња	Унутарпредметна, техника и технологија

	-примењује особине осне симетрије, централне симетрије и транслације у једноставнијим задацима	одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза.Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза. делтоид	геометријских фигура (квадрат је правоугаоник, правоугаоник је парарелограм). - Демонстрирати одговарајуће конструкције . - Указати да се четвороугао може разложити на троуглове и искористити за лакше доказивање једнакости дијагонала. правоугаоника, нормалност дијагонала код ромба, узајамно половљење дијагонала и сл. - Демонстрирати одговарајуће доказе - Треба се ослањати на карактеристична својства при - конструкцији. Демонстрирати. - Праћење активности ученика на свим пољима		

У геометријски прибор помоћу прибора	кога демонстрацијом водити ученике до		рада. -сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; -Увести појам и особине делтоида. његова конструкција није предвиђена. раду користити школски прилне и прецизне употребе при конструкцијама. Пожељно је да ученици користе за ову област свеске без квадратића. Начини провере остварености исхода - активност на часу -усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду -продукти ученикових активности- прецизност у коришћењу геометријског		

			прибора		
Површина троугла и четвороугла	-израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или расположиву једнакост.	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеза. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.	У примени ће бити: - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом - илустративно-демонстрациона метода - метода писмених и графичкихрадова. Облици рада : фронтални, индивидуални, индивидуализирани, групни и рад у пару. Једначење површина геометријских фигура осмишљава се на класичан начин, ослањајући се на појмове разложиве и допунске једнакости. Демонстрација одговарајућих примера.. - Полазећи од површине правоугаоника допуњавањем и разлагањем,	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадњ	Унутарпредметна, техника и технологија

- странице a и b			изводе се формуле за површину паралелограма, троугла и трапеза. - Демонстрирати одговарајуће доказе. Објаснити да кад су изражене мерним бројевима, релативно датим дужинским јединицама, израз a b схвата се као производ бројева којим се површина изражава преко одговарајуће јединице за површину. - На одговарајућим примерима демонстрирати израчунавање површина четвороугла уз посебно наглашавање битности истоимених		

			јединица. - Објаснити практичну примену. Начини провере остварености исхода - активност на часу -усмени одговор -писмене провере -домаћи задаци и однос према раду -кратки одговори у оквиру решавања задатка пред таблом		

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- Што већа индивидуализација наставе;

- Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Цели бројеви	МАТ.А.ОО.О.1.2. МАТ.А.ОО.О.1.3. МАТ.А.ОО.О.1.5.	МАТ.А.ОО.С.1.2.	МАТ.А.ОО.Н.1.2.
Троугао	МАТ.Г.ОО.О.1.6. МАТ.Г.ОО.О.1.8. – МАТ.Г.ОО.О.1.9. МАТ.Г.ОО.О.1.10.	МАТ.Г.ОО.С.1.7. МАТ.Г.ОО.С.1.8.	МАТ.А.ОО.Н.1.1. МАТ.Г.ОО.Н.1.5. МАТ.Г.ОО.Н.1.6
Рационални бројеви	МАТ.А.ОО.О.1.2. МАТ.А.ОО.О.1.3 МАТ.А.ОО.О.1.4. МАТ.А.ОО.О.1.5. МАТ.С.ОО.О.1.11.	МАТ.А.ОО.С.1.3. МАТ.А.ОО.С.1.4.	МАТ.А.ОО.Н.1.3. МАТ.А.ОО.Н.1.2. МАТ.С.ОО.Н.1.7
Четвороугао	МАТ.Г.ОО.О.1.6. МАТ.Г.ОО.О.1.9.	МАТ.Г.ОО.С.1.5. МАТ.Г.ОО.С.1.7. МАТ.Г.ОО.С.1.9.	МАТ.Г.ОО.Н.1.4. МАТ.Г.ОО.Н.1.5. МАТ.Г.ОО.Н.1.6
Површина троугла и четвороугла	МАТ.Г.ОО.О.1.7. МАТ.Г.ОО.О.1.8.	МАТ.Г.ОО.С.1.5.	МАТ.Г.ОО.Н.1.4.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Иницијално тестирање

На почетку школске године наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области, резултат иницијалног процењивања се не оцењује и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

Сумативно оцењивање

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:

1. писмених провера знања (контролних задатака, писмених задатака)

2. усменог испитивања;
3. активности на часу.
Оцењивање је јавно и оцена одмах мора да буде образложена ученику.
Писане провере постигнућа ученика у трајању од 45 минута се најављују и планирају на нивоу одељењских већа на почетку сваког полугодишта. Оцена је бројчана и уписује се у дневник у року од осам дана од дана провере. За писане провере од 45 минута важи да у току школске године ученик има четири писмена задатка (по два у сваком полугодишту) и 4 контролна задатака.
.
Закључна оцена се формира као аритметичка средина свих оцена добијених током целе школске године.
Када су питању писмене провере знања скала која изражава однос између процента тачних одговора и одговарајуће оцене је следећа:
- 85%-до 100% одличан (5)
- 70%-до 84% врло добар (4)
- 50%-69% добар (3)
- 30%-49% добар (2)
- од 0%-29% довољан (1)

У зависности од тежине теста дозвољена су одступања од ± 5%.
Усмена провера постигнућа ученика се обавља путем непосредног одговарања на часу без најаве.
Формативно оцењивање
Подразумева: праћење рада, напредовања, ангажовања и мотивисаности ученика, потом активност на часовима, пројектима редовно доношење прибора, израда домаћих задатака - однос према раду.
Одличан успех – ученик редовно извршава своје школске обавезе, доноси прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан, у континуитету показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања
Врло добар успех – ученик се труди да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаће задатке, активан је и мотивисан за рад.
Добар успех – ученик прати наставу, труди се, углавном доноси прибор и домаће задатке, активан је на часу, али не у континуитету
Довољан успех – ученик повремено прати наставу и повремено доноси прибор и домаћи и ретко кад је активан на часу, углавном пише све што од њега наставник очекује.
Недовољан успех - ученик не извршава своје обавезе, нема одговоран однос према раду, не доноси прибор, домаће задатке, неактиван и незаинтересован на часу.
На крају наставне целине се из тих формативних изводи сумативна оцена.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања. Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Активност ученика

У активности ученика спадају кратки усмени одговори на часу приликом обнављања или обраде нове лекције, израда домаћих задатака, петнаестоминутне провере, израда цртежа и презентација. Наставник сваки час прати активности ученика и благовремено бележи у своју педагошку свеску. На тај начин наставник формативно оцењује ученика. Целокупна активност ученика може бити изражњна сумативном оценом у дневнику

Петнаестоминутне провере

Писане провере постигнућа у трајању од 15 минута обављају се без најаве, а спроводе се ради утврђивања остварености циља једног или више часова и савладаности дела реализованих програмских садржаја, односно остварености операционализованих исхода. Оцена из писане провере постигнућа у трајању од 15 минута се не уписује у дневник. Евидентира се у педагошкој документацији наставника ради праћења постигнућа на крају програмске целине или на крају полугодишта. Служи као повратна информација ученику и наставнику о постигнућу ученика, утиче на оцену из активности и може се узети у обзир приликом утврђивања закључне оцене.

Критеријуми за оцењивање усвојености садржаја ученика 6. разреда недовољан (1)

- Не испуњава захтеве за довољну оцену;
- Не препознаје градиво ни уз помоћ наставника;
- Не показује заинтересованост за учење, не сарађује;

довољан (2)

Ученик уме да:

-прочита,запише ,упореди и представи на бројевној првој рационалне бројеве -одреди супротан број, и реципрочну вредност рационалног броја - сабере, одузме, подели и помножи два броја у истом запису

-- упореди рационалне бројеве чији су имениоци једнаки и било која два децимална броја - прошири и скрати рационални број датим бројем - правилно чита податке из табеле и са дијаграма -израчуна једноставан бројевни израз -израчуна непознати члан из пропорције

-класификује троуглове и четвороуглове на основу њихових својстава и нацрта

-конструише углове од 60 и 90 степени
-препозна пдударне троуглове
-конструише троугао на основу познатих ставова подударности
-израчуна површину троугла,квадрата и правоугаоника у најједноставнијим примерима
-уцрта тачку са датим координатама и прочита
добар(3)
Ученик уме да :
-упореди два броја у различитим записима,
-сабере, одузме, подели и помножи два броја у различитим записима у једноставнијим случајевима
--рачунски одреди произвољан проценат од једноставнијег броја
-израчуна једноставнији бројевни израз са променљивом
-састави једноставнији бројевни израз и израчуна његову вредност
-реши једначину у скупу рационалних бројева једноставнијег облика
-примени пропорцију и проценат у једноставнијим реалним ситуацијама
-подели величину на два дела у датој размери -представи бројеве на
бројевној правој
-прикупљене податке прикаже табелом и правилно прочита једноставнији дијаграм
-утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности у једноставнијим примерима
-нацрта,прочита и одреди удаљеност тачке од координатне осе
-сабира,одузима и множи бројем векторе-једноставнији примери
-израчуна површину троугла и четвороугла
врло добар (4)
Ученик уме да :
-израчуна бројевни израз са променљивом
-упореди два броја у различитим записима
-сабере, одузме, подели и помножи више рационалних бројева у различитим записима
-примени својства рачунских операција у скупу рационалних бројева
-рачунски одреди произвољан проценат дате величине и примени у једноставнијим ситуацијама
-састави бројевни израз и израчуна његову вредност
-реши једначину основног облика и облика ax+b=c и ax-b=c у скупу рационалних бројева
-реши неједначину основног облика
-реши једноставноставније проблеме из праксе помоћу израза и једначина
-подели величину у датој размери и примени размеру у једноставним ситуацијама
-конструише углове и троугао на основу ставова подударности
-примени својства четвороуглова у једноставвнијим проблемским задацима

-графички приказује зависност међу величинама
-примена пропорције у директној и обрнутој пропорционалности
-израчуна површину троугла и четвороугла у случајевима када неопходни елементи нису непоссредно дати
-конструише четвороугао
-нацрта и прочита тачку и дуж ссиметричну датој у односу на координатни почетаак и координатну осу
-сабира,одузима и множи бројем векторе
одличан (5)
Ученик уме да :
-рачунски одреди произвољан проценат дате величине и примени у сложенијим ситуацијама
-састави сложенији бројевни израз и израчуна његову вредност
-рачуна вредност сложенијег израза за дату вредност променљиве
-реши једначину основног облика и облика ax+b=c и ax-b=c
-реши неједначине са сабирањем, одузимањм, множењем и дељењем рационалних бројева
-реши примере из свакодневног живота помоћу израза и једначина
-примени пропорцију и проценат у пракси
-подели величину у датој размери и примени размеру у реалним ситуацијама
-прикупљене податке прикаже табелом и дијаграмом
-тумачи податке приказанее табеелом и дијаграмом
-примени сввојства троуглова и четвороуглова у сложеним примерима и израчуна
површину -сабира,одузима и множи више вектора бројем

Назив предмета: БИОЛОГИЈА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ наставе биологије је да ученици изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошки процесима развијају одговоран однос према себи и природи, да разумеју значај биолошке разноврсности.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Жива и нежива природа; основне потребе живих бића; ћелија као основна јединица живота (животињске и биљне ћелије); органи и органски системи; животне функције (дисање, варење, крвоток, излучивање, раст, размножавање); основне групе биљака и грађење биљних органа; фотосинтеза; основне групе животиња и њихова прилагођеност; значај очувања природе и животне средине.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
Порекло и разноврсност живота	-групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; -одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података	Постанак животана Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећеличности). „Дрво живота” (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром.	*Облицирада:фронтални,* индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа,	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална	географија, историја, ликовна култура

	и приказу резултата. -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; -разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота”.	наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључака	компетенција	
Јединство грађе и функције као основа живота	- упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; -повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; -одреди положај органа човека и њихову улогу; -цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; -користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; -хумано поступа према организмима које истражује; -користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. -табеларно и графички представи	Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије. Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња. Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање.Разлике у грађи биљака, гљива	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључка.	-естетичка компетенција -комуникација -одговоран однос према околини -рад са подацима и информацијама -дигитална компетенција	ликовна култура, математика

	прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.	и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса. Откриће ћелије и микроскопа. Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези			

Наслеђивање и еволуција	истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; -идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом текст - повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; -користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.	Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека	Учествовање у разговору, прикупљање информација из различитих извора, свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, рад у групи, рад у пару, пројекти, ПП презентације, есејско излагање	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција	историја, математика, језик и књижевност

Живот у екосистему	-направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише;-размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; -илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; -истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; -користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; -разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране. Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења. Угрожавање живих бића и њихова заштита	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела,вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; оцењивање. Активности ученика: слушање, активно укључивање у дискусију, повезивање са претходно стеченим знањем, извођење закључка.	-естетичка компетенција -комуникација -одговоран однос према околини -одговоран однос према здрављу -рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	географија, техничко и информатичкобразовање

Човек и здравље	прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; - одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; - доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;	Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Путеви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: метода усменог излагања, текстуална метода, демонстративна метода, метода презентације. Активност наставника: мотивисање ученика за учење предмета, демонстрација слика са презентација и модела, вођење и усмеравање тока часа, наставник инструкцијама усмерава	-естетичка компетенција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	физичко и здравствено васпитање; грађанско васпитање

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

1. **Просторно, садржајно и методичко прилагођавање**

- Прилагођавање простора у учионици (нпр. посебно место за седење ученика који имају проблеме са концентрацијом или другим сметњама).
- Избор и прилагођавање наставног градива у складу са способностима ученика – олакшани или проширени задаци, различите сложености и облици рада.
- Примена различитих метода рада: рад у паровима, групни рад, индивидуални задаци.
- Флексибилност у начину и врстама оцењивања (нпр. усмени испити, пројекти, портфолио, самовредновање).
- Прилагођавање домаћих задатака по потреби – мањи обим или другачији облици задатака.

2. **Већа индивидуализација наставе**

- Израда индивидуалних образовних планова (ИОП) који садрже циљеве, активности и начин праћења напретка прилагођене потребама ученика.
- Пружање додатне подршке и консултација током и ван наставе.
- Увођење додатних образовних активности, радионица и пројеката који стимулишу развој специфичних способности.

3. **Сарадња и размена искустава**
- Активно укључивање стручних сарадника (психолог, педагог, дефектолог) у планирање и праћење рада са ученицима.
- Организовање редовних састанака Већа за размену искустава, препорука и примена најбољих пракси.
- Сарадња са родитељима ради подршке и осигуравања континуитета у образовању и ван школе.

4. **Коришћење вршњачке подршке**
- Организовање вршњачког менторства где напреднији ученици помажу својим друговима у савладавању градива.
- Подстицање сарадничког и тимског учења као начина развијања социјалних и комуникацијских вештина.
- Креирање окружења у којем ученици размењују знања и искуства, што позитивно утиче и на ученике са изузетним способностима и на оне којима је потребна додатна подршка.

Индивидуални планови рада

- За ученике са сметњама у развоју и учењу, као и за оне са тешкоћама, планови садрже прилагођене циљеве и активности које одговарају њиховим могућностима и потребама, са јасним начинима праћења напретка.
- За надарене ученике, планови укључују проширено и продубљено градиво, изазовне задатке, као и могућности за истраживачки рад и самостално учење.

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Порекло и разноврсност живота	– БИО.ОО.О.1.1. Примењују критеријуме за разликовање живих	– БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о	– БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за

	бића од неживе природе. – БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. – БИО.ОО.О.2.1. Поштују безбедносна правила приликом практичног и теренског рада. – БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. – БИО.ОО.О.2.1. Поштују безбедносна правила приликом практичног и теренског рада.	биолошким појавама и процесима. – БИО.ОО.С.2.3. Користе једноставне методе, технике и процедуре за сакупљање и систематизацију података истраживања. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.10. Микроскопирањем уочавају кључне структуре организама.	проучавање биолошких појава и процеса.
Јединство грађе и функције као основа живота	– БИО.ОО.О.2.3. Проналазе на интернету и у литератури податке о адаптацијама карактеристичних врста на услове који владају у екосистемима типичним за Србију. – БИО.ОО.О.2.5. Уз помоћ наставника изводе једноставне експерименте у којима се истражује утицај спољашње и унутрашње средине на процесе код живих бића. – БИО.ОО.О.3.6. Учествују у дискусијама и дебатама о значају	– БИО.ОО.С.1.3. Повезују изглед, грађу и функционисање живих бића са условима животне средине на очигледним примерима. – БИО.ОО.С.2.7. Истражују живи свет на терену: прикупљају узорке, фотографишу, прате појаве и процесе, врше мерења. – БИО.ОО.С.2.9. Приказују односе, појаве и процесе у различитим екосистемима на различите креативне	– БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за проучавање биолошких појава и процеса.

	дивљих и гајених врста за човека.	начине.	
Наслеђивање и еволуција	– БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. – БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама.	– БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.1.8. Изводе закључак о значају и доприносу Дарвинове теорије савременој теорији еволуције и различитим областима људског деловања.	– БИО.ОО.Н.1.2. Објашњавају функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, РНК, ген) и пренос наследне информације кроз генерације.
Живот у екосистему	– БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину. – БИО.ОО.О.3.5. Представљају на креативан начин право на здраву животну средину и обавезу да је штите од нарушавања. – БИО.ОО.О.3.6. Учествују у дискусијама и дебатама о значају дивљих и гајених врста за човека.	– БИО.ОО.С.3.2. Процењују сопствене животне навике у односу на елементе здравог начина живота и принципе одрживог развоја. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста	– БИО.ОО.Н.1.6. Критички вреднују антропогени утицај на животну средину и биодиверзитет. – БИО.ОО.Н.3.1. Иницирају, осмишљавају и учествују у реализацији активности са циљем подизања свести о очувању здравља, квалитета животне средине и значају одрживог развоја.

	– БИО.ОО.О.3.7. Конструктивно сарађују у активностима које имају за циљ очување здравља, животне средине и биодиверзитета непосредне околине.		
Човек и здравље	– БИО.ОО.О.3.1. Избегавају ризична понашања и прихватају да су пубертетске промене (физичке, психичке, емоционалне и социјалне) део одрастања. – БИО.ОО.О.3.3. Усвајају навике и знања који доприносе заштити и очувању сопственог здравља и здравља других људи.	– БИО.ОО.С.3.1. Решавају проблеме одрастања повезујући их са физиолошким процесима који их узрокују. – БИО.ОО.С.2.8. Изводе једноставна истраживања о утицају животних навика на здравље (утицај буке на слух, физичка неактивност, неправилна исхрана). – БИО.ОО.С.1.12. Критички вреднују важност здравих стилова живота у превенцији болести.	– БИО.ОО.Н.3.3. Примерима илуструју значај биотехнолошких производа и процеса у превенцији и лечењу многих болести, производњи хране и заштити животне средине.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:
Ученик се из предмета биологија оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере постигнућа и практичног рада, а у складу са програмом предмета. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада, а нарочито: излагања и представљања (изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, постери, и др.), учешћа у дебати и дискусији, домаћих задатака, учешћа у различитим облицима групног

рада, рада на пројектима а у складу са програмом предмета.

Постигнуће ученика из практичног рада, огледа, лабораторијске и друге вежбе, се на основу примене ученикoвог знања, самосталности, показаних вештина у коришћењу материјала, алата, инструмената и других

Иницијални тест- обавља се у првој недељи школске године. Иницијалним тестом се процењује ученичко постигнуће из претходног разреда. Резултат иницијалног тестирања се не оцењује, а наставнику служи за планирање рада и даље праћење напредовања ученика.

Усмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта. Најмање једна оцена треба добија се на основу усмене провере постигнућа ученика.

Одличан (5) добија ученик који:

- је у потпуности савладао градиво,
- је сигуран и самосталан, брзо и логично закључује,
- успешно повезује садржаје, уочава корелације с другим предметима,
- зна применити знање у решавању проблемских задатака,
- брзо, тачно, опширно, логички и аргументовано одговара на постављена питања,
- самостално или у групи ради и презентира пројектне задатке,
- је одговоран према раду, наставницима, ученицима, и животном окружењу.

Врло добар (4) добија ученик који:

- има висок ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја,
- спорије, али тачно, логично и углавном аргументирано одговара на постављена питања, уз евентуално постављање подпитања,

- поседује и успешно примењује стечена знања из биологије (уз мању помоћ наставника и висок степен ангажовања ученика),
- доноси закључке на већ наученим примерима,
- се повремено укључује тимски рад при изради пројектних задатака,
- је одговоран према раду, наставницима, ученицима, и животном окружењу.

Добар (3) добија ученик који:

- има просечан ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја,
- полагано и углавном тачно одговара на постављена питања, уз помоћ наставника,
- углавном разуме наставне садржаје и деломично примењује стечена знања,
- изводи закључке уз помоћ наставника,
- је понекад и неспреман може изказати знање, способности и вештине из биологије,
- је одговоран према наставницима, ученицима, и животном окружењу**.**

Довољан (2) добија ученик који:

- има задовољавајући ниво и обим знања (не разуме у потпуности наставне садржаје и отежано примењује стечена знања),
- деломично и површно одговара на постављена питања уз помоћ наставника,
- уз знатну помоћ наставника на једноставан начин набраја и описује природне и биолошке процесе,
- код доношења закључака наилази на веће проблеме и несамостално доноси закључке.

Недовољан (1) добија ученик који:

- није достигао задовољавајући ниво и обим знања и разумевања програмских садржаја,
- не одговара на постављена питања и није усвојио кључне појмове,
- не разуме наставне садржаје и не примењује знање из биологије и у свакодневном животу,
- уз велику помоћ наставника непотпуно и несувисло описује биолошке појаве и процесе,
- не показује вољу за стицање биолошког знања,
- погрешно уочава биолошке процесе те доноси нелогичне закључке без разумевања.

• **Писмена провера постигнућа ученика** - обавља се барем једном у току оба полугодишта. Углавном као систематизација неке од наставних тема.

Начини оцењивања: Објективни тестови са допуњавањем, различити типови задатака.

о **Тестовска провера знања дужег од 15 минута** – оцена са теста се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере, у противном писмена провера се поништава. Резултати теста објављује се за свако одељење на огласној табли, најкасније до краја треће наставне недеље након теста.

о **Контролна вежба у трајању до 15 минута** обавља се без најаве, а спроводи се ради утврђивања остварености циља часа и савладаности дела реализованих програмских садржаја. Оцена из петнаесто-минутне провере се не уписује у дневник али је могуће извести просек оцене са три оваква тестирања и ту оцену уписати у дневник.

Контролне вежбе изводиће се према унапред утврђеном плану који ће бити истакнут на сајту школе. Оцена се оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере

Тестови се вреднују кроз проценте:

Оцена	**Опис оцене – проценат (бодови)**
Одличан (5)	85-100 %
Врло добар (4)	71-84 %
Добар (3)	51-70 %
Довољан (2)	31-50 %
Недовољан (1)	0-30 %

Домаћи задатак - наставник вреднује сваки домаћи задатак својим потписом, прикладним печатом или стикером. Пет сакупљених потписа током одређеног квалификационог периода вреднују се оценом **одличан (5)**.

Три неурађена домаћа задатка током одређеног квалификационог периода вреднују се оценом **недовољан (1)**.

Рад на часу - је слободна наставникова процена о ученичком раду током једног полугодишта/школске године. Рад на часу подразумева, ученикову пажњу, праћење (слушање наставника или другог ученика), активно учествовање у наставном процесу.

Пројекат - ученик ради пројекат на одређену тему коју му задаје наставник (индивидуално, у пару или групи). Након завршетка пројекта ученик је у обавези је да пред осталим ученицима и наставником, пројекат одбрани. Временски оквир за израду пројекта зависи од његовог

обима. За рад на пројекту и одбрану ученик добија одговарајућу оцену.

Критеријуми вредновања групног рада:

НИВО/ОЦЕНА	РАД У ГРУПИ	ПОЗНАВАЊЕ ТЕМАТИКЕ	РЕШАВАЊЕ ЗАДАТКА
ВИСОК **одговара оценама** **4 или 5**	Ученик сарађује са свим члановима групе, уважава њихове потребе, пажљиво слуша друге, поштује договоре групе, не касни, своје обавезе извршава на време и тачно.	Ученик поседује знања, показује спремност да прикупља нове информације, активно подстиче размену идеја и знања са члановима групе и уважава њихове идеје, често поставља питања која се односе на тему.	Ученик је у потпуности посвећен решавању задатка групе. Даје предлоге како решавати задатак.
СРЕДЊИ **одговара оценама** **3 или 4**	Ученик сарађује са члановима групе уз мање тешкоће, повремено има проблема у комуникацији али их самостално решава, своје обавезе извршава уз подсећање и опомињање.	Ученик поседује извесна знања и повремено суделује у размени идеја, повремено поставља питања која се односе на тему.	Ученик уз помоћ наставника и/или осталих чланова групе учествује у решавању задатка. Ретко има предлоге како решавати задатак али кад га добије ради по њему. Повремено има активности које не доприносе решавању задатка.

НИЗАК **одговара оценама** **2 или 3**	Ученик повремено има сукобе у којима напада особе а не проблем, своје обавезе извршава ретко и делимично.	Ученик поседује мало знања и показује малу спремност да прикупља нове информације, ретко суделује у размени идеја, ретко поставља питања која се односе на тему.	Ученик минимално доприноси решавању задатака. Нема предлоге како решавати задатке и када добије предлоге слабо их реализује.
НЕЗАДОВОЉАВАЈУЋИ **одговара** **оцени 1**	Ученик омета рад групе, доприноси неконструктивним сукобима и не извршава своје обавезе.	Ученик ништа не зна о теми и нема интересовање да сазна. Не учествује у размени идеја. Никад не поставља питања која се односе на тему.	Ученик омета решавање задатка.

Практични рад (оглед, лабораторијска вежба, практични задатак) - ученик/ученица се оцењује за извођење огледа/лабораторијске вежбе/задатка, давање једноставног објашњења рада (поступка) и начина одбране (излагања).

Начин оцењивања: Самосталност у раду, однос према раду и безбедности током извођења лабораторијских вежби и огледа. Ученик/ца пише извештаје урађене вежбе у својој свесци. Пет сакупљених потписа, стикера или печата за довољно добру урађену вежбу доноси оцену **одличан (5).** Ниједна или само једна урађена вежба на крају полугодишта доноси оцену **недовољан (1).**

Школска свеска из биологије - на крају полугодишта/школске године наставник може да оцени школску свеску ученика. Наставник оцењује: садржај свеске, уредност, цртеже, додатне текстове, итд.

Активност ученика – различите активности којима се показује примена знања ученика и самосталност. На пример: излагање и

представљање (PP презентације, изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, графикони, табеле, постери, дизајнерска решења и сл.), писање есеја, учешће у дебати и дискусији, учешће на општинском/градском или републичком такмичењу, учешће у различитим облицима групног рада, збирка одабраних ученикових продуката рада – портфолија у складу са програмом биологије, наступ на јавном скупу и сл.

Ван-наставне активности - подразумевају ангажовање ученика у ван-школским активностима као што су акције секције, излети, посете институцијама и учешће на скуповима или манифестацијама које имају везе са биологијом и екологијом. Током године ученик сакупља потписе. Три потписа се вреднују оценом **одличан (5)**.

Дарвинова лупа - добија онај ученик/ученица који у току часа предавања или утврђивања, пронађе решење за постављени проблем, повеже, закључи или изнесе своје размишљање о некој теми. Вредност Дарвинове лупе је **одличан (5).**

Остало - у коначну, закључну оцену за крај полугодишта/школске године могу да уђу и остале ученичке активности и интересовања, његова залагања, прикази занимљивих текстова из научно-популарне литературе, редован долазак на часове додататне и допунске наставе, припремне наставе, итд...

Закључна оцена утврђује се на крају првог и другог полугодишта, на основу свих појединачних оцена (најмање четири оцене током полугодишта) које су унете у дневник од почетка школске године.

Закључна оцена не може да буде већа од највеће појединачне оцене уписане у дневник, добијене било којом техником провере знања. Као почетно полазиште код закључивања оцене узима се у обзир аритметичка средина оцена из елемената оцењивања. Осим аритметичке средине, у закључну оцену улазе све белешке праћења рада ученика. То подразумева описно праћење ученика у наставничкој свесци (ученички портфолио) као што су: различите способности ученика, марљивост и залагање, однос према раду, однос према наставнику и осталим ученицима, школској имовини, животној средини у окружењу школе, напредовање или назадовање у раду, уредност, интерес за предмет и слично. Закључна оцена не мора произлазити из аритметичке средине уписаних оцена, а нарочито ако је ученик показао напредак у другом полугодишту.

Закључна оцена на полугодишту не узима се у обзир приликом утврђивања аритметичке средине на крају другог полугодишта.

Назив предмета: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	72
	Недељни фонд:	2
Циљ предмета:	Циљ наставе и учења *технике и технологије*је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Грађевинарство,пољопривреда,саобраћај,техничка документација,енергетика,предузимљивост иницијатива.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**

1. Животно и радно окружење - упознавање са развојем и значајем грађевинарства и урбанизма - препознавање савремене културе становања - класификује кућне инсталације - повезује развој и значај грађевинарства и урбанизма - разуме начин функционисања и примене кућних инсталаццција - анализира карактеристике савремене културе становања - разуме просторно и урбанистичко планирање	-Значај и развој грађевинарства. -Просторно и урбанистичко планирање. -Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, -Уређење стамбеног простора. -Кућне инсталације.	- Уз помоћ медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати историјски развој грађевинарства и повезати га са побољшањем услова живљења (по могућству интерактивно). - Потребно је нагласити значај урбанизма и просторног планирања (на основу посматрања планова, макета, слика насеља, треба објаснити значај околине стана са хигијенског и естетског становишта). - Користите рачунарске мапе за одређивање положаја грађевинских објеката у односу на околину. - Посматрање и анализе примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врста насеља (рурално и урбано насеље) и стамбених објеката, које су карактеристике и посебности, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. - Обезбедити ако је могуће 176 створити услове за ситуационо учење кроз компјутерску	- компетенција за учење - одговорно учешће у демократском друштву - естетичка компетанција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - предузимљивост и оријентација ка предузетништву - рад са подацима и информацијама - решавање проблема - сарадња дигитална компетенција	Техника и технологија 5.и 6. разред, Историја (Основи проучавања прошлости) Географија (насеља) Информатика и рачинарство Биологија (човек и здравље) Физика (притисак у гасовима и течности

У случају да то није могуће анализирати планове одговарајућих инсталација и начин функционисања, након тога одговарајућим скицама и цртежима проверити да ли су ученици разумели поменуту тематику.					

2.Саобраћај - познаје правила безбедног понашања и кретања пешака и бициклисте у саобраћају - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе - демонстрира правилно и безбедно понашање пешака и бициклисте на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације	- класификује врсте саобраћајних објеката према намени	-Саобраћајни системи. -Саобраћајни објекти. -Управљање саобраћајном сигнализацијом. -Правила безбедног кретања пешакаи возача бицикла у јавномсаобраћају	- Безбедност учесника у саобраћају зависи и од прописне инфраструктуре (опреме пута, обележавање и сигнализација, квалитет израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања постојећим условима (брзина). Кроз примере симулације, а који су доступни на Интернету, ученике довести у ситуацију да препознају сигурносне ризике и предвиде опасне ситуације у саобраћају. - Уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност путника и робе. Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. За реализацију ових садржаја користити мултимедије као и саобраћајне полигоне практичног понашања у саобраћају у оквиру школе (ако постоје). Ако школа нема просторне могућности за израду саобраћајног полигона, користе дворишта, шири ходници или фискултурне сале ради остваривања овог исхода.	- компетенција за учење - одговорно учешће у демократском друштву - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - решавање проблема - сарадња	Техника и технологија 5. и 6. разред, Природа и друштво 3 разред (Саобраћајнице у окружењу) Информатка и рачунарство (дигитална писменост – употреба ИКТ уређаја) Географија (саобраћај и туризам

3.Техничка и дигитална писменост	скицира просторни изглед грађевинског објекта - чита и црта грађевински технички цртеж уз помоћ наставника - користи рачуарске апликације за техничко цртање грађевинских објеката уз помоћ наставника - креира дигиталну презентацију уз помоћ наставника - чита и црта грађевински технички цртеж - користи рачуарске апликације за техничко цртање грађевинских објеката - самостално креира дигиталну презентацију и представља је - користи рачуарске апликације за техничко цртање грађевинских објеката уважавајући потребе савремене културе становање	- успешно креира дигиталну презентацију и презентује је	-Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. -Техничко цртање помоћу рачунара. -Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација.	- На почетку реализације области укратко поновити која су знања и вештине из техничког цртања ученици усвојили у претходном разреду. - Ученике оспособити за рад у рачунарској апликацији за техничко цртање примереној њиховом узрасту и потребама. - Објаснити правила и симболе који се користе у техничком цртању у области грађевинарства. Приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара користити индивидуални облик рада. - Ученици треба да развијају вештине визуелног опажања и разумевања релацијских односа између објеката и предмета, стога је примерено задати им да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат.	- Представити могућности и рад са једноставним рачунарским апликацијама за 3Д приказ грађевинских објеката. - Ученицима објаснити појам пресека коришћењем наставних помагала и рачунарске симулације179 - Упознати ученике са радом у

- компетенција за учење - одговорно учешће у демократском друштву - естетичка компетанција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - предузимљивост и оријентација ка предузетништву	- рад са подацима и информацијама - решавање проблема - сарадња -дигитална компетенција	Техника и технологија 5. и 6. разред, Ликовна култура (Комуниација и Простор) Информатика и рачнарство (Мултимедијалне презентације) Биологија (човек и здравље) Ликовна култура (Комуниација и Простор) Математика(троугао и четвороугао)

4.Ресурси и производња - препознаје основне грађевиснке материјале - препознаје грађевинске и пољопривредне машине и алате - описује занимања у области грађевинарства пољопривреде - израђује модел грађевинске и пољопривредне машине уз помоћ наставника - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину - повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова -повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије - повезује гране пољоприведе са одређеном врстом производње хране - израђује модел грађевинске и пољопривредне машине - реализује активност која указује на важност	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. -Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. -Обновљиви извори енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. -Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине -Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве	На почетку рада на овој области упознати ученике са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени). Врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и њихову примену објаснити на елементарном нивоу, без улажења у детаље. - Показати угледне примере појединих грађевинских материјала, а предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом. - Упознати ученике са конструктивним елементима грађевинског објекта (темељ, зидови, међуспратна конструкција, степенице и кров) уз међусобно функционално повезивање и начине изградње. Направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу. Користити мултимедијалне презентације и одговарајуће цртеже за проверу усвојености знања. - Уз помоћ мултимедије или слика упознати ученике са 180	врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње,	- компетенција за учење - одговорно учешће у демократском друштву - естетичка компетанција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - предузимљивост и оријентација ка предузетништву - рад са подацима и информацијама - решавање проблема - сарадња дигитална компетенција

Техника и технологија за
5 разред (Материјали)

Природа и друштво за 4. рарзед (наставна
тема: Рад, енергија производња и
потрошња),

Техника и технологија за
5. разред (наставна тема: Ресурси и
производња)

Информатика и
рачунарство
(Претраживање
интернета и ауторска
права)

Ликовна култура
(Стваралачка уобразиља)

Географија (Привреда)

Биологија (Живот у еко систему)

- Оспособити ученике да препознају и повезују алате и машине са врстама грађевинских радова (основна подела грађевинских машина и алата и њихове најважније карактеристике). Користити слике, цртеже и мултимедијалне презентације. - Указати на значај планирања избора материјала за изградњу грађевинског објекта и његове изолације још током пројектовања, са аспекта рационалне потрошње енергије и уштеде топлотне енергије. Повезати значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије. Користити мултимедијалне презентације и узорке одговарајућих материјала. - Упознати ученике са врстама грејања у кући/стану. Кроз разговор са ученицима и уз изношење различитих примера из живота, ученике упутити на правилно и безбедно коришћење уређаја за загревање и климатизацију простора у кући/стану, а све са циљем рационалне потрошње енергије. /					

- великих могућности коришћења обновљивих и алтернативних извора енергије за загревање стана/куће. За реализацију овог дела наставне теме користити мултимедијалне презентације. - организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње. Користити разне илустрације модела или мултимедију, да би ученици могли да препознају			Посебно нагласити значај Упознати ученике са		

5.Конструкторско моделовање

- уз помоћ наставника, или успешнијих ученика у тиму, израђује техничку документацију, макету и модел пољопривредне или грађевинске машине

- уз помоћ наставника или успешнијих ученика у тиму безбедно изводи радне операције

- израђује техничку документацију, макету и модел пољопривредне или грађевинске машине

- самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта

- самостално проналази информације потребне за израду матеке и модела

- самостално креира планску документацију користећи програм за обраду текста

- припрема и организује радно окружење

- самостално израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата, машина у складу са

принципима безбедности

-Израда техничке документације.

-Израда макете/ модела у

грађевинарству, пољопривреди или

модела који користи обновљиве

изворе енергије.

-Представљање идеје, поступка израде

и решења производа.

-Одређивање тржишне вредности

производа укључујући и оквирну

процену трошкова. --Представљање

производа и креирање дигиталие

презентације.

- Ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине. Потребно је поступно уводити ученике у алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирању планске документације (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, процена трошкова) до извршавања радних операција, графичког представљања замисли и процене и вредновања.

- Ученике могу да се сами опредељују за одређену активност у оквиру дате теме која се односи на израду модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи. Ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/моделакористећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући183принципе економичног искоришћења материјала и рационалног

- одговорно учешће у демократском друштву

- естетичка компетанција

- комуникација

- одговоран однос према околини

- одговоран однос према здрављу

- предузимљивост и оријентација ка предузетништву

- рад са подацима и информацијама

- решавање проблема

- сарадња

дигитална компетенција

Техника и технологија за 5. разред (наставна тема: Конструкторско моделовање)Информатка и рачунарство (дигитална писменост – употреба ИКТ уређаја)

самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта - самостално проналази информације потребне за израду матеке и модела - самостално креира планску документацију користећи програм за обраду текста - припрема и организује радно окружење - самостално израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата, машина у складу са принципима безбедности на раду - успешно израђује техничку документацију, макету и модел пољопривредне или грађевинске машине - успешно израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата, машина у складу са принципима безбедности на раду		- У пројекат се може укључити и више ученика уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. Ученици учествују у успостављању критеријума за вредновање, процењују свој рад и рад других и предлажу унапређење постојеће макете/модела. - У свим сегментима наставе у овој области, код ученика треба развијати предузетнички дух затевима да се врши процена употребљивости и оправадности реализованих решења		

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:

Тема /област:	**Основни ниво:**	**Средњи ниво:**	**Напредни ниво:**
Животно и радно окружење	**ТЕХ.ОО.О.2.5.**Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у Свакодневном животу.	**ТЕХ.ОО.С.1.4.**Познају и поштују Правила унутрашњег спољашњег уређења грађевинског објекта.	
Саобраћај	**ТЕХ.ОО.О.3.3.**Примењују правила безбедности као активни учесници у саобраћају	**ТЕХ.ОО.С.1.6.**Повезују примере примене ИКТ-а у управљању саобраћајним системима са безбедношћу у саобраћају**.**	
Техничка и	**ТЕХ ОО.О.1.3.**Препознају	**ТЕХ.ОО.С.3.4.**Повезују	

дигитална **писменост**	Основне карактеристике и Конструктивне елементе Грађевинских објеката**.** **ТЕХ.ОО.О.2.3.**Цртају једноставне предмете скицом и Техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. **ТЕХ.ОО.О.2.4.**Примењују основна знањаиз области технике и технологије Коришћењем апликација из Office пакета.	стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.	
Ресурси и **производња**	**ТЕХ ОО.О.1.1.**Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. **ТЕХ ОО.О.1.2.**Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. **ТЕХОО.О.1.4.**Наводе главне загађивачеваздуха, воде и земљишта иописују њихов утицај на животнусредину. **ТЕХ.ОО.О.3.4.** Применом	**ТЕХ.ОО.С.3.**4Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета. **ТЕХ.ОО.С.3.5.**Иницирају и учествују у активностима рециклаже и заштите животне средине у локалној заједници.	

	Правила рационалног коришћења енергије домаћинству штеде кућни буџет. **ТЕХ.ОО.О.3.5.**Препознају Своје способности и афинитете Према различитим занимањима у области технике**.**		
Конструкторско **моделовање**	**ТЕХ.ОО.О.3.1.** Примењују мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада. – **ТЕХ.ОО.О.3.2.** Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика.	**ТЕХ.ОО.С.2.2.**Самостално или тимски израђују техничку Документацију у оквиру мини Пројекта користећи прибор за Техничко цртање или рачунарске апликације. **ТЕХ.ОО.С.3.3.**Креирају рекламни материјал ради Промоције самостално или Тимски израђеног пројекта.	**ТЕХ.ОО.Н.2.1.**На основу анализе конструкторског модела,предлажу мере његовог унапређења узуважавање естетских компоненти. **ТЕХ.ОО.Н.3.2.**При реализацији Сопствених идеја,претходно Представљених техничким цртежом или употребо одговарајуће апликације,користе расположиве интерфејс технологије.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године из предмета техника и технологија обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Оцењивањем се ученик оспособљава да може објективно да процени своја и постигнућа других ученика, као и да уме да постави себи личне циљеве током процеса учења, а у правцу свог напредовања и развоја.

Формативно и сумативно оцењивање евидентира се у педагошкој документацији од стране предметних наставника (педагошка свеска и електронски дневник).

Наставник бележи активности и ангажовање на часу, као и учеников однос према раду. Сваку оцену (област) ученици могу да поправе и закључна оцена се изводи на основу аритметичке средине свих оцена у току полугодишта.

Формативно оцењивање врши се континуирано , на сваком часу и односи се на праћење и евидентирање напретка постигнућа ученика, праћење како учи, на степен самосталности у раду, на оствареност сарадње са другим ученицима, на развијање разних вештина кроз практичне и друге радове итд.

Ученици се сумативно - бројчано оцењују на крају програмских целина (најмање 4

пута у полугодишту) и на крају полугодишта .

Ученик у току школске године може бити оцењен на основу:

- усменог излагања
- активности на часу
- петнаестоминутних писмених провера знања
- израде практичног рада
- практичног рада на рачунару
- израде техничких цртежа
- израде и презентовања презентација
- израде паноа и реферата
- учешћа на такмичењима и у активностима у школи
- повезивања теоријских знања са практичним радом и свакодневним животом
- рада у тиму

Петнаестоминутне писмене провере знања не морају бити унапред најављене, али се то

углавном ради . Резултати ових тестова уносе се у педагошке свеске и бројчана оцена

изводи на основу две такве провере или у комбинацији са усменим испитивањем . Питања

на тесту су бодована према тежини, а бодовна скала ради се приближно према

следећим процентима:

Оцена Опис оцене - проценат

Одличан (5) 85-100 %

Врло добар (4) 71-84 %

Добар (3) 55-70 %

Довољан (2) 31-55 %

Недовољан (1) 0-30 %

Практични радови ученика вреднују се на основу: сложености рада; самосталности израде; прецизности при преношењу мера , изради делова и завршне обраде; правилног коришћења различитих алата и прибора; примене мера заштите на раду;функционалности и/или естетске вредности рада; мотивисаности ученика током израде;

Ученик се оцењује јавно и оцена му се саопштава и образлаже одмах по добијању. Уз образложење ученику се дају и препоруке за активности у даљем раду, које ће у случају слабијих постигнућа бити смернице за напредовање.

Оцену одличан (5) добија ученик који:

- у потпуности показује способност примене знања из технике и технологије
- лако логички повезује чињенице и појмове;
- самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и повезује наставни садржај са практичним радовима;
- самостално решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
- показује изузетну самосталност и висок степен активности и ангажовања при обради нових наставних јединица, изради цртежа, практичних радова и осталог.
- самостално примењује правила котирања, при изради техничких цртежа;
- самостално израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;
- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;
- самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену врло добар (4) добија ученик који:

- у великој мери показује способност примене знања из технике и технологије и логички

повезује чињенице и појмове;

- самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;

- решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери

критички расуђује;

- показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања код израде

техничких цртежа,

- у великој мери примењује правила котирања код израде техничких цртежа;

- самостално израђује практичне радове поштујући принципе економичног

искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући

процедуре у складу са принципима безбедности на раду;

- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад

других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;

- самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну

процену трошкова;

Оцену добар (3) добија ученик који:

- у довољној мери показује способност примене знања из технике и технологије у

новим ситуацијама

- у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;

- у довољној мери изводи закључке који се заснивају на подацима;

- делимично самостално решава поједине проблеме;

- показује делимични степен активности и ангажовања;

- делимично показује самосталност код израде техничких цртежа;

- делимично примењује правила котирања код израде техничких цртежа;

- делимично показује самосталност када израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду;

- учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела;

- самостално одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену довољан (2) добија ученик који:

- знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;

- у мањој мери повезује чињенице и појмове - искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;

- понекад је самосталан у решавању проблема иу недовољној мери критички расуђује;

- показује мањи степен активности и ангажовања;

- искључиво уз помоћ наставника примењује правила котирања код израде техничких цртежа и практичних радова;

- уз помоћ наставника учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује

свој рад и рад других;

- уз помоћ наставника одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;

Оцену недовољан (1) добија ученик који:

- знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене;
- не изводи закључке који се заснивају на подацима;
- критички не расуђује;
- не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање;
- не показује интересовање за израду техничких цртежа и практичних радов

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Предмет: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ је да ученици изграде позитиван став према коришћењу дигиталне технологије и примењују знања и вештине из ове области у циљу ефикасног обављања различитих послова и задатака из школског и свакодневног живота. Технологију користе на безбедан начин, свесни последица њене непримерене и прекомерне употребе, водећи рачуна о свом физичком и психичком здрављу, о другим корисницима, као и о животној средини. Поседују знања и вештине које им омогућавају да из различитих домаћих и иностраних извора проналазе информације уз свест да неке од њих нису поуздане. Формално и неформално комуницирају коришћењем различитих видова дигиталне комуникације, поштујући правила језичког и дигиталног правописа, пристојне и етичне комуникације. Дигитални садржај и програме користе на етичан начин поштујући ауторска права и интелектуалну својину. Познају поступке за пријављивање непримереног садржаја и понашања на интернету. Уређују и креирају дигиталне садржаје коришћењем одговарајућих уређаја и програма. Прикупљају податке, врше њихову основну обраду, графички их приказују, анализирају и доносе одговарајуће закључке. Применом	

и са узрастом. Познају принципе и	алгоритамског начина размишљања и програмирања развијају апстрактно мишљење и решавају једноставније проблеме из области математике, физике, хемије и других наука, као из свакодневног живота. Креирају једноставне програме којима аутоматизују познате поступке, у складу предности технологијом потпомогнутог сарадничког рада (нпр. у „облаку”) на решавању одређених проблема из школског и друштвеног окружења, чиме се стварају услови за квалитетно функционисање у савременом, информационом друштву, као и за даље школовање и целоживотно учење.
Кључни појмови садржаја предмета:	Дигитална слика, Едитовање, Форматирање, Сервиси Мултимедија, Интернет сервиси, Ауторска права, Основне лиценце, Интернет зависност, Програмски језик, Рачунарски програм, Алгоритми, Логичке операције, Оператори, Пројектни рад, Тимски рад

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
ИКТ	-правилно користи ИКТ уређаје; –креира, уређује и	Дигитални уређаји и кориснички	- Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја. -	– компетенција за учење – естетичка	-енглески језик -техника и

	структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; –креира и обрађује дигиталну слику; –самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; – уређује мултимедијалну резентацију која садржи видео и аудио садржаје;	програми. - Управљање дигиталним документима. - Рад са сликама. - Рад са текстом. - Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.	Ученици би требало да знају да наведу и препознају из којих се компоненти састоји стони и/или преносни рачунар и укратко опишу основну улогу сваке од њих. - Оспособити ученике за рад у програму за управљање документима на рачунару. - Представити функције стандардних дијалога за учитавање, снимање и проналажење датотека. - При раду са текстом	компетенција – комуникација – одговоран однос према здрављу – предузимљивос т и оријентација ка предузетништв у – рад са подацима и информацијама – сарадња дигитална компетенција	технологиј а -ликовна култура -музичка култура - Математи ка

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	-чува и организује податке локално и у облаку; – одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; – разликује основне интернет сервисе; – примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; – приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; – објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом CC лиценцом; -објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. - Интернет сервиси. - Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. - Заштита приватности личних података и ауторских права	фокусирати се на креирање и форматирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста. - При раду са текстом фокусирати се на креирање и форматирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста - Најпре обновити рад са основним алатима за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика, ...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма одабиром тастатурног	компетенција за учење – естетичка компетенција – комуникација – рад са подацима и информацијама – сарадња дигитална компетенција	-енглески језик -техника и технологија -ликовна култура -Математика -српски језик

РАЧУНАРС – ТВО	креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; – објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); – користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; – разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме);	- Основе изабраног програмског језика. - Основне аритметичке операције. - Уграђене функције. - Ниске (стрингови). - Структуре података. - Гранање. - Понављање. Основни алгоритми.	распореда за наше говорно подручје (ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени језичког и дигиталног правописа. - Усвојене вештине је неопходно увежбавати са ученицима, да би што ефикасније вршили основне операције са текстом коришћењем само тастатуре - Активности ученика усмерити на могућности одабраног текстпроцесора, подешавање радног окружења, врсте приказа које су погодније у зависности од тога да ли се уноси текст, исправљају грешке у тексту или врши преглед документа пре штампања и сл. Оспособити	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња дигитална компетенција	-Математика -Енглески језик

ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ	По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: -сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; – користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; – креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; вреднује процес и резултате пројектних активности.		- Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. - Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.	ученике да подешавају радно окружење изабраног текст-процесора, подешавају димензије и маргине странице, уносе текст ћириличким и латиничким писмом, сачувају унети текст, отварају постојећи текстуални документ, затварају активни документ, врше основно форматирање текста (својства пасуса, карактера итд.). - Навести елементе који се могу уметнути у текстуални документ (слике, графички облици, табеле, симболи...). Указати на сврху уметања таквих	елемената наводећи једноставне примере и повезати и технику уметања ових елемената са уметањем слика које су вршили у петом разреду. - Посебну пажњу посветити табелама.

Изабрати једноставне примере (распоред часова,	– одговорно учешће у демократском друштву – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња дигитална компетенција	- Грађанско васпитање - Математика

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:
- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја. Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

СТАНДАРДИ:			
ИКТ	**ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	**РАЧУНАРСТВО**	**ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ**
ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке. ИНФ.ОО.С.1.2. Организују податке у дигиталном окружењу на	ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. ИНФ.ОО.О.2.3. Путеминтернета остварују безбедну и примерену Комуникацијуса другим корисницима. ИНФ.ОО.С.1.5.	ИНФ.ОО.О.1.3. Представљају решење једноставног проблема помоћу алгоритма који садржи излистане улазне податке, дефинисан начин њихове обраде и приказан очекивани резултат (излаз). ИНФ.ОО.О.2.4. Препознају који од понуђених	ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду. ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима. ИНФ.ОО.Н.2.3.

различитим медијумима.	Процењују валидност информација пронађених на интернету. ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијам а које проналазе на интернету приступају критички. ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку.	програма (визуелних и текстуалних) је креиран на основу датог алгоритма. ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног програмског језика. ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарски програм, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту. ИНФ.ОО.Н.1.2. Користе библиотеке, функције и сложеније типове података за креирање сложенијих рачунарских програма..	Штите дигиталне продукте свог или тимског рада одговарајућом Си- си лиценцом. ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких , здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:			
Шта пратимо:	**Критеријуми оцењивања:**	**Поступак и нструменти оцењивања:**	**Време:**
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених исхода постигнућа у току савладавања програма предмета. Процењују се: вештине разумевања, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим задацима; вештине, руковање алатима и технологијама и извођење радних задатака.	Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; Оцену добар (3) добија	- Свакодневно бележење активности ученика на часу (практичан рад као и усмено одговарање) у евиденције наставника: број јављања (тачни одговори): за једно јављање / тачно одрађен задатак +, за јављање више пута / више тачних задатака ++, за давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања / проналажење других решења за задатак 5, ко не зна одговор – (три минуса 1), домаћи задаци: за 3 неодрађена домаћа задатка 1. Напомена: водити рачуна о: - свеобухватности одговора - сналажењу у одговарајућим и наменским програмима и апликацијама - хоризонталном и вертикалном повезивању градива - Писане онлајн провере, квизови:	- континуирано - након завршетка теме - по потреби

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	108+18 (72 часа ФЗВ, 54 часа Обавезне физичке активности)
	Недељни фонд:	3 (1 час недељно је ОФА, као део Физичког и здравственог васпитања) Кумулативно - Физичко и здравствено васпитање - ОФА - 18 часова (реализује се ван редовног распореда)
Циљ предмета:	Да ученик разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима,унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, и да допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком) , развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним савременим условима живота и рада.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Вежбање, здрави стилови живота, кретање, спортске игре, правила, гимнастика, плес, моторичке способности - развој	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
АТЛЕТИКА	− комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу -доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	Техника истрајног трчања Скок увис Техника спринтерског трчања Скок у даљ Техника штафетног трчања Техника високог и ниског старта Бацање лоптице (до 200 г)	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - реализовање основних и додатних садржаја кроз практичну наставу -на основу праћења напретка ученика проширење садржаја у складу са моторичким способностима	* дигитална компетенција *Одговоран однос према здрављу * естетичка компетенција	Математика, физика, музичко

СПОРТСКА ИГРА КОШАРКА	− користи елементе технике у игри − примењује основна правила кошарке у игри учествује на унутародељенским такмичењима	Ставови у нападу и одбрани Шутирања на кош, Вођење лопте, Дриблинг и пивотирање, Хватања и додавања лопте, Игра, Основна правила кошарке	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - савладавање основних обавезних садржаја кроз практичан рад - избор и прилагођавање вежби нивоу ученика и испуњењу исхода водећи рачуна о оптерећењу и динамици часа	* дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, историја
ГИМНАСТИКА	− одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела − користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри -процени сопствене могућности за вежбање у гимн.	Вежбе на тлу Прескоци и скокови Ниска греда Гимнастички полигон	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - након савладавања обавезнох садржаја , проширивање задатака кроз практичан рад - избор вежби у складу са способностима ученика, материјално техничким условима	*Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, биологија, физика , историја
РИТМИКА И ПЛЕС	− изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу − игра народно коло − изведе кретања у различитом ритму − изведе основне кораке плеса из народне традиције других клтура	Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја „Ужичко“ Основни кораци друшвених плесова-валцер	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - прилагођавање садржаја моторичком нивоу ученика	* дигитална компетенција *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Музичко , историја

ТЕСТИРАЊЕ И МЕРЕЊА	-упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак	Батерија тестова	* кроз мерење праћење индивидуалног напретка ученика	* дигитална компетенција *Одговоран однос према здрављу	
МАЛИ ФУДБАЛ	− изводи елементе фудбалске техмике − користи елементе технике у игри − примењује основна правила фудбала у игри − учествује на унутародељенским такмичењима -примењује основне елементе тактике у одбрани и у нападу	Вођење и контрола лопте Примање лопте и додавање лопте различитим деловима стопала Шутирање на гол Вежбе са два и три играча Основе игре у нападу и одбрани	- кроз практичне вежбе полазећи од способности ученика и материјално техничких услова - савладавање основних обавезних садржаја кроз практичан рад - избор и прилагођавање вежби нивоу ученика и испуњењу исхода водећи рачуна о оптерећењу и динамиви часа	дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, историја, физика
МИНИ РУКОМЕТ	-користи елементе технике и примењује основна правила у игри	Вођење лопте, Хватања и додавања лопте, Шутирања на гол, Финтирање, Принципи индувидуалне одбране Основна правила рукомета/минирукомета	- демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - суђење	дигитална компетенција *комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	Математика, историја, физика
Активности по избору ученика			- избор активности од стране ученика, од неколико понуђених у договору са наставником	*комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција	

Физичка и здравствена култура;	− наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље − разликује здраве и нездраве начине исхране − направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. − примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања − препозна врсту повреде − правилно реагује у случају повреде чува животну средину током вежбања	− наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље − разликује здраве и нездраве начине исхране − направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. − примењује здравствено хигијенске мере пре, у току и након вежбања − препозна врсту повреде − правилн реагује у случају повреде чува животну средину током вежбања		комуникација *Одговоран однос према здрављу *сардња * естетичка компетенција *компетенција за целоживотно учење	
Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:					

СТАНДАРДИ:			
Тема /област:	Основни ниво:	Средњи ниво:	Напредни ниво:
АТЛЕТИКА	ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања. ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.3.7. Користе и комбинују разноврсне основне моторичке вештине у различитим ситуацијама (игра, спорт, рекреација, свакодневне животне ситуације)	ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.2.1. Идентификују добре и слабе стране сопственог извођења моторичке вештине ради побољшања извођења.	ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествују у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље.
СПОРТСКА ИГРА КОШАРКА	ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.1.8. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.3.7. Користе и комбинују разноврсне основне моторичке вештине у различитим ситуацијама (игра, спорт, рекреација, свакодневне животне ситуације).	ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.1.11. Познају стручну терминологију везану за физичку активност, вежбање и спорт. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења. ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују спе цијализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности).	ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествују у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље ФЗВ.ОО.Н.3.1. Са самопоуздањем се редовно баве физичком активношћу у складу са сопственим потребама и интересовањима. ФЗВ.ОО.Н.3.7. Идентификују понуду спортских и рекреативних активности и ресурса у локалној средини.

		ФЗВ.ОО.С.3.6. Примењују принципе толеранције и фер-плеја у физичкој активности и спорту	
ГИМНАСТИКА	ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања. ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.1.11. Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање. ФЗВ.ОО.О.3.5. Примењују адекватне вежбе за унапређивање моторичких способности.	ФЗВ.ОО.С.1.3. Демонстрирају технике помагања, чувања себе и других приликом вежбања. ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења.	ФЗВ.ОО.Н.3.5. Праве одговорне изборе у вези са физичком активношћу, исхраном и здрављем
РИТМИКА И ПЛЕС	ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.О.1.8. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина. ФЗВ.ОО.О.2.5. Користе одговарајућа вербална и невербална средства (плес, покрет) да искажу осећања и	ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.С.1.7. Демонстрирају моторичке вештине у различитим условима у складу са постављеним задацима. ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и	ФЗВ.ОО.Н.3.3. Учествују у догађајима који промовишу физичку активност, здравље и заштиту животне средине у локалној заједници

и вежбања. и разлике (пол, способности и др.)	комуницирају са вршњацима. ФЗВ.ОО.О.3.6. Одржавају личну колективну хигијену током ФЗВ.ОО.О.3.8. Поштују друге учеснике у физичкој активности сарађују са њима без обзира на	комбинују специјализоване моторичке вештине у разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности). ФЗВ.ОО.С.3.8. Учествују у догађајима који промовишу физичку активност и здравље у школи, при чему се одговорно односе према животној средини. ФЗВ.ОО.С.1.16. Идентификују елементе националног наслеђа у физичкој активности, спорту и плесу	

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

КРИТЕРИЈУМ ОЦЕЊИВАЊА БАЗИРАН ПРЕМА ИСХОДИМА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ИЗ ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА

На састанку наставника физичког и здравственог васпитања усаглашени су критеријуми оцењивања на часовима физичког и здравственог васпитања, обавезних физичких активности и усклађени су са принципима оцењивања дефинисаним у Правилнику о оцењивању у основној школи..

Принципи оцењивања, у смислу овог правилника, јесу:

1) објективност у оцењивању према утврђеним критеријумима;
2) релевантност оцењивања;
3) коришћење разноврсних техника и метода оцењивања;
4) правичност у оцењивању;
5) редовност и благовременост у оцењивању;
6) оцењивање без дискриминације и издвајања по било ком основу;
7) уважавање индивидуалних разлика, потреба, узраста, претходних постигнућа ученика и тренутних услова у којима се оцењивање одвија.

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Формативно оцењивање јесте редовно праћење и процена напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру физичког и здравственог васпитања,обавезних физичких активности,физичког васпитања и изабраног спорта, активности (пројектне наставе и слободних наставних активности), као и праћење владања ученика.

Формативне оцене се евидентирају у педагошкој документацији наставника.
Сумативно оцењивање јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта из обавезног и изборних програма и активности.
Оцене добијене сумативним оцењивањем су бројчане и евидентирају се у дневнику, а могу бити унете и у педагошку документацију.

Почетна основа оцењивања је континуирано праћење сваког ученика и вредновање знања, вештина и ставова помоћу усменог испитивања и практичне провере на крају предметних области.

- На нивоу стручних већа установљено је који су подаци о ученику битни за праћење (активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању, приказ комлекса вежби обликовања и достигнут ниво моторичких знања, умења и навика)
- На почетку школске године потребно је спровести иницијалну проверу моторичких способности као инструмент провере потенцијала ученика.
- На крају школске године, треба спровести истоветне тестове за проверу нивоа постигнућа ученика.

Чланови актива воде своје педагошке свеске или то раде у ЕС дневнику у којима бележе:

Активности и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:

– вежбање у адекватној спортској опреми;
– редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима, физичког васпитања и изабраног спорта.
– учествовање у ваннаставним и ваншколским активностима и др.
– приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),
– достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика у атлетици, гимнастици, спортским играма и др.

Све колеге су прошле обуку и примењују исту батерију тестова моторичких способности (семинар К1 969)

За ученике који раде по ИОП-у, ради се евалуација након сваког класификационог периода и кориговање планова по потреби.

Начин праћења напредовања и оцењивања ученика од стране наставника:

Орјентисано је на исходе. Самооцењивање (самопроцена), оцењивање од стране наставника, самоконтрола и провера ученика помоћу табела датих за проверу способности, праћење и евидентирање ученика за све садржаје у вези са ваннаставним активностима, секцијама и такмичењима (што школских, што клупских, остварених кроз јавне наступе...).

Оцењивање се врши бројчано, на основу остваривања оперативних задатака и минималних образовних захтева. Праћење напретка ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године, на основу јединствене методологије која предвиђа следеће тематске целине:

- стање моторичких способности
- усвојене здравствено хиг
- иханске навике
- достигнути ниво савладаности моторних знања
- однос према раду

Праћење и вредновање моторичких способности врши се на основу савладаности програмског садржаја којим се подстиче развој оних физичких способности за које је овај узраст критичан период због њихове трансформације под утицајем пубертета и физичких активности.

Усвојеност здравствено-хигијенских навика прати се на основу утврђивања нивоа правилног држања тела и одржавања личне и колективне хигијене
Степен савладаности моторичких знања и умења спроводи се на основу минималних програмских захтева, узевши у обзир степен напредовања.
Однос према раду вреднује се на основу редовног и активног учествовања у наставном процесу, доношењу адекватне опреме, учешћа на такмичењима и ваншколским активностима.
При оцењивању физичких способности узима се у обзир ниво личних физичких способности сваког појединца, остварен у току школске године, према његовим индивидуалним могућностима.
За контролу физичких способности примењује се батерија тестова која обухвата следеће:

- телесна висина и маса,
- трчање 4x10м,
- претклон у седу,
- скок у даљ из места,
- трбушњаци,
- издржај у згибу,
- шатл ран

Провера се врши на почетку и крају школске године помоћу критеријума за процену физичког развоја и физичких способности.
Узевши претходно наведено у обзир, орјентационо и условно може се уједначавање критеријума свести по областима на следећи начин:

АТЛЕТИКА:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, показује велико интересовање и зна да усвојене елементе комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Разуме потребу познавања ове области у целости и сагледава корист од исте.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје , наводи и демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе треба да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје , наводи и демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У мањој мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје , наводи и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у најмањој могућој мери, не показује неопходно интересовање и у мањој мери схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање . Не схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

СПОРТСКЕ ИГРЕ (кошарка, рукомет, одбојка, фудбал, стони тенис):

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у целости, показује велико интересовање. Разуме потребу познавања ових области у целости и сагледава корист од исте. Примењује виши ниво технике, познаје већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје, наводи и успешно демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у већој мери, показује одређено интересовање. Разуме потребу познавања ових области у одређеној мери и сагледава корист од исте. Примењује осредњи ниво технике, познаје већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз одређен степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје, наводи и демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у мањој мери, показује одређено интересовање. Разуме потребу познавања ових области у мањој мери и углавном сагледава корист од исте. Примењује осредњи ниво технике, познаје одређени број правила, најједноставније тактичке комбинације и уз одређен степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје, наводи и демонстрира пређене активности из ове области. Разуме потребу познавања ових области у најмањој могућој мери, не показује одређено интересовање. Не сагледава јасно потребу познавања ових области и користи од исте. Ретко примењује нижи ниво технике, познаје мали број правила, најједноставније тактичке комбинације и уз минималан степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ових области и не показује одређено интересовање. Не сагледава јасно потребу познавања ових области и користи од исте. Ретко примењује нижи ниво технике, познаје врло мали број правила, не разуме тактичке комбинације и уз минималан степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других у мањој мери.

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, сагледава корист од исте, показује велико интересовање и зна да усвојене елементе комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје , наводи и демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе треба да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје , наводи и демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање и схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. У мањој мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје , наводи и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у најмањојмањој могућој мери, не показује неопходно интересовање и у мањој мери схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од прећених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање . Не схвата да усвојене елементе може да комбинује и користи како у другим спортовима тако и у свакодневном животу. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И ПЛЕС:

ОДЛИЧАН 5: Одлично познаје, зна да наведе и врло успешно демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у целости, показује велико интересовање. Одлично изводи кретње у различитим ритмовима. Разуме потребу познавања ове области у целости и сагледава корист од исте.

ВРЛО ДОБАР 4: У већој мери познаје , наводи и демонстрира све прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у већој мери, показује одређено интересовање. Углавном успешно изводи кретње у различитим ритмовима. У одређеној мери успева да сагледа потребу познавања ове области.

ДОБАР 3: У одређеној мери познаје , наводи и демонстрира прећене активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у мањој мери, показује одређено интересовање. Понекад изводи кретње у различитим ритмовима. У мањој мери успева да сагледа потребу

познавања ове области.

ДОВОЉАН 2: У мањој мери познаје , наводи и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Разуме потребу познавања ове области у најмањојмањој могућој мери, не показује неопходно интересовање. Ретко успева да изводи кретње у различитим ритмовима. Не сагледава јасно потребу познавања ове области.

НЕДОВОЉАН 1: Не познаје , не зна да наведе и демонстрира неке од пређених активности из ове области. Не разуме потребу познавања ове области и не показује интересовање . Не уме да изводи кретње у различитим ритмовима. Не сагледава довољно јасно потребу познавања ове области.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 5. до 8. разреда)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5

	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Уме да примени једноставне,двоставне општеприпремне вежбе.	Уме правилно да изводи вежбе,разноврсна природна и изведена кретања.	Правилно одржава равнотежу у различитим кретањима.	Ученик користи висок ниво техничко-тактичких знања, демонстрира сложеније комплексе вежби и кретања.	

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ *Атлетика *Спортска гимнастика *Основе тимских, спортских и елементарних игара *Плес и ритмика *Полигони	Ученик показује мањи степен активности и ангажовања,уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе,односно захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовање ученика добија оцену довољан (2)	Ученик показује делимични степен активности и ангажовања,уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе, односно захтеве који су утврђени и на основном и већим делом на средњем нивоу стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа,уз ангажовање ученик добија оцену добар (3)	Ученик показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања,уз мању помоћ наставника у потпуности,самостално испуњава захтеве који су утврђени и на основном и на средњем нивоу,као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа,одређеним индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања добија оцену врло добар (4)	Ученик показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања, где ученик у потпуности самостално,без помоћи наставника испуњава захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу,као и у већини захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа,одређеним индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа,уз веома висок степен ангажовања,добија оцену одличан (5)

ВРЕДНОВАЊЕ У ВИРТУЕЛНОМ ОКРУЖЕЊУ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ Рубрика за вредновање наученог (вредновање увежбаног)		
Бодовна скала:	Ученик:	Пожељни елементи ученичких радова
*85%-100% – одличан (5)	* Наводи тачне информације у задатку, и при обликовању питања и при решавању. * Препознаје све примере у задатку те их већином исправно описује. * Користи одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава све задатке.	* Објашњења * Примери * Задаци * Слике * Видео * Квиз * Њихов ауторски рад (слике, видео, квиз) * Интерактивн
*75 % - 84.99 % – врлодобар (4)	* Наводи већину тачних информација у задатку, и при обликовању питања и при решавању. * Препознаје већину примера у задатку те их већином исправно описује. * Користи углавном одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава већину задатака.	
*65- 74.99% – добар (3)	* Наводи делимично тачне информације при обликовању задатка. * Препознаје мањи број примера у задатку и половично их описује. * Користи мањи број одговарајућих примера и илустрације у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава половину задатака.	

*50 % - 64.99 % – довољан (2)	* Наводи мањи број тачних информација у задатку, и при обликовању и при решавању. * Препознаје врло мали број примера у задатку. * Користи мањи број одговарајућих фотографија у обликовању задатка, без примера или с неодговарајућим примерима. * У предвиђеном времену извршава мање од половине задатака.	и садржај и слике * Додатни садржаји других аутора
*0% - 49.99% – недовољан (1)	* У предвиђеном времену не извршава задатак.	

Ученик/ца у сваком полугодишту добија једну оцену за доношење опреме, труд, залагање, спорско понашање, фер-плеј, спорско навијање. Ученик из свих наведених елемената добија само једну оцену.
Ученик/ца добија минус за неадекватну опрему на часу и тада присуствује часу али га не ради.
Ученик може добити минус за неспортско понашање, уколико се не труди, не залаже, омета друге у раду, угрожава безбедност других, неспорски навија ...
Ученик може добити минус и током спортскик турнира, такмичења у организацији школе или на спортским турнирима, такмичењима где представља школу.

- Уколико ученик/ца има три часа недељно и из горе наваденог добије 3 минуса, после сваког трећег минуса биће му уписана оцена 1 (један).

Ученик/ца добија минус за неадекватну опрему на часу и тада седи на клупи. Једино уколико нема белу мајицу већ друге боје ученик добија минус али може радити час (детаљније у правилнику о опреми и помашању на часу физичког и здр.васпитања, ОФА).
Ученици који покажу изузетно залагање, труд, резултат на општинским, окружним, међуокружним и републичким такмичењима, биће награђени оценом одличан (5).
Ученици/це који раде по ИОП-у оцењују се у складу са планом и програмом, очекиваним исходима, циљевима, напретку, труду, залагању, спорском понашању, спорском навијању.

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ учења програма Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.	
Кључни појмови садржаја предмета:	права и одговорности, демократско друштво, партиципација, интернет насиље, истраживање ставова	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**

ЉУДСКА ПРАВА	Ученик ће бити у стању да: • својим речима и на примеру образложи везу права и одговорности; • наведе примере за групу права слобода да и заштита од; • аргументује значај инклузивног образовања, праваи потребе за образовањем свих ученика; • штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; • препозна ситуације кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе;	**Права и одговорности** Моја и твоја права – наша су права. Права и одговорности. Посебна група права: слобода да и припадајуће одговорности. Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности. Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности. Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности. Инклузивно образовање -квалитетно образовање за све.	У циљу остваривања жељених исхода користиће се : групни облик рада, а посебно рад у мањим групама, рад у пару, радионичарски рад, брејсторминг (групна креативна активност која служи да се пронађу решења за одређени проблем скупљајући идеје и предлоге које учесници активности спонтано дају), студија случаја – решавање проблема, консултације, дискусија, углови, дебата, акваријум, ледоломци (забавне, кратке активности које стварају поверење, развијају идентитет и самосвест групе, уносе динамику и темпо, “загревају” ученике за активности које следе), Предавање и/ или презентација (мини-предавање) , играње улога, демонстрација, међусобно подучавање ученика, симулација. За реализацију планираног користиће се школски ресурси : рачунари, пројектор… -ресурси локалне средине: подаци из јавних установа Користиће сеинтернетза истраживање и проналажење информација и едукативних материјала.	Одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за целоживотно учење, сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу.	Оствариће се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	• на правилан начин користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт, подела власти; • својим речима на примеру образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти; препозна стварну партиципацију ученика у одељењу и школи;	**Демократско друштво и партиципација грађана** Демократско друштво – појам, карактеритике. Грађанин. Дете као грађанин. Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура. Власт. Нивои и гране власти. Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација. Партиципација ученика на нивоу одељења и школе.		Одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за целоживотно учење, сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу.	Остваривање се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	• наведе примере позитивног коришћења интернета и мобилног телефона; • образложи могући утицај друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца; • разликује безбедно од небезбедног понашања на друштвеним мрежама; • примењује 7 златних правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука; • препознаје ситуације интернет насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ;	**Употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона** Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона. Шта је дозвољено, а шта није на интернету. Утицај друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца. Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона. Интернет насиље и веза са Конвенцијом о правима детета. Карактеристике и последице интернет насиља. Седам златних правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука. Реаговање у ситуацијама интернет насиља. Одговорности ученика и школе		Одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за целоживотно учење, сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу.	Остваривање се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ • правила рада групе и • разматра и користи извора.	• учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; • учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака; • презентује спроведено истраживање и добијене резултате; • процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке; • у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин; учествује у доношењу поштује их; проналази, критички информације из различитих	Планирање и извођење истраживања ставова и/ или понашања ученика у школи о употреби / злоупотреби интернета и мобилних телефона. Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем. Избор теме, узорка и инструмента истраживања. Спровођење истраживања. Обрада података. Тумачење резултата. Припрема и презентација добијених резултата. Евалуација истраживања.		Одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за целоживотно учење, сарадња, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу.	Остваривање се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура историја, информатика и рачунарство

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- Што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:

Праћење и вредновање ученика из предмета Грађанско васпитање се остварује у складу са Правилником о оцењивању у основној школи. Постигнуће ученика се изражава описном оценом (истиче се, добар и задовољава), а закључна оцена не утиче на општи успех ученика.
У праћењу и вредновању прате се следећи показатељи:
вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором и технологијама и извођење радних задатака; одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима.

Критеријуми оцењивања (описна оцена)	Поступак
Оцену **истиче се** добија ученик који: − у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; − лако логички повезује чињенице и појмове; − самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; − решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; − показује изузетну и велику самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања	- Формативно оцењивање: недељно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника и дневнику; - Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика); -Прегледање свески и личне евиденције; - Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика); - Вршњачко предавање (посматрање наставника, припрема, презентација, успешност реализације и утисци ученика); -Вођење евиденције од стране наставника о: јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти) учешћу у вршњачком предавању, посета културноисторијским институцијама и догађајима, несебичном пружању помоћи другим ученицима, израда паноа, презентација, различитих врста излагања, квиза.
Оцену **добар** добија ученик који: − у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; − у довољној мери логички повезује чињенице и	

појмове; − већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; − у довољној мери критички расуђује; − показује делимични и мањи степен активности и ангажовања	
Оцену **задовољава** добија ученик који: − знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; − у минималној мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; − ретко је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; − не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање	

Назив предмета: ВЕРСКА НАСТАВА

Разред: ШЕСТИ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Основно познавање истина хришћанске Цркве, Бога..	
Кључни појмови садржаја предмета:	Исус Христос, Нови Завет, Црква.	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**

I – УВОД 1. Упознавање садржаја програма и начина рада	Моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе; ❑ моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. ❑ бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса	❑ Упознавање са садржајем програма и начином рада	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада. Врсте наставе Настава се реализује кроз следеће облике наставе: ❑ теоријска настава (35 часова) ❑ практична настава (1 час)	Компетенција за учење •Има позитиван и одговоран однос према учењу.Комуникација •Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.Сарадња •доприноси решавању разлика умишљењу и ставовима поштујући друге каоравноправне чланове тима или групе.	1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Ликовна култура 5. Музичка култура 6. Грађанско васпитање
II - ПРИПРЕМА	❑ моћи да каже да су Јевреји пред	❑ Историјске околности пред	Место реализације наставе	Компетенција за учење	1. Српски језик и

СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖИЈЕГ 2. Историјске околности пред долазак Христов 3.Јеврејско ишчекивање Месије 4. Свети Јован Претеча	долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе ❑ моћи да препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава ❑ моћи да преприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и каже да је он припремао народ за долазак Христа ❑ моћи да доживи врлински живот и покајање као припрему за сусрет са Христом;	долазак Христов ❑ Старозаветна пророштва о доласку Месије ❑ Свети Јован Претеча	❑ Теоријска настава се реализује у учионици; ❑ Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању; Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе ❑ Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увиду токаквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже. ❑ Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно. ❑ Квалитет наставе се постиже када	•Мотивисан је и оспособљен дасамостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.Естетичка компетенција •Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања	књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Ликовна култура 5. Музичка култура 6. Грађанско васпитање

			се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.		
III - УВОД У НОВИ ЗАВЕТ 5. Нови Завет је испуњење Старог Завета 6. Новозаветни списи 7. Јеванђелисти	моћи да закључи да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет са људима. ❑ моћи да наведе неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка; ❑ моћи да пронађе одређени библијски одељак; ❑ моћи да каже да се Библија користи на богослужењима; ❑ моћи да именује Јеванђелисте и	❑ Нови Завет је испуњење Старог Завета ❑ Новозаветни списи (настанак, подела,функција, аутори...) ❑ Јеванђелисти	❑ Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. ❑ У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. ❑ Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.	Компетенција за учење •Способан је да самостално и у сарадњи са другимаистражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења;негује и развија лична интересовања. Одговорно учешће у демократском друштву •Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву	1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Ликовна култура 5. Музичка култура 6. Грађанско васпитање

	препозна њихове иконографске симболе; □ бити подстакнут на читање Светог Писма.				

IV - БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС 8. Пресвета Богородица – Благовести 9. Богородичини празници 10. Рођење Христово 11. Христос је Богочовек 12. Крштење Христово 13. Христова чуда 14. Новозаветне заповести и Беседа на гори15. Христос – „пут, истина и живот“ 16. Лазарева Субота и Цвети	моћи да преприча догађај Благовести и да препозна да је то „почетак спасења“; моћи да препозна службу анђела као гласника и служитеља Божијих; моћи да препозна Богородичино прихватање воље Божије као израз слободе; моћи да уочи да је за разлику од Еве, Богородица послушала Бога моћи да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним	празницима;		❑ Пресвета Богородица – Благовести ❑ Богородичини празници ❑ Рођење Христово ❑ Христос је Богочовек ❑ Крштење Христово ❑ Христова чуда ❑ Новозаветне заповести и Беседа на гори ❑ Христос – Онај који је наш „пут, истина и живот“ ❑ Лазарева Субота и Цвети ❑ Тајна Вечера – прва Литургија ❑ Страдање Христово ❑ Васкрсење Христово	Одговорно учешће у демократском друштву •Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.Естетичка компетенцијаКомуникација •Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.Одговоран однос према околини •Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном

нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу	1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Ликовна култура 5. Музичка култура 6. Грађанско васпитање

V - ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА 20. Вазнесење и Педесетница 21. Црква у Јерусалиму 22. Павле – апостол незнабожаца 23. Прогони хришћана 24. Свети цар Константин и крштење царства	❑ моћи да преприча догађаје Вазнесења и Педесетнице; ❑ моћи да каже да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова; ❑ моћи да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота; ❑ моћи да уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучeништва; ❑ моћи да објасни значај доношења Миланског едикта; ❑ моћи да усвоји вредност толеранције међу људима	❑ Вазнесење и Педесетница ❑ Заједница у Јерусалиму, према извештају из Дела апосолских ❑ Мисионарско дело светог апостола Павла ❑ Гоњења Цркве ❑ Свети цар Константин и крштење царства		Одговорно учешће у демократском друштву • Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима.Одговоран однос према здрављуРад с подацима и информацијамаЕстетска компетенција – препознаје естетске елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура.	1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Ликовна култура 5. Музичка култура 6. Грађанско васпитање

	Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:
●	Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих задатака...)
●	Већа индивидуализација наставе;
●	Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи;
●	Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја;
●	и све друго што ће се применити у складу са конкретним ситуацијама

Упутство за формативно и сумативно оцењивање са критеријумима оцењивања:
Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: □ усмено испитивање; □ писмено испитивање; □ посматрање понашања ученика;

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Слободна наставна активност: ВРЕДНОСТИ И ВРЛИНЕ КАО ЖИВОТНИ КОМПАС I

Фонд часова:	Годишњи фонд:	36
	Недељни фонд:	1
Циљ предмета:	Циљ програма је оснаживање личног развоја ученика и подстицање развоја вредности и врлина као главних ослонаца и водича у животу за добробит појединца и друштва, као и развој социјалних вештина значајних за просперитет, физичко и ментално здравље и живот у атмосфери узајамног уважавања и бриге једних за друге.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Живот.Породица.Здравље. Љубав.Образовање.Мир.Другарство.Заједништво.Опште добро. Социјална правда или једнакост .Праведност. Истинољубивост. Одговорност. Захвалност. Поштење. Толеранција. Емпатија. Поверење. Солидарност. Самоприхватање .Одмереност. Просоцијално понашање. Сарадња. Асертивна комуникација. Самоконтрола Волонтирање. Критичко мишљење.Филантропија.Доброчинитељи. Црвени крст	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
ЖИВОТНЕ ВРЕДНОСТИ	-наведе неколико универзалних животних вредности и људских врлина и доведе их у везуса понашањем особе; − у дискусији покаже вештину активног	Живот Живот као вредност Породица и породичне вредности Љубав, заједништво Мир Другарство Опште добро	Садржаји програма Вредности и врлине као животни компас I, поред основног теоријског приступа поседују и активни приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката.У реализацији	-Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском	Српски језик Историја ЧОС Веронаука

	слушања, износи свој став заснован на аргументима, напада проблем а не особу; − сарађује и буде члан тима.	Образовање Социјална правда или једнакост	ће се користити ресурси школе-рачунар, пројектор, библиотека..Тема се обрађује кроз разговор и дискусију где наставник навођењем неког појма подстиче ученике да дају своје виђење. Кроз разговор се долази до суштине, наставник је само водич кроз тему. Могу се користити: драматизација–ученици драматизују изабрани текст који у себи има неки вредносни проблем –на тај начин се стимулише разумевање како изгледају ствари из туђег угла, како се проблемможе решавати и сл. Разговори о људима који су пуно учинили за заједницу–ове активности имају за циљ да ученици увиде да се иза сваког великог достигнућа крије стрпљење, издржљивост и вежбање,аизаподршке заједници и поседовање одређених вредности и спремност дасе особа посвети њиховом остваривању. Разговор са гостима који су учинили добродело –организовање посете особа које су урадиле нешто што се уклапа у концепт програма. То може	друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама.	
ЉУДСКЕ ВРЛИНЕ	− идентификује код себе врлине које поседује и које жели да развије; − препозна и именује врлине код блиских особа и ликова у књижевности, филму; − покаже саосећање са другим људима, препозна примере бриге за друге и покаже спремност да помогне другоме у складу са својим могућностима; − препозна и именује сопствена и туђа осећања;;	Шта су људске врлине и мане Препознавање врлина ликова у филму (Мала Акила) Препознавање својих врлина и мана Толеранција и емпатија- кратки филм Једнаки Солидарност, Захвалност. Истинољубивост, поштење Људске врлине –пут ка стварању бољег живота у заједници (гледање филма-Дечак који је упеглао ветар)		Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и	Српски језик Историја ЧОС Веронаука

			бити нпр. ватрогасац који је спасао особу из пожара али и неки ученик који је видео да гори кућа и јавио ватрогасцима Моделирање кроз лични пример или пример појединаца из школе– када ученици виде да се наставник труди да помаже другима или се у школи високо вреднује такво понашање то представља моћан начин подучавања вредностима. Подстицање самоиницијативе– охрабрити ученике да сами проналазе начине како могу самостално помоћи другима у свакодневном животу с тим да то не треба да буде ништа велико нпр. помоћ старијим особама у комшилуку, брига о млађој браћи и сестрама или једноставно пружање подршке пријатељима у школи. Награђивање позитивног понашања-истицање и похваљивање ученика који помажу другима и испољавају другарско понашање. Награђивање позитивног понашања подстиче ученике да буду пажљив и корисни у заједници. Разговор о филмовима–разговор о	информацијама.	
СОЦИЈАЛНЕ ВЕШТИНЕ	-покаже саосећање са другим људима, препозна примере бриге за друге и покаже спремност да помогне другоме у складу са својим могућностима; – препозна и именује сопствена и туђа осећања; – разликује асертивну комуникацију од агресивне и пасивне; – образложи значај дружења и наведе како се другарство негује; -препозна примере негативног понашања где је лична добробит испред општег добра; – наведе неколико техника самоконтроле осећања; – прихвати одговорност за сопствено понашање; – образложи карактеристике конструктивног решавања конфликта; -у дискусији	Просоцијално понашање. Брига за себе и друге. Сарадња међу људима, њен значај и моћ Асертивна комуникација. Препознавање сопствених и туђих осећања. Самоконтрола. Конструктивно решавање конфликата. Одређивање приоритета. Критичко мишљење		Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама.	Српски језик Историја ЧОС Веронаука

	покаже вештину активнog слушања, износи свој став заснован на аргументима, напада проблем а не особу		животним вредностима и врлинама ликова који се појављују у изабраном филму даје ученицима јаснију слику о понашању људи. Примери филмова који имају капацитет да подстакну на размишљање и размену осећања.		
ДОБРОЧИНСТВО	- наведе неколико глобалних и локалних организација које се баве хуманитарним радом; -искаже поштовање и захвалност према људима који чине добра дела за опште добро; --сарађује и буде члан тима.	Филантропија -појам и значај. Доброчинитељи некад и сад Црвени крст Институт за трансфузију крви-историја и значај Хуманитарне невладине организације Добротворне фондације		Компетенција за целоживотно учење. -Решавање проблема. -Одговорно учешће у демократском друштву. -Сарадња. -Комуникација. -Одговоран однос према здрављу. -Одговоран однос према околини. -Дигитална компетенција. -Рад с подацима и информацијама.	Српски језик Историја ЧОС Веронаука

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:
- Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) - Што већа индивидуализација наставе; - Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... - Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја. … Део школског програма биће индивидуални планови за ученике којима је потребна додатна подршка због сметњи и тешкоћа у развоју и учењу, као и надареним ученицима.

Упутство за оцењивање ученика: ученици се оцењују описно		
Основни – задовољава	**Средњи – добар**	**Напредни – истиче се**
У довољној мери показује способност примене знања, искључиво уз подршку наставника - знања која је остварио су на нивоу репродукције - понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује - показује мањи степен активности и ангажовања	у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове - решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује - учествује у раду (самостално, у пару или у групама) - делимично изражава усвојено знање - ради уз минималну помоћ наставника уз висок степен активности, самосталности и ангажовања	- у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама - лако логички повезује чињенице и појмове - решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује - активно учествује у раду (самостално, у пару или у групама) - јасно изражава усвојено знање - показује изузетну самосталност, без помоћи наставника, уз изузетно висок степен активности и ангажовања

Слободна наставна активност: МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Фонд часова:	**Годишњи фонд:**	**36**
	Недељни фонд:	**1**
Циљ предмета:	Циљ ове слободне наставне активности је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.	
Кључни појмови садржаја предмета:	Медији, комуникација, медијска писменост	

ТЕМА/ ОБЛАСТ	**Исходи:**	**Садржаји:**	**Начин остваривања програма:**	**Опште/ међупредметне компетенције:**	**Корелација:**
ПОЈАМ ФУНКЦИЈЕ И МЕДИЈА	- идентификује/процени комуникацијски процес односу медији - публика (корисници); - разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; - упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија;	Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (*Мој медијски дан*).	Сврха програма је да се постигне интересовање ученика за аналитички приступ медијским садржајима и да развија одговорно понашање ученика приликом креирања и објављивања медијских порука путем друштвених мрежа и телефонских апликација. Упроцесу остваривања наставе посебно се подстичу: 1) интерактивност 2) рад у групама 3) креативност 4) пројектна настава.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Кад са подацима Дигитална компетенција	Техника и технологија, информатика, српски језик и књижевност, математика, ликовна и музичка култура

о о			Уводнне активности могу бити засноване на разговору личним искуствима са медијима - праћењем, креирањем, објављивањем и дељењем својих медијских садржаја и садржаја који су креирали други. Питања за вођени разговор требало би да буду подстицајни за брзо и активно укључивање свих ученика у тему. Наставник на приступачан начин представља ученицима теме којима ће се у оквиру програма бавити и активности које планира, најављујућиученицима могућностдаисами учествују у предлагању начина обраде, активности, задатака, као и дидактичјих средстава. У оквиру наставне теме Појам функције и медија ученици стичу основна знања медијима које ће бити полазиштезадаље активности из медијске писмености. У оквиру наставне теме Деконструкцијаи конструкција медијске поруке ради се на кључним питањима медијске писмености.		

У Оглашавање утврђује се колико су ученици изложени рекламним порукама. У			оквиру наставне области оквиру наставне области Мдијскисадржајина мобилнимдигиталним платформама и претраживање на интернету ученици ће говорити о важности и битности размене информација са вршњацима. Разговараће се о времену проведеном на интернету, о људима са којима ступају у контакт, о ризицима које интернет носи.		

ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕИЈСКЕ ПОРУКЕ	- идентификује/процени комуникацијски процес односу медији - публика (корисници); - разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; - упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; - разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући ихкао конструкте стварности; - деконструише једноставније примере медијских порука; - одговорно креира једноставније медијске садржаје;	Медијски садржаји као контрукти стварности. Деконтрукција и конструкција медијских порука.		Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран одном према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и орјентација ка предузетништву	

ОГЛАШАВАЊЕ	- критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ; - наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача;	Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања. Утицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике - куповину и потрошњу.			

МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ	- опише и анализира своје медијске навике; - разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; - идентификује недостатке и предности мобилног телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву; - препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја; - вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу,делећи их на поуздане и непоуздане; - препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама.	Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја. Вредновање и селекција доступних информација. Персонализована претрага на Гуглу. Анализа апликација на мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.			

Препоручени начин прилагођавања програма ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и ученицима са изузетним способностима:

За ученике којима је потребна додатна образовна подршка:

- Прилагођавање садржаја и задатака: Коришћење једноставнијих, јасно структурираних медијских примера (слике, кратки видео - клипови, плакати) који су блиски свакодневном искуству ученика.
- Подршка у разумевању појмова: Визуелна средства, појмовне мапе, објашњење кључних појмова кроз разговор и практичне примере.
- Диференцирана очекивања: Учење у мањим корацима, задаци са мање комплексности, могућност усменог изражавања уместо писменог где је потребно.
- Подстицање учешћа: Укључивање у групни рад са јасно дефинисаним, прилагођеним улогама и могућност додатног времена за израду задатака.

- Континуирана повратна информација и

охрабрење. За ученике са изузетним способностима:

- Унапређивање садржаја и продубљивање теме: Рад на сложенијим медијским темама као што су манипулација информацијама, анализа медијских техника, дигитална етика, утицај медија на друштво и појединца.
- Истраживачки и пројектни задаци: Самостални или тимски рад на креирању медијског садржаја (нпр. кратак документарни филм, видео-блог, инфографик).
- Критичко мишљење и дискусије: Подстицање дубљих анализа и аргументованог изражавања ставова у дебатама и медијским симулацијама.
- Интердисциплинарни приступ: Повезивање медијске писмености са другим предметима (грађанско васпитање, књижевност, историја, информатика).
- Подршка у усмеравању интересовања: Упутити ученике на релевантне изворе, подкасте, платформе или такмичења из области медија и комуникације.

Упутство за формативно оцењивање:

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд. Постигнућа ученика се, дакле, прате и вреднују формативно: током целог процеса.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.* Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

„истиче се“

Ученик/ученица се истиче у области медијске писмености. Показује висок ниво разумевања медијских садржаја, активно учествује у анализи различитих медијских порука и критички их сагледава. Креативно приступа задацима, изражава оригиналне идеје и примењује научено у практичним ситуацијама (нпр. израда постера, видеа, презентација или медијских анализа). Способан/способна је да препозна манипулацију у медијима и објасни њене ефекте. Сарађује са вршњацима, поштује туђе мишљење и подстиче дискусију. Његово/њено ангажовање доприноси квалитету наставе и развоју медијске културе у одељењу.

„добар“

Ученик/ученица добро разуме основне појмове медијске писмености и показује стабилан ниво ангажовања у настави. Успешно анализира једноставније медијске садржаје и уме да уочи основне поруке и намере медија. Прати упутства, учествује у дискусији и примењује научено у задацима уз повремену подршку наставника. Показује интересовање за тему и може да препозна неке облике медијске манипулације. Постоји простор за веће укључивање, продубљивање анализе и развој критичког мишљења, али се уочава добар напредак и одговоран приступ раду.

„задовољава“

Ученик/ученица показује основни ниво разумевања садржаја из медијске писмености. У стању је да препозна једноставне медијске поруке и следи основна упутства у наставним активностима. Потребна је додатна подршка приликом анализе медијских садржаја и изражавања личног става. Учествује у настави повремено и са мање самосталности. Показује заинтересованост, али је потребно више ангажовања, развој критичког мишљења и боља примена знања у практичним задацима. Остварује напредак у складу са својим могућностима и постављеним очекивањима.

Слободна наставна активност: ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: Животне вештине		**РАЗРЕД: 5. или 6.** **ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА:** **36**
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења слободне наставне активности Животне вештине је даученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	**ИСХОДИ**	**ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ**
ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА УЧЕЊЕ, РАД И ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ	– на одговоран начин брине о себи и околини и помаже другима уневољи; – проналази релевантне и поуздане изворе информација од значајаза сналажење у свакодневним и ванредним животним ситуацијама; – критички промишља и доноси одлуке уважавајући контекст ситуације, процену последица и најбољи интерес за себе, друге иоколину; – јасно изрази сопствене мисли и осећања, са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин; – сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притискугрупе на асертиван начин; – организује своје свакодневне активности на продуктиван начин; – препозна опасности и адекватно реагује; – разликује ризично од превентивног и безбедног поступања пре,током и након елементарне непогоде; – тумачи знакове опасности, посебно ЕОР и поступа у складу саупутствима надлежних служби; – процени сопствене могућности и ограничења у решавању проблема и потражи одговарајућу помоћ кад процени да ситуацијапревазилази његове могућности;	Вештине критичког мишљења, решавања проблема, доношења одлука. Организационе вештине и вештинеуправљања временом. Безбедност на води.Прва помоћ. Социо-емоционалне вештине: сарадња, комуникација, асертивност,решавање сукоба, препознавање сопствених и туђих емоција, превазилажење стреса. Култура безбедности и надлежности засмањење ризика од катастрофа.

– повезује информације од релевантних институција са Климатске промене и заштита

	потенцијалним ризицима и правилним реаговањем у кризним ситуацијама; – образложи значај солидарности са људима у невољи; – аргументује значај културе безбедности и пружања прве помоћи;	животнесредине у контексту културе безбедности. Општа безбедност: безбедност у саобраћају; знаци опасности и упозорења (зрачење, биолошка опасност,
ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕЗА ИЗГРАДЊУ КУЛТУРЕ БЕЗБЕДНОСТИ	- искаже афирмативни став о људима који су активисти Црвеногкрста; – наведе које надлежан за одређене ванредне ситуације и симулирапозив хитним службама; – доведе у везу заштиту животне средине са климатским променамаи културом безбедности; – разликује безбедно, небезбедно и ризично понашање у саобраћају и примењује мере заштите приликом вожње различитим превознимсредствима; – наброји правила којих се треба придржавати у комуникацији током несреће, наведе садржај торбе за случај несреће, поступапрема плану евакуације и комуникације; – наброји и објасни мере за ублажавање и смањења ризика од земљотреса, пожара, поплава и екстремних метеоролошких услова; – разликује безбедна од небезбедних купалишта, објасни улогу спасиоца, поступа у складу са правилима понашања на купалиштима и демонстрира поступак самопомоћи у случају грчамишића у води; – наведе принципе и демонстрира пружање прве помоћи на изабраном примеру.	ЕОС – експлозивни остацирата, запаљиво, хемијски производи). План комуникације и евакуације услучају несреће. Елементарне непогоде: пожари, земљотреси, поплаве, екстремни метеоролошки услови.

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕЗА УЧЕЊЕ, РАД И ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ	У оквиру ове теме садржаји су подељени у три целине. Прва се односи на групу вештина које би се могленазвати когнитивне, другу групу чине организационе, а трећу социјално-емоционалне. -Критичко мишљење: важно да ученици разликују чињенице од претпоставки и неистина, односно да се питају да ли је нешто тачно или не, ко доноси те информације и како их аргументује, да ли постоје и другачије перспективе и да буду осетљиви на нелогичности, недостатак доказа и манипулацију. Постављати
	ученицима питања, неговати атмосферу у којој се одговори могу слободно дати, без квалификације и захтевати од њих да нешто бране или нападају (техника за и против). - Доношење одлука: Са ученицима треба организовати активности које ће им помоћи да разумеју тај процес, на који начин се одлуке доносе, кроз које фазе се пролази, које су препреке доношењу одлука и како не требадоносити одлуке. - Организационе вештине: систематично прикупља, класификује и чува потребне информације; одређује приоритете у раду; ефикасно управља временом; поштује рокове; планира (краткорочно и дугорочно) својрад; поштује процедуре; има иницијативу у решавању проблема; уредно води евиденцију о свом раду. - Социо-емоционалне вештине у: комуникацији, решавању конфликата, затим управљању емоцијама ипревазилажењу стреса. - Вештини комуницирања: ученици треба да се упознају, на основном нивоу, шта је асертивност и како сеодупрети притиску, посебно вршњака.

ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕЗА ИЗГРАДЊУ КУЛТУРЕ БЕЗБЕДНОСТИ - прављење информативног различитих елементарних	За увођење ученика у тему треба користити материјале који на реалистичан начин приказују колико су некеситуације опасне. - Активности треба да буду усмерене на усвајање знања и развој вештина о безбедносним поступањима, као и да емотивно јачају ученике да буду присебни у таквим ситуацијама и спремни да примене стечена знања ивештине. Припремити неке материјале који ће допринети подизању културе безбедности школе, као што су нпр. кутка за смањење ризика од катастрофа где би били постери или презентације оправилима понашања током непогода, списак телефона хитних служби и сл. - Култура безбедности: циљ је да ученици разумеју зашто је битно да сваки грађанин поседује вештине за деловање пре, током и након што се несрећа догоди и да науче које институције и организације служе грађанима у заштити безбедности (ватрогасци, спасиоци, полиција, војска, Црвени крст, цивилна заштита и друга удружења и организације од интереса за заштиту и спасавање). У циљу препознавања снага система засмањење ризика од катастрофа у Републици Србији, како је званичан израз за њих, наставник може упутитиученике да на свом локалу истраже (рад у паровима или малој групи) где се налазе те службе, које послове обављају, односно за шта су надлежне, колико људи запошљавају, какву опрему користе и сл. Осим тога, може се организовати гостовање особе која брине о безбедности грађана или реализовати радионица „Нацртај/направи свој грб” која се налази у Националном каталогу ресурса за сигурније школе и вртиће којије припремљен од стране Црвеног крста Србије. Када ученици буду овладали основним знањима о култури безбедности и снагама система за смањење ризика од катастрофа може се спровести још једна активност.

	Ученици могу направити неколико питања из те области помоћу којих би утврдили колико њихови родитељи о томе знају. - Заштита животне средине: у раду са ученицима може се користити анимирани филм MAN или неки други филм о климатским променама и њеним последицама на човечанство. После гледања таквих филмова обавезно је са ученицима разговарати како они виде проблем и, што је још важније, како виде решење. У току разговора упознати ученике са прогнозама научника у вези са климатским променама, пружити им конкретне податке и њихов извор. Позвати се на оно што ученици већ знају о овом проблему, што су учили удругим предметима, што су сазнали из медија. - Општа безбедност: обухвата правилно поступање у свакодневним активностима, при учествовању у саобраћају, при позивању хитних служби, кад се уоче основни знаци опасности који обавештавају или упозоравају на одређену опасност (хемијска опасност, биолошка опасност, опасност од пожара, запаљива материја, експлозивни остаци рата – ЕОР). У оквиру овог садржаја ученици треба да овладају комуникацијом са хитним службама јер није довољно само знати кога треба позвати, већ тој служби требадати што више релевантних информација како би могле ефикасно да делују. - План комуникације и евакуације: да би ученици схватили како се такве ситуације предупређују, заједно санаставником могу да припреме нацрт плана евакуације и комуникације из учионице до безбедног места, увежбају евакуацију ученика из школе, наведу садржај торбе у случају несреће. - Елементарне непогоде: ученици треба да овладају правилима понашања и проналажењем безбедног места (у случају земљотреса); наставник може користити различите материјале (слике, филмове, новинске чланке,статистичке податке о пожарима у свету и нашој земљи...), а може организовати гостовање ватрогасаца илипосету најближој ватрогасној станици; ученици треба да буду упознати са корацима којих се треба придржавати у случају најаве поплаве и у случају поплаве. - Екстремни метеоролошки услови: навођење неких података на глобалном, регионалном и локалном нивоу. - У раду на овом садржају највише треба користити примере из локалне средине где ученици живе, са фокусом на разликовање безбедних и небезбедних купалишта, разумевање улоге спасиоца и упознавање саначинима пружања самопомоћи у ситуацијама грча мишића. - Прва помоћ: развој позитивног става према пружању помоћи људима у невољи, стицање знања о основнимпринципима прве помоћи, о основним средствима за пружање прве помоћи као и овладавање неким основним вештинама примерено узрасту ученика и броју часова који се могу одвојити за вежбање.
ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА	Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како предвиђају последице, како критички промишљају, чиме се руководе у процесу доношења одлука, како комуницирају. У складу са исходима, тамо где се очекује знање или нека вештина прикладно је да се то провери у форми квиза, улазних и излазних тестова, презентације, писања есеја и др. Вредновање ученичких постигнућа вршисе у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, а успех се изражава описно (истиче се, добар и задовољава). Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на којиначин пратити и вредновати.